

ΑΡΧΙΜ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ Γ. ΓΑΛΑΝΑΚΗ

ΑΘΑΝΑΤΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΜΜ. Σ. ΠΕΤΡΑΚΗ
ΧΑΝΙΑ 1956

Α Θ ...

ΛΟΓΙΑ

46
Σ

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

ΑΡΧΙΜ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ Γ. ΓΑΛΑΝΑΚΗ

Σ

ΑΘΑΝΑΤΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΥΠΟΙΣ ΕΜΜ. Σ. ΠΕΤΡΑΚΗ
ΧΑΝΙΑ 1956

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«Πέρασαν κι' αυτές οι διακοπές. Τι κρίμα», λένε τὰ παιδιά τοῦ σχολείου στὸ τέλος τοῦ καλοκαιριοῦ.

«Πέρασε κι' αὐτὴ ἡ ἄνοιξη», λένε μὲ νοσταλγία οἱ ποιη-
τὲς καὶ οἱ ὥριοιλάτρες, ὅταν πλειά, πρὸς τὸ τέλος τοῦ Μάη, τὰ ὁμορ-
φα λουλούδια μαραίνονται καὶ φρυγανιάζουν πάνω στοὺς ἀγρούς.

«Πέρασε κι' αὐτὴ ἡ μέρα» λένε μὲ πικρία ὅλοι κείνοι
ποὺ στὸ σούρουπο κάποιας γιορτῆς βλέπουν νὰ τελειώνῃ τὸ σκίρτη-
μα καὶ τὸ ξεφάντωμα τῆς καρδιᾶς τῶν κι' ἀρχίζει πάλι ἡ ῥουτίνα καὶ
ἡ μονοτονία τῆς ζωῆς.

«Πέρασε κι' αὐτὴ ἡ ὥρα», λένε μὲ παράπονο σπαρακτικὸ
πολλὲς φορὲς ὅλοι κείνοι ποὺ στὴ συνάντησιν καὶ στὴν παρουσία ἀγα-
πημένου καὶ ξεχωριστοῦ προσώπου χαρήκανε τὴ συντροφιά καὶ τὴν ἀ-
γάπην τοῦ ἀνθρώπου.

«Πέρασαν τὰ νιάτα μας», «πέρασαν τὰ χρόνια μας»
μονολογοῦνε θλιβερὰ οἱ ἀσπρομάλληδες καὶ κυρτωμένοι γέροντες.
Πέρασε τοῦτο καὶ πέρασε ἐκεῖνο, ὅλα περνοῦνε. "Ὅλα ποὺ βλέπομε-
περνοῦνε, ὅλα ποὺ θέλομε περνοῦνε κι' ὅλα ποὺ ἔχομε περνοῦνε ἀκό-
μη πλεὶς γρήγορα. Καὶ μεῖς μαζί μ' αὐτὰ τρέχομε κι' ἀκολουθοῦμε
καὶ περνοῦμε. Περνοῦν οἱ ὥρες, οἱ μέρες καὶ τὰ χρόνια μας, περ-
νοῦν οἱ δόξες, οἱ ἀγάπες κι' οἱ χαρές μας. Περνᾷ ἡ ζωὴ μας, περ-
νᾷ ἡ ὑπαρξὴ μας.

Κι' ὅμως κάποιος μέσα μας φωνάζει νὰ μείνωμε καὶ νὰ στα-
ματήσωμε, κάποιος μέσα μας ζητᾷ τὴν αἰωνιότητα. Αἰωνιότητα θέλει
ἡ χαρὰ κι' ἡ ἀγάπη μας, αἰωνιότητα ζητᾷ ἡ ζωὴ κι' ἡ ὑπαρξὴ μας,
γινὰ τὴν αἰωνιότητα εἶναι πλασμένη ἡ ψυχὴ μας. Κι' ὅσο τὸ ποτάμι
τῆς ζωῆς θολὸ ἢ διάφανο μᾶς σέρνει στὸ ῥεύμα του δὲ μπορούμε νὰ
σωθοῦμε πιάνοντας πράγματα ποὺ σέρονται κι' αὐτὰ στὸ ἴδιο ρεῦμα.
Μόνο ἓνας βράχος, ποὺ στέκει παράμερα στὴν ἄκρην κι' ἔξω ἀπὸ τὸ
ρεῦμα, μπορεῖ νὰ μᾶς δώσῃ στεριά γιὰ νὰ πιαστοῦμε καὶ νὰ μὴν πνι-
γόμαστε σ' αὐτὸ. Μόνο ὁ Γιγάντιος Βράχος ὁ Θεός, ποὺ στέλει ἔξω
ἀπὸ τὴ ὥρην τοῦ χρόνου καὶ τῶν πραγμάτων, μπορεῖ νὰ δώσῃ καταφύ-
γιο καὶ ἀσφάλεια στὴν ὑπαρξὴ μας καὶ μόνο ὁ Αἰώνιος Λόγος Του
μπορεῖ νὰ δώσῃ αἰωνιότητα στὶς μεγάλες νοσταλγίες τῆς ψυχῆς μας
καὶ στὰ ἐρήμερα ἔργα τοῦ καθημερινοῦ μας μόχθου. Γιατὶ ἀληθινὰ
ὁ «Λόγος τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα», ὅπως εἶπε ὁ μεγάλ-
ος Προφήτης Ἡσαΐας (40, 8). Εἶναι χιλιᾶδες χρόνια ἀπὸ τότε ποὺ ὁ
Θεὸς μίλησε στὶς ψυχὰς τῶν Προφητῶν, τῶν Ἀποστόλων, τῶν ὁσφῶν
καὶ τῶν ἀγίων του καὶ τοὺς φώτισε νὰ γράψουνε καὶ νὰ μιλήσουνε τίς
ἐντολὰς καὶ τὰ προστάγματά του. Κι' ἀπὸ τότε ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ
μένει εἰς τὸν αἰῶνα. Οἱ γενεὲς τῶν ἀνθρώπων ἔρχονται καὶ παρέρ-
χονται, οἱ φιλοσοφίες καὶ τὰ συστήματα τῶν σοφῶν μεσουρανοῦνε

καὶ σβύνουνε μὰ τὰ ΛΟΓΙΑ τοῦ Θεοῦ εἶναι ΑΘΑΝΑΤΑ. Οἱ ἄνθρωποι τὰ πολεμοῦνε συχνὰ καὶ τὰ περιφρονοῦνε, μὰ κεῖνα εἶναι αἰώνια καὶ ἀκατάλυτα. Ὅσες φορὲς οἱ ἄνθρωποι τὰ σέβονται καὶ τὰ ἀκολουθοῦνε μεγαλουργοῦνε κι' ἐξευγενίζονται κι' ἀντίθετα πάλι ὅσες φορὲς τὰ περιφρονοῦμε πέφτομε στὴ βαρβαρότητα καὶ σβύνομε.

Καὶ ἡ δική μας ἐποχὴ, ὁ εἰκοστὸς αἰώνας, ὁ περίφημος «αἰώνας τοῦ ἀτόμου», εἶναι μιὰ βάρβαρη καὶ σκοτεινὴ ἐποχὴ, γιατί ἀκριβῶς ἀπὸ τὴ σκέψη τῶν ἀνθρώπων τῆς ἐποχῆς αὐτῆς καὶ μάλιστα ἀπὸ τὴ σκέψη ἐκείνων ποὺ κυβερνοῦνε τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς λείπει ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ. Τὶς μέρες ποὺ ἐτοιμάζεται τὸ βιβλίο αὐτὸ σ' ἕνα σκλαβωμένο τόπο τῆς Πατρίδος μας στήνονται ἀράδα οἱ κρεμάλες γιὰ ἀδελφούς μας ποὺ ζητοῦνε τὴν ἐλευθερία των καὶ σὲ δυὸ ἄλλες χώρες τοῦ «πεπολιτισμένου» κόσμου, τὰ κανόνια καὶ τὰ ἀεροπλάνα θερίζουν τὴ ζωὴ χιλιάδων ἀθώων, γιατί ἔτσι τὸ θέλουν οἱ «μεγάλοι καὶ οἱ δυνατοί», κείνοι ποὺ ὑποστηρίζουν τόχα τὴ δικαιοσύνη καὶ τὴν ἐλευθερία. Ἀληθινὰ ἡ ἐποχὴ μας εἶναι βάρβαρη καὶ σκοτεινὴ κι' ὅποιος ἔχει λίγο ἀνθρωπισμὸ καὶ σέβεται τὸν ἄνθρωπο καὶ θέλει νὰ βασιλέψῃ στὸν κόσμον ἢ εἰρήνῃ καὶ ἡ ἀγάπη δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ εἶναι βαθεῖα πληγωμένος κι' ἀπογοητευμένος ἀπὸ τούτῃ τὴ βαρβαρότητα ποὺ δέρνει τοὺς καιροὺς μας. Μὰ καὶ μέσῃ στὴ βαρβαρότητα αὐτὴ ὁ **«λόγος τοῦ Θεοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα»**, ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ μπορεῖ νὰ φωνάζῃ καὶ νὰ δείχνῃ σ' ὅλους μας πὼς ἂν ὁ λόγος αὐτὸς δὲ γίνεται ἀρχὴ καὶ θεμέλιο στὴ λογικὴ καὶ στὴν κυβέρνησιν τῶν ἀνθρώπων, καμμιά ὀριστικὴ λύση δὲν θὰ βρεθῇ γιὰ τὰ ζητήματα καὶ τὰ προβλήματα ποὺ ἀπασχολοῦνε τὰ ἔθνη καὶ τοὺς λαοὺς. **«Χωρὶς ἐμοῦ οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν»** (Ἰωάν. ΙΕ' 5), εἶπε ὁ Χριστὸς καὶ τὰ ἱστορικὰ γεγονότα δείχνουνε πὼς ἀργὰ ἢ γρήγορα ἡ ἀνθρωπότης θ' ἀναγκασθῇ νὰ οἰκοδομήσῃ τὴ ζωὴ τῆς πᾶν στὰ θεμέλια τοῦ πολιτισμοῦ Του, γιατί ὅπως πάλι ὁ Ἰδιος εἶπε **«λίθεν ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας»**. (Ματθ. ΚΑ' 42).

Ὁ συγγραφέας τοῦ βιβλίου τούτου πιστεύει βαθεῖα σ' αὐτὴ τὴν ἀρχή, νὰ θεμελιωθῇ δηλ. ἡ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων, ἰδιωτικὴ καὶ κοινωνικὴ, στὴν ἀλάθητη καὶ τετράγωνη «λογικὴ» τοῦ Χριστοῦ καὶ παρ' ὅλες τίς διαψεύσεις ποὺ τοῦ δείχνει ἡ πραγματικότης ἐπιμένει καὶ πιστεύει στὸ ἰδανικόν του.

Τὰ **«ΑΘΑΝΑΤΑ ΛΟΓΙΑ»** ποὺ ἀναπτύσσουνε μὲ σύγχρονον τρόπο μερικὰ ἐκλεκτὰ ἀποφθέγματα τῆς Καινῆς Διαθήκης θέλουνε νὰ βοηθήσουνε καὶ ἄλλους σ' αὐτὴ τὴν πίστη καὶ νὰ ἐνθαρρύνουνε ὅλους ἐκείνους ποὺ μ' ἕνα ὁποιοδήποτε τρόπο ἐπιχειροῦνε στὴ «ζούγκλα» τοῦ σημερινοῦ κόσμου νὰ ἀκολουθήσουνε τὸ πολιτισμὸ τοῦ Χριστοῦ.

Κύριε, εὐλόγησε κι' αὐτὸ τὸ ταπεινὸ μου ἔργο καὶ δώσε μὲ τὴ Χάρη καὶ τὴ Δύναμίν Σου τὴ Νίκη σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ μ' αὐτὸ τὸ βιβλίο θὰ κάμωιν τὸ πρῶτο βῆμα των ἢ θὰ συνεχίσουν τὴν πορεία των πρὸς **Ἑσένα** καὶ πρὸς τὸν ἀδελφόν Σου τὸν ἄνθρωπο.

Ἀπὸ τὴν Ἁγία Τριάδα τοῦ Ἀκρωτηρίου Χανίων 30 Ὀκτωβρίου 1956

Ἀρχιμ. ΕΙΡΗΝΑΙΟΣ ΓΑΛΑΝΑΚΗΣ

Ἡ Ἐλπίδα τῶν Ἐλπίδων

«Καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ Ἔθνη ἐλπιούσιν....»

(Ματθ. ΙΒ' 21)

Ἕνας φίλος μοῦ διηγόταν πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν γιὰ τὴ μάχη τοῦ Τουλοῦ—Μπουρνάρ στὴ Μικρασιατικὴ ἐκστρατεία τοῦ στρατοῦ μας. Σὲ μιὰ κρίσιμη στιγμή, μοῦ ἔλεγε, ποὺ κινδυνεύαμε νὰ κυκλωθοῦμε καὶ νὰ πιαστοῦμε ὅλοι, ὁ σημαιοφόρος ξεδίπλωσε τὴ σημαία τοῦ Συντάγματος, χτύπησαν οἱ σάλπιγγες καὶ μ' αὐτὸ πήραμε θάρρος καὶ διώξαμε τοὺς ἐχθρούς. Καὶ νομίζω πὼς πάντα σὲ μιὰ μάχη ὅταν κινδυνεῖ ἓνα στρατιωτικὸ τμήμα τότε ὑψώνεται ἡ σημαία του γιὰ νὰ δίνη δύναμη καὶ θάρρος στοὺς μαχητές του. Ἴσως γιὰτὶ ἡ σημαία αὐτὴ συμβολίζει τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερὰ τῶν μαχητῶν ποὺ πολεμοῦν καὶ ξυπνᾷ στὶς καρδιές των ὁρμὴ καὶ γενναιότητα.

Μὰ ἐγὼ τώρα σκέπτομαι ποιά σημαία θὰ μπορούσε κανεὶς νὰ ξεδιπλῶνὴ μέσα στὸ ἀπέραντο στρατόπεδο τῶν ἀγωνιστῶν τῆς καθημερινῆς ζωῆς. Γιατὶ καὶ ἡ ζωὴ ἔτσι εἶναι. Ἕνας ἀγώνας, ἓνας πόλεμος, μιὰ μάχη, ἓνα στρατόπεδο. Ἕνα στρατόπεδο μέσα στὸ ὁποῖον κάπου πολεμᾷ ὁ καθένας μας, κάπου νικᾷ καὶ θριαμβεῖ ἢ κάπου νικᾶται καὶ συντρίβεται καὶ κινδυνεύομε ἔτσι καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι καὶ τ' ἅγια πράγματα τῆς ζωῆς ποὺ κρατοῦμε καὶ ὑπερασπίζομε. Ἀξιοὶ καὶ ἀνάξιοι, δυνατοὶ καὶ ἀδύνατοι, εὐγενεῖς καὶ χυδαῖοι ὅλοι μας μπαίνομε στὴ ζωὴ καὶ μὲ τὴν κλίσιν μας, μὲ τὴ θέση μας καὶ τὸ ἐπάγγελμά μας, ἀναγκαστικὰ ἢ μὲ τὴ θέλησή μας ὅλοι μας παίρνομε τὰ βάρη καὶ τὶς εὐθύνες της. Ἄλλοι θὰ δουλέψουν γιὰ τὴ σάρκα καὶ ἄλλοι θὰ δουλέψουν γιὰ τὸ πνεῦμα. Ἄλλοι θὰ δουλέψουν γιὰ τὸ ψωμί, γιὰ τὸ ροῦχο, γιὰ τὸ σπιτι κι' ἄλλοι θὰ δουλέψουν γιὰ τὸ φῶς, γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ γιὰ τὴν αἰωνιότητα. Ἄλλοι θὰ κρατήσουν τὸ τσαπὶ

καὶ τὸ πριόνι καὶ ἄλλοι θὰ κρατήσουν τὸ σταυρὸ καὶ τὸ βιβλίσ. Μὰ ὅλοι θὰ δουλέψουνε (ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ἀδιάφορους καὶ τοὺς λιποτάκτες) κι' ὅλοι θὰ κουρασθοῦνε κι' ὅλοι μπόρεϊ νὰ λυγίσουν καὶ νὰ ναυαγήσουνε. Εἶδα πολλές φορὲς τοὺς χωρικοὺς καὶ τοὺς ἐργάτες νὰ σηκώνουν πάνω στοὺς ὤμους των τὰ χονδρὰ ξύλα, τὶς μεγάλες πέτρες καὶ τὰ βαρεῖα τσουβάλια. Τοὺς εἶδα νὰ σκύβουν καὶ νὰ καμπουργιάζουν κάτω ἀπὸ τὰ βάρη αὐτά, τοὺς ἄκουσα ν' ἀγκομαχοῦν καὶ νὰ στενάζουν καὶ τοὺς λυπήθηκα. Μὰ λυπήσου καὶ Σὺ, Θεέ μου, κείνους ποὺ κρατοῦν τὰ ἄορατα βάρη τῆς ζωῆς καὶ σπλαχνίσου τους. Λυπήσου κείνους ποὺ κρατοῦν τὶς μεγάλες φροντίδες, τὶς ἅγιες νοσταλγίες καὶ τὰ ψηλὰ ἰδανικά. Λυπήσου Θεέ μου, κείνους ποὺ κρατοῦν Ἐσένα τὸν ἴδιο καὶ Σὲ φέρνουν στὴ ζωὴ καὶ Σὲ ὑπερασπίζουν μέσα σ' ἓνα κόσμον ποὺ τὸν ἔπλασες Ἐσὺ μὰ ποὺ Σὲ διώχνει καὶ Σὲ πολεμᾷ.

Ναί. Εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ οἱ κουρασμένοι καὶ οἱ πληγωμένοι μαχητὲς τῆς ζωῆς. Κεῖνοι ποὺ κάπου ἔχουν σπάσει τὸ χέρι των, τὸ πόδι των, τὸ κεφάλι των καὶ πλειότερα τὴν καρδιά των. Ὡ αὐτὲς οἱ σπασμένες καρδιὲς τῶν ἀνθρώπων! Τὰ σπασμένα νεῦρα, οἱ σπασμένες ἐλπίδες, τὰ σπασμένα ὄνειρα, οἱ σπασμένοι πόθοι, οἱ σπασμένες νοσταλγίες. Θεέ μου εἶναι πολλοὶ οἱ κουρασμένοι στρατιῶτες τῆς ζωῆς, κείνοι ποὺ λυγίζουν κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς καὶ δὲ μποροῦν νὰ τὴν κρατοῦν πλειά, κείνοι ποὺ φεύγουν ἀπὸ τὴ θέσιν των, κείνοι ποὺ παραιτοῦνται ἀπὸ τὴν εὐθύνην, κείνοι ποὺ δειλιάζουν στὸ καθήκον των, κείνοι ποὺ προδίδουν τὸ ἰδανικὸ των, κείνοι ποὺ ναυαγοῦν καὶ μαζί με τὴ δική των πτώσῃ γκρεμίζεται κι' ἡ ἴδια ἡ ζωὴ. Καὶ θέλω γιὰ ὅλους αὐτοὺς νὰ ξεδιπλώσω μιὰ σημαία μέσα στὸ ἀπέραντο στρατόπεδο τῆς ζωῆς καὶ νὰ τοὺς δώσω θάρρος. Θέλω νὰ βρῶ μιὰ λέξη, ἓνα ὄνομα, ἓνα φῶς, ἓνα χαμόγελο, μιὰ ἀγάπη, μιὰ ἐλπίδα νὰ τὴν κρεμάσω ψηλὰ στὴ μέση τῆς ζωῆς γιὰ νὰ τὴ βλέπουν ὅλοι καὶ νὰ δυναμώνουν. Γιατὶ συχνὰ μιὰ λέξη κι' ἓνα ἐλάχιστον πρᾶγμα μπορεῖ στὴ δύσκολη στιγμὴ νὰ βοηθήσῃ τὴν ἀπόγνωσιν καὶ τὴν ἀπελπισίαν μας κι' ὅλοι κείνοι ποὺ πέφτουν καὶ συντρίβονται ἀνεπανόρθωτα θὰ ἦταν σωσμένοι ἂν πρόφτανε μιὰ ἐλπίδα

νά φωτίση τὰ σκοτάδια τῆς δυστυχίας τῶν στήν κρίσιμη ὥρα.

Θέλω νά βρῶ μιὰ ἐλπίδα πού νά γλυκαίνει ὅλα τὰ δάκρυα καί νάπρααίνει ὅλους τοὺς πόνους, νά τὰ γλυκαίνει, δὲ λέω νά τὰ στεριεύη, γιατί στὸν κόσμο αὐτὸ δὲ μπορούμε νά μὴν κλαίμε.

Θέλω νά βρῶ μιὰ ἐλπίδα πού νά ναι γιὰ ὅλους τοὺς πόνους καί γιὰ ὅλες τίς καρδιές. Θέλω γὰ βρῶ μιὰ ἐλπίδα πού θὰ νανουρίζη τὰ μικρὰ παιδιὰ, θὰ ἡσυχάζη τίς ἀνησυχίες τῶν ἐφήβων καί θὰ γλυκαίνει τίς πικρίες τῶν γηρατιῶν. Θέλω νά βρῶ μιὰ ἐλπίδα πού νά γιατρεύη τοὺς ἀρρώστους καί νά ἀνασταίνει τοὺς νεκρούς. Θέλω νά βρῶ μιὰ ἐλπίδα ἀληθινὴ καὶ μεγάλη νά τῇ δώσω σ' αὐτοὺς πού ἔχουν μικρὲς καὶ ἄστατες ἐλπίδες καὶ πλειότερα νά τῇ δώσω σὲ κείνους πού δὲν ἔχουν καμμιά ἐλπίδα. Γιατί ὑπάρχουν κι' αὐτοί, Θεέ μου, πού δὲν ἔχουν καμμιά ἐλπίδα στὴ ζωὴ αὐτῇ. Θέλω νά βρῶ μιὰ τέτοια ἐλπίδα καὶ ψάχνω στὸν κόσμο καὶ στὴ ζωὴ.

Ὡ! νά οἱ ἐλπίδες τοῦ κόσμου αὐτοῦ: Οἱ πράσινες, οἱ κόκκινες, οἱ γαλάζιες ἐλπίδες τοῦ κόσμου αὐτοῦ, οἱ ἐλπίδες πού ὑπόσχονται καὶ ὕστερα ξεγελοῦνε, οἱ ἐλπίδες πού ἔρχονται μὲ τραγούδια καὶ ὕστερα φεύγουνε μὲ κλάμματα, οἱ ἐλπίδες πού χαϊδεύουνε κι' ὕστερα πληγώνουνε.

Δὲν κατηγορῶ, Κύριε, τὴ ζωὴ αὐτὴ μὰ τί μπορεῖ νά μᾶς δώσῃ ἓνας κόσμος ποῦναι κι' αὐτὸς βαθεῖα πληγωμένος ἀπὸ τὴν «ἀμαρτία» κι' ἔχει ἀτέλειες καὶ σχετικότητες; Τί μπορεῖ νά μᾶς δώσῃ ἓνας κόσμος πού δίπλα στήν κούνια τοῦ μικροῦ παιδιοῦ ἔχει ἔτοιμο κι' ὅλας καὶ τὸ μνήμα, ἓνας κόσμος πού τῇ μιὰ μέρα βάζει στὸ κεφάλι μας τὸ στεφάνι τοῦ γάμου καὶ τὴν ἄλλη τὸ ντύνει στὸ μαῦρο κρέπι τοῦ πένθους, ἓνας κόσμος πού τὰ πιὸ μυρωμένα λουλούδια του τὰ φυτεύει πάνω στήν κοπριά. Τί μπορεῖ νά δώσῃ ἓνας κόσμος «φθαρτὸς καὶ πρόσκαιρος» στήν αἰώνια καὶ οὐράνια ψυχὴ μας;

Θέλω νά βρῶ μιὰ ἐλπίδα τοῦ κόσμου αὐτοῦ μὰ ὄχι ἀπὸ τὸν κόσμο αὐτό. Καὶ δὲ βρίσκω, Θεέ μου, ἄλλη σημαία νά ξεδιπλώσω μέσα στὸ ἀπέραντο στρατόπεδο τῶν

μαχητῶν τῆς ζωῆς παρὰ μόνο Ἑσένα, μόνο τὸ ὄνομά Σου, μόνο τὴ χάρη Σου. Γιατὶ Ἑσὺ εἶσαι ἡ ἐλπίδα ἡ μοναδικὴ καὶ ἡ ἀκαταίσχυντη ποὺ ἐλπίσανε ὅλοι οἱ αἰῶνες καὶ οἱ εὐγενέστερες καρδιές τῶν ἀνθρώπων. Σὺ εἶσαι ἡ ἐλπίδα ποὺ στηριχτήκανε φτωχοί, στερημένοι, διωγμένοι, ἁμαρτωλοὶ καὶ πενθισμένοι καὶ βρήκανε ψωμί, δίκη, συγγνώμη καὶ χαρά. Σὺ εἶσαι ἡ Ἑλπίδα ποὺ ἀκουμπήσανε ἄρχοντες καὶ ζητιᾶνοι, ἄρρωστοι, μοναχικοί, ἀπόκληροι, τραυματισμένοι, ἀπελπισμένοι καὶ μελλοθάνατοι καὶ βρήκανε ὑγεία, συντροφιά, ὑπεράσπιση, στήριγμα καὶ ζωὴ, ζωὴ πρὶν ἀπὸ τὸ μνήμα κι' ὕστερα ἀπὸ τὸ μνήμα. Σὺ ἔρχεσαι πάντα μυστηριακά, Ἀόρατος κι' Ἀπροσδόκητος κι' ἀλλάζεις τοὺς καιροὺς καὶ φωτίζεις τὶς γνῶμες καὶ τὶς πράξεις τῶν ἀνθρώπων καὶ στέλνεις Ἀγγέλους καὶ πονετικούς ἀνθρώπους νὰ βοηθοῦν τοὺς πονεμένους καὶ τοὺς ἀπροστάτετους. Σὺ ἔβαλες τὴ συμπάθεια, αὐτὸ τὸ ὠραιότερο χάρισμα καὶ προνόμιο, στὴν καρδιά τῶν ἀνθρώπων καὶ Σὺ κινεῖς τὰ πόδια καὶ τὰ χέρια ἐκείνων π' ἀγαποῦν καὶ σώζουν. Τὰ ἅγια βιβλία τῶν Γραφῶν Σου, ἡ ἱστορία τῶν λαῶν Σου κι' ἡ καθημερινὴ ζωὴ τῶν μικρῶν καὶ τῶν ἀδυνάτων, τῶν ὀρφανῶν καὶ τῶν δυστυχισμένων εἶναι γεμάτα ἀπὸ τὰ θαύματα τῶν ἐλπίδων Σου. Κι' αὐτὴ τὴν ἀλήθεια τὴ μίλησε ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια ὁ μέγας Προφῆτης Ἡσαΐας καὶ τὴν ἐπανέλαβαν τὰ Ἅγια Εὐαγγέλια μὲ τοῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια: **«Καὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἔθνη ἐλπιούσι.»**

—Κύριε, ὅλες οἱ ἱστορίες τῶν ἀνθρώπων διηγοῦνται τὰ θαυμάσιά Σου κι' ὅλες οἱ καρδιές τῶν πονεμένων μιλοῦνε γιὰ τὰ φάρμακά Σου.

Σὺ εἶσαι ἡ **Ἑλπίδα τῶν Ἑλπίδων**: Εὐτυχισμένοι κεῖνοι ποὺ θὰ Σε βροῦνε ἀπὸ νωρὶς γιατί οἱ πλείότεροι Σε ἀναζητοῦμε καὶ σὲ βρίσκομε μόνο σὰν ἀπατηθοῦμε στὶς ἐλπίδες τοῦ κόσμου αὐτοῦ. Καὶ Σὺ τὸ ξέρεις αὐτὸ καὶ μᾶς τὶς σπάζεις συχνὰ γρήγορα κι' ἀπὸ νωρὶς γιὰ νάρθωμε σὲ Σένα. Μὰ ὥστόσο ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ γιὰ Σένα. Μπορεῖς ἀπὸ κάθε ρύπο νὰ μᾶς πλύνῃς καὶ ἀπὸ κάθε θάνατο νὰ μᾶς ἀναστήνῃς. Ποτὲ δὲν εἶναι ἀργὰ γιὰ Σένα, γιατί εἶναι

Μὰ τότε ἔρχεσαι Ὁσὺ, Κύριε, κοντά μας: κι' αὐτὴ
τὴν ἀλήθεια θέλω νὰ ξεδιπλώσω σὰν σημαία τῆς νίκης
στὸ ἀπέραντο στρατόπεδο τῶν κουρασμένων μαχητῶν
τῆς ζωῆς.

Κουρασμένοι ἐλάτε:

«Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι· καὶ ἐγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς».

(Ματθ. ΙΑ' 29)

Ὁμορφο ποῦναι τὸ παραμῦθι τῆς ζωῆς! Ὁμορφο ὅταν τὸ λέει ἡ γιαιγιά μας κοντὰ στοῦ τζάκι τὰ χειμωνιάτικα βράδυα κι' ὅταν μικρὰ παιδιὰ ἐμεῖς οἱ ἴδιοι τὸ διαβάζομε στ' ἄλλα παραμῦθια καὶ στὰ βιβλία τοῦ σχολείου μας. Πλειὸ ὁμορφο ἀκόμη ὅταν τὸ πλέκει ἡ φαντασία μας μέσα στὰ κρίνα καὶ τὰ ῥόδα τῆς πρώτης ἀνθισμένης νιότης μας κι' ἀκόμη πλειὸ μεγαλόπρεπο κι' ὠραῖο ὅταν ὁ λόκληρη ἡ ψυχὴ μας, ἰδανικὴ κι' ὠραία, τὸ ὑφαίνει μὲ τὰ δικά της ὁμορφα χρώματα καὶ τὸ στολίζει μ' ἀνθούς κι' ὁράματα τοῦ Παραδείσου. Καὶ μέσα στοῦ παραμῦθι αὐτὸ ἡ ζωὴ φαίνεται ὠραία, χαρούμενη, γοητευτικὴ, εὐκολὴ, γεμάτη δόξα κι' ἀγιότητα. Λὲς καὶ χρειάζεται νὰ κινήσωμε λίγο μόνο τὸ μικρὸ μας δακτυλάκι γιὰ νὰ τὴν κατακτήσωμε ὁλόκληρη.

Ἔτσι λέει τὸ παραμῦθι τῆς ζωῆς. Μὰ ἡ πραγματικότης τῆς ζωῆς εἶναι ἄλλο πρᾶγμα: Εἶναι ἀγωνία καὶ μόχθος, στέρηση καὶ πόνος, διάψευση κι' ἀποτυχία, λάσπη καὶ σκοτάδι. Δὲν εἶναι μόνο σκοτάδι, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ μόνο φῶς. Δὲν εἶναι μόνο πόνος, ἀλλὰ δὲν εἶναι καὶ μόνο χαρά. Πίσω ἀπὸ τὴν ὁμορφὴ ἀνοιξὴ τῆς γῆς καὶ πίσω ἀπὸ τὰ πράσινα βουνὰ καὶ τοὺς ὠραίους κάμπους ὑπάρχουν οἱ μαῦροι χειμῶνες, οἱ σκοτεινὲς χαράδρες κι' οἱ βουρκωμένοι τόποι. Μὰ τὸ ἴδιο καὶ στὴν ἀνθρώπινη ζωὴ ὑπάρχει αὐτὴ ἡ διπλῇ φύση τοῦ κόσμου κι' ὑπάρχει ἀκόμη ἡ τρομερὴ διαρχία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς. Ὅλα τὰ προβλήματα κι' ὅλα τὰ δράματα κι' ὅλες οἱ ἀντιθέσεις ποὺ περνοῦνε ἀπὸ τὴ συνείδηση καὶ τὴν ψυχὴ μας ἐκφράζονται ἀνάλογα καὶ στὴ ζωὴ μας καὶ πληθαίνουν τὴν κα

κία καὶ τὸ μόχθο της. Ὑστερα ἔρχονται ἐκεῖνες οἱ ἄορα-
τες καὶ ἀνεξιχνίαστες αἰτίες τῶν παθημάτων καὶ τῶν συμ-
φορῶν μας ποὺ μπορεῖ νὰ μὴν ξέρουμε ἂν πρεπεὶ νὰ τίς
ἀποδώσουμε στὸ Θεό, στὸ Σατανᾶ ἢ στὴν τύχη ὅπως λέμε,
εἶναι ὅμως ἀληθινές καὶ μυστηριώδεις καὶ φέρνουν τό-
σα χτυπήματα καὶ τόσα τραντάγματα στὴ ζωὴ μας. Οἱ
πλούσιοι γίνονται ξαφνικὰ φτωχοί, κεῖνοι ποῦχουν τὴν ὑ-
γεία των ἀρρωσταίνουν, κεῖνοι ποὺ γελοῦνε τώρα μπορεῖ
νὰ κλαῖνε σὲ λίγο καὶ κεῖνοι ποὺ μεσουρανοῦσαν χθὲς στὴ
δόξα καὶ στὴν ἀγιότητα μπορεῖ νὰ πέσουν καὶ νὰ συντρι-
βοῦνε σήμερο. Ἀθῶοι καὶ ἁμαρτωλοὶ ῥωτοῦνε γιατί μᾶς
ἔρχεται τὸ ἓνα καὶ γιατί μᾶς ἔρχεται τὸ ἄλλο, μὰ δὲν ἄ-
παντᾶ κανεὶς οὔτε ἡ γῆ οὔτε ὁ οὐρανὸς οὔτε ἡ ἴδια ἡ καρ-
διά μας. Καὶ μέσα στίς ἀλλαγές καὶ τίς ἀντιθέσεις αὐ-
τὲς χάνομε συχνὰ τὸ θάρρος μας καὶ πέφτομε κουρασμέ-
νοι καὶ θλιμμένοι.

Οἱ δυνατοὶ κουράζονται κι' οἱ ἀδύνατοι λιποψυχοῦνε.
Οἱ χαρούμενοι γίνονται σκυθρωποὶ καὶ οἱ θλιμμένοι ἀπελ-
πίζονται. Οἱ ἄσπιλοι λερώνονται κι' οἱ ἄγιοι πέφτουνε σὲ
πειρασμούς. Γιατὶ ὑπάρχουν μόχθοι καὶ πόνοι ποὺ χτυ-
ποῦνε τὸ κορμὶ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ περονιάζουν ὁλόκληρο
καὶ φθάνουν βαθειὰ ὡς ἐκεῖ ποῦναι ἡ ψυχὴ του. Ὑπάρ-
χουνε μόχθοι καὶ πόνοι ποὺ δὲν χτυποῦνε ἀπλῶς τὰ ἐφή-
μερα ἀγαθὰ τῆς ζωῆς, μας τίς μικροχαρές, τίς ματαιότητες
καὶ τὰ καπρίτσια μας, ἀλλὰ προχωροῦνε βαθειὰ κι' ἀγγί-
ζουνε τὰ ἀγιώτερα ὄνειρα καὶ τοὺς ἀγιωτέρους σκοποὺς
μας. Κι' ἂν ἡ σωματικὴ ἱατρικὴ προχώρησε τόσο πολὺ κι'
ἀνακαλύφθηκαν τόσα φάρμακα καὶ μέσα γιὰ νὰ λιγοστεύ-
ουν τίς ἀρρώστιες τοῦ κορμιοῦ μας, γιὰ τοὺς πόνους τῆς
ψυχῆς ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Ὀμήρου καὶ τοῦ Ἱπποκράτη ὡς
τὴ σύγχρονη θαυματουργικὴ ἐπιστῆμη δὲν ἀνακαλύφθηκε
κανένα φάρμακο, δὲν βρέθηκε οὔτε μιὰ σταγόνα βαλσάμου
ποὺ νὰ πράινη τοὺς πόνους της. Προσπαθοῦμε βέβαια
κάπου—κάπου μ' ἄστεϊα καὶ πιοτά, μὲ ἥχους καὶ μὲ χρώ-
ματα νὰ ξεχάσωμε τὰ βάσανά μας, μὰ ὁ πόνος, ὁ βαθὺς
πόνος, δὲν παρηγοριέται μὲ τέτοια ξεγελάσματα. Ὅταν ἡ
ψυχὴ μας εἶναι κουρασμένη καὶ θλιμμένη κι' ὁ ὠραιότερος
οὐρανὸς μᾶς φαίνεται μαῦρος. Ὅταν ἡ ψυχὴ μας κλαίει

κανένα άστείο δέ μπορεί νά τήν κάνη νά γελάση. "Όταν ή ψυχή μας εΐναι μοναχική καμμιά φιλία καί καμμιά συντροφιά δέ μπορεί νά τή συντροφεύση.

Καί τότε εΐναι ή σειρά Σου Κύριε. Σέ περιμένομε νάρθης καί νά σηκώσης μέ τή μυστηριώδη χάρη Σου αυτό τό τρομερό βάρος πού πιέζει τήν ψυχή μας. Εΐσαι ό μοναδικός γιατρός της άφου εΐσαι καί ό μοναδικός Πλάστης της. Τήν έπλασες Έσύ άπό τό ίδιό Σου τό Πνεύμα καί γνωρίζεις τί χρειάζεται στόν όργανισμό της γιά νά μεγαλώση, ν' αύξηθῇ καί νά παρηγορηθῇ στίς δυστυχίες της. Πώς θά γίνη αυτό έμεΐς δέν ξέρομε. Γιατί κάθε φορά πού άνασταΐνεις έναν άνθρωπο άπό τίς θλίψεις καί τίς πτώσεις του ύπάρχει ένα μυστήριο, γίνεται ένα θαύμα σάν εκείνα τά θαύματα πού κανες στήν Ίουδαία καί στή Γαλιλαία όταν ζούσες Θεάνθρωπος πάνω στή γῆ καί σάν εκείνα πού κάνεις άκόμα γι' αυτούς πού πιστεύουν δυνατό καί περιμένουν μόνο άπό Σένα.

Καί στό θαύμα αυτό μπορεί νά μὴν αλλάξη ό κόσμος άπ' έξω καί νά μὴ σταματούν οί αίτίες πού μᾶς φέρνουνε τήν όδύνη καί τό μόχθο, μέσα βαθειά στήν ψυχή μας όμως έρχεται περίσσια ή δύναμή Σου καί μπορούμε ν' άντέχωμε. "Όταν δίνεις ύπομονή στούς ταραγμένους κι' όταν στέλνεις έλπίδα στούς άποθαρρυσμένους, όταν μέσα άπό τά συντρίμια καί τά έρείπια τοῦ ώραίου κόσμου πού χάσαμε φυτρώνεις νέες έλπίδες κι' άλλους πόθους, αυτό εΐναι τό μυστήριο καί τό θαύμα Σου, τό αΐώνιο θαύμα πού βγαίνει άπό τ' άληθινά κι' άθάνατα λόγια Σου:

«Δεϋτε πρός με πάντες οί κοπιώντες καί πεφορτισμένοι καγώ άναπαύσω ύμᾶς.»

"Όταν στοχάζομαι πάνω στά λόγια αυτά ή σκέψη μου πηγαίνει πάντα σέ μιᾶ ζωντανή καί παραστατική εικόνα: Βλέπω τό άμέτρητο πλήθος τῶν πονεμένων πού βγαίνουν φτωχοί ζητιᾶνοι μέ τά κουρέλια των άπό τά φτωχόσπιτα καί κείνους πού ρχονται ντυμένοι στά χρυσά άπό τά παλάτια τῶν άρχόντων.

Κείνους πού κλαΐνε φανερά στούς δρόμους καί κείνους πού πνίγους τούς λυγμούς των σ' ένα μοναχικό κρεβάτι. Κείνους πού χάσανε μικρά κι' άσήμαντα πράγματα

καὶ κείνους ποὺ χάσανε τὴν ἴδια τὴν ψυχὴ των. Τοὺς βλέπω ὅλους αὐτούς. Κι' ὕστερα στὴ μέση τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς, στὴ μέση αὐτοῦ τοῦ κουραστικοῦ δρόμου ποὺ λυγίζει τὰ γόνατα καὶ συντρίβει τὶς καρδιὰς βλέπω τὸ Σταυρό σου Κύριε. Ἔτσι ὅπως στάθηκε τότε πάνω στὸ Γολγοθᾶ μὲ τ' ἄχραντο Σῶμα σου καὶ πλάϊ στὴ ματωμένη πληγὴ π' ἄνοιξε τὸ ξίφος τοῦ Ρωμαίου στρατιώτη βλέπω χαραγμένα ταῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια σου: «Δεῦτε πρὸς με πάντες κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι καὶ γὰρ ἀναπαύσω ὑμᾶς». Εἰπώθηκαν ἀπὸ ἓναν Ἀνθρώπον ποὺ πόνεσε κι' ὁ ἴδιος καὶ γνωρίζει νὰ νοιώθῃ τοὺς ἄλλους ποὺ θὰ πονέσουν κι' εἰπώθησαν ἀκόμη ἀπὸ ἓνα Θεὸ ποὺ μπορεῖ νὰ βοηθῇ ἐκείνους ποὺ θὰ κουρασθοῦνε.

Νᾶρθωμε νὰ σὲ βροῦμε, Κύριε, στὴν κούρασὶ μᾶς, ἔτσι μᾶς παραγγέλνεις. Μὰ εἶναι καλύτερα νᾶρθωμε πρὶν ἀπὸ τὴν κούρασὶ μᾶς, γιατί καμμιά φορὰ τότε εἶναι πολὺ ἄργα. Τόσον καιρὸ ποὺ χάνομε στοὺς μικροὺς γιатρούς καὶ στοὺς κομπογιαννίτες θάνατι καλύτερα νὰ τρέξωμε σὲ Σένα ἀπὸ νωρὶς, ἀπὸ τότε ποῦχομε ἀκόμη τὰ φτερά στὴ ζωὴ μᾶς. Γιατὶ συχνὰ μᾶς σπάζουν τὰ φτερά καὶ μᾶς μένουν μόνο τὰ πόδια γιὰ νὰ βαδίσωμε. Ἀλλὰ συχνὰ μᾶς σπάζουν καὶ τὰ πόδια καὶ τὰ γόνατα κι' ἡ ἴδια ἡ καρδιά μᾶς δὲ μπορεῖ νὰ κάμῃ ἓνα βῆμα. Μὰ τότε ὅταν ἐμεῖς δὲ μπορούμε νᾶρθωμε σὲ Σένα, ἔλα Ἐσὺ Κύριε σ' ἐμᾶς. Ἐλα σὰν τὸν καλὸ Σαμαρεῖτη, ἔλα σὰν τὸν σπλαχνικὸ πατέρα τοῦ Ἀσώτου, ἔλα σὰν τὸν φίλον τοῦ Λαζάρου στὴ Βηθανία. Ἐλα. Σὲ καρτεροῦμε. «Ὅλα τῶν δακρύων μᾶς τὰ ῥυάκια πρὸς Ἐσένα τρέχουν καὶ τῆς καρδιάς μᾶς ἡ φλόγα ἡ τελευταία γιὰ Σένα ἀνάβει».

Τὸ μεγάλο μυστικὸ τῆς ζωῆς

«Ὅς γὰρ ἔνθελῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι
ἀπολέσῃ αὐτήν...»

(Μάρκ. Η' 35)

Στὸ Εὐαγγέλιο ἀπαντοῦμε συχνὰ φράσεις καὶ σκέψεις ποὺ φαίνονται παράλογες καὶ ἀντιφατικές στὴ λογικὴ καὶ στὴ ζωὴ μας καὶ αὐτὸ μᾶς κάνει πολλὰς φορές νὰ εἴμαστε διστακτικοὶ καὶ «προκατειλημμένοι» ἀπέναντί του.

Οἱ ἀντιφάσεις ὅμως αὐτὲς ἀνάμεσα στὴν Εὐαγγελικὴ ἀλήθεια καὶ στὴ δική μας σκέψη δὲν προέρχονται ἀπὸ σφάλματα καὶ παραλογισμοὺς τοῦ Εὐαγγελίου, ἀλλὰ προέρχονται ἀπὸ σφάλματα καὶ παραλογισμοὺς τῆς δικῆς μας λογικῆς. Γιατὶ αὐτὸ ποὺ ἐμεῖς ὀνομάζομε «κοινὴ λογικὴ» καὶ μέτρο καὶ γνώμονα καὶ σκοπὸ τῆς ζωῆς μας, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο συχνὰ παρὰ μικρὲς ἢ λαθεμένες σκέψεις, διεστραμμένα καὶ νοσηρὰ αἰσθήματα, πάθη, ἔνστικτα καὶ εἶναι φυσικὸ σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἀρρωστημένη καὶ χαμηλὴ στάθμῃ τῆς σκέψης καὶ τῆς ζωῆς μας νᾶρχεται ἀντίθετη ἡ ὑψηλὴ, ἡ ἰσορροπημένη καὶ «ὑπερφυσικὴ» λογικὴ τοῦ Εὐαγγελίου.

Παράδειγμα τὰ παραπάνω ὑπέροχα λόγια ποὺ μᾶς παραθέτει ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος: «Ὅποιος θέλει νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ του (αὐτὴ τὴν ἔννοιαν ἔχει ἐδῶ ἡ λέξις ψυχὴ) πρέπει νὰ τὴ χάσῃ πρῶτα». Ἔτσι λέγει ἡ λογικὴ τοῦ Χριστοῦ. Σὲ μᾶς ὅμως αὐτὸ φαίνεται πολὺ παράλογο καὶ ἀφύσικο γιατί ἐμεῖς λέμε: «Ὅποιος θέλει νὰ σώσῃ τὴ ζωὴ του πρέπει νὰ τὴ φυλάξῃ. Ἔτσι σκεφτόμαστε ἐμεῖς κι' ἀρχίζομε νὰ ζοῦμε τὴ ζωὴ μας μὲ τὶς συνέπειες ποὺ ἔχει τὸ νόημα ποὺ τῆς δίνομε. Δηλ. προσέχομε τὰ νιάτα καὶ τὴν ὁμορφιά μας, κυττάζομε τὴν καλοπέραση καὶ τὶς ἀνέσεις μας, ἀποφεύγομε τὴν ἐργασία καὶ τὴ δημιουργικὴ ζωὴ, φυλάμε τέλος πάντων τὴ ζωὴ μας σὲ κάποιο ντουλάπι τῆς τεμπελιάς καὶ τῆς ἀνίας καὶ ὅταν ἔρχεται τὸ τέλος τῆς

καὶ χρειάζεται νὰ κάμωμε τὸν ἀπολογισμό τῆς, τὸ ἄθροισμα εἶναι μηδέν, δηλ. ἡ ζωὴ μας χάθηκε. Ἡ ἀντίθετα ῥιχνόμαστε στὴν «μεγάλῃ καὶ ταραχώδῃ» ζωὴ καὶ κυνηγοῦμε τὰ χρήματα, τὰ ἀξιώματα, τὶς ἀπολαύσεις καὶ τὶς φυγοῦρες, διαβαίνουμε ἀχόρταγοι στὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς καὶ δὲν καθόμαστε ποτὲ ἡρεμοὶ καὶ στοχαστικοὶ νὰ τῇ ζήσωμε στὸ βάθος καὶ στὴν ἐσωτερικότητά τῆς καὶ νὰ χορτάσωμε τὴν οὐσίαν καὶ τὸ γλυκασμό τῆς. Καὶ στὸ τέλος ὅταν πρέπει νὰ σταματήσωμε αὐτὸ τὸ ἄγριο κυνηγητὸ καὶ τὸ πιπίλισμα ποὺ κάναμε στὴ φλοῦδα τῆς ζωῆς, ἡ ὕστερνή γεύση εἶναι πολὺ πικρὴ. Ἀπὸ τὸ μεγάλο τραπέζι τῆς ζωῆς δὲν ἔμεινε οὔτε ἓνα ψίχουλο: Ἡ ζωὴ χάθηκε. Ἡ πηγαίνομε στὴ ζωὴ κρατῶντας τὸ σκῆπτρο κάποιου παθολογικοῦ ἐγωῖσμοῦ: Ὅλα πρέπει νὰ μᾶς δοθοῦν, ὅλοι πρέπει νὰ μᾶς ἀναγνώρισουνε κι' ὅλα πρέπει νὰ μᾶς προσκυνήσουνε. Κι' ἐπειδὴ αὐτὸ δὲ γίνεται εὐκόλῃ ἢ δὲ γίνεται καθόλου, γιὰ αὐτὸ ποὺ μᾶς δίνουν οἱ ἄλλοι δὲν μᾶς χορταίνει ἐμᾶς κι' αὐτὸ ποὺ ζητοῦμε ἐμεῖς δὲ συμφέρει στοὺς ἄλλους, ἡ ζωὴ μας μεταβάλλεται σὲ μιὰ ἀτέλειωτὴ μάχῃ. Πολεμοῦμε καὶ μᾶς πολεμοῦν, βλέπομε παντοῦ ἐχθροὺς καὶ ὑποπτους καὶ τὶς πλειότερες φορὲς κλεινόμαστε στὸ φρούριο τοῦ ἐγωῖσμοῦ καὶ τῆς κακίας μας, ἀποσυρόμαστε δηλ. καὶ χάνομε τὸ ἔδαφος τῆς ζωῆς. Σ' αὐτὴ τὴν «ἀπώλεια», σ' αὐτὸ τὸ χάσιμο τῆς ζωῆς ὁδηγοῦν περίπου ὅλες οἱ συνταγές ποὺ δίνει ἡ ἀνθρώπινη λογικὴ μας γιὰ τὸ ζήσιμό τῆς. Χάνομε δηλ. τὴ ζωὴ καὶ στὴν ἐπίγειαν στιγμὴ καὶ στὴν αἰωνιότητά τῆς.

Μὰ ἡ λογικὴ τοῦ Χριστοῦ ἔχει ἄλλῃ συνταγὴ γιὰ τὴ ζωὴ. Ἡ λογικὴ τοῦ Χριστοῦ μᾶς λέγει: Πηγαίnete στὴ ζωὴ μὲ τὴν εὐλογία τοῦ μόχθου. Καὶ μεῖς πηγαίνομε καὶ σκάβομε ἓνα χωράφι καὶ κτίζομε ἓνα σπίτι καὶ φυτεύομε ἓνα δένδρον καὶ γεννοῦμε ἓνα παιδί καὶ γράφομε ἓνα βιβλίο. Καὶ γιὰ ὅλα αὐτὰ ἰδρώνομε βέβαια καὶ μοχθοῦμε μὰ τρῶμε ὡς τόσο γλυκὸ ψωμί κι' ἔχομε μέρα καὶ νύκτα καὶ γιορτὲς καὶ κλάμματα καὶ γέλοια κι' ὅταν θάρθῃ ὁ θάνατος νὰ μᾶς θερίσῃ ἀπὸ τοῦτο τὸ λειβάδι τῆς ζωῆς θὰ μείνῃ τὸ δένδρον ποὺ φυτέψαμε, τὸ σπίτι ποὺ κτίσαμε, τὸ παιδί ποὺ γεννήσαμε καὶ τὸ βιβλίο ποὺ γράψαμε. Θὰ μείνουν ὅλα αὐτὰ γιὰ τὰ ὁποῖα ζήσαμε κι' «ἀπώλεσαμε» τὴ

ζωή μας. Δηλ. ἡ ζωὴ μας κερδήθηκε. Ἡ μᾶς λέγει ὁ Χριστός: Γενῆτε σάν τὰ παιδιὰ καθαροὶ καὶ ἄθωοι. Καὶ γινόμεστε σάν τὰ παιδιὰ καὶ ζοῦμε σάν τὰ παιδιὰ. Θαυμάζουμε τὴν ὁμορφιὰ τοῦ κόσμου. Τὸν ἥλιον ποὺ ξημερώνει στὴ χρυσῇ ἀνατολῇ καὶ βασιλεύει στὴν ὀλοπόρφυρη δύση, τὰ λουλούδια ποὺ στολίζουν τοὺς κάμπους καὶ τὰ βουνά, τὰ πουλιά ποὺ κελαηδοῦν καὶ τὰ δένδρα ποὺ σιγοφέλνουν. Ἀγαποῦμε τοὺς γλυκοὺς ἤχους, τὸ λιβάνι καὶ τὶς καμπάνες καὶ προσευχόμεστε στὰ ξωκκλήσια καὶ στὰ εἰκονοστάσια τῶν σπιτιῶν μας. Ἔχομε ἀγάπη στὴν καρδιά μας κι' εὐγένεια καὶ οἶκτο. Γινόμεστε στοχαστικοί, φιλόσοφοι, ποιητὲς καὶ ἅγιοι (ὄχι βέβαια τέτοιοι στὸ ἐπάγγελμα ἀλλὰ στὴν ψυχὴ) καὶ ζοῦμε τὴ ζωὴ μας σάν ἓνα ὠραῖο παρὰμῦθι, σάν μιὰ λιτανεία καὶ σάν ἱερὸ προσκύνημα κι' ὅταν κλείνωμε τὰ μάτια μας μποροῦμε νὰ λέμε: «Ἡ ζωὴ ἦταν ὠραία, ὅ,τι κι' ἂν εἶδαν τὰ μάτια μας ἦταν ὠραία». Δηλ. ἡ ζωὴ μας πέτυχε, ἡ ζωὴ μας κερδίσθηκε.

Ἡ μᾶς λέγει πάλι ὁ Χριστός: Πορευθῆτε στὴ ζωὴ ἀπὸ τὸ δρόμο τῆς ἀγάπης. Καὶ μεῖς πηγαίνομε στὴ ζωὴ καὶ ἀγαποῦμε: Λέμε καλημέρα στοὺς γειτόνους καὶ στοὺς ἐχθροὺς μας, δίνουμε ψωμὶ στοὺς περαστικούς καὶ στοὺς ζητιάνους, βρῖσκομε δουλειὰ στοὺς ἀνεργούς καὶ στοὺς φτωχοὺς, κάνομε χαρὰ στοὺς θλιμμένους καὶ συντροφιὰ στοὺς μοναχικούς καὶ στοὺς «καταραμένους» κι' ὅλο ἀγαποῦμε—ἀγαποῦμε—ἀγαποῦμε. Πηγαίνομε στὴ ζωὴ σκορπώντας τὴν ἀγάπη καὶ σὲ κείνους ἀκόμη ποὺ θὰ μᾶς ἀπαντήσουν μὲ τὸ μῖσος, μὲ τὴν ἀγνωμοσύνη καὶ τὴν ἀχαριστία των. Πηγαίνομε στὴ ζωὴ σκορπώντας τὴν ἀγάπη κι' ὅλο ξοδεύομε καὶ πάντα ἔχομε γιὰτὶ ἡ ἀγάπη ποτὲ δὲν κουράζεται καὶ ποτὲ δὲν ἐξαντλεῖται. Κι' ὅταν θᾶρθῃ ἡ ὥρα νὰ τελειώσωμε τὴν πορεία τῆς ζωῆς μας, ὅλη αὐτὴ ἡ σπορά τῆς ἀγάπης ποὺ κάναμε σ' αὐτὴν θὰ φυτρῶνῃ καὶ θὰ θερίζῃ τοὺς καρπούς της. Θὰ πεθάνωμε μὰ ἡ ἀγάπη ποὺ σπείραμε καὶ σκορπίσαμε θὰ ζῇ —γιὰτὶ ἡ ἀγάπη ποτὲ δὲν πεθαίνει— καὶ θὰ διαλαλῇ τὴ ζωὴ μας στοὺς δρόμους τῆς γῆς καὶ στοὺς θόλους τῶν Οὐρανῶν. Ἡ ζωὴ μας κερδίσθηκε.

«Ὡς γὰρ ἂν θέλῃ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ σῶσαι, ἀπολέ-

σει αὐτήν». Ἔτσι λένε τοῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια τοῦ Εὐαγγελίου καὶ μέσα σ' αὐτὰ κρύβεται τὸ Μεγάλο Μυστικὸ τῆς ζωῆς ὅλων μας.

Κατὰ ἓνα περίεργο δηλαδὴ νόμο κεῖνοι ποὺ θέλουνε νὰ φυλάξουνε τὴ ζωὴ των, οἱ ἐγωῖστές, οἱ συμφεροντολόγοι, οἱ δειλοί, οἱ τσιγκούνηδες, οἱ ἄπραγοι καὶ οἱ μοχθηροὶ τὴ χάνουνε, ἐνῶ κεῖνοι ποὺ λησμονοῦν τοὺς ἑαυτούς των καὶ προσφέρουνε καὶ χάνουνε ὅλη τὴ ζωὴ των γιὰ τοὺς ἄλλους, οἱ σπλαχνικοί, οἱ εὐγενικοί, οἱ ἥρωες καὶ οἱ θυσιασμένοι αὐτοὶ τὴν κερδίζουνε. Αὐτὸς εἶναι ἓνας μεγάλος καὶ βαθὺς νόμος ποὺ ὑπάρχει καὶ στὴ φύση καὶ στὴν Ἱστορία καὶ στὴν ὕλη καὶ στὸ πνεῦμα. Ὅσο θέλομε νὰ κρατήσωμε σφικτὰ τὴ ζωὴ μας τόσο τὴ χάνομε ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὰ ἴδια μας τὰ δάκτυλα. Ἡ ζωὴ γιὰ νὰ ἀυξηθῇ καὶ νὰ μεγαλώσῃ καὶ νὰ μπῇ στὴν αἰωνιότητά της θέλει ἀπλοχεριά, θέλει σκόρπισμα. Δὲν ἐννοοῦμε ὅμως ἐδῶ τὸ συνηθισμένο σκόρπισμα ποὺ κάνουν οἱ ἄνθρωποι στὴ ζωὴ των, ἀλλὰ ἐννοοῦμε τὸ σκόρπισμα αὐτὸ ὅπως τὸ θέλει ἡ τετράγωνη λογικὴ καὶ ἡ ψυχολογημένη ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τώρα μποροῦμε νὰ ρίξωμε μιὰ ματιὰ στὴ ζωὴ μας γιὰ νὰ δοῦμε ποιὰ συνταγὴ ἀκολουθοῦμε καὶ μεῖς γι' αὐτήν.

Ἡ συγγνώμη πού δέν μετράται:

«Ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ...»

(Ματθ. ΙΗ' 22)

Ὁ Πέτρος ὁ θερμός καί ἀφοσιωμένος μὰ καί ἀρνη-
τὴς μαθητὴς τοῦ Χριστοῦ ῥωτᾷ τὸν Κύριό Του νὰ μάθη
πόσες φορές πρέπει νὰ συγχωρήσῃ κανεὶς τὸν ἀδελφό
του. Καὶ παραθέτω ἔδῳ ἀμέσως τὰ ἀθάνατα ἐκεῖνα λόγια
μὲ τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ντροπιάζει καὶ διορθώνει μαζὺ γιὰ
ὅλους τοὺς αἰῶνες τὴ δειλίᾳ καὶ τὴ μικρότητα τοῦ ἀνθρώ-
που. «Τότε προσελθὼν ὁ Πέτρος εἶπεν: Κύριε ποσάκις ἁ-
μαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου καὶ ἀφήσω αὐτῷ; Ἔως ἑ-
πτάκις; λέγει αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς. Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις
ἀλλ' ἕως ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ . . .» Εἶμαι βέβαιος πὼς λέ-
γοντας ὁ Πέτρος ἐκεῖνο τὸ «Ἐπτάκις» εἶχε τὴ γνώμη ὅτι
εἶχε πῆ μιὰ ὑπερβολὴ κι' εἶχε ξεπεράσει τὴ μακροθυμίᾳ κι'
αὐτοῦ τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ πάνω στὸ ζήτημα τῆς συγγνώ-
μης. Φτωχὲ Πέτρε. . . Φτωχὲ ἄνθρωπε πὺ μένεις ἄνθρω-
πος κι' ὅταν ἀκόμη εἶσαι κοντὰ στὸ Θεό: Φτωχὲ ἄνθρωπε
ποὺ παραμένεις μικρὸς καὶ στενόψυχος καὶ τιποτένιος κι'
ὅταν ἀκόμη νομίζεις πὺ ψήλωσες κι' ἔφτασες στὴν κορυ-
φὴν τοῦ ἰδανικοῦ. Φτωχὲ ἄνθρωπε πὺ δὲν τσιγκουνεύεσαι
μόνο τὸ ψωμί καὶ τὸ ροῦχο σὲ κείνους πὺ τὰ χρειάζονται
ἀλλὰ καὶ ἕνα γλυκὸ λόγο ἀκόμη, πὺ δὲν σοῦ κοστίζει
τίποτα, στοὺς ἀδελφούς σου. Φτωχὲ ἄνθρωπε πὺ μετα-
βάλλοντας τὴ στενοκεφαλίᾳ, τὴ σκληράδα καὶ τὴ λιπο-
ψυχία σου σὲ ἀρετὴ καὶ ἀγιότητα γίνεσαι δῆμιος τῆς συγ-
γνώμης καὶ φράζεις τὸ δρόμο στὴ χάρη ποῦ ῥχεταὶ γιὰ τὶς
ἄρρωστες καὶ τὶς πληγωμένους ψυχές. Φτωχὲ ἄνθρωπε πὺ
ἢ ἀριθμητικὴ σου στὸ μάθημα τῆς συγγνώμης φτάνει μό-
νο ὡς τὸ «ἑπτάκις». Φτωχὲ ἄνθρωπε πὺ ἢ ἀγάπη, ἢ ἐπιεί-
κεια καὶ ἢ συγγνώμη σου στὴν ὑπέρτατη γενναιοτήτᾳ των
μποροῦν νὰ φτάσουν μὲ πολὺ κόπο ὡς τὸ «ἑπτάκις» Φτω-

χέ ἄνθρωπε.... "Ακουσε λοιπὸν τὸ μέτρημα τοῦ Θεοῦ πάνω στὸ μεγάλο αὐτὸ πρόβλημα καὶ μυστήριό τῆς συγγνώμης... **«Ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ»**, ποὺ σημαίνει πολλές, πάρα πολλές ἄπειρες φορές. Εἰπώθηκε ἀπὸ παλῆά καὶ τώρα ἀπὸ τόσους σοφοὺς καὶ ἁγίους πὼς ὁ Χριστιανισμὸς ὁλόκληρος θὰ μπορούσε νὰ ἐκφρασθῇ μὲ μιὰ λέξη: τὴν ΑΓΑΠΗ. Μὰ ἂν ὑπάρχη πάλι μιὰ λέξη ποὺ νὰ ἐκφράζῃ τὴν ΑΓΑΠΗ, αὐτὴ μπορεῖ νᾶναι μόνο ἡ ΣΥΓΓΝΩΜΗ, γιατί χωρὶς τὴ συγγνώμη ἡ ἀγάπη δὲ μπορεῖ νὰ κρατήσῃ τὸ βάρος της, δὲ μπορεῖ νὰ εἶναι ζωντανὴ καὶ προπαντὸς δὲ μπορεῖ νᾶναι παντοτινὴ ὅπως θέλει νᾶναι ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη.

Ὁλόκληρη ἡ ἀποκάλυψη κι' ὁλόκληρο τὸ περιεχόμενον τοῦ Χριστιανισμοῦ δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ συγγνώμη. Ἡ γέννηση τοῦ Χριστοῦ στὸ σταυλὸ τῆς Βηθλεὲμ δείχνει συγγνώμη καὶ ὁ Σταυρὸς τοῦ Γολγοθᾶ τὸ ἴδιο φωνάζει συγγνώμη. Συγγνώμη γιὰ κεῖνο ποῦκαμαν οἱ προπάτορές μας στὰ παλῆά καὶ συγγνώμη γιὰ κεῖνο ποὺ θὰ κάμωμε μεῖς σήμερο κι' οἱ ἄλλοι αὔριο ὡς τὴ συντέλεια τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος χρειάζεται τὴ συγγνώμη, γιατί ὁ ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ ζήσει χωρὶς τὴ συγγνώμη. Καθημερινὰ ἐκεῖ ποὺ ζοῦμε καὶ παλεύουμε καὶ μοχθοῦμε—ξεσχίζουμε καὶ λερώνουμε τὰ ρούχα μας, τὰ παπούτσια μας καὶ τὸ κορμί μας ἀκόμη. Καὶ τρέχουμε ἀμέσως νὰ ράψωμε τὰ κουρέλια μας, νὰ δέσωμε τὶς πληγές μας καὶ νὰ ξεπλύνωμε ἐκεῖνο ποὺ μᾶς λερώνει. Μὰ τὸ ἴδιο καὶ μέσα στὴν ἡθικὴ μας ζωὴ, μέσα στὶς σχέσεις μας μὲ τὸ Θεὸ καὶ μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους συχνὰ γίνεται κάποιος σχίσιμο ποὺ χρειάζεται τὸ ράψιμό του. Ἐδῶ μιὰ συγγένεια παραλῦει, ἐκεῖ ἕνας δεσμὸς κόβεται, ἄλλοι μιὰ φιλία σταματᾷ καὶ παρὰ πέρα ἀκόμη μιὰ ἀγάπη προδίδεται. Γιατί; Γιατί βρέθηκε μιὰ μικροαφορμή, γιατί ἔγινε ἕνα μικρὸ λάθος, γιατί εἰπώθηκε μιὰ συκοφαντία, γιατί μπῆκε στὴ μέση ὁ ἐγωῖσμὸς, ἡ ἀλαζονία καὶ τὸ συμφέρον, πράγματα μικρὰ καὶ ἀσήμαντα πολλές φορές, πράγματα ποὺ θὰ μπορούσαν νὰ διορθωθοῦν μ' ἕνα ἐγκάρδιο «καλημέρα», μὲ λίγο χαμόγελο μόνον. Πράγματα ποὺ ἡ διόρθωσή των δὲν θὰ ἀπαιτοῦσε καθόλου τὴ συγγνώμη τοῦ «Ἐβδομηκοντάκις ἑπτὰ» οὔτε αὐτοῦ τοῦ «ἑπτάκις», ἀλλὰ

θά χρειαζόταν μόνο τὴ συγγνώμη τοῦ «ἄπαξ», τὴ φτωχή καὶ ἀσήμαντη ἐκείνη συγγνώμη, ποὺ θὰ μπορούσε νὰ τὴ δώσῃ κι' ὁ δειλότερος ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους.

Ἀνθρωποὶ μου: Μικροὶ καὶ μεγάλοι. Εὐτυχεῖς καὶ δυστυχησμένοι. Σεῖς ποὺ ξέρετε νὰ μπαλώνετε καὶ νὰ ἐπιδιορθώνετε τὰ ροῦχα καὶ τὰ παπούτσια σας, σεῖς ποὺ ξέρετε νὰ ξανακτίζετε τὰ σπίτια σας, σεῖς ποὺ ξέρετε νὰ ξανακολλᾶτε τὰ σπασμένα σίδερά σας, μάθετε νὰ διορθώνετε καὶ τὶς σχέσεις σας μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Μάθετε νὰ δίνετε συγγνώμη, νὰ εἰσθε ἐπιεικεῖς. Σκύβετε μὲ κατανόηση καὶ στοργὴ στὸ δρᾶμα τῆς κακίας τῶν ἄλλων καὶ μὴ ξεχνᾶτε πῶς γιὰ ὅλους μας ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς «ἐκλινεν» ψηλὰ ἀπὸ τὰ οὐράνια. Σκύβετε μὲ κατανόηση καὶ συγγνώμη στὴν ἄγνοια, στὴ δειλία, στὴν κακία, στὰ σφάλματα καὶ στοὺς «πειρασμοὺς» τῶν ἄλλων. Ξαναγυρίστε ἐκεῖ ποὺ σᾶς πίκραναν ἢ ἐκεῖ ποὺ ἐπικράνατε ἐσεῖς. Ξαναμιλήστε ἐκεῖ ποὺ δὲν σᾶς μιλοῦν ἢ ἐκεῖ ποὺ δὲν μιλεῖτε σεῖς. Δώστε συγγνώμη ἐκεῖ ποὺ σᾶς ἔκαμαν ἕνα λάθος ἢ ἐκεῖ ποὺ τὸ ἐκάματε σεῖς. Ξαναπάρετε τὸ δρόμο καὶ ζητήσετε ἐκείνους ποὺ σᾶς ἄφησαν ἢ ἐκείνους ποὺ ἀφήσετε σεῖς, ἐκείνους ποὺ σᾶς πλήγωσαν ἢ ἐκείνους ποὺ πληγώσατε σεῖς.

Κάμετε τὴ συγγνώμη γέφυρα καὶ διαβῆτε πάνω ἀπὸ κάθε ἄβυσσο ποὺ σᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ὅσο τρομερὴ κι' ἂν εἶναι αὐτή.

Συχωρᾶτε μιά, δύο, τρίς, ἐπτάκις.... Ἑβδομηκοντάκις ἐπτά, γιατί αὐτὸ εἶναι τὸ συμφέρον τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς μας, γιατί αὐτὸς εἶναι ὁ εὐγενέστερος ἵπποτισμὸς ποὺ μπορεῖ νὰ δείξῃ ἡ ἀνθρώπινη καρδιά, γιατί ἐπὶ τέλους αὐτὸς εἶναι καὶ ὁ Νόμος τοῦ Θεοῦ.

Προσκλητήριο τῆς Ἀγάπης

«Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα
ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»
(Ἰωαν. ΙΕ' 17)

Ἡ ἀγάπη δὲν γίνεται δρᾶμα μόνο στὶς καρδιές καὶ τῇ ζωῇ τῶν ἐρωτευμένων. Μὲ τὴν πλατειά της ἔννοια μπορεῖ νὰ γίνῃ δρᾶμα ὅλων τῶν ἀνθρώπων καὶ νά'χῃ τραγικές ἐκδηλώσεις σὲ ὀρισμένες ἐποχές.

Ἡ ἐποχή μας χωριστὰ θαρρῶ πὼς αἰσθάνεται τὴν ἔλλειψη τῆς ἀγάπης τόσο ἔντονα. Γιατὶ τὸ νὰ ἀκούῃ κανεὶς τοὺς ἐφήβους νὰ μιλᾶνε καὶ νὰ παραπονοῦνται γι' αὐτὴν μέσα στὶς ὥραϊες νοσταλγίες τῆς ψυχῆς των, εἶναι ἴσως κάτι τι τὸ φυσικὸ καὶ τὸ δικαιολογημένο. Μὰ ὅταν ἡ κραυγὴ καὶ ἡ ὀδύνη γιὰ τὴν ἔλλειψή της ἀκούγεται, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ ἔχουν φτάσῃ πλειά στὰ γεράματα, ἀπὸ ἀνθρώπους ποὺ μέσα στὴν οἰκογένεια κι' ἔξω ἀπ' αὐτὴν εἶχαν ὅλες τὶς συνθήκες νὰ ζήσουν καὶ νὰ χορτάσουν τὴν ἀγάπη, αὐτὸ σημαίνει πὼς ἡ ὥραία αὐτὴ ποίηση τῆς ψυχῆς μας ἔχασε κάτι ἀπὸ τὴ δύναμη καὶ τὴ γοητεία της. Ἐξηγοῦμαι πάλι πὼς μιλῶντας γιὰ τὴν ἀγάπην ἐννοῶ ὅλο τὸ ἄπειρο πλῆθος τῶν ψυχικῶν δεσμῶν ποὺ μποροῦνε νὰ συνδέουνε, νὰ ὑψώνουνε καὶ νὰ παρηγοροῦνε τὴ ζωὴ μας: Τὴ φιλία δηλ. τὸ ἀγνὸ αἶσθημα, τὴν ψυχικὴ ἐπαφή, τὴν ἀμοιβαία κατανόηση καὶ τὴν μ' ἓνα ὁποιοδήποτε τρόπο καθαρὴ κι' ἀνυστερόβουλη συμπαράσταση στὴ μοναξιά καὶ στὴν ὀδύνη τοῦ ἄλλου.

Κι' ἔτσι γενικὰ παρμένη ἡ ἀγάπη εἶναι τόσο δύσκολη καὶ τόσο λιγοστὴ στὴν ἐποχή μας ποὺ μπορεῖ κανεὶς νὰ ἰσχυρισθῇ πὼς ἡ ἔλλειψή της ἀποτελεῖ τὸ μοναδικὸ ψυχικὸ καὶ κοινωνικὸ πρόβλημα τῶν καιρῶν μας.

Μὰ ποὺ νὰ ὀφείλεται ἄραγε ἡ τραγικὴ αὐτὴ ἀνεπάρκεια τῆς ἀγάπης στὴν ἐποχή μας; Σκέπτομαι συχνά

πώς οί σύγχρονοι ὅροι τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μία σοβαρή αἰτία γιά τήν ἑλλειψή της ἀνάμεσα στίς κοινωνίες.

Οἱ μεγάλες πολιτεῖες π. χ. πού συγκεντρώνουνε σήμερο τοὺς μεγαλύτερους πληθυσμούς, ἐνῶ τεχνικά καὶ ἐξωτερικά πλησιάζουνε καὶ ἐνώνουνε τόσο πολὺ τοὺς ἀνθρώπους, ψυχικά τοὺς χωρίζουνε καὶ τοὺς ἀπομονώνουνε σὲ μιὰ φρικτὴ μοναξιά καὶ σὲ μιὰ ἐγκληματικὴ ἀδιαφορία. Τὰ μεγάλα ἀστικά κέντρα εἶναι ἀκριβῶς οἱ τόποι πού τόσο αἰσθάνεται κανεὶς μοναχικὸ τὸν ἑαυτό του. Ἐπειτα τὰ σύγχρονα μέσα τῆς ζωῆς, τὸ μεγαλόσπιτο, ἡ μηχανή, τὸ χρῆμα, τὸ ἐπιδεικτικὸ ἀξίωμα, πού φαινομενικά παρουσιάζουνε τὸν ἄνθρωπο ἀνεξάρτητο ἀπὸ τὴν ἀνάγκη καὶ τὴν ὑποστήριξη τῶν ἄλλων, μακραίνουνε τὸ χάσμα ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους καὶ διώχνουνε τὸν οἶκτο ἀπὸ τὴν καρδιά των. Ὅποιος ζῇ μακριὰ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, μακριὰ ἀπὸ τὸ μόχθο, τίς ἀνάγκες καὶ τίς ἀδυναμίες των, λησμονεῖ σιγὰ—σιγὰ καὶ παύει νὰ τοὺς ἀγαπᾷ. Ὅποιος κάθε-ται στοὺς τσιμεντένιους κολοσσούς τῶν μεγαλουπόλεων μας δὲ μπορεῖ νὰ νοιώσῃ αὐτοὺς πού ζοῦνε στὰ χαμόσπιτα καὶ στίς τρῶγλες τῶν φτωχῶν συνοικισμῶν καὶ τῶν χωριῶν μας, ὅπως καὶ κεῖνος πού πετᾷ μὲ τὸ ἀεροπλάνο δὲ μπορεῖ ποτὲ νὰ νοιώσῃ κεῖνον πού πάει ξυπόλυτος καὶ φορτωμένος μὲ ξύλα καὶ τσουβάλια πάνω στοὺς δρόμους.

Θὰ μπορούσαμε ἀκόμη νὰ ἀποδώσωμε καὶ σ' ἄλλες αἰτίες τὴν ἀναζήτησι καὶ τὴ νοσταλγία τῆς ἀγάπης, ἀπὸ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο. Θὰ μπορούσαμε νὰ ποῦμε πὼς τίς τελευταῖες δεκαετηρίδες ὁ ἄνθρωπος γνώρισε πολὺ τὸ μῖσος καὶ τὴν κακία τῶν πολέμων καὶ κουρασμένος ἀπ' αὐτὰ στρέφεται τώρα στὴν ἀγάπην νὰ δέσῃ τίς πληγές του καὶ νὰ χορτάσῃ τὴ γλυκάδα της. Γιατὶ τὸ νόμιμο καὶ φυσικὸ κλίμα τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς εἶναι ἡ ἀγάπη κι' ὄχι τὸ μῖσος. Μόνο διεστραμμένες καὶ φτωχῆς ψυχῆς μποροῦν νὰ μείνουν καὶ νὰ ζήσουν χωρὶς αὐτήν.

Ἀλλὰ μιλῶντας βαθύτερα γιά τὴ νοσταλγία τῆς ἀγάπης ἀπὸ τὸ σύγχρονο ἄνθρωπο μπορούμε νὰ ποῦμε πὼς ἡ ἑλλειψή της ὀφείλεται σὲ μιὰ πνευματικὴ δειλία, ποῦναι κι' αὐτὴ γενικὸ χαρακτηριστικὸ τῆς ἐποχῆς μας. Ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος ζητᾷ τὴν ἀγάπην, τὴν ἀρχίζει ἀλλὰ δὲν

τὴν τελειώνει, γιατί τὸ τέλειωμα καὶ ἡ ὁλοκλήρωσή της χρειάζεται μόχθους καὶ σταυροὺς πράγματα ποὺ τόσο τὰ φοβᾶται καὶ τὰ ἀποφεύγει ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας.

Γιατὶ καὶ σήμερο ὁ ἄνθρωπος ἐπιχειρεῖ ὅλες τις μορφές τῆς ἀγάπης καὶ χρησιμοποιεῖ ὅλους τοὺς δεσμοὺς ποὺ τὴν ἐκφράζουνε, μὰ σταματᾷ καὶ δὲν ἀποτελειώνει τὸ θαῦμα της, ποὺ θέλει πίστη καὶ ἡρωϊσμό. Ἐδῶ ὁ ἕνας ὑπόσχεται σὲ μιὰ φιλία στήριγμα καὶ χαρά. Μὰ μόλις ἡ φιλία προσκρούσει στὰ συμφέροντα καὶ στὰ γοῦστα τῶν φίλων διαλύεται καὶ μεταβάλλεται συχνὰ σὲ τρομερὴ ἔχθρα.

Ἐκεῖ ὁ δεσμὸς τοῦ γάμου ὑπόσχεται αἰώνια κι' ἀκατάλυτη ἀγάπη, μὰ ὁ μήνας «τοῦ μέλιτος» εἶναι συχνὰ τόσο λίγος ποὺ νὰ μὴν ἀφίνη οὔτε μιὰ σταγόνα γλυκάδας στὸ ποτήρι τῆς οἰκογενειακῆς ζωῆς. Τὸ ἴδιο καὶ στὶς ἄλλες μορφές τῆς ἀγάπης οἱ ἄνθρωποι ὑπόσχονται, ἀρχίζουν μὰ δὲν φτάνουν ὡς τὸ τέλος ἢ καὶ δὲν προχωροῦν καθόλου, γιατί ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη σ' ὅλες τις μορφές της εἶναι σταυρὸς κι' ὄχι ἀνθοδέσμη λουλουδιῶν ποὺ τὰ μυρίζεται κανεὶς μιὰ στιγμὴ κι' ὕστερα τὰ ρίχνει κάτω. Μιὰ ἀγάπη ποὺ δὲν σηκώνει τὰ βάρη τῆς ἀγάπης δὲ μπορεῖ νὰ λογαριασθῇ ἀγάπη. Μιὰ ἀγάπη ποὺ δὲν παραβλέπει καὶ δὲ συγχωρεῖ, μιὰ ἀγάπη ποὺ δὲ εἶναι μακρόθυμη καὶ μεγαλόψυχη στὸ ἀντικείμενό της, μιὰ ἀγάπη ποὺ δὲ μπορεῖ νὰ συγχωρήσῃ τὸν ἴδιο τὸν δῆμιό της δὲ μπορεῖ νὰ ὀνομασθῇ ἀγάπη καὶ δὲ μπορεῖ νὰ κλείνῃ μέσα της τὴ χαρὰ καὶ τὴ λύτρωση τῆς ἀγάπης. **Μιὰ ἀγάπη ποὺ φυτρώνει καὶ χαμοδόσκει μόνο στὰ ἐγωιστικὰ χῶματα τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς καὶ δὲν ἀπλώνει τὰ κλωνιά καὶ τὴν κορφή της ψηλὰ στοὺς κόσμους τῆς ἀφιέρωσης καὶ τῆς θυσίας, δὲ μπορεῖ ν' ἀγγίξῃ τις ὠραιότερες χορδές τῆς ψυχῆς μας καὶ δὲ μπορεῖ ἀκόμη νὰ μᾶς χορτάσῃ μὲ τὴ θεία ἁρμονία της.**

Ἀλλὰ πόσοι ἀπὸ κείνους ποὺ ὑπόσχονται καὶ ζητοῦνε τὴν ἀγάπη μποροῦνε νὰ τὴ ζήσουνε μὲ τὸν τρόπο αὐτό; Ἀσφαλῶς μόνο ἐκεῖνοι ποὺ ξέρουνε νὰ μπολιάζου-νε καὶ νὰ ἐξευγενίζου-νε αὐτὸ τὸ φυσικὸ μὰ καὶ τυφλὸ πολλές φορές ἐνστικτο τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς μὲ τὴ θεία ἀγάπη τῶν Οὐρανῶν. Μόνο κείνοι ποὺ μποροῦνε νὰ κλεί-νουνε στὴν ψυχὴ των τὴν ἀγάπη, ὅπως τὴν ἐξάγνισε καὶ τὴ

μεγάλωσε ὁ Χριστός.

«Ταῦτα ἐντέλλομαι ὑμῖν ἵνα ἀγαπᾶτε ἀλλήλους»
εἶναι ἡ ἐντολή, τὸ πρόσταγμα καὶ τὸ μοναδικὸ δόγμα τῆς θρησκείας Του. Κι' εἶναι νὰ ἀπορῇ κανεὶς πὼς ἐνῶ Ἐκεῖνος ἔδωκε τὴν ἐντολή αὐτὴ σὰν τὸ μοναδικὸ ἀπόφθεγμα τῆς ἀλήθειας Του, κεῖνοι ποὺ μέσα στοὺς αἰῶνες ἐρμηνέψανε τὴ σκέψη Του, τὸ λησμονήσανε αὐτὸ καὶ ὑψώσανε στὴ σημαία τοῦ Χριστιανισμοῦ ἰδέες καὶ ἐντολές ποὺ ἀφαιροῦνε καὶ προσβάλλουνε τὸ Δόγμα τῆς Ἀγάπης ὅπως τὴ ζήτησε πάλι Ἐκεῖνος ἀπὸ τοὺς δικούς Του. Καὶ σήμερο ἀκόμη οἱ Χριστιανοὶ μιλοῦν γιὰ τὴν ἀγάπη αὐτὴ τοῦ Χριστοῦ μ' ἓνα τρόπο ποὺ τὴ μικραίνει καὶ περιορίζει τὴ δύναμή της μέσα στὴν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καὶ μέσα στὴ ζωὴ. Γιατὶ τὶς περισσότερες φορές μιλῶντας γιὰ τὴ Χριστιανικὴ ἀγάπη ἐννοοῦμε μόνο ἓνα ἀπόκρυφο αἶσθημα στὴν καρδιά μας ποὺ ἐκφράζεται στὴν ἐλεημοσύνη μερικῶν ὑλικῶν πραγμάτων. Λίγες πεντάρες στοὺς ζητιάνους τοῦ δρόμου, λίγο ψωμί καὶ κανένα ῥοῦχο στοὺς φτωχοὺς ποὺ ξέρομε κι' ὕστερα πάλι ἡ καρδιά μας κλειδώνεται στὴ σιωπὴ καὶ στοὺς ὑπολογισμοὺς της. Μὰ παρὰλληλα μὲ τὶς ὑλικὲς ἀνάγκες ποὺ ἔχει νὰ προσέξῃ ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη, τὸ ἴδιο μεγάλες καὶ πρωταρχικὲς εἶναι κι' οἱ ψυχικὲς μας στερήσεις ποὺ χρειάζονται τὸ βάλασμο καὶ τὴν παρηγοριά της.

→ **Ὁ ἄνθρωπος δὲν ζῇ μόνο μὲ τὸ ψωμί, ὅπως τ'όπε ὁ Χριστὸς καὶ ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη δὲ μπορεῖ νὰ ἐνεργῇται μόνο μὲ τὴν τυπικὴ ἐλεημοσύνη, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἐκφράζεται σὰν μιὰ πλατεῖα ποίηση τῆς ψυχῆς μας καὶ ν' ἀγκαλιάζῃ τὴ μοναξιά τῶν καρδιῶν καὶ τῆς ζωῆς μας μὲ μιὰ ἀπέραντη στοργὴ καὶ τρυφερότητα. Γιατὶ ἐκεῖνος ποὺ ἐξετάζει σήμερα προσεκτικὰ τὴν ἀγωνία καὶ τὴ σκληρότητα τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου διαπιστώνει πὼς ἀπὸ τὶς λογῆς—λογῆς σχέσεις τῶν ἀνθρώπων λείπει πρὸ πάντων ἡ στοργὴ καὶ ἡ συμπάθεια, λείπει κείνη ἡ ἐγκαρδιότητα ποὺ κάνει τὰ λόγια καὶ τὶς πράξεις μας νὰ φτάνουν στὴν καρδιά τῶν ἄλλων. Γι' αὐτὸ τολμῶ νὰ πῶ πὼς κι' οἱ ἴδιοι οἱ Χριστιανοὶ θὰ πρέπει νὰ μάθουνε πὼς πρέπει νὰ δειχνουνε τὴν ἀγάπη των κι' ἀκόμη τολμῶ νὰ προσθέσω ὅτι**

μαζεύουνε ἐλεημοσύνες γιὰ τοὺς ἄλλους, τὸ ἴδιο θὰ μπο-
ροῦσαν νὰ ὑπάρχουνε καὶ σύλλογοι ποὺ νὰ σκορποῦνε
τὴ στοργή καὶ τὴ συμπάθεια, τὴν τρυφερότητα καὶ τὸν οἴ-
κτο σ' αὐτοὺς ποὺ τὰ χρειάζονται. Ὑπάρχουν ἄνθρωποι
ποὺ δὲ χρειάζονται τὰ ωραῖα λόγια, ἀλλὰ τὸ ψωμί καὶ
τὸ ρόυχο. Τὸ ἴδιο ὅμως ὑπάρχουνε καὶ ἄνθρωποι ποὺ δὲν
χρειάζονται ψωμί καὶ ρόυχα, ἀλλὰ ἐγκάρδια λόγια καὶ
στοργικὴ συμπαράσταση,

Ἡ χριστιανικὴ ἀγάπη μ' ὅλη τὴν πλατειά της ἔννοια
ἄς κάμῃ λοιπὸν σήμερο τὸ προσκλητήριό της. Ξεχωριστὰ
καλοῦνται κεῖνοι ποῦναι γεννημένοι μὲ τὸ τάλαντο τῆς ἀ-
γάπης, κεῖνοι πούρχονται στὸν κόσμον αὐτὸ γιὰ ν' ἀγαποῦνε.

→ **Ἡ χριστιανικὴ συνείδηση ἄς σηκώσῃ ἄλλη μιὰ
φορὰ τὴν ἀγάπην σὰν σταυρὸ καὶ σὰν θυσία κι' ἐξευγενί-
ζοντάς τὴν ἔτσι, ἄς τὴν σκορπίσῃ στὴ ζωὴ γιὰ νὰ γλυκά-
νῃ καὶ νὰ ἡμερώσῃ τοὺς δεσμοὺς τῶν ἀνθρώπων.** Μπο-
ρεῖ βέβαια κεῖνοι ποὺ θὰ τὸ πράξουνε οὐτὸ νᾶναι τὰ πρῶ-
τα θύματα μέσα στὸ σύγχρονον σκληρὸν κόσμον, ἀλλὰ ὥστό-
σο ἀξίζει νὰ θυσιαστῇ κανεὶς γιὰ ἓνα πρᾶγμα ποὺ πέθα-
νε κι' ὁ Ἰδιος ὁ Θεός.

Κεῖνοι ποὺ κερδίζουνε τὸν κόσμον:

«Μακάριοι οἱ πραεῖς ὅτι αὐτοὶ

κληρονομήσουσι τὴν γῆν

(Ματθ. Ε' 5)

«Μακάριοι οἱ σκληροί»: Ἦτσι εἶπε ὁ Νίτσε. Μακάριοι οἱ ἄγριοι, οἱ τρομεροί, οἱ καπάτσοι καὶ οἱ ὑπερήφανοι. Ἦτσι εἶπαν περίπου σὲ κάθε ἐποχὴ οἱ ἄνθρωποι. Οἱ ἄνθρωποι ποὺ ἰσχυρίζονται πὼς ξεπεράσανε καὶ ἀφήσανε μακρὰ τῶν τῶ κτῆνος καὶ τὸ ζῶον, μὰ ποὺ ἐξακολουθοῦνε ὥστόσο καὶ λατρεύουνε τὴ δύναμη τοῦ ζώου. Οἱ ἄνθρωποι λατρεύουνε τὴ δύναμη τοῦ ζώου ὄχι μόνο πάνω στὸ κορμί τῶν μὰ καὶ μέσα στὴν ἴδια τὴν ψυχὴ τῶν, στὴ λογικὴ τῶν, στὰ αἰσθημάτά τῶν καὶ πολὺ περισσότερο ἀκόμα στὰ ἔνστικτά τῶν. Οἱ ἄνθρωποι λατρεύουνε τὴ δύναμη τοῦ ζώου, τὴ δύναμη ποὺ σπρώχνει στὴν ἀγριότητα καὶ τὴ θηριωδία, στὸ αἷμα καὶ τὸ ἔγκλημα.

Οἱ ἄνθρωποι λατρεύουνε τὴ δύναμη τοῦ ζώου, τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ τρίζει τὰ δόντια καὶ βγάζει ἀφροὺς ἀπὸ τὸ στόμα, τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ γουρλώνει τὰ μάτια καὶ μεταβάλλει σὲ οὐρλιασμα τὸν ὁμορφὸ λόγὸ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ ἀφανίζει καὶ συντρίβει τὴ λογικὴ, τὴ σύνεση, τὴν ἐπιείκεια, τὴ συγγνώμη, τὴν εὐγένεια, τὴν καλωσύνη, τὸν οἶκτο καὶ τὴν ἀγάπη. Τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο ἄγριο, αἰμοβόρο, σαδιστὴ, στραγγαλιστὴ καὶ φονιά. Τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ ὀπλίζει τὸ μυαλὸ μὲ σκοτεινὲς σκέψεις καὶ τὰ χέρια μὲ φονικά ὄργανα καὶ γεμίζει τὴ γῆ μὲ φυλακές, μὲ στρατόπεδα καὶ μὲ περιττὰ νεκροταφεῖα. Τὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ ἀφανίζει τὴν εὐτυχία τῆς ἀνθρωπότητος καὶ συντρίβει κάθε ὠραῖο καὶ ὑψηλὸ ποὺ δημιουργεῖ ὁ ἄνθρωπος στὶς ἡμέρες καὶ εἰρηνικὲς στιγμὲς τῆς ζωῆς του. Ναι τὴ δύναμη αὐτὴ τὴν ὕμνει πάντα τοῦ σχεδὸν ὁ ἄνθρωπος καὶ τὴν ὕμνησε

ἀκόμη περισσότερο ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας, ὁ νοση-
ρὸς ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας.

Μὰ ὁ Χριστὸς ποὺ ἦλθε γιὰ νὰ θεραπεύσῃ καὶ νὰ
διορθώσῃ τὴν ἄρρωστη καὶ πληγωμένη δύναμη καὶ σκέψῃ
μας, ἀναποδογύρισε τὸν ἔπαινο καὶ τὴ μωρία τοῦ ἀνθρώ-
που στὴ λατρεία τῆς ἄγριας τοῦ δύνாமης καὶ ἐμακάρισε
μιὰ ἄλλη δύναμη πάνω στὴν ὑπαρξή μας, **τὴν πραότητα.**

«Μακάριοι—εἶπε—οἱ ΠΡΑΕΙΣ ὅτι αὐτοὶ κληρονομή-
σουσι τὴν γῆν». Λέω τὴν πραότητα δύναμη. Τὸ ξέρω πὼς
αὐτὸ θὰ ξαφνιάσῃ καὶ θὰ σκανδαλίσῃ κείνους ποὺ ὕμνου-
ν τὴν ἀγριότητα καὶ ποὺ δὲ λογαριάζουνε πάνω στὸν ἄν-
θρωπο ἄλλη δύναμη παρὰ μόνο τὴ δύναμη τοῦ ζώου.
Μὰ ἡ πραότητα εἶναι δύναμη ἀληθινὴ καὶ μεγάλη, μόνο
ποὺ ἀνήκει σ' ἄλλο Βασίλειο. Δὲν ἀνήκει στὶς πρωτόγονες
καὶ ἐνστικτώδεις δυνάμεις τοῦ «φυσικοῦ», ὅπως λέμε, ἄν-
θρώπου ἢ τοῦ κτηνανθρώπου, ὅπως ἀλλοιῶς τὸν ὀνομάζομε,
ἀλλὰ ἀνήκει σὲ κείνες τὶς ἀνώτερες καὶ εὐγενέστερες
δυνάμεις, ποὺ τὸ πνεῦμα καὶ ἡ μακρὰ καλλιέργεια χαρί-
ζουνε στὸν ἄνθρωπο. **Ἡ πραότητα εἶναι τὸ γνῶρισμα
ὅλων τῶν μεγάλων καὶ τῶν ωραίων ψυχῶν.**

Γιατὶ τάχα νὰ θεωροῦμε πάνω στὸν ἄνθρωπο σὰν
δύναμη μόνο κείνο ποὺ τὸν κάνει νὰ ἀφρίζῃ, νὰ οὐρλιάζῃ,
νὰ κτυπᾷ, νὰ συντρίβῃ καὶ νὰ καταστρέφῃ καὶ νὰ μὴ θε-
ωροῦμε δύναμη καὶ μάλιστα ἀνώτερη καὶ εὐγενέστερη καὶ
κείνο ποὺ κάνει τὸν ἄνθρωπο νὰ σωπαίνει, νὰ γαληνεύῃ,
νὰ μακροθυμῇ, νὰ ἀνέχεται, νὰ συγχωρῇ καὶ νὰ ὑπομένῃ;
Τὸ ξέρομε πολὺ καλὰ πὼς ἡ σιωπὴ καὶ ἡ γαλήνη ἀπαι-
τοῦνε μιὰ ψυχικὴ γενναιότητα πολὺ ἀνώτερη ἀπὸ κείνη
ποὺ χρειάζεται ἡ κραυγὴ καὶ ἡ ταραχὴ. Τὸ ξαναλέω πὼς
ἡ πραότητα εἶναι μιὰ δύναμη, μιὰ δύναμη πούρχειται ἀπὸ
τὰ ἀπέραντα καὶ σιωπηλὰ βάθη τῶν μεγάλων καὶ τῶν
ωραίων ψυχῶν, σὰν τὸν ἀχὸ ποὺ φτάνει στ' ἀκρογιάλια
ἀπὸ τοὺς βαθειοὺς κι' ἀπέραντους ὠκεανούς.

Ἡ πραότητα εἶναι ἓνα γλυκὸ ἄσμα ποὺ τὸ ψάλλου-
νε τὰ πρόσωπα καὶ τὰ μάτια, τὰ λόγια καὶ τὰ ἔργα ἐ-
κεων ποὺ κλειοῦνε μέσα των τὸ φῶς καὶ τὴν αἰωνιότητα.
Ὡ πραότητα, ἅγια δύναμη, σὺ ποὺ κάνεις ὁμορφα καὶ
γλυκὰ τὰ πρόσωπα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὰ ξαρματώνεις

ἀπὸ τῆ σκληράδα καὶ τὴν ἀπανθρωπιά. ὦ πραότητα, ἅγια δύναμη, σὺ ποὺ κάνεις τοὺς λεπτοὺς, τοὺς σιωπηλοὺς, τοὺς ἐξευγενισμένους, τοὺς ἐκλεκτοὺς, καὶ τοὺς ἁγίους, κείνους ποὺ στοχάζονται, κείνους ποὺ προσεύχονται, κείνους ποὺ μακροθυμοῦνε, κείνους ποὺ συγχωροῦνε, κείνους ποὺ ἀγαποῦνε, κείνους ποὺ ὑψώνουνε καὶ λυτρώνουνε τὴ ζωή.

Καὶ σεῖς οἱ ἀγαπημένοι κι' οἱ λατρεμένοι μου «Πραεῖς», σεῖς οἱ Πρᾶοι, οἱ γλυκόψυχοι κι' οἱ γλυκομίλητοι, νοιώστε τὴν ἅγια δύναμή σας καὶ χαρῆτε. Τὸ ξέρω κείνο ποὺ παθαίνετε πολλές φορές. Σὰν βλέπετε τὴν ἀγριότητα, κείνη τὴ βάρβαρη δύναμη ποὺ ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος τὴ δικαιολογεῖ μὲ τις λέξεις «ἐξυπνάδα» καὶ «καπατσοσύνη», σὰν βλέπετε τὴν ἀγριότητα νὰ θορυβοποιῇ καὶ νὰ οὐρλιάζη ὁλόγυρά σας καὶ σεῖς οἱ ἴδιοι τὰ χάνετε καὶ πᾶτε νὰ πιστέψετε πὼς ἡ ἀρετὴ σας εἶναι ἄρρώστεια καὶ ἡ τρέλλα εἶναι δύναμη. Ὅχι. Ἡ γνήσια, ἡ ἀληθινὴ πραότητα δὲν εἶναι δειλία. Εἶναι ἀντίθετα ψυχικὸ σφρίγος καὶ πνευματικὸ μεγαλεῖο. Κι' ὅλοι οἱ ἀληθινὰ μεγάλοι ἄνθρωποι τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἱστορίας στάθηκαν πρᾶοι στοὺς θρόνους καὶ στὶς ἐξουσίες ποὺ πήγανε ν' ἀπολογηθοῦνε γιὰ τὴν τόλμη των στὰ μεγάλα πράγματα, πρᾶοι στοὺς δρόμους καὶ στὶς πλατεῖες ποὺ συρθήκανε γιὰ νὰ καοῦνε καὶ νὰ σταυρωθοῦνε ἀπὸ τοὺς μανιασμένους ὄχλους καὶ πρᾶοι ἀκόμα στὴν ἴδια των τὴν μοῖρα, ὅταν ἐκείνη ἀσπλαχνη καὶ μανιασμένη ἔρριχνε στὴν καρδιά καὶ στὴ ζωὴ των τὰ λιθάρια καὶ τ' ἀστροπελέκια τῶν συμφορῶν της.

ὦ σεῖς οἱ συμπαθεῖς μου «Πραεῖς», σεῖς ποὺ κάπου στὴ ζωὴ σ' ἓνα σπίτι, σ' ἓνα στρατῶνα, σ' ἓνα σχολεῖο, σ' ἓνα γραφεῖο, σ' ἓνα κατάστημα, σὲ μιὰ φυλακὴ καὶ σὲ μιὰ Ἐκκλησίαν ἴσως ἀκόμη, ζῆτε κι' ὑπομένετε τὴ μοῖρα τοῦ Πράου.

Σεῖς ποὺ ἔχετε νὰ ἀντιμετωπίζετε κάπου στὴ ζωὴ τὰ οὐρλιαχτὰ καὶ τοὺς ἀφροὺς κάποιου «ἥρωα» τῆς βάρβαρης δυνάμεις, ὦ σεῖς οἱ γλυκόψυχοι κι' οἱ γλυκομίλητοι, νοιώστε τὴν ἅγια δύναμή σας καὶ κρατήσετε ὀρθοὺς τὸ κεφάλι σας. Δὲν θέλω νὰ σᾶς παρηγορήσω μόνο μὲ τις οὐράνιες κι' ὑπερκόσμιες ἀμοιβὲς τῆς ὠραίας θρησκείας

τοῦ Χριστοῦ μας. Θάθελα νὰ σᾶς πῶ πῶς στὸ βάθος σεῖς εἴσθε οἱ πλειὸ τυχεροὶ κι' οἱ πλειὸ κερδισμένοι καὶ σ' αὐτὸν τὸν κόσμο.

Γιατὶ ἡ βάρβαρη δύναμη, ποὺ ἀφρίζει καὶ χτυπᾷ στὴν κατάκτηση τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς δὲν πετυχαίνει ποτὲ τὸ σκοπὸ της. Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ χαρὰ κι' ἡ ἀληθινὴ ζωὴ παραδίδεται πάντα μόνον σ' αὐτὸν ποὺ τὴν ἀρνεῖται, σ' αὐτὸν ποὺ τὴν ἐκβιάζει, σὲ κεῖνον πούχει τὴν ἐγκαρτέρηση καὶ τὴν εὐγένεια νᾶναι ἱππότης καὶ στὸ μικρὸ καὶ στὸ μεγάλο καὶ στὸ ταπεινὸ καὶ στὸ ὑπέροχο καὶ στὴν ὁδὺν καὶ στὴ χαρὰ. Κι' αὐτὸ τὸ μεγαλεῖο τῶν μονο οἱ πρᾶοι. Τὸ σπαθὶ κι' ἡ μανία τῶν τυράννων καὶ τῶν κατακτητῶν κρατοῦνε μόνον γιὰ μιὰ στιγμὴ τὸν κόσμον, μὰ οἱ ἀληθινοὶ **«κληρονόμοι τῆς γῆς»** εἶναι καὶ θᾶναι πάντα οἱ «Πραεῖς».

Καὶ τὸ ξέρω βέβαια πῶς εἴμαστε ἀκόμη μακριὰ ἀπὸ τὸ βασιλεῖο τῆς Πραότητος, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἐποχὴ ἐκείνη πού θὰ νικηθῇ ὀριστικὰ ἡ βάρβαρη δύναμη τοῦ ἀνθρώπου καὶ θὰ βασιλέψῃ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ καλωσύνη. Μὰ ὥστόσο καὶ μέσα στὴν κόλαση τῆς κακίας τῶν ἄλλων οἱ Πρᾶοι θὰ ζοῦνε στὸ δικό των βασιλεῖο καὶ θάχουνε τὴν εὐτυχία καὶ τὴν τελειότητά των.

“Όταν ὁ Θεὸς σωπαίνει: †

«Ἥλί, Ἥλί, λαμὰ σαβαχθανί·

Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μέ ἐγκατέλειπες»

(Ματθ. ΚΖ΄ 46)

Ὁ Χριστὸς ἦλθε στὸν κόσμον γιὰ νὰ σώσῃ καὶ νὰ λυτρώσῃ. Ἡ Ἀγάπη ἦλθε ἀπὸ ψηλὰ γιὰ ν’ ἀγαπήσῃ δηλ. γιὰ νὰ σταυρωθῇ. Κι’ ἦλθε ταπεινὰ ἡ Ἀγάπη, γιατί χωρὶς ταπείνωσιν κάθε ἀγάπη χάνει τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ὁμορφιά της. Κι’ ἔσκυψε ἀκόμη χαμηλὰ ἡ Ἀγάπη ὡς ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ πόνος δηλ. ὡς ἐκεῖ πού βρίσκεται ὁ ἄνθρωπος. Γιάτρψε τοὺς παραλυμένους, χόρτασε τοὺς πεινασμένους, φώτισε τὰ στυγρὰ μάτια, ἀνάστησε τοὺς νεκρούς, ἡμέρωσε τοὺς ἄγριους καὶ τοὺς δαιμονισμένους, παρηγόρησε τοὺς θλιμένους καὶ ξαλάφρωσε τοὺς ἁμαρτωλούς. Κι’ οἱ ἄνθρωποι γιὰ μιὰ στιγμή ἀνοιξαν τὰ μάτια τῶν στὰ θαύματα τῆς Ἀγάπης καὶ ἐννοιώσαν στὴν καρδιά τῶν ἕνα σκίρτημα γι’ αὐτήν. Τὴ θαύμασαν, τὴν ἐμεγάλυναν, ἔκοψαν φοινικὲς καὶ δάφνες γιὰ νὰ τὴν ὑποδεχοῦνε καὶ τῆς φώναξαν: Χαίρε. Μὰ ὕστερα οἱ ἄνθρωποι τὴν πίκραναν. Σταμάτησε τὸ σκίρτημα τῆς καρδιᾶς τῶν, ἔσβυσε ἡ φλόγα τῶν καὶ γύρισαν πάλι στὴ μαυρίλα καὶ στὴ σκοτεινιά τῶν. Καὶ τότε δὲ μπορούσαν πλεῖα ν’ ἀναγνωρίζουν τὴν Ἀγάπην. Τὴ συκοφάντησαν, τὴν πρόδωσαν καὶ τῆς φώναξαν «Ἄρον Ἄρον». Ἐκεῖνοι οἱ ἴδιοι πού χθὲς ἀκόμη τῆς φώναζαν τὸ «χαίρε» τὴ σταύρωσαν!

Καὶ τώρα πές μου Κύριε. Φανέρωσέ μου, Κύριε, Σὺ ποῦσαι Αἰώνιος καὶ ἀμετάβλητος καὶ ἔβαλες μέσα στὴν ψυχὴ μας τὴν εἰκόνα καὶ τὴ σφραγίδα Σου, πές μου πῶς γίνεται τοῦτο τὸ φοβερὸ μυστήριον ν’ ἀλλάζουν τόσο εὐκόλα οἱ σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων; Πῶς γίνεται τούτῃ ἡ φοβερὴ διαστροφή, ἐκεῖ πού τὴ μιὰ μέρα βλέπομε φῶς τὴν ἄλλῃ νὰ βλέπωμε σκοτάδι; Πῶς γίνεται

τούτη ἡ φοβερὴ κατάπτωση, ὥστε τὴ μιᾷ μέρᾳ ν' ἀκολου-
θοῦμε ἀφοσιωμένοι καὶ τὴν ἄλλη νὰ προδίδωμε σὰν τὸν Ἰού-
δα; Λυποῦμαι, Κύριε, ἐκείνους π' ἀγαποῦν, ὅλους ἐκείνους
ποὺ δίνουν, ὅλους ἐκείνους ποὺ σώζουν καὶ λυτρώνουν καὶ
δοκιμάζουν ὕστερα τὴν ἀχαριστία, τὴν προδοσία καὶ τὸ
σταυρωμό. Μὰ πόσο πλειὸ δυστυχισμένοι εἶναι οἱ ἄλλοι!
Ἐκεῖνοι ποὺ δὲ γνωρίζουν, ἐκεῖνοι ποὺ φτωχαίνουν ψυχικὰ
καὶ κουράζονται καὶ σταματοῦνε στὶς ὑποσχέσεις των καὶ
στοὺς δεσμούς των, ἐκεῖνοι ποὺ προδίδουν πρόσωπα καὶ
ἰδανικὰ καὶ ἔτσι στεροῦν τοὺς ἑαυτοὺς των ἀπὸ τὸ μονα-
δικὸ προνόμιο νὰ ὑψώσουν τὴν μικρότητά των με τὴν ἀπα-
ράμιλλη καὶ μεγαλουργὸ δύναμη ποὺ μᾶς δίνει ἡ πίστη
καὶ ἡ ἀφοσίωσή μας στ' ἅγια πράγματα καὶ στὰ ὑπέροχα
πρόσωπα.

Ἔτσι λοιπὸν ἔγινε καὶ τότε. Οἱ ἄνθρωποι προδώ-
σανε κι' ἡ Ἀγάπη σταυρώθηκε, δηλ. ἡ Ἀγάπη συμπλήρω-
σε τὸν κύκλο καὶ τὸ δρόμο της, γιατί τὸ τέρμα κάθε ἀ-
ληθινῆς ἀγάπης εἶναι πάντα ὁ σταυρός. Μιᾷ ἀγάπῃ ποὺ
δὲ φτάνει ὡς τὸ σταυρὸ δὲν εἶναι ποτὲ ὀλοκληρωμένη
ἀγάπη. Ἡ ἀγάπη ποὺ θέλει μόνο τὰ εὐκόλα καὶ τὰ εὐ-
χάριστα, ἡ ἀγάπη ποὺ δὲ φτάνει πλειὸ πέρα ἀπὸ τὰ συμ-
φέροντα καὶ τοὺς ἐγωϊσμούς, ἡ ἀγάπη ποὺ θέλει νὰ στε-
φανώνεται μόνο μὲ ῥόδα καὶ μὲ κρίνα κι' ἄρνειται νὰ
φορέσῃ καὶ τ' ἀκάνθινο στεφάνι τῆς εὐθύνῃς καὶ τοῦ χρέ-
ους της δὲν εἶναι ποτὲ ἀληθινὴ ἀγάπη, δὲν εἶναι ποτὲ
ἡρωϊκὴ, καθαγιασμένη καὶ λυτρωτικὴ ἀγάπη. Ἡ ἀληθινὴ
ἀγάπη φαίνεται στὶς ὥρες τῶν σταυρῶν της καὶ ὄχι στὶς
ὥρες τῶν ῥόδων της. Κι' ἡ προδομένη Ἀγάπῃ τῶν Οὐρα-
νῶν, κρεμασμένη πάνω στὸ σταυρὸ τοῦ Γολγοθᾶ, ἔνοιωσε
γιὰ μιᾷ στιγμῇ ὅλη τὴν ὀδύνη ποὺ φέρνει ἡ ἐγκατάλειψη
στὶς ὥρες τῶν μεγάλων πόνων κι' ἔστειλε τὸ εὐγενικὸ
της παράπονο ψηλὰ. «Θεέ μου, Θεέ μου ἵνα τί μέ ἐγκατέ-
λειπες;». Τὸ μήνυμα πέταξε πάνω ἀπὸ τὴν κορυφὴ τοῦ
Γολγοθᾶ καὶ σβύστηκε ψηλὰ στοὺς οὐρανοὺς. Μὰ δὲν ἦλ-
θε καμμιά ἀπάντηση. Οἱ οὐρανοὶ ἔμειναν κλειστοὶ καὶ σ'
αὐτὴ τῇ φωνῇ τοῦ Παιδιοῦ των. Ὁ Πατέρας σῶπασε κι'
Ἐκεῖνος σ' αὐτὲς τὶς τρομακτικὲς στιγμὲς. Ἡ, γιὰ νὰ πῶ
καλύτερα, ἀπάντησε μόνο ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρες στὸν

ὄρθρον τῆς «μῆρας τῶν Σαββάτων». Μὰ ἡ ἀπάντησις αὐτῇ ἦτο τόσο ἐπίκαιρη καὶ τόσο καταπληκτικὴ, ὥστε νὰ δικαιολογῇ τὴν ἀνερμήνευτη σιωπὴ τῆς στήν ἀγωνίαν τοῦ σταυροῦ. Ἀπάντησε μὲ τὴν ἔνδοξον Ἀνάστασιν τοῦ Παιδιοῦ Του. Ἄν ὁ Πατέρας ἔτρεχε νὰ κατεβάσῃ τὸ Γυιό Του ἀπὸ τὸ σταυρόν, ἡ νίκη δὲ θάταν ὀλοκληρωμένη καὶ ἡ μοναδικὴ αὐτῇ θυσία τῶν αἰώνων θάχανε ἀρκετὰ ἀπὸ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὸν ἡρωισμόν της. Μὰ τώρα μὲ τὴν ὀλοκληρωτικὴν ὁδύνην ὀλοκληρώθηκε καὶ ἡ νίκη γιὰ νὰ μένῃ στὸν αἰῶνα παρηγοριὰ καὶ δύναμις ὅλων τῶν ἀγίων καὶ τῶν σταυρωμένων.

Ὡ ἄνθρωποι μου. Σεῖς ποὺ εἰσθε πονεμένοι καὶ κρέμεσθε ἀθῶοι στὸν ἱλλίγγο καὶ στήν ὁδύνην κάποιου σταυροῦ. Σεῖς ποὺ σὲ στιγμὲς μεγάλης ἀγωνίας ὑψώνετε καὶ σεῖς τὴ ματωμένη σας καρδιά καὶ τὰ βρεγμένα μάτια σας ψηλὰ καὶ λέτε μυστικὰ ἢ φανερά τὸ παράπονον τοῦ Σταυρωμένου Χριστοῦ μας: «Θεέ μου, Θεέ μου, ἵνα τί μὲ ἐγκατέλειπες;» μὴ σὰς φανῇ παράξενο ποὺ ὁ Θεὸς δὲν ἀπαντᾷ. Μὴν ἀπορῆτε γιὰ τὴν αὐτοὶ οἱ σπλαγχνικοὶ οὐρανοὶ δὲν ἔχουν πάντα οἶκτον γιὰ τίς στιγμὲς τῆς ὁδύνης μας, καὶ μὴ σκανδαλίζεσθε προπάντων γιὰ τὸν Πατέρα σωπαίνει καὶ σὰς ἀφίνει μοναχοῦς ἀπάνω στὸ σταυρόν σας. Ἐνὰ μεγάλο μυστικὸν εἶναι κρυμμένο πάντα σ' αὐτὴ τὴν σιωπὴν τοῦ Θεοῦ. Δὲ λείπει καὶ δὲν ἀπουσιάζει ἀπὸ κομμιάς κραυγῇ τῶν πόνων μας, ἀλλὰ συχνὰ σωπαίνει γιὰ νὰ φανῇ σ' αὐτὴ τὴν σιωπὴν τοῦ ἡ ἀληθινῆς μας θέλησιν καὶ ἡ ἀληθινῆς μας ἀγάπης σ' Ἐκεῖνον. Κανένα πρᾶγμα ἀτέλειωτον καὶ μισοφθιαγμένο δὲν εἶναι τέλειον. Τὸ μισοφθιαγμένο φαγητὸ δὲν ἔχει καθόλου νοστιμιάν, τὸ μισοραμμένο ρόυχο δὲν ἔχει χάριν καὶ τὸ μισοκτισμένο σπῆτι δὲν ὀφελεῖ καθόλου. Μὰ τὸ ἴδιον καὶ ἕνας ἀτέλειωτος σταυρὸς, ἕνα μισοτελειωμένο μαρτύριον οὔτε γόνιμον οὔτε ὑπέροχον εἶναι. Πρέπει νὰ φτάνωμε πάντα ὡς τὸ τέλος καὶ νὰ πίνωμε ὀλόκληρον τὸ δραστικὸν πιστὸν τῶν πόνων καὶ τῆς ὁδύνης μας, γιὰ τὴν ἔσθιν μόνον μποροῦμε νὰ περιμένωμε ἀνάρρωση δηλ. ἀνάστασιν καὶ ἠθικὸν μεγαλῶμα.

Δὲν ἀρνοῦμαι: Τὸ πικρὸν παράπονον τοῦ Γολγοθᾶ θὰ τὸ ποῦνε κάποια στιγμὴ καὶ οἱ πλείοι γενναῖοι στοὺς πόνους

καὶ στοὺς ἀγῶνές των. Ὑπάρχει πάντα μέσα στὴν καρδιά μας ἓνα κομμάτι πού δὲν εἶναι ἀπὸ σίδηρο κι' ἀτσάλι (κι' ἀλλοίμονο στίς καρδιές ποῦναι μόνο ἀπὸ σίδηρο) καὶ τὸ κομμάτι αὐτὸ θὰ πονέσῃ πλειότερα καὶ θὰ παραπονεθῇ. Μὰ δὲν πειράζει πὼς θὰ πονέσωμε. Σημασία ἔχει μόνο τὸ πὼς θὰ πονέσωμε, τὸ πὼς θὰ δεχτοῦμε δηλ. τὸν πόνο μας καὶ πὼς θὰ μιλήσωμε γι' αὐτόν, καὶ στὸ Θεὸ καὶ στοὺς ἄλλους καὶ στὸν ἑαυτόν μας. Κι' εἶναι ὥραϊο πρᾶγμα νὰ κλαίῃ ἔστω κανεὶς μὰ νὰ μένῃ ὥστόσο πιστὸς καὶ στὴ μεγάλη μοῖρα του, στὴ μοῖρα ἐκείνη πού χαράσει γιὰ τὸν καθένα μας τὸ μυστηριακὸ κοντύλι τοῦ Θεοῦ.

34

Ξαναγύρισμα στην αγάπη: ⊕

«Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με,

λέγει αὐτῷ: Ναι Κύριε, Σὺ οἶδας ὅτι φιλῶ σε.

(Ἰωάν. ΚΑ' 16)

Πολλοὶ ἢ ὅλοι μας γνωρίζουμε καὶ μιλοῦμε γιὰ τὴν ἄρνηση τοῦ Πέτρου. Σὲ κεῖνο τὸ ἀλησμόνητο βράδυ τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου ὑποσχέθηκε πῶς θὰ ἀκολουθοῦσε παντοῦ τὸ Διδάσκαλό του καὶ θὰ θυσίαζε καὶ τὴ ζωὴ του ἀκόμη γιὰ νὰ Τὸν ὑπερασπίσῃ. Κι' ὅμως τὸ ἴδιο ἐκεῖνο βράδυ τὸν ἄρνήθηκε τρεῖς φορές. Καὶ τὸν ἄρνήθηκε μάλιστα μ' ἓνα τρόπο πού δὲ δείχνει μόνο δειλία καὶ ἀδυναμία, ἀλλὰ δείχνει βαθύτερα τὴ διαστροφή καὶ τὴν προδοσίαν πού ἡμπορεῖ νὰ κάμῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ στοὺς ἀγιωτέρους ὄρκους του.

Ἀλλὰ ξεχνοῦμε ὥστόσο καὶ κεῖνο ποῦ γινε ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄρνηση στὴν καρδιὰ καὶ στὴ ζωὴ τοῦ Μεγάλου Ἀποστόλου. Τὰ Εὐαγγέλια μᾶς ἱστορίζουν πῶς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἄρνησή του ὁ Πέτρος ἔκλαψε «πικρά». Καὶ τὸν χάνομε ἔπειτα σ' ὅλο τὸ διάστημα πού δικάστηκε καὶ σταυρώθηκε ὁ Χριστός. Τὸν ξαναβρίσκομε μόνο στὰ χαράματα τῆς «Μιᾶς τοῦ Σαββάτου» νὰ τρέχῃ πρὸς τὸ «μνημεῖον». Τὰ Εὐαγγέλια μέσα στὴν ἁγία ἀπλότητα καὶ συντομία των δὲ μᾶς λένε ποῦ καὶ πῶς πέρασε ὁ Πέτρος αὐτὲς τὲς μεγάλες ὥρες τῆς ἀπουσίας του ἀπὸ τὸ Δράμα τοῦ Διδασκάλου του. Μὰ μποροῦμε νὰ μαντεύωμε περίπου. Ὁ Πέτρος πληγώθηκε μὲ κείνη τὴν τρομερὴ ἄρνησή του καὶ τραβήκτηκε κάπου νὰ δέσῃ τὲς πληγές του. Οἱ χυδαῖες ψυχὲς κι' ὅταν ἀρνοῦνται κι' ὅταν προδίδουν κι' ὅταν κατακυλοῦνε καὶ λερώνονται δὲν πάσχουν καὶ δὲν πο-
νοῦνε. Μὰ οἱ συνειδήσεις τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν ἁγίων πλη-
γώνονται βαρεῖα καὶ στίς μικρότερες κηλίδες πού φέρνει ἡ ἁμαρτία. Στίς βαθεῖες καὶ στίς λεπτές ψυχὲς τὰ βέλη ὅλων τῶν πόνων πᾶνε πολὺ βαθεῖα μὲ μόνῃ τῇ διαφορᾷ

πὼς ἀπὸ τοῦτες τὶς βαθεῖες πληγὲς ἀνοίγουν συχνὰ κι' οἱ μυστικὲς πηγὲς τῆς λύτρωσης καὶ τῆς μεγαλουργίας μας.

Μιά λαϊκὴ παροιμία λέγει πὼς «ὁ ποῦ πονεῖ κανεὶς κιτυπᾷ περισσότερο» κι' ἡ ζωὴ βεβαιώνει τὴν ἀλήθεια αὐτὴ μὲ μιὰ τρομερὴ ὁμότητα. Συχνὰ χάνομε ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ προσέχαμε νὰ μὴ χάσωμε καὶ παθαίνομε ἐκεῖνο ποὺ δὲ θέλαμε ποτέ μας νὰ πάθωμε.

Κι' ὁ φλογερὸς καὶ ἀφωσιωμένος Πέτρος μ' ἐκείνη τὴν ἄρνησή του χτυπήθηκε ἀκριβῶς ἐκεῖ ποὺ μποροῦσε νὰ πο-
νέση περισσότερο. Χτυπήθηκε ἀκριβῶς στὴ θέρμη καὶ στὴν ἀγάπη του πρὸς τὸν ἀγαπημένο του Διδάσκαλο γι' αὐτὸ κι' ἔκλαψε πικρὰ καὶ κρύφτηκε καὶ χάθηκε σὲ κεῖνες τὶς τρομερὲς ὥρες τοῦ Σταυροῦ. Ποιὸς ξέρει. Κρυμμένος σὲ κάποιον σπῖτι στὰ Ἱεροσόλυμα θ' ἄκουγε τὰ οὐρλιακτὰ καὶ τὶς βλαστήμιες ἐκείνων ποὺ πήγαιναν νὰ σταυρώσουν τὸν ἀρνημένο Διδάσκαλό του. Μὰ οἱ ψυχὲς τῶν εὐγενῶν καὶ τῶν μεγάλων δὲ χάνονται, Ὁ Ἰούδας πρόδωσε καὶ κρε-
μάστηκε ὕστερα. Κι' ὁ Πέτρος μὲ κείνη τὴν ἄρνησή του κάνει ἓνα σφάλμα καὶ πλησιάζει πολὺ τὴν πτώση τοῦ Ἰούδα μὰ δὲν ἔχει καὶ τὴν ἴδια μοῖρα μὲ κεῖνον, γιατί στὴν ψυχὴ του ὑπῆρχε περισσότερη ἔλξη κι' ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ, περισσότερη ἀφωσίωση στὸ ἰδανικὸ του. Οἱ ψυ-
χὲς ποὺ κρατοῦνται δεμένες μὲ τὰ σχοινιά τῶν οὐρανῶν θὰ σερθοῦνε πάντα καὶ θὰ ὑψωθοῦνε ὅσο βαθεῖα κι' ἂν πέσουνε στὴ γῆ. Ἀλλωστε κι' ἡ πτώση εἶναι κι' αὐτὴ συχνὰ μιὰ σκηνὴ στὸ μεγάλο δράμα ποὺ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ παίζει στὴν καρδιά καὶ στὴ ζωὴ μας. Χρειάζεται μόνο νὰ γνω-
ρίζωμε νὰ τὴν ἀξιοποιῶμε.

Ὅπως δὴποτε ὁ Πέτρος στὸ διάστημα τῆς ἀπουσίας καὶ τῆς σιωπῆς του ἔπλυνε τὶς πληγὲς στὰ δάκρυα τῆς μετάνοιας του κι' ἦταν κι' αὐτὸς ἀναστημένος ὅταν πῆγε νὰ βεβαιωθῇ γιὰ τὴν Ἀνάσταση τοῦ Διδασκάλου του.

Καὶ ὁ Χριστὸς θὰ τὸν ἀφήσῃ κάμποσες μέρες ἔτσι ξέγνοιαστο καὶ δὲν θὰ τοῦ μιλήσῃ καθόλου γιὰ τὴν ἄρνη-
σή του. Μὰ λίγες μέρες πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀνάληψή του καὶ πάνω στὸ λιτὸ γεῦμα ποὺ θὰ γίνῃ στὴ θάλασσα τῆς Γα-
λιλαίας θὰ τοῦ ἀπευθύνῃ ἓνα ἐρώτημα ποὺ θὰ ἀναστατώ-
σῃ καὶ θὰ λυπήσῃ τὴν ψυχὴ του περισσότερο ἀπὸ τὸ λάλη-

μα τοῦ κόκορα. «**Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων;**» Ὁ Πέτρος ἀπαντᾷ ὁλοπρόθυμα: «**Ναὶ Κύριε σὺ οἶδας ὅτι φιλωσε.**» Μὰ ὁ Χριστὸς ἐπαναλαμβάνει τρεῖς φορές τὴν ἐρώτησίν Του μὲ κείνο τὸν ὠραῖο τρόπο ποὺ ξέρει νὰ παραπονιέται ἓνας Θεὸς κι' ἀγγίζοντας ἔτσι βαθύτερα τὶς πληγὲς τοῦ ἀρνητῆ μαθητοῦ τὸν στερεώνει ὁριστικὰ στὴν ἀφοσίωση καὶ στὴν ἀγάπη Του.

Ἀπὸ τὸ Θωμᾶ ὁ ἀναστημένος Χριστὸς ζητᾷ μόνον μιὰ ψηλαφητὴ πίστη, μὰ ἀπὸ τὸν Πέτρον ζητᾷ τὴν ἀγάπη κι' ἡ ἀγάπη εἶναι πάντα κάτι περισσότερο ἀπὸ τὴν πίστη. Ὅποιος ἀγαπᾷ μπορεῖ νὰ πιστεύῃ στὸ Θεὸ καὶ στοὺς ἀνθρώπους, ὅσα δὴποτε ἐμπόδια κι' ἂν σπάζουνε αὐτὴ τὴν πίστη του, μὰ ὅποιος δὲν ἀγαπᾷ κι' ὅταν ἔχῃ πίστη εἶναι σκληρὸς καὶ ἄπονος.

Ὁ Πέτρος λυπήθηκε μὲ κείνο τὸ παράπονο τοῦ Διδασκάλου του, μὰ ὑποσχέθηκε ὥστόσο εἰλικρινὰ καὶ δυνατὰ τὴν ἀγάπη του σὲ Κεῖνον. Καὶ τὴ φορά αὐτὴ ὁ Πέτρος δὲν θὰ ἀρνηθῇ, δὲν θὰ δειλιάσῃ. Θὰ σταθῇ πρῶτος στὸ βῆμα τῆς Πεντηκοστῆς, θὰ σταθῇ πρῶτος στὰ δικαστήρια τῶν Ἑβραίων καὶ θὰ σταυρωθῇ τὸ ἴδιο πρῶτος στὴ Ρώμη γιὰ τὸ Διδάσκαλό του. Ὁ Πέτρος ξαναγύρισε στὴν ἀγάπη, ξαναγύρισε στὴ δύναμη ἐκείνη ποὺ τὸν ἔκανε ἥρωα καὶ μάρτυρα στὸ ἔργο του καὶ στὸ ἰδανικό του.

Εὐλογημένος νᾶσαι, Κύριε, π' ἀνοίγεις τὶς βαθεῖες πληγὲς στὴν καρδιά μας γιὰ νὰ τρέξουν ὕστερα ἀπὸ τὸ πρῶτο μάτωμα κι' οἱ μυστικὲς πηγὲς τῆς χάρης καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Σου.

Εὐλογημένος νᾶσαι, Κύριε, Σὺ ποὺ σπάζεις τὴν καρδιά μας γιὰ νὰ τὴν ἀνασταίνῃς ὕστερα μεγαλύτερη καὶ ἀγιώτερη. Σὺ ποὺ σπάζεις τὴ χαρὰ μας γιὰ νὰ τὴν κάνῃς πλεῖο βαθειά. Σὺ ποὺ σπάζεις τὴν ἐλπίδα μας γιὰ νὰ τὴν κάνῃς πλεῖο στέρεη. Σὺ ποὺ σπάζεις τὴν ἀγάπη μας γιὰ νὰ τὴν ξανανοιώνῃς καὶ νὰ τὴ φουντώνῃς πλεῖο δυνατὴ καὶ πλεῖο μεγάλη στὴν ψυχὴ καὶ στὴ ζωὴ μας. Κύριε, ὅλοι κείνοι ποὺ ὑποσχεθήκανε ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση στοὺς ἀνθρώπους θὰ μπορούσαν νὰ διδασχοῦνε πολλὰ ἀπὸ τὴν ἀρνηση καὶ τὴ μετάνοια τοῦ Πέτρου. Μὰ γὼ θέλω νὰ πῶ ξεχωριστὰ γιὰ κείνους ποὺ ὑποσχεθήκανε ἀγά-

πη καὶ ἀφοσίωση σὲ Σένα, γιὰ κείνους ποὺ ταχτήκανε νὰ μιλήσουνε τὰ λόγια Σου καὶ νὰ κρατήσουν τὸ Σταυρό Σου μέσα σ' ἓνα κόσμο π' ἀδιάκοπα Σὲ διώχνει καὶ Σὲ σταυρώνει. Θέλω νὰ πῶ γιὰ τὴν ἱερωσύνη. Γιὰ τὴν ἱερωσύνη ποὺ ξεχνᾷ τοὺς ὅρκους καὶ μαραίνει τὸ ζῆλο της, γιὰ τὴν ἱερωσύνη ποὺ γίνεται ἐπάγγελμα καὶ συμβατικότητα, γιὰ τὴν ἱερωσύνη ποὺ κουράζεται καὶ λερώνεται, γιὰ τὴν ἱερωσύνη ποὺ διαστρέφεται καὶ γίνεται ἄρνηση καὶ προδοσία. Καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἱερωσύνη πές, Κύριε, καὶ σήμερο ἐκεῖνα τ' ἅγια λόγια Σου ποὺ μίλησες στὸν ἀρνητὴ μὰ καὶ μετανιωμένο μαθητὴ Σου.

«Σίμων Ἰωνᾶ ἀγαπᾷς; Ποίμαινε τ' ἄρνιά μου. Ποίμαινε τὰ πρόβατά μου».

Τὸ μεγάλο στοίχημα:

«Τὶ γὰρ ὠρελήσει ἄνθρωπον ἔαν κερδίσῃ
τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ»

(Μάρκ. Η' 36)

“Ολοι μας ξέρομε περίπου τί εἶναι τὸ στοίχημα! Παίζομε μὲ ἄλλους ἕνα παιγνίδι καὶ βάζομε στοίχημα: Χρήματα, δῶρα, φαγητά, κεράσματα καὶ ἄλλα. Συζητοῦμε μὲ κάποιον ἕνα ζήτημα πού ὑπάρχουν πιθανότητες καὶ ἀμφιβολίες καὶ βάζομε στοίχημα. Παρακολουθοῦμε συχνὰ μικρὰ καὶ μεγάλα καὶ παγκόσμια πολλές φορές γεγονότα καὶ ἐπειδὴ νομίζομε πὼς θὰ πάρουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ δρόμο βάζομε μὲ κεῖνο ποῦχει διαφορετικὴ γνώμη στοίχημα.

Καὶ ξέρομε ἀκόμη πὼς τὸ στοίχημα εἶναι ἕνα πρᾶγμα στὸ ὁποῖον χάνομε ἢ κερδίζομε. Μὰ πόσοι ἄραγε νὰ ξέρουν πῶς; κι' ὁλόκληρη ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ ἕνα στοίχημα; “Ενα στοίχημα πού τὸ παίζομε μὲ τὸ Θεό, μὲ τὸ διάβολο, μὲ τὸν κόσμον καὶ μὲ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό μας, γιὰ νὰ κερδίσωμε ἢ γιὰ νὰ χάσωμε τὸν ἑαυτό μας. “Ενα στοίχημα πού τὸ βάζομε καὶ τὸ παίζομε σὲ κάθε στιγμή τῆς ζωῆς μας, γιὰ νὰ χάσωμε ἢ νὰ κερδίσωμε τὴν ἴδια τὴν αἰωνιότητά μας.

Γιατί ἡ ζωὴ εἶναι πάντα ἕνα παιγνίδι, παρ' ὅλη τὴ σοβαρότητα πού θέλομε νὰ τῆς δίνωμε. “Ενα παιγνίδι πού τὸ παίζομε σὰν τὰ παιδιὰ καὶ στὴ νιότη μας καὶ στὰ γεράματά μας.

Τὰ μικρὰ παιδιὰ μαζεύουν πέτρες καὶ κτίζουν μικρὰ σπιτάκια, χαράζουν δρόμους, ἀνοίγουν καταστήματα, κάνουν πετροπόλεμο, γιορτές, γάμους καὶ κηδεῖες κι' ὕστερα τὰ γκρεμίζουν καὶ τ' ἀλλάζουν ὅλα, γιατί ἦταν «παιγνίδια» καὶ πᾶνε ἄλλοῦ νὰ ξανακτίσουν ἄλλα. Καὶ τί ὀφελοῦνται μ' αὐτά; Τίποτε ἄλλο βέβαια παρὰ μόνο

πώς άσκοϋνε και πληθαίνουνε τς ψυχικές και σωματικές των δυνάμεις. Μά και μείς οί μεγάλοι πού κτίζομε τά άληθινά σπίτια και τς άληθινές πολιτείες και κάνομε τούς άληθινούς πολέμους και τς άληθινές κηδείες, τί άλλο έχομε νά κερδίσωμε παρ ά κείνο μόνο πού θά προστεθί στο ψυχικό μας μεγάλωμα; Και τί άλλο μένει σ' όλόκληρη τήν ανθρωπότητα σ' όλα εκείνα τά έρείπια και τά Μουσεία και τά Νεκροταφεία τών πολιτισμών της παρ ά μόνο ό,τι άπ' όλα αυτά γεννάται μέσα στο πνεϋμα της και μπαίνει σιγά σιγά στο άθροισμα τών αιώνίων θησαυρών της;

Δέν κατηγορώ κανένα πολιτισμό και δε θέλω νά πω μάταιο κανένα πράγμα άπ' όσα οί μεγάλες προσωπικότητες, οί μεγάλοι λαοί και οί «χρυσοί αιώνες» έπράξανε στο πέραςμά των. Μά όλα αυτά, κυτταγμένα τώρα ύστερα άπό τόσο χρόνο κι' άπό τόσο μόχθο κι' άκόμη κυτταγμένα ψηλά άπό τή σκοπιά τής αιωνιότητας, οδηγούν στο μελαγχολικό συμπέρασμα πως πολλές φορές έγινε «πολύς θόρυβος για τó τίποτε...».

Στ' αλήθεια ή ζωή είναι παιγνίδι πού όσο και νά τó παίζωμε με πολύ πάθος δέν είναι πάντα γόνιμο και μεγάλο. Γιατί πρέπει βέβαια νά ζοϋμε τή ζωή μας με «πάθος», νά ζοϋμε δηλ. στα σοβαρά όλα της τά καθήκοντα κι' όλα της τά ιδανικά, μά τó πάθος αυτό πρέπει νάρχεται άπό τόν κόσμο τών μεγάλων και τών αιώνίων πραγμάτων για νά γίνεται κι' ή ζωή μας μεγάλη κι' αιώνια και νά μήν ξεφύτνη μόνο σέ άφρους και σέ καπνούς. Πολλοί άνθρωποι κάνουνε στη ζωή των πολύ θόρυβο και τήν διαβαίνουν με καπνούς κι' άστραπές κι' όμως τί, μένει άπ' όλα αυτά; Τίποτε, γιατί οί άστραπές κι' οί βροντές στη ζωή τών ανθρώπων αυτών γίνονται πάντα άπό ψεύτικα πυροτεχνήματα.

Αλλά ή ζωή είναι άκόμη ένα παιγνίδι πού παίζομε πολλά, πού βάζομε πολλά, πού κερδίζομε πολλά ή πού χάνομε πολλά, πού κερδίζομε ή χάνομε τó ΠΑΝ. Γιατί οί άνθρωποι μπορϋνε πές χονδρά-χονδρά νά ξεχωρίζουνε και νά ξέρουνε πότε χάνουνε τά χρήματα και τά κτήματά των, τς τιμές και τς φιγοϋρες των, μά ύπάρχουν και πράγματα πού τά χάνομε σιγά-σιγά και δέν τó βλέπομε ή τó νοιώθομε μόνο πολύ άργά.

“Ενας κυνηγᾷ τὰ χρήματα καὶ κερδίζει παντοῦ. Στὸ ἐμπόριο, στὸ κουμάρι, στὶς ἐπιχειρήσεις κι’ ὅπου ἄλλοῦ συχνάζει ὁ μέγας αὐτὸς ἀφέντης, ὁ Μαμωνᾶς. Μὰ ὥστος ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς χάνει τὸ χρόνο του, τὴν ὑγεία του, τὸν οἶκτο καὶ τὸν ἀνθρωπισμό του. Τὶ κέρδισε λοιπόν;

“Ενας ἄλλος κυνηγᾷ τὴν ἡδονὴ καὶ κερδίζει παντοῦ: Στὴν καλοπέραση, στὴ μέθη, στὴν κατάκτηση τῆς σάρκας, μὰ γίνεται ὕστερα κι’ ὁ ἴδιος σκλάβος στὸ πάθος του καὶ θυσιάζει ὅ,τι μέγαλο καὶ ὑψηλὸ ἔχει ἡ ζωὴ στὰ ἔνστικτά του. Τὶ κέρδισε λοιπόν;

Κι’ ἕνας ἄλλος ἀκόμη κυνηγῶντας τὴν ἐφήμερη δόξα τὴ φτάνει παντοῦ. Πατᾶ πάνω στοὺς ὤμους, στὶς καρδιές καὶ στὰ «πνεύματα» τῶν ἄλλων κι’ ἀνεβαίνει. Γιατὶ ὅποιος θέλει ν’ ἀνεβῇ πρέπει ἀναγκαστικὰ νὰ πατήση κάπου μὲ μόνη τὴ διαφορὰ πῶς ἄλλοι πατοῦνε στοὺς ἄλλους γιὰ ν’ ἀνεβοῦν κι’ ἄλλοι πατοῦν μόνο στὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ των. Ὁ πρῶτος τρόπος βέβαια εἶναι ὁ εὐκολώτερος μὰ καὶ ὁ ἐγκληματικώτερος. Ὁ δεύτερος εἶναι ὁ ὀδυνηρὸς μὰ καὶ ὁ ἴσιος δρόμος τοῦ σταυροῦ πρὸς τὴν ἀληθινὴ δόξα. Μὰ αὐτὸς ποὺ ἀνεβαίνει πατώντας στοὺς ἄλλους, στ’ ἀλήθεια κατεβαίνει καὶ γκρεμίζεται. Γκρεμίζεται στὴ ζωὴ του, γκρεμίζεται στὴ συνείδηση τῶν ἄλλων καὶ γκρεμίζεται ἀκόμη στὴν κρίση τοῦ Θεοῦ.

Αὐτὸ εἶναι τὸ κέρδος ὅλων ἐκείνων ποὺ κερδίζουν στὴ ζωὴ μὲ τὸ συνηθισμένο ἀνθρώπινο τρόπο. Μὰ εἶναι κι’ αὐτοὶ ποὺ χάνουν, αὐτοὶ ποὺ ἀστοχοῦν ὁλότελα ἢ μερικὰ σ’ ὅλες τὶς ἐπιχειρήσεις καὶ τὶς κατακτήσεις π’ ἀνάφερα πλεὶς πάνω. Αὐτοὶ ποὺ παίζουν τὸ παιγνίδι τῆς ζωῆς των καὶ μισοχάνουν ἢ μισοκερδίζουν ἢ χάνουν περισσότερα ἢ τὰ χάνουν ὅλα πέρα γιὰ πέρα καὶ μένουν κουρέλια καὶ ναυάγια στὴ ζωὴ. Αὐτοὶ ποὺ τὰ παίζουν καὶ τὰ χάνουν ὅλα καὶ μένουν ὕστερα μ’ ἕνα ἄγονο σταυρὸ στὴ ζωὴ των. Γιατὶ ὑπάρχουνε καὶ ἄγονοι σταυροὶ στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Ποιὸ λοιπόν θὰ εἶναι τὸ κέρδος ὅλων αὐτῶν; Καὶ ποιὸ εἶναι τὸ κέρδος ὅλων ἐκείνων ποὺ χάνουν ἀκόμη καλύτερα πράγματα; Διατὶ πέρα ἀπὸ τὰ χρήματα καὶ τὰ κτήματα καὶ τὶς δόξες καὶ τὰ ἀγαπημένα πρόσωπα ποὺ χάνομε μπορούμε νὰ χάσωμε καὶ τὴν ἴδια τὴν ψυχὴν μας.

Κι' ὅτι καὶ νὰ χάσῃ ὁ ἄνθρωπος δὲν χάνει τίποτα ὅταν δὲν χάσει τὴν ψυχὴν του, μὰ ὅταν χάνει τὴν ψυχὴ του τὰ χάνει ὅλα.

«Τί γὰρ ὠφελήσει ἄνθρωπον, ἐὰν κερδίσῃ τὸν κόσμον ὅλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» Αὐτὸ λοιπὸν εἶναι τὸ μεγάλο στοίχημα ποὺ μπορεῖ καθένας μας νὰ χάσῃ ἢ νὰ κερδίσῃ τὴν αἰωνιότητα. Καὶ τὸ παίζομε ὅλοι μας. Τὸ παίζομε σὲ κάθε στιγμή καὶ σ' ὅλη μας τὴ ζωὴ. Ἐκεῖ ποὺ τρέχομε κι' ἐκεῖ ποὺ καθόμαστε, ἐκεῖ ποὺ δουλεύομε κι' ἐκεῖ ποὺ ἀργοῦμε, ἐκεῖ ποὺ γλεντίζομε κι' ἐκεῖ ποὺ πονοῦμε, ἐκεῖ π' ἀνεβαίνομε κι' ἐκεῖ ποὺ γκρεμιζόμαστε ἀδιάκοπα, ἀόρατα, ἀνεπαίσθητα, μὰ καὶ πραγματικά τὸ στοίχημα αὐτὸ παίζεται.

Κι' ἀπὸ ὅλο τοῦτο τὸ παίξιμο ἀργὰ στὸ τέρμα τῆς ζωῆς μας καὶ πάνω στὴν πλάκα τοῦ τάφου μας ὁ Θεὸς θὰ κάμῃ τὴ μεγάλη πρόσθεση γιὰ νὰ φανῇ ἂν κερδίσαμε ἢ ἂν χάσαμε στὸ Μεγάλο αὐτὸ Στοίχημα, στὸ μεγάλο αὐτὸ παιγνίδι ποὺ λέγεται Ζωή.

Γιατρός για τις σπασμένες καρδιές: ⊕

«Πνεῦμα Κυρίου ἐπ' ἐμέ οὐ ἔνεκεν ἔχρισέ με...
 ἰάσασθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν».

(Λουκ. Δ' 18)

Σ' ἓνα προσκυνητάρι μιᾶς Ἐκκλησίας σ' ἓνα χωριό
 ἔβλεπα προχθές τοῦτο τὸ πρᾶγμα: Πάνω στὸ θαυματουργι-
 κικὸ κόνισμα τῆς Παναγίας κρεμόταν μιὰ χρυσῇ καρδιά.
 Κρεμόταν μὲ μιὰ λεπτὴ ἄλυσσιδίτσα ἀκίνητη καὶ βαρειά
 πάνω ἀπὸ τὸ κόνισμα τῆς Παναγίας ποῦσφιγγε τὸ μικρὸ
 Χριστὸ στὴν ἀγκαλιά της καὶ σκορποῦσε μὲ τὸ γλυκὸ της
 πρόσωπο γαλήνη κι' αἰωνιότητα. Κι' ἦταν ἡ καρδιά αὐτὴ
 προσφερμένη χωρὶς ἄλλο ἀπὸ γυναῖκα, ἀπὸ μητέρα, ἀπὸ
 σύζυγο, ἀπὸ κόρη. Φαινόταν ἀρκετὰ χρησιμοποιημένη.
 Ποιὸς ξέρει. Κάποτε τὸ εὐγενικὸ αὐτὸ μέταλλο θὰ στόλι-
 ζε κάποιον στῆθος καὶ θᾶταν ἴσως δῶρο θερμῆς κι' ἁγίας
 ἀγάπης. Ἀρραβῶνες, γάμοι, γιορτές, χοροὶ καὶ τόσα ἄλ-
 λα χαρούμενα περιστατικὰ τῆς ζωῆς θὰ τῷδαν νὰ κρέ-
 μεται καὶ νὰ σκιρτᾷ πάνω ἀπὸ ἓνα χαρούμενο ἀνθρώπινο
 στῆθος. Μὰ τώρα κρέμεται βαρὺ καὶ σιωπηλὸ σ' ἓνα στῆ-
 θος, στὸ στῆθος τῆς Μητέρας τοῦ Θεοῦ, στὸ στῆθος τῆς
 Γυναίκας Ἐκείνης ποὺ κρέμασε τὴν καρδιά της ἀνάμεσα
 στὸν οὐρανὸ καὶ στὴ γῆ γιὰ νὰ σμίξη καὶ νὰ συναντήσῃ
 τὴ Χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὸν πόνο τοῦ ἀνθρώπου.

Καὶ πόσα δὲ λέει μιὰ καρδιά κρεμασμένη σ' ἓνα κό-
 νισμα! Γιὰ τὸν ὀρθολογιστὴ καὶ τὸν ψυχρὸ σκεπτικιστὴ τῆς
 διανοητικῆς πίστεως τὸ τάσιμο αὐτὸ μπορεῖ νὰ εἶναι μόνο μιὰ
 τυπικὴ ἀφιέρωση καὶ μιὰ χοντροκομμένη εἰδωλολατρεία
 μέσα στὴν πνευματικὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Μὰ κυτ-
 ταγμένο βαθύτερα ἀπὸ τὸν ψυχικὸ παλμὸ ποὺ τὸ πρόσφε-
 ρε δῶρο καὶ τάξιμο στὴ μητέρα τοῦ Θεοῦ γίνεται βαθειὰ
 εὐλαβικὴ προσφορὰ καὶ συγκινητικὸ ἀφιέρωμα τῆς ψυ-
 χῆς τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ ἀνθρώπινη καρδιά ἔχει τὰ πάθη καὶ τὶς ἀδυναμίες της, τὸ μεγαλεῖο καὶ τὶς ἀθλιότητές της κι' ἔχει ἀκόμη τοὺς πόνους καὶ τὴν ὀδύνη της κι' ἔρχονται στιγμές ποὺ αἰσθήματα καὶ πάθη ζητοῦν νὰ ξεριζώσουν τὴν καρδιά μας καὶ νὰ τὴ δώσουν ὁλόκληρη ἐκεῖ ποὺ ἀγαποῦμε ἢ ἐκεῖ ποὺ πονοῦμε, ἐκεῖ ποὺ θέλομε νὰ δώσωμε ἑμεῖς οἱ ἴδιοι ἢ ἐκεῖ ποὺ θέλομε νὰ μᾶς δώσουν οἱ ἄλλοι. Μὰ γιατί τοῦτο εἶναι ἀδύνατο ὁ ἄνθρωπος βρῆκε λόγια καὶ σιωπὴ καὶ δάκρυα καὶ σκιρτήματα καὶ δῶρα κι' ἀφιερῶματα γιὰ νὰ ἐκφράζη καὶ γιὰ τὸ συνάνθρωπό του καὶ γιὰ τὸ Θεό του αὐτὸ τὸ ἀνείπωτο καὶ τὸ μυστήριον ποὺ κλείνει μέσα ἡ καρδιά μας. Κι' αὐτὸ τὸ ξέρουν ὅσοι εἶναι γεννημένοι μόνο γιὰ τὴν προσφορά, μόνο γιὰ τὴ μεγάλη καὶ ἱερὴ περιπέτεια τῆς θυσίας.

Μιά καρδιά κρεμασμένη σ' ἓνα κόνισμα! Ποιὸ χέρι τάχα νὰ τὴν κρέμασε; Τὸ χέρι τῆς χαρᾶς ἢ τὸ χέρι τοῦ πόνου; Ἀχ, ἡ χαρὰ τὶς πλειότερες φορές ζητᾷ, δὲ δίνει, ἡ χαρὰ τὶς πλειότερες φορές κρατεῖ ἐγωϊστικὰ τ' ἀγαθὰ της. Μόνο ὁ πόνος εἶναι γενναϊόδωρος κι' ἀνοιχτοχέρης, μόνο ὁ πόνος μπορεῖ νὰ κατανοῇ καὶ νὰ δίνη.

Μιά καρδιά κρεμασμένη σ' ἓνα κόνισμα! Μιά καρδιά ὁρατὴ, ψηλαφητὴ καὶ μεταλλικὴ κρεμάστηκε στὴν ὁρατὴ καὶ ψηλαφητὴ μορφὴ τῆς Παρθένας καὶ τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ δείχνη πὼς μιὰ ἄλλη καρδιά ἀόρατη καὶ μυστηριακὴ κρεμάστηκε στὴν ἀόρατη καὶ μυστηριακὴ ἐπίσης ἐλπίδα καὶ χάρη τοῦ Θεοῦ. Μιά καρδιά ἀνθρώπινη θλιμμένη καὶ συντριμμένη στὶς προσπάθειες καὶ στὰ ὄνειρα τούτης τῆς ζωῆς ἦρθε μὲ τὸ τάξιμον αὐτό, Θεέ μου, νὰ παρηγορηθῇ καὶ νὰ δέσῃ τὶς πληγές της ἢ ἐπὶ τέλους νὰ πεθάνῃ στὰ πόδια τῆς Χάρης καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Σου. Ὁ-λα τ' ἀγρίμια τοῦ βουνοῦ σὰν πληγωθοῦνε ἀπὸ τὸν κυνηγὸ τρέχουν νὰ γυρίσουν στὶς φωλές των. Καὶ μεῖς, Θεέ μου, ποὺ διαβαίνομε τούτῃ τὴν ἀγριάδα τῆς ζωῆς καὶ ξαφνικὰ μᾶς ἔρχονται ἀόρατα καὶ μυστηριακὰ τὰ βέλη τῶν πληγῶν δὲν ἔχομε ποῦ νὰ καταφύγωμε παρὰ μόνο σὲ Σένα. Οἱ ἄλλοι ποὺ δὲ Σὲ γνωρῖσανε ἢ δὲ θέλουνε νὰ Σὲ γνωρῖσουνε μποροῦνε νὰ τρέχουνε ἄλλοι σὲ τὶς πληγές καὶ στοὺς θανάτους των. Οἱ ἄπιστοι, οἱ χυδαῖοι, οἱ σκληροὶ

καὶ οἱ πονηροὶ ἔχουν καὶ κείνοι τὰ νοσοκομεῖα καὶ τὰ ἄ-
 συλά των, ἔχουν καὶ τὰ νεκροταφεῖα των σηματομενὰ μὲ
 τὸ σχοινὶ τοῦ Ἰούδα. Μὰ κείνοι ποῦ σὲ γνωρίσανε καὶ σ'
 ἀγαπήσανε, Θεέ μου, δὲν ἔχουν ἄλλο καταφύγιο ἀπὸ Σέ-
 να. Θάρθουνε σὲ Σένα νὰ δείξουν τὶς πληγές καὶ τὰ δά-
 κρυά των, θάρθουνε στὶς αὐλές τῶν ναῶν Σου ν' ἀπλώσου-
 νε τὰ κορμιὰ των καὶ θάρθουνε ἀκόμη στὶς αὐλές τῶν Νό-
 μων καὶ τῶν Οἰκτιρμῶν Σου ν' ἀποθέσουν τὴν καρδιά καὶ
 τὴ συνειδησὴ των. Κι' ἂν δὲν μᾶς δέσης καμμιὰ πληγὴ
 μᾶς φτάνει κι' αὐτὸ μονάχα πὼς θὰ πεθάνωμε κοντὰ Σου
 στὰ σκαλοπάτια καὶ στὶς αὐλές τῶν ἁγίων προσταγμά-
 των Σου. Κάθε ἀπόγνωσις εἶναι κακὴ καὶ σκοτεινιάζει τὸ
 μυαλὸ τοῦ ἀνθρώπου μὰ ὅταν ὑπάρχει ἡ πίστις κι' ἡ ἀγά-
 πη τοῦ Θεοῦ, ἓνα ἀπόκοσμο φῶς σέρνει ἀκόμη τὴν καρδιά
 μας, στὴν ἐλπίδα καὶ στὴν ἀνάστασις. Καὶ ἔτσι σ' ὅλες
 τὶς περιπτώσεις ποῦ ἡ καρδιά μας εἶναι συντριμμένη καὶ
 σπασμένη ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ τὴ δένει: Κι' αὐτὴ τὴ σημασία
 ἔχουνε καὶ τοῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια τοῦ Εὐαγγελίου
«...Ἰσθαισθαι τοὺς συντετριμμένους τὴν καρδίαν».

Κι' οἱ καρδιές τῶν ἀνθρώπων ὄλο καὶ σπάζουν μέσα
 στὴ ζωὴ. Ἄν δὲν σπάζουν ἀπὸ τὴν ἀγάπην σπάζουν ἀπὸ
 τὸ μῖσος καὶ ἂν δὲν σπάζουν ἀπὸ τὴ χαρὰ σπάζουν ἀπὸ
 τὸν πόνο. Σπάζουν ἀπὸ τὸ καλὸ καὶ σπάζουν ἀπὸ τὸ κα-
 κό. Τὸ μεγάλο μᾶς συγκινεῖ καὶ τὸ μικρὸ μᾶς πληγώνει,
 ἡ ἀγιότητα μᾶς πυρπολεῖ καὶ ἡ ἁμαρτία μᾶς καίει. Καὶ
 στὴ μεγαλύτερη ἀκόμη ἠθικὴ μας νίκη καὶ τότε ἀκόμη
 ποῦ ὁ οὐρανὸς μᾶς κερδίζει ὁλότελα, κάτω στὰ χέρια τῆς
 γῆς μένουν τὰ σημάδια τῆς πληγωμένης μας καρδιάς. Νά
 γιατί ὁ Χριστὸς στὴν ἐνανθρώπισή του καὶ στὴν αἰώνια
 καὶ ἀκατάλυτη θρησκεία του δίνει αὐτὴ τὴν ἀποστολὴν κι'
 αὐτὸ τὸ περιεχόμενο: **Νᾶναι ὁ αἰώνιος ἱατρὸς ὅλων τῶν
 συντετριμμένων καρδιῶν.** Νᾶναι τὸ φῶς ὅλων ἐκείνων ποῦ
 περάσανε ἀπὸ τὸ σκοτάδι, νᾶναι ἡ πηγὴ ὅλων ἐκείνων
 ποῦ διψοῦνε στὴν πορεία, νᾶναι ἡ ἀνάπαυσις ὅλων ἐκείνων
 ποῦ κουράζονται καὶ ζητοῦν τὸ τέρμα. Αὐτὸ ἄλλωστε εἶ-
 ναι ὄλο τὸ βάθος καὶ τὸ ἰδιαίτερο περιεχόμενο τοῦ θρη-
 σκευτικοῦ μυστηρίου. Ἡ Λύτρωσις: Ἡ Λύτρωσις ἀπὸ τὴν ἐ-
 φήμερην ὁδύνην κι' ἡ λύτρωσις ἀπὸ κάθε μεγάλο πόνο ποῦ

θαῆθελε ν' ἀκολουθήσῃ πέρα ἀπὸ τὸν τάφο μας καὶ ν' ἀπειλήσῃ τὴν αἰωνιότητά μας.

— Ω, παρθένα Μεγαλόχαρη. Καὶ φέτο πάλι στὴν αὐριανὴ γιορτὴ Σου, στὴν ἀγία Σου Κοίμηση, πόσες καρδιές στὰ κονίσματά Σου. Πόσες καρδιές ἀπὸ χρυσάφι, πόσες καρδιές ἀπὸ αἷμα καὶ πόσες καρδιές ἀπὸ πνεῦμα θὰ κρεμαστοῦνε στὴ χάρη καὶ στὴ σκέπη Σου. Μαζί μὲ τὰ δικά των δάκρυα δέξου καὶ τὰ δικά μου, Παρθένα Μεγαλόχαρη, γιὰ κείνα ποῦ Σοῦ ζητοῦμε ὅλοι μὲ τὰ βρεγμένα μάτια μας.

Μείνε μαζί μας Κύριε:

«Και ἰδοὺ ἐγὼ εἰμι μεθ' ὑμῶν πάσας
τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος»
(Ματθ. ΚΗ' 20)

→ Ἀνάμεσα στίς πλειὸ ζωηρὲς παιδικές μου ἀναμνήσεις εἶναι καὶ μιὰ θλίψη ποὺ δοκίμαζα πάντα στὴν Ἀνάληψη τοῦ Χριστοῦ. Ἰδιὰ τὴν παιδική μου σκέψη μὲ τὰ Χριστούγεννα ὁ Χριστὸς ἐρχόντανε στὸν κόσμον καὶ τὸν γέμιζε ὁλόκληρο. Σήμερα Χριστούγεννα, αὔριο Θεοφάνεια, Ὑπαπαντή, Σαρακοστή, Πάσχα, Κυριακές τῶν θαυμάτων καὶ τῶν ἐμφανισεῶν του, ὅλα αὐτὰ μιλοῦσαν μ' ἓνα ὥραϊο τρόπο στὴν παιδική μου ψυχὴ κι' ἐνοιῶθα πὼς ὁ Χριστὸς ἦταν μαζί μας ἐδῶ κάτω στὸν κόσμον καὶ τὸν γέμιζε καὶ τὸν ἔκανε γλυκὸ καὶ ὥραϊο μὲ τὴν παρουσία Του. Μὰ τὴν ἡμέρα ποὺ γιορτάζαμε τὴν ἀνάληψη ἓνα περίεργο αἶσθημα πόνου καὶ μελαγχολίας μὲ κυρίευε, γιατί ὁ Χριστὸς ἔφευγε ἀπὸ τὴ γῆ κι' ὁ κόσμος ὁλόκληρος ἔμενε ὀρφανὸς καὶ στερημένος. Δὲν ξεχνῶ μάλιστα ποτὲ μου πὼς στὸ χωριὸ ποὺ μεγάλωσα, τὴν παραμονὴ τῆς ἐορτῆς, τὴν ἡμέρα δηλ. ποὺ ἔφευγε «ὁ Χριστὸς Ἀνέστη», ἓνας γέρο—ἀναγνώστης ἔβαζε τὰ παιδιὰ πρὸς τὸ μεσημέρι νὰ κτυπήσουν τὴν καμπάνα μὲ τὸν τρόπο ποὺ τὴ σημαίνουν στίς κηδεῖες κι' αὐτὸ μεγάλωνε πλειότερα τὴ θλίψη μου. Ἀσφαλῶς δὲ μπορούσα τότε νὰ νοιώθω πολλὰ πράγματα, μὰ θυμοῦμαι πολὺ καλὰ πὼς τὴν ψυχὴ μου τὴ βασάνιζε μιὰ θλίψη καὶ μιὰ γλυκεῖα μελαγχολία γιατί ὁ Χριστὸς πῆγαινε ψηλὰ στοὺς οὐρανούς καὶ μᾶς ἄφηνε ὀρφανούς ἐδῶ κάτω στὴ γῆ.

Ἅγια παιδικὰ μου χρόνια ποὺ μέσα στὴν ψυχὴ μου πλέκτηκε ἡ ἀγάπη σου, ὦ γλυκὲ κι' ἀγαπημένε μου Χριστέ, γιὰ νὰ μείνης Ἐσὺ σ' ὅλη μου τὴ ζωὴ ὁ πόνος μου, ἡ χαρὰ μου, τὸ μαρτύριο, καὶ τὸ ὑπέρτατο ἀγαθὸ μου. +

Μὰ ὅταν πλειὸ μεγάλος πῆρα στὰ χέρια μου τὰ ἅγια κείμενα τῶν Εὐαγγελίων καὶ διάβασα ἀνάμεσα στ' ἄλλα καὶ τίς τελευταῖες στιγμές τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ

Χριστοῦ μπόρεσα νὰ παρηγορήσω τὴν ὠραία ἐκείνη παιδική μου θλίψη μὲ ταῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια τοῦ Εὐαγγελιστῆ Ματθαίου:

«Καὶ ἰδοὺ ἐγὼ εἰμὶ μεθ' ὑμῶν πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος». / Καὶ ἡ ὑπόσχεσή Σου αὐτή, Κύριε, εἶναι γλυκεῖα καὶ χαρμόσυνη γιὰ τὶς ἀμέτρητες γενεές τῶν ἀνθρώπων ποὺ θὰ διαβοῦν πάνω στὴν γῆ ἀπὸ τὴν Πρώτη ὡς τὴ Δευτέρα Παρουσία Σου. Γιατὶ αὐτὴ κάνει τὴ μοναδικὴ χαρὰ ὅλων ποὺ στὴν καρδιά των καίει ἡ νοσταγία τῶν μεγάλων, τῶν καθαρῶν καὶ τῶν αἰωνίων πραγμάτων.

Καὶ τὰ ὠραῖα τοῦτα λόγια Σου θέλω νὰ τὰ θυμῶσω σήμερα σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ τὰ ξεχνοῦν καὶ σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ τὰ χρειάζονται. Γιατὶ εἶναι πολλοί, πάρα πολλοὶ κεῖνοι ποὺ ζοῦνε ξένοι κι' ἐρημικοὶ στὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ θρηνοῦνε τὴν ὀρφάνια καὶ τὴν ἐγκατάλειψή των. Καὶ δὲν ξέρουνε πῶς Εἶσαι πάντα ἀόρατα καὶ μυστηριακὰ κοντὰ μας καὶ μποροῦμε κάθε στιγμὴ νὰ Σὲ καλέσωμε καὶ νὰ νοιώσωμε τὴ χαρὰ καὶ τὴ γλυκάδα τῆς παρουσίας Σου.

Στοὺς ἐρημικοὺς δρόμους, στὰ ὀρφανεμένα σπίτια, στὶς βουβὲς κάμαρες καὶ στὰ μοναχικὰ τραπέζια, παντοῦ εἶσαι ἀόρατος συνοδοιπὸρος, συγκάτοικος καὶ μουσαφίρης καὶ προσμένεις ἕνα κάλεσμα ἀπὸ τὴν καρδιά μας γιὰ νὰ φανῇς, γιὰ νὰ μιλήσης καὶ νὰ καθήσης στὸ τραπέζι καὶ στὸ μαξιλάρι μας, χαρούμενος καὶ πονεμένος, ὅπως σὲ ζητᾷ καὶ σὲ χρειάζεται ἡ ἴδια ἡ ψυχὴ μας.

Μεῖνε μαζύ μας Κύριε. Σὲ γνωρίσαμε, Σ' ἀγαπήσαμε, Σὲ λατρέψαμε καὶ δὲ μποροῦμε πλεῖα νὰ Σὲ χωριστοῦμε. Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη ν' ἀγαπᾷ μὰ καμμιὰ ἐγκόσμια ἀγάπη δὲ μπορεῖ νὰ τὴ θρέψῃ καὶ νὰ τὴ χορτάσῃ ὡς τὸ βάθος τῆς.

Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη ν' ἀγαπᾷ, μὰ καμμιὰ ἐγκόσμια ἀγάπη δὲ μπορεῖ νάχῃ ὁμορφιά καὶ γοητεία χωρὶς τὴ δική Σου ἀγάπη.

Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη ν' ἀγαπᾷ μὰ χωρὶς Ἑσένα κάθε ἐγκόσμια ἀγάπη μας λερώνεται μὲ τὸν ἐγωϊσμό, μὲ τὸ συμφέρο καὶ τὰ γήινα ἔνστικτά μας.

Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη ν' ἀγαπᾷ, μὰ κάθε

ἐγκόσμια ἀγάπη τὴν κουράζει καὶ τὴν ἐξαντλεῖ ὅταν δὲν τὴν ἐμπνέει τὸ γνῶρισμα τῆς δικῆς σου ἀγάπης· ἢ αὐτὰρνηση καὶ ἡ θυσία. Ἡ θυσία ὀλων, ἢ θυσία ὡς τὸ τέλος.

Μεῖνε μαζί μας Κύριε γιὰ νὰ ὁμοφαίνης καὶ νὰ ἐξευγενίζης τὴ χαρὰ μας. Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη γιὰ τὴ χαρὰ μὰ χωρὶς Ἑσένα κάθε χαρὰ γίνεται βάρβαρη καὶ χυδαία.

Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη γιὰ τὴ χαρὰ μὰ κάθε χαρὰ μακρὰ ἀπὸ Σένα εἶναι ὑποπτη καὶ ἐπικίνδυνη. Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη γιὰ τὴ χαρὰ μὰ δὲ χορταίνει μὲ τὰ ψίχουλα ποὺ τῆς δίνει ὁ κόσμος γιατί εἴμαστε πλασμένοι γιὰ τὴ μεγάλη χαρὰ, γιὰ τὴ βαθεῖα χαρὰ, γιὰ τὴν αἰώνια χαρὰ. Ἡ καρδιά μας εἶναι καμωμένη γιὰ τὴ χαρὰ, μὰ χωρὶς Ἑσένα ἡ χαρὰ εἶναι ἓνα παραμῦθι ποὺ μόνο τὰ μικρὰ παιδιὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ ξεγελά.

Μεῖνε μαζί μας, Κύριε, γιατί χωρὶς Ἑσένα ὁ πόνος δὲν ἔχει οὔτε ἐλπίδα οὔτε νόημα: Μεῖνε μαζί μας, Κύριε, γιὰ νὰ γλυκαίνης καὶ νὰ ἡμερώνης τοὺς πόνους μας. Γιατί ὅλα μποροῦνε νὰ Σὲ στερηθοῦνε κι' ἀπ' ὅλα μπορεῖς νὰ λείψης μὲ λιγώτερη ζημία, μὰ ὁ πόνος Σὲ χρειάζεται ἀποκλειστικά κι' ἀδυσώπητα.

Γιατί ὁ πόνος εἶναι μιὰ πληγὴ ποὺ δὲν ἔχει ἄλλο φάρμακο παρὰ μόνο Ἑσένα. Γιατί ὁ πόνος εἶναι ἓνα σκοτάδι ποὺ δὲν περιμένει ἄλλο φῶς παρὰ μόνο Ἑσένα. Γιατί ὁ πόνος εἶναι ἓνας θάνατος ποὺ δὲν ἔχει ἄλλη ἀνάσταση παρὰ μόνο Ἑσένα. Κι' ἂν τίποτε ἄλλο δὲ Σὲ καλεῖ στὸν κόσμο αὐτό, Χριστέ μου, Σὲ καλεῖ ὅμως καὶ σὲ καρτερεῖ ὁ πόνος ὁ βαθὺς κι' ἀνεξήγητος πόνος, ὁ πόνος ποὺ κραυγάζει κι' ὁ πόνος ποὺ σωπαίνει, ὁ πόνος τῆς σάρκας κι' ὁ πόνος τῆς ψυχῆς.

Μεῖνε μαζί μας Κύριε, γιατί χωρὶς Ἑσένα ὁ κόσμος εἶναι ἀδειανός: Μοιάζει—χωρὶς Ἑσένα—μὲ ἓνα τεράστιο ξωτικό σπηλιάρι ποὺ τὸ γεμίζουν μόνο σκοτεινὰ φαντάσματα. Κι' ἡ καρδιά μας κι' ἡ ζωὴ μας, τὸ ἴδιο πάλι χωρὶς Ἑσένα εἶναι κούφια καὶ ἀδειανὰ πράγματα.

Μεῖνε μαζί μας, Κύριε, καὶ μεῖνε γιὰ ὅλους καὶ γιὰ τοὺς καλοὺς καὶ γιὰ τοὺς μοναχικοὺς καὶ τοὺς ὀρφανούς,

για κείνους πού δὲν ἔχουν στὸν κόσμον αὐτὸ ἓνα κλαδί νὰ
κρεμάσουν τὴ καρδιά των καὶ τὴν κρατοῦν στὰ χέρια
των βαρεῖα καὶ πληγωμένη.

— Μεῖνε μαζί μας Κύριε. Ὅλα τῶν δακρύων μας τὰ
ῤυάκια πρὸς Ἑσένα τρέχουν καὶ τῆς καρδιάς μας οἱ φλο-
γισμένες νοσταλγίες γιὰ σένα ἀνάβουν.

50/

— 94 —

Οἱ θυσιασμένοι:

«Μείζονα ταύτης ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει
ἔνθα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἔθηκε ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ»

(Ἰωάν. ΙΕ' 13)

Μίλησα κάπου σὲ περασμένα «ΑΘΑΝΑΤΑ ΛΟΓΙΑ» γιὰ κάποιο τάξιμο. Γιὰ τὴν ἀφιέρωση μιᾶς μεταλλικῆς χρυσοῦς καρδιᾶς σ' ἓνα κόνισμα τῆς Παναγίας. Μὰ πέρα ἀπὸ τὶς ὑλικές αὐτὲς προσφορές ποὺ κάνομε στ' ἅγια καὶ τὰ ὑπέροχα πράγματα ὑπάρχουν καὶ κείνα τὰ μυστικά, τὰ ἀόρατα τάματα ποὺ κάνει ἡ καρδιά μας στὸ Θεὸ καὶ στὴν ἀνθρωπότητα. Γιατὶ παράλληλα μὲ τὸ δυνατό ἔνστικτο τῆς ἀγάπης τοῦ ἑαυτοῦ μας ὑπάρχει μέσα μας καὶ μιὰ ἄλλη τάση νὰ ἀγαποῦμε τοὺς ἄλλους, νὰ ἀνήκωμε στοὺς ἄλλους, νὰ ἀφωσιώνωμε καὶ νὰ θυσιάζωμε ὁλόκληρη τὴν ὑπαρξή μας γιὰ τοὺς ἄλλους. Κι' ἂν μπροστὰ ἀπὸ τὰ κοινίσματα τῶν Ἀγίων μας μέσα στὶς ἐκκλησίες κρέμονται τ' ἀσημικὰ καὶ τὸ χρυσάφι τῆς εὐγνωμοσύνης καὶ τῶν προσευχῶν μας, μπροστὰ στὸ εἰκονοστάσι τῶν ἁγίων πραγμάτων τῆς ζωῆς κρέμονται ὅλα τὰ μυστικά τάματα τῶν πόθων καὶ τῶν ὀνείρων μας.

Ἐδῶ μιὰ ἀνάγκη, ἐκεῖ ἓνα χρέος, ἄλλοῦ ἓνα καθήκον καὶ παρὰ πέρα ἀκόμη ἓνας ὠραῖος ἐνθουσιασμός καὶ μιὰ μεγάλη συγκίνηση καὶ ἑξαρση τῆς ψυχῆς μας, μᾶς καλοῦνε πέρα ἀπὸ τὸ ἐγὼ μας, πέρα ἀπὸ τὸ δικό μας, πέρα ἀπὸ τὴν χαρὰ μας πέρα ἀπὸ τὴν ζωὴ μας καὶ ἴσως καὶ πέρα ἀπὸ τὴν αἰωνιότητά μας ἀκόμη νὰ δοθοῦμε στὴ λύτρωση καὶ στὴν χαρὰ τῶν ἄλλων, νὰ θυσιαστοῦμε. Γιατὶ ὅλα τὰ πράγματα στὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ τὰ πλεῖο μικρὰ καὶ τὰ πλεῖο μεγάλα μποροῦνε νὰ πάρουνε μιὰ φτωχὴ πεζότητα ἢ μιὰ ἱερὴ ποίηση ἀνάλογα μὲ τὸ ψυχικὸ μεγαλεῖο ποὺ θὰ τ' ἀγγίξωμε καὶ θὰ τὰ δοῦμε. Ἐτσι ἐπαγγέλματα καὶ σκοποὶ καὶ καθήκοντα καὶ πόθοι καὶ θεσμοὶ καὶ ὑπο-

σχέσεις στο Θεό και στους άλλους μπορούνε νά σταθοῦνε στη συνείδηση και στη ζωή μας σοβαρά, εὐχάριστα και ἅγια πράγματα ἢ ἀντίστροφα μπορούνε νᾶναι βαρετά, ἐπικίνδυνα, ἀνούσια και καταθλιπτικά. Κι ἡ ἀγάπη τοῦ ἀνθρώπου κι ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ποῦναι τὰ πλεῖο μεγάλα και ἱερὰ πράγματα στην πανανθρώπινη συνείδηση μπορούνε νά γίνουने ἐπάγγελμα και ὑπολογισμός και συμφέρον και πεζότης. Τὸ ἴδιο ὁμως μπορούνε νά γίνουने ἐνθουσιασμός και ὑψηλὸς σκοπὸς και ὑπέρτατο ἀγαθό, μπροστὰ στο ὁποῖον θὰ κρεμάσωμε ὅλη μας τὴ ζωή τάμα και προσφορά.

Μιὰ μητέρα ἢ ἕνας πατέρας μπορούνε ἔτσι ἀπὸ καθήκον νά φροντίζουνε γιὰ τὸ μεγάλωμα και τὴν ἀποκατάσταση τῶν παιδιῶν των, μὰ πέρα ἀπὸ τὸ τυπικὸ αὐτὸ χρέος ἡ ἀληθινὴ στοργὴ καίει τὴν καρδιά τοῦ γονιοῦ και τὸν ὁδηγεῖ σὲ θυσίες και μόχθους γιὰ νά γίνη τὸ ἔργο τῆς ἀνατροφῆς πληρέστερο και ὠραιότερο. Ἀντίστροφα ἕνα παιδὶ στερεῖται τῇ δικῇ του τῇ χαρὰ γιὰ νά μείνη σ' ἕνα σπίτι ποῦ τὸ δέρνει ἡ διχόνοια κι ἡ δυστυχία στήριγμα κι ἐλπίδα.

Μιὰ γυναῖκα κάθεται και προσμένει πιστὴ και ἀφοσιωμένη στὸν ἄνδρα ποῦ λείπει στὰ μακρὰ ἢ στὸν ἄνδρα ποῦ δὲ θὰ γυρίση ποτέ, κι ἄλλη πλεῖο ἀφοσιωμένη κρατεῖ σὲ μιὰ ἔντιμη χηρεία ὅλο τὸ βάρος ἑνὸς δεσμοῦ ποῦ τὸν χτύπησε ὁ θάνατος. Μιὰ κοπέλα ἀγαπᾷ ἕνα τυφλό, ἕνα λεπρό, ἕνα ἄρρωστο κι ἕνα σημαδεμένο και μιὰ ἄλλη τάζει τὴ ζωή της γιὰ τὴ σωτηρίᾳ κάποιου παραστρατημένου. Ὁ ἱεραπόστολος λησμονεῖ τὸν ἑαυτὸ του και γίνεται προφήτης, ὁδηγὸς και παρηγορητὴς τοῦ λαοῦ του, ὁ δάσκαλος κομματιάζει τὴν καρδιά του και τὴ μοιράζει σὰν τὸν πελεκᾶνο σ' αὐτοὺς ποῦ μορφώνει, ὁ στρατιώτης πέφτει στη μάχη κι ὁ πολιτικὸς πεθαίνει στὶς προσπάθειες γιὰ τὸ καλὸ τῆς χώρας του. Καὶ σ' ὅλα αὐτὰ τὰ καθήκοντα, τὰ μικρὰ και τὰ μεγάλα, σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ἐλευθέρη κι ἀνυπολόγιστη προσφορά, σ' ὅλη αὐτὴ τὴν ὀλοπρόθυμη και σπάταλη ἀγάπη πόσα ἱερὰ σκιρτήματα, πόσα μυστικὰ τάματα, πόσες ἅγιες και ματωμένες θυσίες. Πόσες στερήσεις, πόσες πικρίες, πόσες ἀγωνίες, πόσες προσδοκίες, πόσοι

σιωπηλοὶ σταυρωμοί, πόσοι ἅγιοι θυσιασμένοι.

Πόσοι θυσιασμένοι! Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ ἀπόδειξη τῆς ἀγάπης πάντα καὶ σ' ὅλες τὶς μορφές τῆς εἶναι μόνο ἡ θυσία: **«Μείζονα ταύτης, ἀγάπην οὐδεὶς ἔχει ἵνα τις τὴν ψυχὴν αὐτοῦ θῇ ὑπὲρ τῶν φίλων αὐτοῦ»**. Κι' ἂν ἡ ἀγάπη δὲ μεγαλουργεῖ καὶ δὲν κάνει θαύματα σ' ὅλους τοὺς ἀνθρώπινους δεσμούς εἶναι γιατί δὲν προχωρεῖ πέραν ἀπὸ τὴν συμβατικότητα, δὲ φτάνει ὡς τὴ θυσία.

Μὲ μισερὲς καρδιές, μὲ μισερὲς ἀγάπες καὶ φιλίες ζοῦν οἱ ἄνθρωποι καὶ στὸ Θεὸ ἀκόμη σὰν πᾶμε νὰ δοθοῦμε καὶ νὰ προσφεροῦμε τὸ ἴδιο πᾶμε μὲ μικρὰ αἰσθήματα. Μὰ χρειάζονται δυνατὲς δόσεις γιὰ νὰ μεθᾶ ἡ ψυχὴ μας στὸ ἅγιο καὶ στὸ ὑπέροχο καὶ νὰ γίνεται ἡ ὑπαρξὴ μας θῦμα κι' ὁλοκαύτωμα στὸ τάμα τῆς καὶ στὸ ἰδανικὸ τῆς.

Κύριε, Σὺ ποὺ γνωρίζεις «τὰ ἄδηλα καὶ τὰ κρύφια». Σὺ ποὺ «ἐτάξεις νεφροὺς καὶ καρδίας», Σὺ μόνο μπορεῖς νὰ ξέρης τὸ μυστικὸ βωμὸ ποὺ καίει στὶς καρδιές ὅλων ἐκείνων ποὺ γεννηθήκανε μόνο γιὰ νὰ ἀγαποῦνε. Σὺ μόνο μπορεῖς νὰ ξέρης τὰ μυστικὰ τάματα καὶ τοὺς ἱεροὺς ὄρκους ὅλων ἐκείνων τῶν ὠραίων καρδιῶν ποὺ γίνονται θύματα καὶ σφάγια ἱερὰ στὸ θυσιαστήριο τῆς ἀγάπης, ποὺ προσφέρεται γιὰ τὴ χαρὰ καὶ τὴ λύτρωση τῆς ζωῆς αὐτῆς τῆς ἐφήμερης καὶ τῆς ἄλλης τῆς αἰωνίας.

Σὺ μόνο, Κύριε, ποὺ εἶσαι «καρδιογνώστης» μπορεῖς νὰ τὰ ξέρης αὐτά, γιατί κείνοι ποῦναι σταλμένοι μὲ τὴ μοῖρα τῆς ἀγάπης εἶναι σιωπηλοὶ κι' ἄφωνοι σὰν καὶ Σένα τὸν Ἄφωνο καὶ Σιωπηλὸ Πελεκᾶνο ποὺ σήκωσες ἀπάνω στὶς φτεροῦγες τῆς ἀγάπης καὶ τῆς εὐσπλαχνίας Σου τὴν «ἀμαρτίαν» τοῦ κόσμου. Σὰν καὶ Σένα καὶ κείνοι δὲ μιλοῦν, δὲ θυρυβοῦν, δὲν κραυγάζουν στὶς πλατεῖες καὶ δὲ θρηνοῦν γιὰ τὸν ἐκούσιο σταυρωμὸ των. Σκυμμένοι στοὺς σταυροὺς των μαζεῦουν σι' ἅγιο δισκοπότηρο τῆς ὑπομονῆς τὶς ἄχραντες σταλαματιές τῆς θυσίας των γιὰ νὰ πιοῦν ἐκείνοι ποὺ θὰ λυτρωθοῦν κι' οἱ ἄλλοι ποὺ θ' ἄρχωνται ὡς τὴν συντέλεια τῶν αἰώνων μὲ τὴ μοῖρα τοῦ θυσιασμένου.

Ω σεῖς ποὺ θυσιάζεστε! Σεῖς ποὺ δουλεύετε σκληρά, σεῖς ποὺ στερεῖσθε, σεῖς ποὺ ταπεινώνεσθε, σεῖς ποὺ παρα-

Χριστιανική Παναγιώτης Ἐφημέριος Λουὺγον Σινεϊν

—53—

μερίζεστε, σεῖς ποὺ μένετε μοναχικοὶ καὶ παραγνωρισμένοι, σεῖς ποὺ ματώνετε τὴ σάρκα σας καὶ τὴν καρδιά σας γιὰ νὰ δώσετε στοὺς ἄλλους τὸ ψωμί, τὸ φῶς, τὴν ἐλπίδα, τὸ Θεὸ καὶ τὴν αἰωνιότητα. ὦ, σεῖς ἀληθινοὶ ἅγιοι τῆς γῆς καὶ τῶν οὐρανῶν νοιώστε τὸ μεγαλεῖο τοῦ προορισμοῦ σας καὶ παίρνετε ἀπ' αὐτὸ τὴ δύναμη στὶς στιγμὲς τῆς ἀδυναμίας καὶ τῶν πειρασμῶν σας. Καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι ποὺ φοβᾶσθε τὴν ἀγάπη καὶ πᾶτε νὰ πλέξετε τὴν ἀγιότητά σας μὲ μικροαρετὲς καὶ μὲ ῥηχὰ αἰσθήματα νοιώστε το ὅλοι: Ἡ ὑπέρτατη ἀρετὴ καὶ ἀγιότητα εἶναι μόνη ἡ θυσία στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ θυσία στὴν ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων. Κι' ὅλοι κεῖνοι ποῦχουν ὁμορφες καὶ φλογερὲς ψυχὲς καὶ ζητοῦν ἓνα τρόπο κι' ἓνα σκοπὸ γιὰ νὰ σπαταλήσουν τὴν εὐγένεια καὶ τὴ δύναμη τῆς καρδιάς των καὶ νὰ κάμουν ἔτσι τὴν εὐτυχία καὶ τὴ σωτηρία των, ἄς διαλέξουν τοὺς δρόμους των καὶ τὰ ἰδανικά των.

Στὰ παλαιὰ χρόνια κεῖνοι ποῦχαν δύναμη κι' εὐγένεια κρεμοῦσαν ἓνα σπαθὶ στὴ μέση των καὶ πηγαιναν ἱππότες στοὺς ἱεροὺς πολέμους καὶ στὴν ὑπεράσπιση τῶν ἀδυνάτων. Καὶ σήμερο ἡ ἐποχὴ μας εἶναι τόσο βάρβαρη καὶ τόσο σκοτεινὴ ποὺ χρειάζεται πολλοὺς ἱππότες γιὰ νὰ πολιτισθῇ καὶ νὰ λυτρωθῇ ἀπὸ τὶς σκοτεινὲς δυνάμεις τοῦ κακοῦ. Χρειαζόμαστε ἱππότες γιὰ τὴν ἀλήθεια, ἱππότες γιὰ τὴ δικαιοσύνη, ἱππότες γιὰ τὴν εἰρήνη, ἱππότες γιὰ τὴ ζωὴ.

→ Ἀς ἔρθουν λοιπὸν οἱ δυνατοὶ καὶ οἱ ἅγιοι, ἄς ἔρθουν οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ ἀφοσιωμένοι, ἄς ἔρθουν οἱ φλογεροὶ καὶ οἱ μεγάλοι νὰ γεμίσουν τὴ ζωὴ μὲ τὴν ἀγάπη καὶ τὴν αὐταπάρνησή των. Ἀς ἔρθουν νὰ γεμίσουν τὰ σχολεῖα καὶ τὰ Μοναστήρια, τοὺς ἀγροὺς καὶ τὶς ἐκκλησίαις, τὰ ἐργαστήρια καὶ τὰ κυβερνεῖα. Ἀς ἔρθουν στὴ ζωὴ κεῖνοι ποὺ θέλουν ν' ἀγαποῦν, κεῖνοι ποὺ ξέρουν ν' ἀγαποῦν, κεῖνοι ποὺ μποροῦν νὰ θυσιάσωνται. Γιατὶ μόνον μὲ τὴ στρατιὰ αὐτὴ τῶν ἐκλεκτῶν τῆς ἀγάπης μπορεῖ νὰ κτισθῇ πάνω στὴ γῆ ἀληθινὸς πολιτισμὸς καὶ νὰ δοξασθῇ στ' ἀλήθεια ὁ Θεός.....

54/

Κύριε εἶσαι Ἀγάπη + καὶ ὅταν χτυπᾷς καὶ ὅταν χαϊδεύεις:

«Ὅτι ὁ Θεὸς ἀγάπη ἐστίν.....»

(Α' Ἰωάν Δ' 8)

Στὸ μυαλό μου μένει πάντα πολὺ ζωηρὰ χαραγμένη μιὰ εἰκόνα ποὺ εἶδα κάποτε σ' ἓνα Νοσοκομεῖο στὴ μακρυνή ξενητεία. Ἕνα παιδί ἦταν ἄρρωστο βαρεῖα καὶ δίπλα στὸ κρεβάτι βρισκόταν μόνο ὁ πατέρας του. Ἴσως τὸ παιδί αὐτὸ νὰ μὴν εἶχε μητέρα κι' ἀδελφία ἢ κι' ἂν εἶχε νὰ μὴ μποροῦσαν νὰ τὸ συνοδεύσουν στὴ μεγάλη πολιτεία τῆς ξενητείας καὶ νὰ παρασταθοῦνε στὴ μαρτυρικὴ του ἀρρώστεια. Μὰ ὁ πατέρας ἦταν ἐκεῖ. Κυνηγοῦσε ἀδιάκοπα τοὺς γιατροὺς, κουβαλοῦσε φάρμακα, ἴσιωνε τὰ μαξιλάρια, ἔδινε τὶς «δόσεις» καὶ ἔλεγε γλυκὰ καὶ στοργικὰ λόγια στὸ παιδί του. Κι' ὅταν τὸ παιδί ἔκλεινε τὰ βαρεμένα μάτια του στὶς ὥρες τοῦ μεγάλου πυρετοῦ ὁ πατέρας ἄνοιγε τὰ δικά του θολὰ καὶ δακρυσμένα καὶ τὰ σήκωνε ψηλὰ ποιὸς ξέρει σὲ ποιоὺς ἀγίους καὶ σὲ πόσες σπαραγμένες ἱκεσίες. Γιατὶ μιλοῦμε βέβαια ὅλοι μας γιὰ τὴ καρδιὰ τῆς Μάνας καὶ τὸν ἀπέραντο πόνο τῆς γιὰ τὰ παιδιὰ της, μὰ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε πὼς κι' ὁ πατέρας εἶναι γονιὸς κι' ἀκόμη πλειότερα δὲν πρέπει νὰ ξεχνοῦμε πὼς εὐαίσθητες καὶ τρυφερὲς καὶ στοργικὲς καρδιὲς δὲν ὑπάρχουνε μόνο στὰ στήθη τῶν μητέρων.

Ἡ στοργὴ εἶναι ξεχωριστὸ γινώρισμα τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῶν ἐξευγενισμένων ψυχῶν κι' ἂν ἡ σὰρκα χωρίζει τοὺς ἀνθρώπους σὲ ἄνδρες καὶ σὲ γυναῖκες τὸ πνεῦμα δὲν ἔχει «φῶλον» καὶ μοιράζει ὅπου θέλει τὰ χαρίσματά Του. Πολλὰ λένε τὰ δάκρυα καὶ οἱ θρῆνοι μιᾶς Μάνας, μὰ πόσα δὲ λέει καὶ κείνος ὁ βουβὸς καὶ σιωπηλὸς πόνος τοῦ πατέρα!

Θυμοῦμαι πολὺ καλὰ τὴν εἰκόνα τοῦ στοργικοῦ καὶ

πονεμένου εκείνου πατέρα στο Νοσοκομείο και παίρνοντας απ' αυτόν άφορμή θέλω τώρα νά μιλήσω για τὸ Μεγάλο και Στοργικό Πατέρα τῶν Οὐρανῶν. Οἱ ἄνθρωποι ἀπὸ τὰ πανάρχαια χρόνια πίστεψαν σὲ κάποιον Θεό. Ψηλάφησαν μέσα στὰ σκοτάδια τῆς ἄγνοιας καὶ τῆς βαρβαρότητάς των καὶ βρῆκαν μιὰ πέτρα, ἓνα βουνό, ἓνα ἄστρο, ἓνα ζῶο ἢ ἐπὶ τέλους ἓνα ἀνθρωπόμορφο Θεό καὶ τοῦδωσαν ὅλες τὶς νοσταλγίες μὰ κι' ὅλες τὶς ἀδυναμίες καὶ τὰ πάθη των. Κι' ὁ Θεὸς αὐτὸς ἦταν τρομερὸς καὶ ἐκδικητικός. Ζητοῦσε αἷμα καὶ κόκκαλα καὶ βασάνιζε ἀδιάκοπα τὴ συνείδηση τῶν ἀνθρώπων. Ἦταν ἀπρόσιτος καὶ στὰ ἀνθρώπινα σφάλματα δὲν εἶχε οἶκτο καὶ συμπόνοια.

Μὰ ὁ Θεὸς ποὺ μᾶς ἀποκαλύφθηκε ἀπὸ τὸ Χριστὸ εἶναι διαφορετικός. Εἶναι πνεῦμα, εἶναι πατέρας, εἶναι ΑΓΑΠΗ: «Ὁ Θεὸς Ἀγάπη ἐστίν». Βέβαια ἐμεῖς δὲ μπορούμε νὰ νοιώσουμε ἀκόμη αὐτὴ τὴ λέξη μὲ τὸ βαθὺ καὶ ὑψηλό της νόημα γιατί στὶς φλέβες μας τρέχει ἀκόμα τὸ αἷμα τοῦ πρωτόγονου βαρβαρισμοῦ καὶ μέσα στὴ σκέψη μας ὑπάρχουν ἀκόμη οἱ εἰκόνες τῶν παληῶν σκληρῶν Θεῶν ποὺ λάτρεψαν οἱ προπάτορές μας. Γι' αὐτὸ κι' ὅταν λατρεύουμε αὐτὸ τὸν ἀληθινὸ Χριστιανικὸ Θεό κι' ὅταν τὸν ἐρμηνεύουμε στοὺς ἄλλους, τὸν παραμορφῶνουμε καὶ τὸν ἐκφράζουμε ἄγριο καὶ τυραννικὸ ἀνάλογο μὲ τὸ ἐπίπεδο τοῦ πολιτισμοῦ μας κι' ἀκόμη ἀνάλογο μὲ τὸ προσωπικὸ μας μεγαλεῖο. Καὶ δὲν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις ἐκεῖνες ποὺ ὁ τρυφερὸς καὶ στοργικὸς Θεὸς τῆς Κ. Διαθήκης γίνεται τρομερὸς δῆμιος γιατί ἔτσι τὸ θέλει ἡ καρδιά καὶ ἡ φαντασία κάποιου δούλου του.

Μὰ ὁ Θεὸς εἶναι Ἀγάπη. Κατεβαίνει χαμηλὰ στὸν ἄνθρωπον, φωτίζει τὸ μυαλό του, στηρίζει τὴν καρδιά του κι' ἀγκαλιάζει μὲ μιὰ ἀπέραντη συγγνώμη τὰ σφάλματα καὶ τὰ παραστρατήματά μας. Στὰ Ἀγία Εὐαγγέλιά Του καὶ μέσα σὲ ἀμίμητα καὶ ὑπέροχα λόγια ἐκφράζεται αὐτὴ ἡ στοργὴ καὶ ἡ ὑπεργήϊνη ἀγάπη Του. Ὁ Ἀσωτος υἱὸς τῆς παραβολῆς ῥημάζει τὴν πατρικὴ περιουσία καὶ τὴ νιότη του μακριὰ κι' ὅμως ὅταν γυρίζει πίσω, ὁ πατέρας ἀφήνει τὸ φρόνιμο καὶ γνωστικὸ πρωτοπαῖδι του καὶ τρέχει ν' ἀγκαλιάσῃ αὐτὸν τὸν «χαμένον». Ἕνα ὁλόκληρο μανια-

σμένο πλήθος κρατεῖ στὰ χέρια του πέτρες νὰ λιθοβολήσῃ μιὰ ἔνοχη γυναῖκα καὶ Κεῖνος τὴν κυττάζει στοργικὰ καὶ τὴν ἐλευθερώνει ἀπὸ τοὺς δημίους της.

Ἐνὰς ληστής πέρασε τὴ ζωὴ του σὲ φοβερὰ ἐγκλήματα καὶ ὅμως μὲ δυὸ ἀπλᾶ λόγια ποὺ βρῆκε νὰ πῇ μιὰ στιγμή πρὶν πεθάνῃ στὸν Ἀθῶ συσταυρωμένο του πηγαίνει τὴν ἴδια μέρα κιόλας μαζί του στὸν Παράδεισο. Ἐνὰς ἁμαρτωλὸς Τελώνης, ὁ Ματθαῖος, γίνεται Μαθητὴς καὶ Εὐαγγελιστὴς του κι' ἕνας διώκτης καὶ δῆμιος τῆς Ἐκκλησίας Του, ὁ Παῦλος, γίνεται τὸ «σκεὺς τῆς ἐκλογῆς» Του. Περίεργη γιὰ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους αὐτὴ ἡ ἀγάπη καὶ ἡ λογικὴ τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ ἐμεῖς ἔχομε ἄλλο μέτρο κι' ἄλλο κριτήριον στὴν ἀγάπῃ τῶν ἀνθρώπων. Ἀγαποῦμε κείνους ποὺ εἶναι καλοὶ καὶ ἀξιαγάπητοι, μὰ ὁ Θεὸς ἀγαπᾷ κείνους ποὺ στὰ μάτια μας φαίνονται ἐλέεινοι καὶ ἀξιολύπητοι. Οἱ ταπεινοί, οἱ ἀδύνατοι, οἱ λερωμένοι, οἱ πληγωμένοι καὶ οἱ παραστρατημένοι, ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ γιὰ τὴ δική μας τὴ συμβατικὴ καὶ μισοβάρβαρα ἀγάπῃ δὲν ἀξίζουν τίποτα, αὐτοὶ εἶναι οἱ φίλοι καὶ οἱ εὐνοοῦμενοι τοῦ Θεοῦ. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι κυττάζομε καὶ κρίνομε τοὺς ἄλλους σύμφωνα μὲ τὸ σωστό, τὸ λογικόν, τὸ μέτρο καὶ τὸ δίκιο μὰ ὁ Θεὸς γιατί κυττάζει καὶ κρίνει μὲ τὴν ἀγάπῃ δὲ βλέπει πουθενὰ ἔνοχῃ, ἀσχήμια καὶ κακία ἢ κι' ὅπου πραγματικὰ αὐτὰ ὑπάρχουνε ἡ ἀγάπῃ τὰ σκεπάζει καὶ τὰ συγχωρεῖ ὅλα.

Κι' αὐτὴ τὴ στοργὴ καὶ τὴν ἀγάπῃ τοῦ Θεοῦ τὴ νοιώθωμε μόνο ὅταν ἕνας πόνος στὴ ζωὴ μᾶς ἀναγκάζει νὰ πέσωμε στὴν ἀγκαλιὰ τῆς εὐσπλαχνίας καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Του. Κανεὶς ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ νὰ ξέρῃ πόσο καλὸς εἶναι ἕνας γιατρὸς ἂν δὲν ἀρρωστήσῃ νὰ χρειασθῇ τὴ θεραπείαν του καὶ κανένα παιδί δὲ μπορεῖ νὰ νοιώσῃ τὴ στοργὴ τῆς Μάνας ἂν δὲν πέσῃ στὰ χάρδια καὶ στὴν ἀγκαλιὰ της. Μὰ τὸ ἴδιο καὶ μεῖς οἱ ἄνθρωποι δὲ μπορούμε νὰ νοιώσωμε αὐτὴ τὴ θείαν ἀγάπῃ ἂν δὲν ἀκουμπήσωμε στὸ στήθος τοῦ Θεοῦ, ἂν δὲν πλύνωμε τίς πληγὰς μας στὶς μυστικὰς πληγὰς τῆς χάριτος καὶ τῶν οἰκτιρμῶν του.

Ναί, Κύριε, εἶσαι ἀγάπῃ καὶ στοργὴ κι' ὅταν κτυπᾶς κι' ὅταν χαϊδεύεις. Εἶσαι ἀγάπῃ καὶ στοργὴ κι' ὅταν

μιλᾷς κι' ὅταν σωπαίνεις. Εἶσαι ἀγάπη καὶ στοργή κι' ὅταν κρύβεσαι κι' ὅταν προβαίνεις.

Ἄνθρωποι πού θέλετε ν' ἀγαπᾶτε, ἄνθρωποι πού χρειάζεται ν' ἀγαπᾶτε, ἄνθρωποι πού θέλετε νὰ μάθετε πὼς πρέπει ν' ἀγαπᾶτε πολιτισθῆτε μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ..

➔ Γονεῖς, παιδαγωγοί, δικαστὲς καὶ ἄρχοντες, φίλοι κι' ἀγαπημένοι, ὅλοι σεῖς πού βγάζετε ἀπὸ τὴν καρδιά σας τὰ συνήθεια καὶ τοὺς νόμους, τὸ δίκιο καὶ τὴν ἐξουσία, τὴν καλωσύνη καὶ τὴν ἐπιείκεια, τὴν εὐγένεια καὶ τὸ σεβασμό, μὴν ξεχνᾶτε νὰ βαπτίζετε τὶς καρδιές σας στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Γιατὶ χωρὶς τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ κάθε ἄλλη ἐγκόσμια ἀγάπη μπορεῖ νὰ ξεφτύση καὶ νὰ σκληρύνῃ, μπορεῖ νὰ λερωθῇ καὶ στερέψῃ. Γιατὶ ὁ Θεὸς εἶναι Ἄγάπη κι' ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ μόνο ἀπ' Αὐτὸν σὰν ἀπὸ ἀστήρευτη πηγὴ νὰ παίρνῃ καὶ ν' ἀντλῇ κάθε ἀληθινὴ καὶ γόνιμη ἀγάπη τῆς ζωῆς του.

Ἡ Μεγάλη Προσδοκία:

«Ὅτε δὲ ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου ἐξαπέστειλεν
ὁ Θεὸς τὸν Υἱὸν Αὐτοῦ γενόμενον ἐκ γυναικός.»

(Γαλατ., Δ' 4)

Ἡ προχριστιανικὴ ἀνθρωπότητα ζοῦσε βέβαια μέσα στὴν ἄγνοια καὶ στὴ βάρβαρη θρησκευτικότητα τῆς εἰδωλολατρείας, μὰ φωτιζόταν ὥστόσο ἀπὸ τὸ φῶς μιᾶς προσμονῆς καλλιτέρων ἡμερῶν. Μέσα στὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ εἶναι πάντα βαθειὰ χαραγμένη ἡ ἐλπίδα κι' αὐτὴ ξέρει καὶ μέσα στὸ σκοτάδι ἀκόμη νὰ βλέπη ἥλιο καὶ ξάστερο οὐρανὸ κι' ὅσο αὐτὴ ἡ μυστηριακὴ δύναμη κυβερνᾷ τὴ σκέψη καὶ τὴ μοῖρα μας δὲν κουραζόμαστε ποτὲ καὶ δὲν φτάνομε στὴν ἀπελπισία.

Ἔτσι καὶ στὴν εἰδωλολατρικὴ ἀνθρωπότητα ἡ ἐλπίδα τοῦ «ἀναμενομένου Μεσσίου» ποὺ θά'ε φερνε στὸν κόσμον τὴν ἀλήθεια καὶ τὴ σωτηρίαν, γινόταν μὲ τὸ πέρασμα τῶν αἰώνων μιὰ μεγάλη προσδοκία ποὺ παρηγοροῦσε τὸν πόνο τῶν σκοτεινῶν ἐκείνων καιρῶν κι' ἐτοίμαζε τὶς ψυχὰς καὶ τὶς γενεὲς τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ. Ἡ προσδοκία αὐτὴ περνοῦσε ἴσως ἀπὸ τὶς καρδιὰς τῶν πολλῶν καὶ τῶν κοινῶν ἀνθρώπων σὰν ἀκαθόριστη πνευματικὴ ἀνησυχία καὶ νοσταλγία, μὰ στὴ συνειδησητῶν Προφητῶν γινόταν καθαρὴ καὶ ζωντανὴ ἡ εἰκόνα Κεῖνου ποῦμελλε νὰ γεννηθῇ. Κι' ὅταν **«ἦλθε τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου»**, ὅταν ὁ πόνος τῆς ἁμαρτίας εἶχε πληγώσει κι' εἶχε μεγαλώσει κι' εἶχε ἐτοιμάσει τὴν ἀνθρώπινη ψυχὴ γιὰ νὰ δεχτῇ τὸ φῶς καὶ τὴ σωτηρίαν τοῦ Χριστοῦ τότε **«ὁ Θεὸς ἐξαπέστειλεν τὸν υἱὸν αὐτοῦ»**. Ὁ Θεὸς θὰ μπορούσε βέβαια μέσα στὴν Πανσοφία καὶ τὴν Παντοδυναμία Του ἀπὸ τὴν πρώτη στιγμή νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπο, ὅμως τὸν ἄφησε νὰ νοιώσῃ τὸ βάρος καὶ τὴν πικρία τῆς ἁμαρτίας του γιὰ νὰ ζητήσῃ ὕστερα καὶ μοναχὸς του τὴ σωτηρίαν.

καὶ νὰ μπορέση ἀκόμη νὰ νοιώσῃ πλειότερα τὴν ἀξία της.

Γιατὶ τότε μόνο μποροῦμε πλειότερα νὰ ἐκτιμήσωμε τὸ φῶς, ὅταν πρωτῆτερα περάσαμε ἀπὸ τὸ σκοτάδι. Ἴσως γι' αὐτὸ κι' ὁ Θεὸς ἐπιτρέπει συχνὰ στὴ ζωὴ μας νὰ πέφτῃ τὸ σκοτάδι. Ὁ Ἀπ. Παῦλος ποὺ ἀπὸ τὴν προσωπικὴ του πείρα ἤξερε πολὺ καλὰ τί σημαίνει τὸ πέρασμα ἀπὸ τὸ σκοτάδι στὸ φῶς, δὲν διστάζει καθόλου νὰ διακηρύξῃ στὴ βαθυστόχαστῃ ἐπιστολῇ του στοὺς Ῥωμαίους πῶς: «ὅπου ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία ἐκεῖ ὑπερεπερίσευσεν ἡ χάρις».

Πλήρωμα τοῦ χρόνου ὀνομάζει ὁ Παῦλος ὅλο ἐκεῖνο τὸ μακρυνὸ διάστημα ποὺ ἡ ἀνθρωπότης ἐστένιαζε κάτω ἀπὸ τὸ ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ ζητοῦσε τὴ λύτρωση. Μὰ αὐτὸ ποῦγινε μιὰ φορὰ πρὶν Χριστοῦ με' ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα γίνεται ὕστερα ἀπὸ τὸ Χριστὸ γιὰ τὸν κάθε ἀνθρώπον ἢ ἐπὶ τέλους γιὰ τὸν καθένα ποὺ θέλει νὰ λυτρωθῇ κοντὰ στὸ Χριστό. Γιὰ τὸν καθένα μας ὑπάρχει μιὰ πορεία πρὸς τὸν Χριστό, γιὰ τὸν καθένα μας ὑπάρχει μιὰ προετοιμασία, ἓνα ὠρίμασμα γιὰ τὸ Χριστό. Μπορεῖ νὰ πιστεῦωμε σ' Αὐτὸν κι' ὅμως νὰ μὴν τὸν ξέρωμε ἀκόμη, μπορεῖ νὰ μιλοῦμε καὶ νὰ γράφωμε γι' Αὐτὸν κι' ὅμως νὰ μὴν τὸν ἔχωμε αἰσθανθῇ ἀκόμα στὴν καρδιά μας, μπορεῖ νὰ τὸν κυνηγοῦμε κι' ὅμως νὰ μὴν τὸν ἔχωμε φτάσει ἀκόμη, γιατί ἀκόμη δὲν ἦλθε γιὰ τὴν ψυχὴν μας τὸ «πλήρωμα τοῦ χρόνου», γιατί πρέπει νὰ περάσωμε ἀπὸ τὰ στάδια τῆς προσδοκίας του.

Προσδοκία τοῦ Χριστοῦ! Τὶ μεγάλο πρᾶγμα ἀλήθεια ποῦναι ἡ προσδοκία στὸν ἀνθρώπο. Ὁλόκληρῃ ἡ ζωὴ μας εἶναι μιὰ προσδοκία ἢ γιὰ νὰ πῶ καλύτερα ὅλη ἡ ὁμορφιὰ τῆς ζωῆς μας εἶναι ἡ προσδοκία. Μικρὰ παιδιὰ προσδοκοῦμε τὸ παιγνίδι τῆς γιορτῆς καὶ τὸν βαθμὸ τοῦ σχολείου. Πλειὸ μεγάλοι προσμένουμε τὸ γάμο, τὸ ἐπάγγελμα, τὸ χρῆμα καὶ τὴν εὐτυχία κι' ὥς τὰ στερνὰ γεράματα ὅλο καὶ προσδοκοῦμε. Ἄν εἴμαστε μικροὶ προσμένουμε τὴ δόξα κι' ἂν εἴμαστε θλιμμένοι προσδοκοῦμε τὴ χαρὰ. Ἄν εἴμαστε ἄρρωστοι προσδοκοῦμε τὴν ὑγεία μας κι' ἂν εἴμαστε μοναχικοὶ προσμένουμε τὴ συντροφιά καὶ τὴν ἀγάπη. Ἄν εἴμαστε στὴν ξενητεῖα προσδοκοῦμε τὸ γυρισμὸ στὴν πατρίδα κι' ἂν εἴμαστε στὴν πατρίδα

προσμένουμε τὸ γυρισμὸ τῶν ξενητεμένων μας. Προσδοκοῦμε στὴ ζωὴ αὐτὴ καὶ πάλι σὰν πεθάνωμε θὰ προσδοκοῦμε πέρα ἀπὸ τὸν τάφο μας τὴν αἰωνιότητα. Βέβαια ἐκεῖνο ποὺ προσμένουμε στὴ ζωὴ αὐτὴ δὲν μᾶς ἔρχεται συχνὰ ἢ δὲν μᾶς ἔρχεται καθόλου ἢ μᾶς ἔρχεται λιγώτερο καὶ φτωχότερο ἀπ' ὅσο τὸ πλάσε ἡ λαχτάρα καὶ ἡ νοσταλγία μας, μὰ ὥστόσο αὐτὴ ἡ προσπάθεια γεμίζει τὴ ζωὴ καὶ τὴν ὑπαρξὴ μας. Δυστυχεῖς ὅσοι δὲν ἔχουν προσδοκίες.

Μὰ μέσα στίς τόσες προσδοκίες τῆς ζωῆς μας ποὺ σβύνουνε πολλές φορές κι' ἀφήνουμε μόνο τὴ στάκτη καὶ τὴν πίκρα στὴν ψυχὴν μας ποιά θέση ἄραγε κατέχει ἡ προσδοκία τοῦ Χριστοῦ; Ποιά θέση παίρνουνε στὴ σκέψη καὶ στὴν πράξη μας τὰ ἰδανικὰ ποὺ σκόρπισε στὸν κόσμον τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ; Πόσες φορές ἡ νοσταλγία μας γιὰ τ' ἅγια γήινα πράγματα φωτίζεται ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Χριστοῦ καὶ πόσες φορές πάλι ἡ καθαρὴ σκέψη τοῦ Εὐαγγελίου «ἐνσαρκώνεται» στὴ δράση καὶ στὸ στοχασμὸ τῆς ζωῆς μας; Γιατὶ ὑπάρχουνε δύο τρόποι νὰ βλέπη κανεὶς τὸ Θεὸν καὶ τὸν κόσμον: Μποροῦμε νὰ βλέπουμε τὸν κόσμον μὲ τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ καὶ μποροῦμε νὰ βλέπουμε τὸ Θεὸ μὲ τὰ μάτια τοῦ κόσμου κι' ὅσοι ἔχουνε γερά καὶ δυνατὰ μάτια δὲ φοβοῦνται κανένα κίνδυνο στὸ κοίταγμα αὐτό.

Δυστυχεῖς ὅσοι δὲν ἔχουν προσδοκίες καὶ πλεὶς δυστυχεῖς ἀκόμη ἐκεῖνοι ποὺ πλέκουνε τίς νοσταλγίες καὶ τίς προσδοκίες των χωρὶς τὸ φάδι τοῦ Χριστοῦ. Δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ποὺ ὅλο τὸ νῆμα τῆς ζωῆς των τυλίσσεται καὶ ξετυλίσσεται στὸ φτωχὸ ἀδράχτι τῆς ρηχῆς ἀνθρώπινης ζωῆς. Δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ποὺ δὲ βλέπουν στὴ ζωὴ των ἄλλο σκοπὸ ἀπὸ τὸ συμφέρον, τὴν ἀπόλαυση, τὴ δύναμη καὶ τὸν ἐγωϊσμό. Δυστυχεῖς ἐκεῖνοι ποὺ ἀπὸ τὰ ὄνειρα καὶ τίς ἐπιδιώξεις των λείπει ἡ ἀλήθεια, ἡ ἀγάπη, ἡ εἰρήνη, ἡ ἀγιότητα, ἡ δικαιοσύνη, ἡ ἐπιείκεια καὶ ὅ,τι ἄλλο ὠραῖο, ὑψηλὸ καὶ καθαρὸ ὑπάρχει στὴν οὐσία τῆς ζωῆς. Γιατὶ ἀκριβῶς ἡ προσδοκία τῶν ἀγίων αὐτῶν πραγμάτων κάνει καὶ τὴ μεγάλη προσδοκία τοῦ Χριστοῦ. Ὅποιος νοσταλγεῖ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγιότητα τῆς ζωῆς νοσταλγεῖ τὸν ἴδιο τὸ Χριστὸ κι' ὅποιος νοσταλγεῖ τὸ Χριστὸ ἀγωνίζεται γιὰ τὴν ἀλήθεια καὶ τὴν ἀγιότητα.

Κι' ἡ προσδοκία τοῦ Χριστοῦ ἔχει κι' αὐτὴ τὶς δυσκολίες καὶ τὶς ἀπογοητεύσεις της. Τὰ ἰδανικά ποὺ ἔθεσε ὁ Χριστὸς σὰν σκοπὸ τῆς ζωῆς μας δὲν εἶναι πάντοτε εὐκολα καὶ χρειάζεται πολλές φορές ματωμένη πορεία καὶ καρτερικὴ προσδοκία. Γι' αὐτὸ συχνὰ ὁ δρόμος τῆς χριστιανικῆς ζωῆς εἶναι ἕνας δρόμος πάνω στὰ ἴδια τὰ χνάρια τοῦ Χριστοῦ. Ἀρχίζει σχεδὸν πάντα μὲ τὴν ἀφέλεια καὶ τὴν ἀπλότητα τῆς Βηθλεέμ, μὰ γιὰ νὰ φτάσουμε ὡς τὴ δόξα ποὺ ὑπάρχει στὴ Ἀνάσταση καὶ στὴν Ἀνάληψη πρέπει νὰ περάσουμε τὸ ἀνηφορικὸ καὶ ματωμένο μονοπάτι τοῦ Γολγοθᾶ. Καὶ στὴν πορεία αὐτὴ πόσοι ξεκινοῦν μὰ καὶ πόσοι δὲ γυρίζουν πίσω!

Ἡ προσδοκία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ μεγάλη προσδοκία τῆς ζωῆς μας, ἡ μεγάλη στιγμή ποὺ ἡ ψυχὴ μας θὰ συναντήσῃ τὸ νυμφίο της, ἡ μεγάλη ὥρα ποὺ θὰ τελειώσῃ ἡ μάχη μας, ἡ μεγάλη στιγμή ποὺ θ' ἀνοίξουν τὰ μάτια μας στὸ φῶς. Μὰ ὡς τὴ στιγμή αὐτὴ ποὺ θὰ συντελεσθῇ «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» γιὰ τὸ πνευματικὸ μας πεπρωμένο, πρέπει ν' ἄμαστε ἕτοιμοι γιὰ δύσκολα καὶ ἥρωικά πράγματα. Ἡ προσδοκία τοῦ Χριστοῦ εἶναι προσδοκία τῶν ἁγίων πραγμάτων ποὺ κρατοῦν ἄγρυπνες τὶς νύχτες μας, ποὺ κλίνουν τὰ γόνατα σὲ προσευχὲς καὶ ἱκεσίες κι' ἀνοίγουν τὶς βρῦσες τῶν ματιῶν μας καὶ τὶς φλέβες τῆς καρδιᾶς μας.

➔ Ἡ προσδοκία τοῦ Χριστοῦ εἶναι προσδοκία τῶν ἁγίων, τῶν ἡρώων καὶ τῶν μαρτύρων, μὰ ὥστόσο καθένας μας μπορεῖ νὰ τὴν ἀκολουθήσῃ γιατί στὸν καθένα μας ὁ Θεὸς ἔδωσε φῶς, δύναμη καὶ χάρη. Κι' ἄς μὴν ἀποθαρρύνεται κανεὶς μας στὴ Μεγάλῃ αὐτῇ Προσδοκίᾳ ὅσο καὶ ν' ἀργῇ «τὸ πλήρωμά» της, γιατί ὅταν στ' ἀλήθεια πονέσωμε κι' ἀγωνιστοῦμε γι' αὐτὸ τὸ «πλήρωμα» μπορούμε νὰ τὸ περιμένουμε σίγουρα. Καὶ μέσα ἀπὸ τὴ σιωπὴ τοῦ τάφου μας μπορούμε νὰ φωνάζωμε τὸ: **προσδοκῶ.**

Μιά φλόγα που καίει τīs ώραῖες ψυχές:

«Πῶρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν
καὶ ἐγὼ θέλω εἰ ἤδη ἀνήφθῃ...».

(Λουκ. 1Β' 49)

Λίγα λόγια ἀπὸ τὸ Εὐαγγέλιο τοῦ Χριστοῦ ἔχουν τόσο πολὺ παρεξηγηθῇ στὴ σκέψη καὶ στὴ γλῶσσα τῶν ἀνθρώπων ὅσο τὰ λόγια αὐτὰ ποὺ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Γιατὶ ὅλοι κεῖνοι ποὺ τὰ παίρνουν καὶ τὰ μελετοῦν ἔτσι χωριστὰ ἀπὸ τὴ συνέχειά των στὸ ἴδιο κεφάλαιο, κάνουν σκέψεις καὶ κρίσεις πάνω σ' αὐτὰ ποὺ δὲν εἶναι ὀρθές καὶ ποὺ δὲ συμβιβάζονται καθόλου μὲ τὸν πολιτισμὸ τοῦ Χριστοῦ. Ἔτσι ἡ πρώτη ἐντύπωση σὲ κεῖνον ποὺ τὰ μελετᾷ εἶναι πὼς ὁ Χριστὸς εἶναι ἕνας ταραξίας, ἕνας ἐπαναστάτης κι' ἕνας θορυβοποιὸς ποὺ θέλει νὰ ξεσηκώνῃ τὸν κόσμον καὶ νὰ τὸν καίῃ στὶς φλόγες τῶν ταραχῶν του. Ἡ συνέχεια ὅμως ποὺ ἔχουν τὰ λόγια αὐτὰ στὸ ἴδιο κεφάλαιο καὶ μάλιστα οἱ φράσεις «διαμερισθῇσονται πατὴρ ἐπὶ υἱῷ καὶ υἱὸς ἐπὶ πατρί, μήτηρ ἐπὶ θυγατέρα καὶ θυγάτηρ ἐπὶ τὴν μητέρα, πενθερὰ ἐπὶ τὴν νύμφην αὐτῆς καὶ νύμφη ἐπὶ τὴν πενθερὰν αὐτῆς», δείχνουν ποῖο εἶναι τὸ ἀληθινὸ νόημα τῆς φωτιᾶς ποὺ ὁ Χριστὸς βάζει στὸν κόσμον.

Ὁ Χριστὸς δὲν ἐκήρυξε καὶ δὲν ἐπροπαγάνδισε καμιά οἰκογενειακή, κοινωνική καὶ ἐθνική ἐπανάσταση καὶ εἶναι μάλιστα ἄρκετὰ περίεργο καὶ ἐκπληκτικὸ πὼς στὴν ἐπίγεια ζωὴ Του δὲ μίλησε ποτὲ γιὰ τὴ σκλαβιά καὶ τὴν τυραννία ποὺ οἱ Ρωμαῖοι εἶχαν ἐπιβάλλει στὸν Ἰουδαϊκὸ λαό, στὸ ἔθνος Του καὶ τὴν Πατρίδα Του. Ὅμως ὁ Χριστὸς ὅπως σ' ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα τῆς ζωῆς πῆγε βαθύτερα, ἔτσι καὶ δῶ δὲ μίλησε καὶ δὲν ἐνδιαφέρθηκε γιὰ καμμιὰ ἐπιφανειακή ἐπανάσταση, μίλησε ὅμως καὶ κήρυξε τὴν ἀλλαγὴ καὶ τὴν ἀνύψωση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ κή-

ρυγμά Του αὐτὸ εἶναι ποὺ βάζει τὴ φωτιά καὶ τὴ φλόγα «ἐπὶ τὴν γῆν» Ἐκήρυξε τὴν ἐπανάσταση μέσα στὴν οὐσία τοῦ ἀνθρώπου, μέσα στὴν ἴδια τὴ συνείδησή μας κι' αὐτὸ θὰ ἀποτελῇ πάντα τὴν ἀρχή, τὸ θεμέλιο καὶ τὸ ξεκίνημα κάθε προσωπικῆς ἀλλαγῆς καὶ ὅλων τῶν μεγάλων μεταβολῶν ποὺ θὰ γνωρίσῃ ἡ ἀνθρώπινη ἱστορία. Οἱ ἄνθρωποι βέβαια κάνουν πολέμους καὶ ἐπαναστάσεις καὶ ἀγωνίζονται τάχα γιὰ τὴν ἐλευθερία, γιὰ τὸ δίκαιο καὶ τὴν ἰσότητα, μὰ τίς περισσότερες φορές μέσα στὰ ἱερὰ αὐτὰ συνθήματα δὲν ὑπάρχει τίποτε ἄλλο παρὰ συμφέρο καὶ ἐγωϊσμός κι' ὅχι σπάνια κεῖνοι ποὺ προπαγανδίζουν τὴν ἐλευθερία γίνονται καὶ οἱ μεγαλύτεροι τύρρανοι τῶν λαῶν καὶ τῶν πατρίδων. Ὅπου ὅμως ὑπάρχει ἀληθινὸ κήρυγμα ἐλευθερίας καὶ σεβασμοῦ τοῦ ἀνθρώπου αὐτὸ ἔχει πάντα τὴν ἀρχή καὶ τὴν καταγωγή του ἀπὸ «τὸ πῦρ» καὶ τὴ φλόγα ποὺ ἀληθινὰ ὁ ἴδιος ὁ Χριστὸς ἀναψε σ' αὐτὸν τὸν κόσμον πάλι γιὰ τὸ σεβασμὸ καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου.

«Πῦρ ἡλδον θαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν...» καὶ τὴ φωτιά αὐτὴ τὴ βάζει ὁ Χριστὸς πρῶτα-πρῶτα στὴ συνείδησή μας. Γιατὶ ρίχνοντας στὴν ἀνθρώπινη καὶ κτηνώδη πολλές φορές σκέψη καὶ βούλησή μας τὴν ὑπεράνθρωπη καὶ θεία ἀλήθειά Του δημιουργεῖ μέσα μας σάλο καὶ ταραχὴ καὶ ξεσηκώνει στὴν ψυχὴ μας ὅλους ἐκείνους τοὺς ἀνέμους ποὺ φουσκώνουν τὰ πανιά της καὶ τὴν ὀδηγοῦν σ' ἀρμενίσματα καὶ σ' ἀνεβάσματα. Ἡ «ἀμαρτία» συντρίβει καὶ νοθεύει κάθε τι τὸ καλὸ ποὺ ὑπάρχει ἔμφυτο μέσα μας ἢ ποὺ προσπαθοῦμε μεῖς μὲ τὸ μόχθο μας ν' ἀποκτήσωμε κι' ὅχι σπάνια κάνει τὴν ψυχὴ μας μιὰ ἄγρια γῆ ποὺ μόνον τέλματα καὶ βάρτα τὴ γεμίζουν.

Καὶ σ' αὐτὴ τὴν ἄγρια χώρα τῆς ψυχῆς μας ἔρχεται ὁ Χριστὸς νὰ ρίξῃ τὴ φωτιά τῆς ἀλήθειας καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Του, νὰ τὴν «καψαλίσῃ», ὅπως κάνουν οἱ βοσκοὶ καὶ οἱ ζευγάδες στὶς ἄγριες ράχες τῶν βουνῶν γιὰ νὰ τὴν κάμῃ νὰ βλαστήσῃ ἡμερώτερα καὶ γονιμώτερα βοτάνια. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ ζωὴ εἶναι γεμάτη ἀπὸ ἀναρίθμητα παραδείγματα δειλῶν, ἀσημάντων, κακοποιῶν καὶ διεστραμμένων ἀνθρώπων ποὺ τοὺς «πυρπόλησε» ἡ ἀλήθεια

καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ καὶ τοὺς ἔκαμε ἥρωας καὶ ἁγίους. Γιατὶ ὅσο μικρὴ καὶ ἀκάθαρτη κι' ἂν εἶναι μιὰ ψυχὴ ἀπὸ τῇ στιγμῇ ποὺ μιὰ σπῖθα τοῦ Θεοῦ θά τῇ φωτίσῃ καὶ θά τὴν ἀνάψῃ, ἀλλάζει καὶ μεγαλώνει κι' ὅπως τὰ σβυστὰ καὶ μαυρισμένα κάρβουνα σὰν θά ρίχτοῦνε στὴ φωτιά ἀνάβουνε καὶ φέγγουν πάλι, τὸ ἴδιο κι' οἱ σβυστὲς καὶ μελανιασμένες ψυχὲς μποροῦνε πάλι ν' ἀνάψουν καὶ νὰ λάμπουνε. Κι' αὐτὴ ἡ ἀλλαγὴ καὶ ἡ μετάβασή μας ἀπὸ τὴν πλάνη στὴν ἀλήθεια, ἀπὸ τὸ μικρὸ στὸ μεγάλο, ἀπὸ τὸ ταπεινὸ στὸ ὑπέροχο κι' ἀπὸ τὴν κτηνωδίαν στὸν πολιτισμὸ καὶ στὴν ἁγιότητα, φέρνει πάντα στὴν ψυχὴ μας σάλο καὶ ταραχὴ καὶ κάνει τὴ ζωὴ μας ἀνήσυχη καὶ ταραγμένη. Νὰ γιατί ἡ ἀλήθεια καὶ τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ ποῦναι μιὰ ἀδιάκοπη πρόσκληση στὴ «μετάνοια», στὴν ἀναγέννηση καὶ στὸν ἐξευγενισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, εἶναι συγχρόνως καὶ μιὰ ἀδιάκοπη πρόκληση στὴν κτηνωδίαν καὶ στὰ τέλματα τῆς ψυχῆς καὶ τῆς ζωῆς μας κι' ἔρχεται ἔτσι σὰν φωτιά ποὺ καίει καὶ ἀπειλεῖ τὴ συμβατικὴ σιγουράδα καὶ εὐτυχία μας στὸν κόσμο αὐτό.

Μὰ πέρα ἀπ' αὐτὴ τὴν ἐπανάσταση, ποὺ ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ σκέψη τοῦ Χριστοῦ ἀνάβει στὴν ψυχὴ μας, ὑπάρχει ἀκόμη καὶ ἓνα μέτωπο ποὺ ἔχει νὰ παλαίψῃ ὁ πιστός, ὁ ἀναγεννημένος καὶ ὁ φωτισμένος ἀπὸ τὸ «πῦρ» τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπος. Γιατὶ ὅποιος φωτίστηκε κι' ὅποιος πυρπόλησε τὴν ψυχὴ κι' ὀλόκληρη τὴν ὑπαρξὴ του ἀπ' αὐτὸ τὸ ἀνέσπερο φῶς τοῦ Θεοῦ, ἔχει νὰ παλαίψῃ ὕστερα μὲ ὅλους τοὺς ἀνέμους ποὺ θά θελήσουν νὰ τὸ σβύσουν κι' ἀκόμη ἔχει νὰ παλαίψῃ μὲ κείνους ποὺ πρέπει νὰ φωτισθοῦνε ἀπ' αὐτό. Ἔτσι ἀναγκαστικὰ καὶ μοιραῖα τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ γεννᾷ ἀντιθέσεις καὶ χωρίζει γονιοὺς ἀπὸ παιδιὰ καὶ παιδιὰ ἀπὸ γονιοὺς, χωρίζει ἀδελφία, φίλους, συγγενεῖς κι' ἀληθινὰ βάζει φωτιά ἐκεῖ ποὺ ἡ ῥηχὴ ζωὴ, ἡ βάρβαρη συγγένεια τῆς σάρκας κι' ἡ ἐφήμερη εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων στήνουν τὸ βασίλειό των. Ἔτσι ἀπὸ τὰ σπῖτια καὶ τ' ἀρχοντικὰ τῆς ἀρχαίας εἰδωλολατρείας ξέκοψαν οἱ πρῶτοι πιστοὶ κι' οἱ πρῶτοι μάρτυρες τοῦ Χριστιανισμοῦ κι' ἀπὸ τὰ ὄργια καὶ τὰ συμπόσια τοῦ ἄθεου ἐκείνου κόσμου ξεκίνησαν οἱ ἐρημίτες καὶ οἱ ἀσκητὲς τῶν ὠραίων

καιρῶν τῆς Ἐκκλησίας μας. Κι' ἀπὸ τότε ὡς σήμερα στὸ πέρασμα ὅλων τῶν Χριστιανικῶν αἰώνων χιλιάδες κι' ἀναρίθμητοι ἐκλεκτοὶ καὶ φωτισμένοι ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ Θεοῦ ἔφυγαν καὶ φεύγουν ἀπὸ τοὺς «δικούς» των γιὰ νὰ δοθοῦν στὰ ἔργα καὶ στὴ ζωὴ ποὺ προστάζει τὸ φῶς αὐτό. Καὶ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ προσβάλλει ἴσως τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὰ συμφέροντα τῶν «δικῶν» μας ἢ ἐπιτέλους πληγώνει τὰ ὠραία καὶ ἅγια αἰσθήματα ἀγαπημένων μας ὑπάρξεων. Μὰ δὲν πρέπει ποτὲ νὰ ξεχνοῦμε πῶς πέρα καὶ πάνω ἀπὸ τοὺς γονιούς καὶ τ' ἀδελφία μας ὕψιστος ρυθμιστὴς τῆς μοίρας καὶ τοῦ προορισμοῦ μας εἶναι μόνο ὁ Θεός. Ἐκεῖνος μᾶς ἔπλασε, εἰς Ἐκεῖνον ἀνήκομε καὶ τὴν τελευταία λέξη πάνω στὴ μοῖρα τῆς ψυχῆς μας Ἐκεῖνος μόνο τὴν ἔχει. Ἀλλωστε ἐκεῖνο ποὺ μᾶς παίρνει ὁ Θεός δὲν εἶναι ποτὲ χαμένο καὶ δὲ χρειάζεται νὰ τὸ κλαίμε. Μόνο κείνο ποὺ μᾶς παίρνει ὁ Διάβολος χάνεται ἀληθινὰ καὶ πρέπει νὰ τὸ θρηνοῦμε.

«Πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν...» ὦ Κύριε! ὦ Ἀφησέ με νὰ ὑμνήσω πάλι τούτῃ τῇ σοφίᾳ καὶ τὴν ἀγάπῃ Σου νὰ στέλνης στὴν ψυχὴ μας αὐτὴ τὴν ἅγια φλόγα Σου καὶ νὰ τῆς ξυπνᾷς καὶμοὺς καὶ νοσταλγίες ὠραίων καὶ ἁγίων πραγμάτων. ὦ Ἀφησέ με νὰ μιλήσω γιὰ τὶς σπίθες καὶ τὶς πυρκαγιὰς ποὺ στέλνεις στὴν ψυχὴ μας γιὰ νὰ κάψῃς πολλὰς φορὲς μόνο τ' ἄχερα ποὺ σωριάσαμε σ' αὐτὴν καὶ νὰ μᾶς ἀναγκάσῃς νὰ μαζέψωμε καλύτερα πράγματα. ὦ Ἀφησέ με νὰ φανερώσω αὐτὸ τὸ μυστικὸ τῆς χάρις καὶ τῶν οἰκτιρμῶν Σου καὶ νὰ παρηγορήσω ὅλους ἐκείνους ποὺ κλαῖνε γιὰτὶ στὴ στάχτη τῆς ψυχῆς των δὲν εἶδαν ἀκόμη νὰ φυτρῶνῃ τὸ βλαστάρι τῆς νέας ζωῆς καὶ τῆς αἰωνιότητος. Κι' ἄφησέ με ἀκόμη νὰ μιλήσω γιὰ κείνους ποὺ κρύβουν στὴν καρδιά των αὐτὴ τὴν ἅγια φλόγα τῶν οὐρανῶν καὶ θέλουν ὕστερα νὰ τὴν ἀπλώσουν παντοῦ μέσα στὴν ἀμάθεια, στὴν κακία, στὶς εἰρωνεῖες καὶ στὶς παρεξηγήσεις τοῦ κόσμου. Γιατὶ εἶναι πολλοὶ ἐκεῖνοι ποὺ θέλουνε μαζί μὲ τὴν ἁγία Θηρεσία τοῦ «βρέφους Ἰησοῦ» νὰ ποῦνε στὰ παραπάνω Ἀθάνατα Λόγια Σου αὐτοὺς τοὺς ὠραίους στοχασμούς:

Θυμήσου αὐτὴ τὴ γλυκεῖα φλόγα
ποῦ ἤθελες νὰ ἀνάψης στὶς καρδιές.
Αὐτὸ τὸ «πῦρ τοῦ οὐρανοῦ» Σὺ τῷ βαλες
[στὴν ψυχὴ μου
καὶ θέλω τώρα νὰ σκορπίσω τὴ θερμὴ του.
Μιά μικρὴ σπίθα, ὥ μυστήριον τῆς ζωῆς...
ἄρκει ν' ἀνάψῃ ἀπέραντη πυρκαγιὰ
ὥ πόσο θέλω, Θεέ μου, νὰ φέρω μακριὰ
τὴ φωτιά Σου. Θυμήσου το.

Ὁ Θεὸς φανερώνει τὴ σοφία του στὰ...«Νήπια».

«Εξομολογοῦμαι Σοι Πάτερ, Κύριε τοῦ οὐρανοῦ
καὶ τῆς γῆς ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν
καὶ δυνατῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπίοις».

(Λουκ. Ι' 21)

Ἡ ἀνθρώπινη καὶ θεία μαζί καρδιά τοῦ Ἰησοῦ δὲν ἀγνοοῦσε τὸ σκίρτημα τῆς χαρᾶς, ὅπως δὲν ἀγνοοῦσε καὶ τὴν ὀδύνη τοῦ πόνου. Καὶ τὸ σκίρτημα αὐτὸ μ' ὅλη τὴν ἁγία σοβαρότητα τῆς μορφῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς Του μποροῦσε νὰ τὸ ἐκφράξῃ ἀνάμεσα σὲ κείνους πού διάλεξε φίλους καὶ ἀποστόλους Του σ' αὐτὸ τὸν κόσμον καὶ πλειότερα μποροῦσε νὰ τὸ διαλαλῇ σὲ μυστικούς καὶ τρυφεροὺς μονόλογους μὲ τὸν οὐράνιο Πατέρα Του. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ὅταν ἔχομε στὴν καρδιά καὶ στὴ ζωὴ μας ἓνα χαρούμενο ἢ ἓνα θλιμμένο μυστικὸ τρέχομε νὰ τὸ ποῦμε σὲ γονιό, σὲ φίλον καὶ σ' ἀγαπημένο μας γιὰ νὰ γιορτάσωμε πλειότερα τὴ χαρὰ μας καὶ ν' ἀλαφρώσωμε κάπως τὸν πόνο μας. Καὶ πρέπει νάχη κανεὶς ὁμορφὴ ψυχὴ γιὰ ν' ἀκούῃ τὴ χαρὰ τοῦ ἄλλου καὶ νὰ μὴ ζηλεύῃ καὶ πάλι πρέπει νάχωμε σπλάχνα οἰκτιρμῶν καὶ καλωσύνης γιὰ ν' ἀπλώνουν οἱ ἄλλοι στὰ χέρια μας τὰ συντρίμια καὶ τὶς πληγές των. Γιατὶ ἐπὶ τέλους κι' ἂν περιπαίξουνε τὴν εὐτυχία μας δὲ μᾶς πειράζει καὶ πολὺ ἀφοῦ ἡ χαρὰ μπορεῖ νὰ ζήσῃ καὶ στὸ ὑπαιθρο τῆς ζωῆς. Μ' ἂν περιπαίξουνε τὴ δυστυχία μας τὸ ἔγκλημα εἶναι μεγάλο γιὰτὶ ὁ πόνος δὲ μπορεῖ νὰ ζήσῃ στὸ ὑπαιθρο. Τοῦ χρειάζεται πάντα μιὰ στέγη, ἓνα ἄσυλον συμπόνιας καὶ καλωσύνης. Κι' ἂς τὸ μάθουνε αὐτὸ καλὰ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι.

Κι' ὁ Χριστὸς στὶς μεγάλες στιγμὲς τῶν ψυχικῶν σκιρτημάτων τῆς ἐπίγειας ζωῆς Του, στὶς στιγμὲς ἐκεῖνες πού ἤθελε νὰ μιλήσῃ γιὰ τὴ χαρὰ ἢ τὴν ὀδύνη πού πλημυροῦσε τὴν Ἁγία Του Καρδιά, πῆγαινε στὸν Οὐράνιον

Πατέρα Του. Ἔτσι λοιπὸν ἔγινε καὶ τότε ποὺ εἰπώθηκαν τὰ παραπάνω ἀθάνατα λόγια ποὺ ἀναφέρει ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Οἱ μαθηταὶ γύριζαν ἀπὸ μιᾶ πορείας καὶ διηγήθηκαν στὸ Διδάσκαλο τὰ θαύματα καὶ τὰ σημεῖα ποὺ κανε ἡ πίστις κι' ἡ δύναμή των στὶς ψυχὰς καὶ στὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ ἀγράμματοι ψαράδες τῆς Γαλιλαίας ξιστόριζαν μὲ τὴν ἀφέλεια καὶ τὴ γοητεία τοῦ παιδιοῦ τὰ θαυμαστά ἔργα ποὺ ὁ Θεὸς φανέρωνε μέσα στὰ λόγια καὶ στὰ ἔργα των. Κι' ὁ Χριστὸς, ποῦρθε νὰ ἐτοιμάσῃ τὴ νίκη καὶ τὸ θρίαμβο τοῦ Θεοῦ πάνω στὶς σκοτεινὲς δυνάμεις τοῦ κακοῦ, χάρηκε καὶ σκίρτησε γιὰ τὴν ἐπιτυχία τῶν Μαθητῶν Του καὶ τὸ σκίρτημά Του ἐκεῖνο τὸ ἐκφράζει σὲ τοῦτα τὰ ὠραῖα λόγια: **«Ἐξομολογοῦμαι σοι, Πάτερ Κύριε τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῆς γῆς, ὅτι ἀπέκρυψας ταῦτα ἀπὸ σοφῶν καὶ συνετῶν καὶ ἀπεκάλυψας αὐτὰ νηπιόις».**

Καὶ ἐγώ, Κύριε, ὁ ταπεινὸς καὶ ἀνάξιος Ἀπόστολός Σου, Σοὺ ἐξομολογοῦμαι τὴ χαρὰ καὶ τὴ συγκίνησή μου γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ σκιρτοῦνε κι' ἐνθουσιάζονται μὲ Σένα. Γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ πιστεύουνε στὸ ὄνομά Σου, γιὰ κείνους ποὺ μιλοῦνε καὶ γράφουνε στ' ὄνομά Σου, γιὰ κείνους ποὺ ἀφοσιώνονται στὶς βουλὲς καὶ στὰ προστάγματά Σου. Γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ στὴν πεζότητα, στὴ σκληράδα, στὴν ἐρημιά, στὴν ὁρφάνια καὶ στὸ σκοτάδι τῆς ζωῆς αὐτῆς φέρνουνε τὴν ποίηση τῆς σκέψης Σου, τὴ γλυκάδα τῶν οἰκτιρισμῶν Σου, τὴ συντροφιά τῆς παρουσίας Σου καὶ τὸ φῶς τῆς πίστεως Σου. Γιὰ ὅλους ἐκείνους ποὺ μέσα στὰ συμφέροντα, μέσα στὴν ἀπάτη καὶ τὴν ἑλξη, μέσα στὰ μίσση καὶ στὴ θλίψη τοῦ κόσμου αὐτοῦ ἔχουνε τὸ θάρρος καὶ τὴ δύναμη ν' ἀγωνίζωνται διὰ Σένα καὶ νὰ στερεώνουνε τὴν ἀθάνατη Βασιλεία Σου μέσα στὴ φθαρτὴ μοῖρα τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων.

«Ἀπέκρυψας αὐτὰ ἀπὸ σοφῶν καὶ δυνατῶν».. Τὴ σοφία καὶ τὴ σύνεση τὴν ἔκαμε ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς καὶ τὴν ἔδωσε χάρισμα καὶ τάλαντο στὸν ἄνθρωπο. Δὲν τὴν κατηγορεῖ λοιπὸν καὶ δὲν τὴν ἀχρηστεύει, ἀλλὰ ἐλέγχει μὲ τοῦτα τὰ λόγια κείνους ποὺ ὀχυρώνουνε πίσω ἀπὸ τὴ σοφία καὶ τὴ σύνεση, τὸν ἐγωϊσμό, τὴν ἀγνοία καὶ τὴν κακία των. Γιατὶ ὁ ἄνθρωπος μέσα στὴ σύγχυση καὶ στὴ

διαστροφή πού τοῦκανε ἡ ἁμαρτία ἢ (γιά κείνους πού τὸ θέλουνε ἀλλοιῶς) μέσα στή σχετικότητα καὶ τὴν ἀδυναμία τῆς ὑπαρξῆς του, μπορεῖ ὅλα τ' ἅγια καὶ τὰ καθαρὰ πράγματα νὰ τ' ἀλλάξη καὶ νὰ τὰ νοθεύη, νὰ κρύβῃ τὸ φῶς καὶ νὰ φωτίζεται μὲ τὸ σκοτάδι. Ἔτσι καὶ ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεση πού δόθηκαν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ φῶς καὶ δύναμη στὸν ἄνθρωπο γίνονται συχνὰ τρομερὸ ὄπλο μὲ τὸ ὁποῖον πάλι ὁ ἴδιος ἄνθρωπος πολεμᾷ κι' ἀποκρούει τὴν πίστη καὶ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ ζωὴ βοοῦν γι' αὐτὴ τὴν τρομακτικὴ ἀντίθεση: πῶς οἱ σοφοὶ καὶ οἱ συνετοὶ τοῦ κόσμου αὐτοῦ στέκουν συχνὰ μακριὰ ἀπὸ τὴ σύνεση καὶ τὴ σοφία πού ὁ Θεὸς σκόρπισε στὰ δημιουργήματά Του καὶ στὰ λόγια τῶν Ἀποκαλύψεων Του. Γιατὶ ἡ ἀλήθεια, ἡ ὁμορφιὰ καὶ ἡ γοητεία πού ὁ Θεὸς ἔβαλε στὰ λόγια καὶ στὰ ἔργα Του φαίνονται μόνο σὲ κείνους ποῦναι ἀπλοὶ καὶ ταπεινοί, μόνο σὲ κείνους ποῦναι **«νήπια»**. Καὶ πάλι τὰ μυστήρια καὶ οἱ Ἀποκαλύψεις Του φανερώνονται μόνο σὲ κείνους πού στέκουν ἀθῶοι, πρᾶοι καὶ ταπεινοὶ μπροστὰ στὴ Μεγαλωσύνη καὶ στὴ Σοφία Του. Καὶ δῶ πάλι ἡ Παγκόσμια ἱστορία δείχνει πόσες φορὲς ὁ Θεὸς διαλέγει τοὺς ἀφανεῖς καὶ τοὺς ταπεινούς, τὰ «νήπια» γιὰ νὰ φανερώνῃ τὸ θέλημά Του καὶ νὰ κάνῃ τὰ θαυμάσιά Του. Πότε παίρνει ἓνα βοσκὸ γιὰ νὰ τὸν κάνῃ Προφήτη καὶ Βασιλεῖα Του, πότε παίρνει ἓνα ψαρᾶ νὰ τὸν κάνῃ μαθητὴ καὶ ἀπόστολό Του καὶ πότε παίρνει ἓνα ἁμαρτωλὸ κι ἓνα τιποτένιο γιὰ νὰ τὸν κἀνῃ ἅγιο καὶ θαυματουργό Του. Ἀκόμη καὶ σ' αὐτὸ τὸ μεγαλύτερο γεγονὸς τῆς Παγκόσμιας Ἱστορίας, στὴν Ἐνανθρώπιση τοῦ «Μονογενοῦς Υἱοῦ», πάλιν ἓνα νήπιο, ἡ ταπεινὴ καὶ ἡ ἀπλὴ Μαρία ἐκλέγεται γιὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ μεγάλο αὐτὸ Μυστήριον.

Καὶ τὸ ξέρω βέβαια πῶς στὴν ἐπιφάνεια καὶ στὴ φυγοῦρα τῆς ζωῆς εἶναι σχεδὸν πάντα σὶ «δυνατοί», οἱ ἔξυπνοι, οἱ θορυβοποιοί, οἱ τετραπέρατοι καὶ οἱ καταφερτζῆδες, μὰ στὸ βάθος καὶ στὴν οὐσία τῆς εἶναι πάντα μόνο τὰ **«νήπια»**: Κεῖνοι πού ἀφοσιώνονται, κεῖνοι πού γίνονται γιοφῦρι γιὰ νὰ περάσουν ἀπὸ πάνω των τὰ ἰδανικά τῆς ἱστορίας (σκοποὶ τοῦ Θεοῦ) κι' ἀκόμη ἡ δόξα καὶ

ἡ εὐτυχία τῶν ἀνθρώπων. Μὰ δὲν εἶναι ὥστόσο βαρεῖα καὶ θλιβερὴ ἡ μοῖρα αὐτῇ τῶν «νηπίων». Γιατὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴν ταπείνωση καὶ τὴν ἀπλότητά των βρίσκεται πάντα ἡ οὐσία καὶ ἡ γοητεία τῆς ζωῆς κι' ἀπὸ τὸν ἄλλο κόσμον τὸν αἰώνιον πρῶτα σ' αὐτοὺς ἔρχονται τὰ ἐλπιδοφόρα μηνύματα.

Εὐλογημένοι κεῖνοι ποὺ γεννήθηκαν «νήπια» καὶ κεῖνοι ποὺ μέσα στὴν τρομακτικὴ προσποίηση καὶ τὴν τυραννικὴ τυπικότητα τῆς σημερινῆς ζωῆς θὰ προσπαθήσουν νὰ εἶναι ἀπλοὶ καὶ στοχαστικοί, ἀληθινὰ «νήπια» τοῦ Εὐαγγελίου.

71

“Ας ῥίχνουμε πρώτοι ἑμεῖς τὴ γέφυρα τῆς ἀγάπης

«Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν...»

(Ματθ. Ε' 44)

“Όταν ἕνας ποταμὸς χωρίζει δυὸ τόπους, στήνουμε ἀπάνω του μιὰ γέφυρα καὶ ἔτσι μποροῦμε νὰ τοὺς ἐνώ-
νωμε πάλι. “Όταν ἕνα κανάλι χωρίζει δυὸ στεριᾶς στε-
ριῶνουμε ἀπάνω του μιὰ γέφυρα γιὰ νὰ τὶς συνδέωμε καὶ
πάλι ὅταν ἕνας γκρεμνὸς χωρίζει μιὰ κοιλάδα ῥίχνουμε
ἀπάνω του μιὰ γέφυρα καὶ νικοῦμε μ’ αὐτὴ τὸ τρομερὸ
του χάος. Μὰ ὅταν ἕνας γκρεμνὸς μίσους ἢ ἕνα κανάλι
ἀντιθέσεων χωρίζουν τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο τότε
πιὰ γέφυρα μπορεῖ νὰ σταθῇ σ’ αὐτὸ τὸ χάος; “Όταν ἕνα
θολό, ἀκάθαρτο καὶ βίαιο ποτάμι παθῶν καὶ συμφερόντων
κακίας καὶ μικρότητας κυλᾷ ἀνάμεσα στὸν ἀδελφὸ καὶ
στὸν ἀδελφὸ, ἀνάμεσα στὸ σύζυγο καὶ στὴ σύζυγο, ἀνά-
μεσα στὸν φίλο καὶ στὸν φίλο, ἀνάμεσα στὸν συνάδελφο
καὶ στὸν συνάδελφο, ἀνάμεσα στὸν προϊστάμενο καὶ στὸν
ὑφιστάμενο, ἀνάμεσα στὸν γείτονα, τὸν χωριανό, ἀνάμεσα
γενικὰ σὲ μᾶς καὶ τὸν συνάνθρωπό μας, τότε ποιά γέφυ-
ρα μπορεῖ νὰ σταθῇ γιὰ νὰ ἐνώσῃ τὶς καρδιᾶς καὶ νὰ
συνδέσῃ τὴ ζωὴ; Γιὰ τὴν περίπτωσιν αὐτὴ ὑπάρχει μιὰ
μοναδικὴ γέφυρα, **ἡ Γέφυρα τῆς Ἀγάπης**. Αὐτὴ μπορεῖ
νὰ σταθῇ πάνω ἀπὸ κάθε γκρεμνὸ ποὺ χωρίζει τὸν ἄν-
θρωπο ἀπὸ τὸν συνάνθρωπό του καὶ νὰ κάμῃ ὁμορφὴ καὶ
πολιτισμένη τὴ ζωὴ του.

Καὶ μιλῶ γι’ αὐτὴ τὴ γέφυρα τῆς Ἀγάπης ποὺ ὑψώ-
θηκε πρῶτα ἀπὸ τοὺς Οὐρανοὺς κι’ ἔφτασε ὡς τὴ γῆ μας
γιὰ νὰ «γεφυρώσῃ» τὸ χάσμα τῆς ἁμαρτίας καὶ νὰ μᾶς
συνδέσῃ πάλι μὲ τὸ Θεὸ καὶ τὴν ἀμέτρητη εὐσπλαγχνία
Του. Μιλῶ γι’ αὐτὴ τὴ γέφυρα τῆς ἀγάπης, ὅπως τὴν
ἔστησε ὁ Χριστὸς μας ἀπὸ τὸ ματωμένο σταυρὸ τοῦ Γολ-
γοθᾶ καὶ τὴν ἄφησε αἰώνιο μνημεῖο θείας συγγνώμης γιὰ

τις καρδιές και τις γενεές τῶν ἀνθρώπων. Μιλῶ γι' αὐτὴ τῇ γέφυρα τῆς ἀγάπης ὅπως τὴν ὕμνησαν κι' ὅπως τὴν ἔζησαν οἱ ἥρωες καὶ οἱ Μάρτυρες τοῦ Σταυροῦ ὅταν ἐσυγχωροῦσαν τοὺς δημίους καὶ τοὺς σταυρωτάς των. Μιλῶ γι' αὐτὴ τῇ γέφυρα τῆς ἀγάπης ποὺ οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ οἱ μεγάλοι κρεμνοῦν πάντα ἀνάμεσα στὴν καρδιά των καὶ στὸν κόσμο, σ' ἓνα κόσμο ποὺ τοὺς παραγνωρίζει καὶ τοὺς σταυρώνει. Δὲ μιλῶ γιὰ κείνη τὴν ψεύτικη ἀγάπη ποὺ οἱ ἄνθρωποι ψιττακίζουν μὲ τὴ γλῶσσα των καὶ προδίδουν μὲ τὴν καρδιά των καὶ τὶς πράξεις των.

Αὐτὴ λοιπὸν ἡ γέφυρα τῆς Ἀγάπης τοῦ πολιτισμοῦ, ποὺ δίδαξε ὁ Χριστὸς καὶ ποὺ τ' ἀγκωνάρια της εἶναι ἡ συγγνώμη, ἡ ἀνοχή, ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ εὐσπλαχνία· μπορεῖ νὰ σταθῇ πάνω ἀπὸ κάθε γκρεμνὸ ποὺ χωρίζει τὸν ἄνθρωπο μέσα στὸ σπίτι, στὴν Ἐκκλησία, στὴν Κοινωνία καὶ νὰ φέρῃ τὴν κατανόηση, τὴν ἐπαφή, τὴ συνεργασία, τὴν εἰρήνη καὶ τὴ χαρὰ ἀνάμεσά μας.

Μὰ τώρα γεννᾶται ἓνα πρόβλημα. Ἀπὸ ποιά ὄχθη θ' ἀρχίσῃ νὰ κτίζεται αὐτὴ ἡ γέφυρα τῆς ἀγάπης; Ὅταν ἀνάμεσα σὲ δυὸ ἀνθρώπους ἢ ἀνάμεσα σὲ δυὸ φατρίες προσώπων, συμφερόντων κλπ. ὑπάρχει ἓνας γκρεμνὸς ἀσυμφωνίας καὶ κακίας ποιοὺς πρῶτος θ' ἀρχίσῃ νὰ κτίζει ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ αὐτὴ τῇ γέφυρα τῆς ἀγάπης καὶ νὰ τὴν ἀπλώνῃ πρὸς τὴν πλευρὰ τοῦ ἄλλου; Ξέρω πῶς μιὰ βάρβαρη μέθοδος προτείνεται ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς μας σ' ὅλες αὐτὲς τὶς περιπτώσεις: «Ἄς ἔλθῃ πρῶτος αὐτὸς νὰ μοῦ πέσῃ. Ὅποιος ὑποχωρεῖ πρῶτος εἶναι ἄνανδρος καὶ δειλός». Ἔτσι λέμε ὅλοι μας ὅταν γίνεται λόγος γιὰ τὴν συμφιλίωση καὶ τὴν ἀνασύνδεση ἀνθρώπων ποὺ βρίσκονται σὲ διάσταση. Κι' ὅμως παρὰ τὴ βάρβαρη καὶ ἀνόητη αὐτὴ ἀντίληψη ὁ πρῶτος ποὺ μετανοιῶνει, ὁ πρῶτος ποὺ συγχωρεῖ, ὁ πρῶτος ποὺ δίνει τὸ χέρι, ὁ πρῶτος ποὺ σπάζει τὴ σιωπὴ καὶ ρίχνει φῶς στὸ μαῦρο σκοτάδι τῆς κακίας καὶ τοῦ μίσους, αὐτὸς εἶναι ὁ γενναῖος, ὁ ἀνδρεῖος καὶ ὁ εὐγενής. Γιατὶ στὴν ὀρθὴ ἐκτίμηση καὶ στὴν ἀξιολόγηση τοῦ ἀνθρώπου ἐκεῖνο ποὺ βαραίνει εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ, οἱ ἠθικὲς του ἐκδηλώσεις, τὸ ψυχικὸ του μεγαλεῖο κι' ὄχι ἡ δύναμη τοῦ ζώου

κι' ἡ σκληράδα τοῦ κτήνους. Στὸν ἀληθινὰ πολιτισμένο ἄνθρωπο ἡ συγγνώμη καὶ ἡ ἐπιείκεια εἶναι ὕψιστος ἡρωϊσμός κι' ὅχι δειλία καὶ ἀδυναμία. **Ὁ ἄνθρωπος συγχωρεῖ, τὰ κτήνη ἐκδικοῦνται.** Δὲν ἀγνοῶ βέβαια πὼς στὴν ἐποχὴ καὶ στὴν κοινωνία πού ζοῦμε κρατεῖ καὶ βασιλεύει ἡ ἠθικὴ τῆς ζούγκλας, μὰ γι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ θέλω νὰ ὑπερασπίσω τὸν ἀληθινὸ πολιτισμὸ τοῦ Εὐαγγελίου πού μπορεῖ ν' ἀλλάξῃ ἢ νὰ μετριάσῃ ἐπιτέλους αὐτὴ τὴ ζούγκλα καὶ νὰ σώσῃ τὸν ἄνθρωπο.

→ Ἀς ρίχνωμε λοιπὸν πρῶτοι ἐμεῖς τὴ γέφυρα τῆς ἀγάπης: Σ' αὐτοὺς πού δὲ μᾶς μιλοῦν, ἄς μιλοῦμε ἐμεῖς πρῶτοι. Σ' αὐτοὺς πού μᾶς ἐχθρεύονται, ἄς δείχνωμε πρῶτοι ἐμεῖς τὴν ἀγάπην μας. Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο πολὺ πιθανὸν νὰ σπάσωμε τὴν παγωνιά τῆς ἔχθρας καὶ τῆς κακίας των. Μπορεῖ μ' αὐτὰ νὰ ξυπνήσωμε μέσα στὴν ψυχὴ των μιὰ ἀνέλπιστη σπίθα καλωσύνης καὶ νὰ βοηθήσωμε νὰ σκεφθοῦν τὸ χρέος καὶ τὴν σωτηρίαν των. Μὰ κι' ἂν αὐτὸ δὲ γίνῃ θὰ περισώσωμε τοῦλάχιστον τὴ δική μας ἀξιοπρέπεια καὶ θὰ κάμωμε τὸ χατῆρι Ἐκείνου πού εἶπε: «Ἀγαπᾶτε τοὺς ἐχθρούς σας».

Τί είναι ἡ πνευματική ζωή:

«Οὐ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοὶ τὸν ἄνθρωπον,
ἀλλὰ τὸ ἐκπορευόμενον ἐκ τοῦ στόματος...»

(Ματθ. ΙΕ' 11)

Ἡ μεγάλη Σαρακοστή εἶναι πάντα μιὰ ξεχωριστὴ περίοδος τοῦ Ἑκκλησιαστικοῦ μας ἡμερολογίου καὶ μιὰ ἰδιαίτερη ἀκόμη εὐκαιρία τοῦ πνευματικοῦ μας καταρτισμοῦ. Ἡ νηστεία, ὁ συχνότερος Ἑκκλησιασμός καὶ ὁ κατανυκτικὸς τόνος ποὺ ἔχουν οἱ ἀκολουθίες στὴν περίοδο αὐτὴ καὶ μαζί μ' αὐτὰ ἡ ψυχικὴ ἀνησυχία καὶ νοσταλγία ποὺ γεννᾶται στὴν ψυχὴ μας ἀπὸ τὴν ἀνοιξιὰτικὴ ἐπίδραση, γίνονται καλὲς προϋποθέσεις γιὰ μιὰ ψυχικὴ περισυλλογή, γιὰ ἓνα καινούργιο ξεκίνημα ἢ γιὰ ἓνα ψηλότερο ἀνέβασμα στὴν πνευματικὴ μας πορεία. Συχνὰ ὅμως γίνεται μιὰ παρανόηση στὰ πράγματα αὐτὰ καὶ ἡ Ἑκκλησία πρέπει νὰ ἐρμηνεύῃ τὸ βαθύτερο νόημα ποὺ ἔχουν τὰ σύμβολα καὶ τὰ ἔθιμά της, γιὰ νὰ μὴν καταντοῦν αὐτὰ «ξηροὶ τύποι» στὶς συνειδήσεις τῶν πιστῶν της καὶ γιὰ νὰ ὀδηγῇ ὅλους ἐκείνους ποὺ εἶναι στὴν πνευματικὴ της καθοδήγηση σ' ἓνα πραγματικὸ πολιτισμὸ τοῦ Χριστοῦ.

Μιλοῦμε συχνὰ γιὰ «πνευματικὴ ζωὴ», γιὰ «πνευματικὸ βίον», γιὰ Χριστιανικότητα κ.λ.π., πολλὲς φορές ὅμως δὲ γνωρίζομε τί ἀκριβῶς εἶναι αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ζωὴ καὶ πῶς πρέπει νὰ τὴν οἰκοδομοῦμε. Γιατὶ συχνὰ ἐντοπίζομε τὴν πνευματικότητα αὐτὴ σ' ἓνα τυπικὸ Ἑκκλησιασμό, σὲ μιὰ φαρισαϊκὴ νηστεία, σὲ μιὰ αὐστηρὴ ἄσκηση, σὲ μιὰ φανατικὴ καὶ κομματικὴ συμμετοχὴ μας σὲ τούτῃ ἢ ἐκείνῃ τῇ θρησκευτικῇ κίνησιν καὶ λησμονοῦμε νὰ φτάσωμε καὶ νὰ μεταφέρωμε τὸ ἀληθινὸ φῶς τοῦ Θεοῦ στὸ ἀληθινὸ βάθος τοῦ ἑαυτοῦ μας. «Πνευματικὸς βίος» λοιπὸν σημαίνει κεῖνο ποὺ δημιουργεῖ τὸ Πνεῦμα· καὶ στὴ χριστιανικὴ της ἔννοια πνευματικὴ ζωὴ εἶναι κεῖνο ποὺ κάνει καὶ

ζή ή ψυχή μας μέσα στους άγώνες και στις προσπάθειές της, για νά άποσπασθῇ από την ἴδια τή φυσική «άμαρτωλή» της ύπόσταση και νά άνασχηματισθῇ εὐγενέστερη και «πνευματικώτερη» σέ μιὰ νέα δημιουργία, ὅπως τήν καθορίζει ή ψυχολογία τοῦ Εὐαγγελίου. Πνευματική ζωὴ εἶναι κείνο πού κάνει ή ψυχή μας ἐλεύθερα και φωτισμένα, όταν κινεῖται για ν' ἀδιάση τὸ ἀκάθαρτο ὕλικό της και νά γεμισθῇ μὲ ἅγια και ὕψηλά πράγματα. Πνευματική ζωὴ εἶναι ή νοσταλγία και ή ἀνησυχία πού γεννᾷ στήν ψυχή μας ή ἀνταύγεια τῶν ἰδανικῶν τοῦ Χριστοῦ κι' ὁ πόνος πού ζοῦμε στήν πάλη και στήν πτώση μας ὥσπου νά φτάσωμε στὸ φῶς και στή μακαριότητά Του. Κι' ἄλλη μιὰ φορά Πνευματική ζωὴ εἶναι κείνο πού ἀκολουθεῖ ὕστερα ἀπὸ τήν «ἐσωτερική μας ἀναγέννηση» και τὸ δεσμό μας μὲ τὸ Χριστό, ή εὐγένεια δηλαδή και ὅλος ἐκεῖνος ὁ ὠραῖος ἀνθρωπισμός και πολιτισμός πού περιέχεται στή Χριστιανική Ἀγάπη.

Ἀλλὰ τί σχέση λοιπὸν ἔχει αὐτὴ ή ἐσωτερική, ψυχική μας κίνηση, αὐτὸς ὁ ἀληθινὰ πνευματικός μας βίος, μὲ τὴ νηστεία, τὴν προσευχή, τὴν ἄσκηση και ὅ,τι ἄλλο ἀναφέραμε πλεῖο πάνω σὰν ἐξωτερικὸ τυπικὸ γινώρισμα τῆς «Πνευματικῆς ζωῆς;» Ἀπλούστατα ὅλα αὐτὰ εἶναι μέσα πού βοηθοῦνε για νά ὀδηγηθοῦμε και νά φτάσωμε στὸ σκοπὸ πού θέλομε, στήν Πνευματικότητα. Δὲ νηστεύομε για νά νηστεύωμε και δὲν προσευχόμαστε για νά προσευχώμαστε. Δὲ λειτουργοῦμε για νά λειτουργοῦμε κι' οὔτε κάνομε ἄσκηση μόνο και μόνο για νά σκληρῆνωμε και ν' ἀφανίζωμε τὸ σωματικὸ μας ὀργανισμό, ἀλλὰ νηστεύομε και προσευχόμαστε και βάζομε καθήκοντα και περιορισμοὺς στὸν ἑαυτὸν μας για νά ἐνισχυθοῦμε περισσότερο στήν ψυχική μας ἀφύπνιση, στὰ ἐσωτερικά πνευματικά μας σκιρτήματα και νά ἐπιτύχωμε σταθερώτερα τὴν καθαρότητα και τελειότητά μας. Ὄταν ὅμως λείπει ή ἐσωτερική αὐτὴ κίνηση και συμμετοχὴ τῆς ψυχῆς μας, ὅταν λείπει ή ἐσωτερική μας ἀναγέννηση, ὅταν λείπει ὁ βαθὺς πολιτισμός τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ τίς σκέψεις, τὰ λόγια και τίς πράξεις μας, τότε πιά χριστιανική ἀξία μποροῦν νά ἔχουν οἱ νηστεῖες και οἱ ἐκκλησιασμοὶ μας;

Ὁ χριστιανισμός δὲν εἶναι μαγική θρησκεία για νά

ἐξαρτᾷ τὴν ἠθικὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ ὠρισμένες μαγικὲς τελετὲς καὶ λέξεις. Ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι «φακιρισμὸς» γιὰ νὰ ἐξαρτᾷ τὴν ἠθικὴν πρόοδο τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ σωματικοὺς ἀκρωτηριασμοὺς, ἀλλὰ εἶναι θρησκεία Πνευματικὴ καὶ ἀπευθύνεται πρῶτα στὸ πνεῦμα, στὴν οὐσία δηλ. τοῦ ἀνθρώπου κι' αὐτὸ ζητᾷ προπάντων νὰ κινήσῃ, νὰ καθαρίσῃ, νὰ προσδεύσῃ καὶ νὰ ἀνυψώσῃ. Ὅταν ὅλη ἡ κοπριά τοῦ ἀνθρωπίνου βούρκου παραμένει στὴν ψυχὴ μας, ὅταν ὁ ἐγωϊσμὸς, τὸ μῖσος, ἡ ὑποκρισία, ἡ σκληρότητα καὶ ἡ ἀδιαφορία κι' ὅλη ἡ τυραννία τῶν παθῶν κυριαρχοῦνε στὴν ψυχὴ μας, τότε ποιά ἀξία μποροῦν νὰ ἔχουν οἱ νηστείες, οἱ προσευχὲς καὶ τὰ κηρύγματα μας; Ὅταν δὲν ἔχομε τὸ φῶς, τὴν εἰρήνην καὶ τὴν γαλήνην τοῦ Χριστοῦ στὴν ψυχὴ μας, ὅταν δὲν ἔχομε τὴ δύναμιν ἢ τουλάχιστο τὴ θέλησιν καὶ τὴν καλὴν διάθεσιν νὰ σεβώμεθα, νὰ κατανοοῦμε καὶ νὰ ἀγαποῦμε τοὺς συνανθρώπους μας, τότε τί μᾶς ὠφελεῖ λοιπὸν ἡ νηστεία καὶ ἡ ἀγρυπνία, τί μᾶς ὠφελεῖ τὸ κελὶ τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ τὸ Θεολογικὸν σπουδαστήριον;

→ Πνευματικὴ ζωὴ δὲν σημαίνει νὰ σκεπάσωμε καὶ νὰ χρίσωμε τὸ βούρκο τῆς ψυχῆς μας μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου Του. Πνευματικὴ ζωὴ δὲν σημαίνει νὰ κολλήσωμε στὴ γλῶσσαν καὶ στὰ χεῖλη μας μερικὰ Ἀγιογραφικὰ ῥήτὰ καὶ Πατερικὰ λόγια καὶ νὰ πηγαίνωμε στὸ δρόμον σκυθρωποὶ καὶ φαρισσαῖοι, κι' ἀκόμη πνευματικὴ ζωὴ δὲν σημαίνει ν' ἀνήκωμε σ' ἓνα Ἐκκλησιαστικὸν σωματεῖον καὶ νὰ ἐργαζώμαστε σὲ κάποια θρησκευτικὴ ὑπηρεσία. Πνευματικὴ ζωὴ σημαίνει, ἀκόμη μιὰ φορά, ἐξευγενισμόν καὶ ἐκπολιτισμὸν τοῦ ἑαυτοῦ μας μέσα στὸ φῶς καὶ τὴ χάριν τοῦ Χριστοῦ, μέσα στὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ὁ ἀληθινὰ πνευματικὸς ἄνθρωπος, κατὰ τὴν χριστιανικὴν πάλιν ἀντίληψιν, εἶναι ὁ ἐξευγενισμένος καὶ ἱπποτικὸς ἐκεῖνος ἄνθρωπος, ποὺ γιὰτὶ συνδέεται μὲ τὸ φῶς καὶ τὴν ἀλήθειαν τῶν Οὐρανῶν εἶναι ὕστερα γεμᾶτος φῶς, εὐγένεια καὶ καλωσύνη γιὰ τοὺς ἀδελφοὺς καὶ συνανθρώπους Του. Ζῇ μέσα στὸ φῶς καὶ ἀκτινοβολεῖ τὸ φῶς, ζῇ μέσα στὴ χάριν καὶ σκορπᾷ τὴν χάριν, ζῇ μέσα στὴν Ἀγάπην καὶ μοιράζει τὴν ἀγάπην.

«Οὐ τὸ εἰσερχόμενον εἰς τὸ στόμα κοινοῖ τὸν ἄνθρωπον...» Ὁ Χριστὸς ἐνήστευσε ὁ ἴδιος στὴν ἔρημο καὶ στὴν ὥραία Ὀμιλία Του πάνω στὸ βουνὸ τῶν Μακαρισμῶν κάνει πάλι λόγο γιὰ τὴ νηστεία. Καὶ μὲ ὅσα λέγει ἐδῶ γιὰ τὰ φαγητὰ κ.λ.π. δὲν ἀναιρεῖ τὸν ἑαυτὸ Του καὶ δὲν καταδικάζει, ὅπως θὰ ἐνόμιζαν μερικοί, τὸν ὥραϊο πνευματικὸ θεσμὸ τῆς νηστείας. Μᾶς ὑπενθυμίζει ὅμως ποὺ πρέπει νὰ ρίχνωμε τὸ βάρος τῶν προσπαθειῶν καὶ τῶν ἀγώνων μας, γιὰ νὰ μὴ καταντοῦμε τὴ λατρεία Του ἄγονη καὶ τυπική. Ἡ νηστεία καὶ ἡ προσευχή μας πρέπει νὰ συνοδεύωνται πάντα καὶ ἀπὸ μιὰ ἀνάλογη «ἀσκήση» καὶ κάθαρση καὶ τῆς ψυχῆς μας, γιατί χωρὶς τὴν ἐσωτερικὴ αὐτὴ κάθαρση δὲ μπορούμε νὰ ἔχωμε ἀληθινὴ θρησκευτικότητα κι' ἀληθινὸ πνευματικὸ βίον. Δὲ μπορούμε νὰ ἀφομοιώνωμε τὸ πλούσιο καὶ μορφωτικὸ περιεχόμενον τῆς λατρείας μας καὶ γενικὰ τῆς χριστιανικῆς μας κοσμοθεωρίας καὶ νὰ τὸ μεταβάλλωμε σὲ φῶς καὶ λύτρωση, σὲ πολιτισμὸ καὶ σὲ μακαριότητα. Κι' εἶναι κρίμα νὰ λογαριάζεται κανεὶς σὰν πιστὸς χριστιανὸς καὶ νὰ μὴν εἶναι ἀνώτερος καὶ πολιτισμένος ἄνθρωπος.

78

+

Ἡ γλῶσσα πού προδίδει τὴν καρδιά:

«Ἐκ γὰρ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας
τὸ στόμα λαλεῖ...»

(Ματθ. 1Β' 34)

Πέρα ἀπὸ τὴν καρδιά τῶν γιατρῶν καὶ τῶν ἐργαστηρίων, ποῦναι μόνο γιὰ νὰ σκορπᾷ τὸ αἷμα στὶς φλέβες μας καὶ στὸ κορμί μας, ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη καρδιά. Μιὰ καρδιά πού δὲν ξέρω ἂν βρίσκεται στὸ στήθος μας ἢ στὸ κεφάλι μας, μιὰ καρδιά μυστηριακὴ πὲς καὶ ἀόρατη, μὰ ποῦναι ὥστόσο ἡ μάνα κι' ἡ πατρίδα κάθε καλοῦ καὶ κακοῦ στὸν ἄνθρωπο καὶ στὴ ζωὴ του. Μιὰ καρδιά πού συγκινιέται καὶ αἰσθάνεται, μιὰ καρδιά πού σκίρτᾷ καὶ ἀγάλλεται, μιὰ καρδιά π' ἀγαπᾷ κι' εὐσπλαχνίζεται, μιὰ καρδιά πού φέρνει τὸ Θεὸ στὴ γῆ κι' ἐκφράζει τοὺς οὐρανούς καὶ τὸν παράδεισο. Κι' ἀντίθετα πάλι μιὰ καρδιά σκληρὴ, σκοτεινὴ, κι' ἀποτρόπαιη, μιὰ καρδιά πού ἐκφράζει τὸν Ἄδη καὶ τὴν κόλαση. Ἡ καρδιά τοῦ ψεύτη, τοῦ συκοφάντη, τοῦ μικροῦ, τοῦ φθονεροῦ, τοῦ χυδαίου καὶ τοῦ κακούργου κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος ἡ καρδιά τοῦ ἁθώου, τοῦ εὐγενικοῦ, τοῦ γενναίου, τοῦ μεγάλου, τοῦ καθαροῦ καὶ τοῦ ἁγίου. Ναὶ κι' οἱ δύο καρδιές αὐτές μποροῦνε νὰ ὑπάρχουνε καὶ νὰ χτυποῦνε στὸ ἀνθρώπινο στήθος ἀπαράλλακτα ὅπως στὸν ἴδιο λόγγο μποροῦν νὰ βόσκουνε ὁ λύκος καὶ τὸ ἀρνί, τὸ λιοντάρι καὶ τὸ ἐλάφι, τ' ἀηδόνι καὶ τὸ φεῖδι. Βαθὺς μυστηριώδης νόμος πού ἔξω στὴ φύση καὶ μέσα στὸν ἄνθρωπο παρουσιάζει αὐτὴ τὴν ἀντίθεση καὶ τὴν ἀντινομία καὶ ρίχνει μιὰ θλιβερὴ σκιά πάνω στὸν ὁμορφο κόσμον τοῦ Θεοῦ.

Μὰ ὅπαια καὶ νᾶναι ἡ καρδιά αὐτὴ γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦμε τώρα κι' ὅπου κι' ἂν εἶναι κρυμμένη ἔχει ἓνα τρόπο νὰ φανῇ καὶ νὰ ἐκφρασθῇ. **«Ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας τὸ στόμα λαλεῖ»**, εἶπε πάλι γι' αὐτὸ Ὁ Κεῖ-

νος ποῦναι τὰ λόγια του Ἀλήθεια καὶ Ζωὴ καὶ Αἰωνιότητα. Καὶ τὰ λόγια αὐτὰ ἐκφράζουνε μιὰ ψυχολογημένη πραγματικότητα, ἀπόλυτα ἐπικυρωμένη καὶ σημαδεύουσε ἀληθινὰ πάνω σ' αὐτὸ πού λέμε τὴν ἴδια τὴν καρδιά μας.

Λέω πὼς ὁ λόγος εἶναι ὁ μοναδικὸς τρόπος ποὺ μπορεῖ νὰ ἐκφρασθῇ ὁ ἐσωτερικὸς κόσμος ἑνὸς ἀνθρώπου, γιατί ὑπάρχουν καὶ ἄλλα μέσα νὰ φανῇ κανεῖς. Δέχομαι ἀκόμη πὼς ὑπάρχουν φαρισαϊκὰ γλυκόλογα καὶ ὑποκριτικὲς εὐγένειες, ποὺ κρύβουν καὶ σκεπάζουσε μικρότητα καὶ ψυχικὴ βρωμιὰ. Ὑπάρχουν οἱ ἐξαιρέσεις αὐτές. Μὰ ὁ κανόνας εἶναι πὼς ἡ ὥραία καρδιά θὰ μιλήσῃ ὥραϊα καὶ ἡ χυδαία καρδιά θὰ μιλήσῃ πάλι χυδαία. Μιὰ εἶναι ἡ βρύση καὶ ἡ πηγὴ ἀπὸ τὴν ὁποία ἔρχονται ἡ σκέψεις καὶ τὰ αἰσθήματά μας, οἱ θαυμασμοί, τὰ μίση μας, οἱ νοσταλγίες μας, οἱ πόθοι μας, οἱ ὄρκοι μας, οἱ προσευχές μας καὶ οἱ βλαστήμιες μας. Καὶ ἡ βρύση αὐτὴ εἶναι ἡ καρδιά μας μετὴν πλατεῖα καὶ ἀκαθόριστη ἔστω ψυχολογικὴ ἔννοια ποὺ δίνομε σ' αὐτὴ τὴ λέξη. Τὸ στόμα, ἡ γλῶσσα, ὁ λόγος δὲν εἶναι παρὰ τὸ αὐλάκι ἀπὸ τὸ ὁποῖο θὰ τρέξῃ κεῖνο ποὺ ἔρχεται ἀπὸ τὴν πηγὴ. Κι' ὅταν ἡ πηγὴ εἶναι καθαρὴ, τὸ νερὸ θὰ τρέξῃ καθαρὸ κι' ἀντίθετα πάλι ὅταν ἡ βρύση εἶναι λερωμένη καὶ τὸ νερὸ θὰ τρέξῃ βρώμικο καὶ σιχαμένο.

Βέβαια ὅλοι κεῖνοι ποὺ μετὰ τὰ λόγια των θ' ἀδειάζουσε τὸ σταῦλο τῆς καρδιᾶς των γιὰ νὰ μιλήσουσε καὶ νὰ λερώσουσε κάπου τὸ συνάνθρωπό των καὶ τὸν ἴδιο τὸ Θεὸ ἀκόμη, ξέρουσε πολλές φορές νὰ σκεπάζουσε τὴ χυδαιότητά των κάτω ἀπὸ τὴ δικαιολογία τοῦ «ἄστείου» τοῦ «δὲν τ'ὀθελα», «τοῦ δὲν πειράζει», τοῦ «μὴ θίγεσαι εὐκολα», μὰ ὅλα αὐτὰ δὲν ἀναιροῦνε τὴν πιστοποίηση τῆς χυδαιότητάς των κι' ἀκόμη δὲν προλαβαίνουσε τὴν πληγὴ π' ἀνοίγουσε μ' αὐτὰ στὴ λεπτότητα καὶ στὴν εὐγένεια τῶν ἄλλων. Ὁ ἄνθρωπος ποὺ ὑβρίζει καὶ χυδαιολογεῖ καὶ βλαστημᾷ καὶ κατηγορεῖ καὶ σαρκάζει καὶ ἐμπαίζει τὰ ἀνθρώπινα καὶ τὰ θεῖα, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πιστοποιῇ μ' αὐτὰ τὴν ἴδια του τὴ χυδαιότητα. Καὶ πάλι ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ γιὰ τὰ μεγάλα καὶ τ' ἅγια πράγματα τῆς ζωῆς, γιὰ τὴν ἀλήθεια, γιατί τὴν ἀρετὴ, γιὰ τὴν ἀγάπη,

για τὸν ἀγῶνα, για τὴ θυσία, για τὴν ἀφοσίωση, για τὸ σταυρό, για τὸ μαρτύριο, για τὸ Θεό, για τὴν αἰωνιότητα, ὅλοι λέγω ἐκεῖνοι, ποὺ δὲν ἔχουνε νὰ ποῦνε μιὰ λέξη καὶ νὰ κάμουνε μιὰ πράξη γι' αὐτὰ τὰ πράγματα ἢ ἔστω μιλοῦνε γι' αὐτὰ ἀδέξια, φτωχὰ καὶ κακορίζικα, μᾶς δείχνουνε κι' αὐτοὶ τὴ φτώχεια καὶ τὴν μετριότητά των. Γιατὶ ἡ καρδιά εἶναι ὁ μυστηριώδης ἐκεῖνος δέκτης καὶ πομπὸς ποὺ ἀπλώνει τὶς κεραίες του μέσα στὸν αἰσθητὸ καὶ τὸν ὑπεραισθητὸ κόσμον καὶ πρέπει νὰ «συλλαμβάνη» ὅλους τοὺς λεπτοὺς κυματισμοὺς τῆς ὕλης, ποὺ γίνεται πνεῦμα καὶ ὅλη τὴν ὑπέροχη ἄρμονία ποὺ κάνει τὸ πνεῦμα ὅταν ἀγγίζει καὶ περνᾷ τὴν ὕλη. Ἡ καρδιά εἶναι τὸ αἰσθητήριο τοῦ κόσμου κι' ὁ πόνος, ἡ χαρά, τὸ ὑπέροχο, τὸ ὑψηλὸ καὶ τὸ μεγάλο θὰ τὴν ἀγγίξουν, ἂν ὑπάρχει στὴν ποιότητα ποὺ πρέπει, θὰ τὴ συγκινήσουν, θὰ τὴν καταπλήξουν καὶ θὰ τὴ μεταβάλουν σ' ἓνα πυρωμένο ἡφαίστιον μὲ φλόγες κι' ἐνθουσιασμούς, μ' ἀνησυχίες καὶ σκιρτήματα, μὲ ὄνειρα καὶ νοσταλγίες. Κι' ὅλα αὐτὰ πάλι θὰ μεταφραστοῦνε σὲ λόγια καὶ ἔργα, θὰ γίνουν ἀγῶνες καὶ προσπάθειες, νίκες καὶ δημιουργίες κι' ἔτσι θὰ γεμίση ἡ ζωὴ, θὰ μεγαλώσῃ ὁ ἄνθρωπος καὶ θὰ δοξασθῇ ὁ Θεός. "Ἀλλωστε κάθε ὥραϊο καὶ λαμπρὸ καὶ χρήσιμο καὶ εὐχάριστο ποὺ ὑπάρχει στὸν πολιτισμὸ τοῦ ἀνθρώπου, ποὺ ὑπάρχει στὰ μνημεῖα, στὰ βιβλία μας καὶ στὴν ἴδια τὴν καρδιά μας, δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ τὸ ἔργο μερικῶν ὥραϊων καρδιῶν ποὺ μίλησαν «ἐκ τοῦ περισσεύματός» των.

"Ἀνθρωποὶ ποὺ βλαστημᾶτε κι' ὑβρίζετε κι' αἰσχρολογεῖτε καὶ συκοφαντεῖτε. Μὴν ξεχνᾶτε πῶς μὲ τὸν τρόπο σας αὐτὸ δίδετε στὸν καθένα τὸ δικαίωμα νὰ χαρακτηρίσῃ ἄσχημα τὸ «περίσσευμα» τῆς καρδιάς σας. Σὰν νὰ τὸ πιστοποιήτε σεῖς οἱ ἴδιοι πῶς ἡ καρδιά σας δὲν εἶναι ὥραϊα. Καὶ δὲν θέλω νὰ πῶ μόνο πῶς δὲν πρέπει νὰ μιλήτε καὶ νὰ φέρνεσθε ἔτσι, ἀλλὰ πῶς πρέπει βαθύτερα ν' ἀλλάξετε, νὰ καθάρισετε καὶ νὰ ἐξευγενίσετε τὸν ἑαυτὸ σας. Γιατὶ πέρα ἀπὸ τὸ δικό σας κακὸ χαρακτηρισμὸ σκεφθῆτε ἀκόμη τί κακὸ μπορεῖτε νὰ κάμετε μὲ τὴ «χουδαιολογία» σας στοὺς ἄλλους καὶ μάλιστα στὰ μικρὰ παιδιὰ, δικά σας καὶ ξένα, ποὺ πόσο τόσο εὐκόλῃ ἀντι-

γράφουνε τὰ λόγια καὶ τὶς πράξεις τῶν μεγάλων

→ Καὶ σεῖς οἱ ἄλλοι μὲ τὶς μεγάλες κι' ὠραῖες καρδιές:
Σκορπᾶτε τὸ «περίσσευμά» σας σὲ λόγια καὶ σὲ ἔργα.
Σκορπᾶτέ το στὴ ζωὴ ποὺ ἔχει τόση φτώχεια, τόση ἀσχή-
μα καὶ τόση ἀθλιότητα.

Σκορπᾶτε τὴν εὐγένεια καὶ τὴν καλωσύνη σας, σκορ-
πᾶτε τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἐλπίδα σας σκορπᾶτε τὴν πίστη, τὴ
σοφία καὶ τὸν ἐνθουσιασμό σας.

Μιλῆτε, γράφετε, συμβουλευέτε, παιδαγωγῆτε, πα-
ρηγορῆτε καὶ ἐξευγενίζετε.

Μὴν εἰσθε διστακτικοί, μὴ φοβᾶσθε τὸ θόρυβο τῶν
χυδαίων καρδιῶν καὶ μὴ λείπετε ἀπὸ καμμιὰ μάχη ποὺ
μπορεῖτε νὰ δώσητε τὴ νίκη στὸν ἀληθινὸ πολιτισμό.

Μὴν κρύβετε ποτὲ τὸν ὠραῖο θησαυρὸ ποὺ ὁ Θεὸς
ἔβαλε στὸ στήθος σας.

Κι' αὐτὸ τὸ παράπονό σας, πῶς εἶναι μικρὸς καὶ
στενόχωρος ὁ κόσμος γιὰ τὸ μεγαλεῖο καὶ τὴν ὁμορφιά
σας, κάμετέ το κι' αὐτὸ «περίσσευμα» καὶ στείλετέ το στὴ
ζωὴ καὶ στὸ ὑστέρημα τῶν ἄλλων.

✕ 'Αόρατοι δρόμοι στη ζωή:

«Τὰ ἀδύνατα παρὰ ἀνθρώποις

δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ ἐστίν».

(Λευκ. ΙΗ' 27)

Όταν βαδίζουμε στους γνωστούς και χιλιοπατημένους δρόμους του χωριού και της πολιτείας μας, έχουμε ένα αίσθημα ασφαλείας πώς πατούμε σ' ένα σίγουρο έδαφος και πᾶμε σ' ένα ώρισμένο γνωστό επίσης τέρμα. Όσotόσο μιὰ τέτοια πορεία στερεΐται από τη χαρά της προσδοκίας του άγνωστου κι' από τη γονιμότητα του νέου που φτάνουμε και κατακτούμε. Όταν όμως σ' ένα ταξειΐδι ή σε μιὰ πορεία μας βαδίζουμε σ' άγνωστους τόπους και δρόμους, τότε έχουμε πάντα κάποιο φόβο για τὸ δρόμο που διαβαΐνομε και για τὸ τέρμα που θέλομε νά φτάσωμε. Μιὰ τέτοια πορεία στο άγνωστο και τὸ άβέβαιο έχει πάντα τις άμφιβολίες και τούς κινδύνους της, μᾶ έχει ωστόσο και τη χαρά και τὸ θρίαμβο μιᾶς νίκης και μιᾶς κατάκτησης που κάνομε.

Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με την πορεία που κάνομε στην πραγματική πνευματικότητα της ζωής. Με τις σκέψεις μας και τὰ αΐσθήματά μας, με τις αποφάσεις και τις νοσταλγίες μας, ακολουθοΰμε μιὰ ιδεολογία, πιστευόμε σ' ένα ιδανικό, κάνομε ένα έργο. Κι' αν τὸ έργο αυτό που κάνομε είναι εύκολο, γνωστό και χιλιοκαμωμένο έργο, πατούμε βέβαια στα σίγουρα και δέν φοβόμαστε για την ικανότητα και την επιτυχία μας σ' αυτό. Μᾶ όταν τὸ ιδανικό και τὸ έργο, που επιχειροΰσε είναι δύσκολο, εξαιρετικό και κάπως άγνωστο και άπρόσιτο στη μετριότητα, στη δειλία και στην αδυναμία του ανθρώπου, τότε έχουμε πολλούς λόγους νά φοβούμαστε στην επιτυχία του. Υπάρχουν πολλά πράγματα στη ζωή που τὰ φτάνομε με τὰ πόδια μας, με τὰ χέρια μας με τὰ χρήματα και τούς φίλους

μας ἡ ἐπιτέλους καὶ μὲ τὸ μυαλό μας, ἀλλὰ ὑπάρχουν ὥστο-
σο καὶ τόσα ἄλλα πολλά, πάρα πολλά πού δὲ μπορούμε νὰ
τὰ φτάσωμε οὔτε μὲ τὰ χέρια, οὔτε μὲ τὸ μυαλό μας, ἀλ-
λὰ μὲ κάτι ἄλλο πού εἶναι πάνω καὶ πέρα ἀπ' αὐτά, δηλ.
μὲ τὴν Ἑλπίδα καὶ τὴν Πίστη. Πέφτομε π.χ. ἄρρωστοι καὶ
δὲν ἔχομε χρήματα καὶ φάρμακα ἢ ὁ γιατρός μᾶς ἀπελ-
πίζει. Κι' ὅμως κάποια μέρα ἀνέλπιστα βρίσκομε πάλι τὴν
ὕγεια μας. Ἀρχίζομε τὶς σπουδὲς καὶ τὶς ἐπιχειρήσεις
μας χωρὶς κεφάλαια καὶ μέσα καὶ λογικὰ φαίνεται ἀκα-
τόρθωτο κεῖνο πού προσπαθοῦμε, κι' ὅμως στὸ τέλος φτά-
νομε στὸ σκοπὸ μας. Βρισκόμαστε στὴν ὀρφάνια καὶ στὴ
δυστυχία καὶ θετικὰ καὶ λογικὰ δὲ μπορούμε νὰ περιμέ-
νωμε καμμιὰ εὐτυχία κι' ὅμως κάποια μέρα ἡ «μοῖρα» ἄλ-
λάζει. Πέφτομε στὴν ἁμαρτία καὶ τὴν ἀπόγνωση καὶ σὲ
μιὰ τέτοια κατάσταση κάθε ἀνέβασμά μας φαίνεται ἀκα-
τόρθωτο. Κι' ὅμως κάποια στιγμή οἱ οὐρανοὶ ἀνοίγουν καὶ
ξανὰ μᾶς ἔρχεται φῶς. Πατοῦμε στὴν ἀνθρώπινη λάσπη
κι' ἀπὸ τὴ θέση αὐτὴ βλέπομε πῶς θετικὰ καὶ λογικὰ δὲ
μπορούμε νὰ φτάσωμε στὴν κορυφὴ τῆς τελειότητος. Κι'
ὅμως κάποια στιγμή κι' αὐτὸ τὸ θαῦμα γίνεται: οἱ τελῶ-
νες καὶ οἱ πόρνες γίνονται ἅγιοι καὶ μάρτυρες.

Μὰ πῶς γίνονται λοιπὸν αὐτὰ τὰ θαύματα; Πῶς
φτάνομε σ' αὐτὲς τὶς νίκες; Πῶς συντελεῖται αὐτὴ ἡ πορεία
στὸ δύσκολο, στὸ ἔξοχο, καὶ στὸ ἀνθρώπινα «ἀδύνατο;»
Βέβαια οἱ ἄγνωστες κι' ἀνυπολόγιστες δυνάμεις πού κρύ-
βονται μέσα βαθειὰ στὸν ἄνθρωπο (ὕπομονή, θέληση, καρ-
τερία) παίζουνε πάντα τὸ ρόλο των σ' αὐτὰ τὰ θαύματα,
μὰ περισσότερο ἀπ' ὅλα συντελεῖ σ' αὐτὰ ἐκείνη ἡ ὑπερ-
φυσικὴ δύναμη πού μᾶς ἔρχεται ἀπὸ τὴν πίστη καὶ τὴ σχέ-
ση μας μὲ τὸ Θεό.

Ἡ θεία Πρόνοια πού γράφουν τὰ Δογματικὰ καὶ
Ἡθικὰ βιβλία τῆς Ἐκκλησίας μας, δὲν εἶναι μιὰ τυπικὴ
φράση, δὲν εἶναι ἓνας Θεολογικὸς ὀρισμός, ἀλλὰ εἶναι μιὰ
πραγματικότητα πού μπορεῖ νὰ τὴ συναντήσῃ καὶ γὰ τὴ
ζῆση ὁ καθένας μας στὴ ζωὴ του. Ὑπάρχουν κεῖνοι οἱ
ἄορατοι δρόμοι στὴ ζωὴ, μέσα ἀπὸ τοὺς ὁποίους μπορού-
με νὰ φτάνωμε στὸ μεγάλο καὶ θαυμαστό. Ὑπάρχουν ἐκεῖ-
νοι οἱ ἄορατοι δρόμοι πού τοὺς βλέπομε μὲ τὰ δυνατὰ

μάτια τῆς πίστεως καὶ ποὺ γιὰ νὰ τοὺς βροῦμε χρειάζεται πολλὲς φορές νὰ χάσωμε ὅλους τοὺς ἄλλους δρόμους τῆς θετικῆς ζωῆς. Naί, αὐτὸ εἶναι ἓνα μεγάλο μυστικό, ποὺ δὲ μποροῦν νὰ τὸ ξέρουνε παρὰ μόνο κεῖνοι ποὺ σὲ κάποιο περιστατικὸ καὶ σὲ κάποια στιγμή τῆς ζωῆς των βρεθήκανε ἀναγκαστικά ἢ θεληματικά γυμνοὶ καὶ στερημένοι ἀπὸ κάθε τι ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς προσφέρῃ ἡ θετικὴ ζωή. Κεῖνοι ποὺ ἀναγκαστικά ἢ θεληματικά ριχτήκανε στὸ «κενόν», κεῖνοι ποὺ ἀναγκαστικά ἢ θεληματικά ἀντιμετώπισανε τὴ φτώχεια, τὴ θλίψη καὶ τὴ δυστυχία, κεῖνοι ποὺ ἀναγκαστικά ἢ θεληματικά ἐπιχειρήσανε τὸ μεγάλο, τὸ ἐπικίνδυνον, τὸ ὑπέροχον καὶ τὸ «ἀδύνατον». Ὅ,τι βλέπουνε τὰ μάτια μας κι' ὅ,τι ἀγγίζουνε τὰ χέρια μας εἶναι βέβαια μιὰ πραγματικότητα, δὲν τὸ ἀρνεῖται κανεὶς, μὰ πέρα ἀπὸ τὴν ὁρατὴ καὶ θετικὴ αὐτὴ πραγματικότητά ὑπάρχει καὶ μιὰ ἄλλη πραγματικότητά ποὺ δὲν ἀγγίζουν τὰ χέρια καὶ τὰ μάτια μας, ἀλλὰ τὰ βαθύτερα καὶ τὰ λεπτότερα αἰσθητήρια τῆς ψυχῆς μας. Εἶναι ὁ κόσμος τοῦ μυστηρίου, τῆς προσδοκίας, τῆς πίστεως καὶ τῆς ἐλπίδας, εἶναι ἡ δύναμη, τὸ φῶς καὶ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ κι' ὅποιος ἀρνεῖται αὐτὰ στερεῖ τὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων ἀπὸ μεγάλες καὶ καθαρὲς πηγὰς ποὺ μᾶς δίνουν αἰσιοδοξία καὶ θάρρος.

«Τὰ ἀδύνατα παρ' ἀνθρώποις... δυνατὰ παρὰ τῷ Θεῷ». Ἔτσι λένε τὰ Ἀληθινὰ καὶ Ἀθάνατα λόγια τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀλήθεια αὐτὴ τὴ διαπιστώσανε χιλιάδες ἄνθρωποι μικροὶ καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὅλοι ἐκεῖνοι ποὺ μέσα στὶς θύελλες καὶ τὶς δυσκολίες τῆς ζωῆς κρατήσανε τὴν ἀξιοπρέπεια τοῦ ἀνθρώπου καὶ πράξανε τὸ μεγάλο καὶ τὸ ὑπέροχον. Κι' αὐτὸς ποὺ γράφει τὰ λόγια αὐτὰ γνωρίζει τὴν ἀλήθεια αὐτὴ καὶ θέλει νὰ τὴν πῇ καὶ στοὺς ἄλλους. Ποιὸς ξέρει, ζοῦμε ὅλοι μας τὰ προβλήματα, τὴν ἀνησυχία καὶ τὶς ἀνάγκες τῆς ἐποχῆς μας. Ξεχωριστὰ μιὰ ἀρρώστια, μιὰ θλίψη, μιὰ ὁποιαδήποτε δυστυχία μπορεῖ νὰ σκοτεινιάζῃ τώρα τὴ ζωὴ μας καὶ νὰ μᾶς ἀπελπίζῃ. Κυττάζομε ὁλόγυρα κι' ὅλα εἶναι σκοτεινά, δύσκολα, ἀβέβαια, ἀκατόρθωτα «ἀδύνατα». Ἔτσι τὰ βλέπει τὸ μυαλό μας, τὸ πορτοφόλι μας, τὰ χέρια μας, οἱ φί-

λοι μας κι' οί συμβουλάτορές μας: 'Αδύνατα παρ' ἀνθρώποις. Μὰ ὑπάρχει κι' ὁ Παντοδύναμος Θεὸς ποὺ μπορεῖ ὅλα νὰ τὰ φτάνη, ὅλα νὰ τὰ κατορθώνη κι' ὅλα νὰ τὰ κάνη «δυνατά».

→ Ἄς μὴ βιαστοῦμε λοιπὸν νὰ ἀπελπιστοῦμε καὶ νὰ ρίχτοῦμε στὴν ἀπαισιοδοξία καὶ στὴν ἀπόγνωση, ὅταν τὸ δύσκολο καὶ τὸ τρομερὸ κτυπᾷ τὴν πόρτα μας καὶ τὴν καρδιά μας.

Ἄς μεγαλώσωμε ἀκόμη τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν καρτερίᾳ μας καὶ ζωσμένοι μὲ τ' ἄρματα τῆς Πίστης ἅς κρατήσωμε τὸ φρούριο τῶν Ἐλπίδων μας ὡς τὴν τελευταία ὥρα, ὥσπου νὰ φτάσῃ ἡ ξένη βοήθεια, ὥσπου ν᾿ ἄρθῃ ὁ Θεὸς ἀπὸ τοὺς ἄορατους καὶ Μυστηριακοὺς Τοῦ δρόμου.

Κι' ἂν ὅλες οἱ πόρτες τῆς χαρᾶς μᾶς φαίνονται κλειστές κι' ἂν ὅλοι οἱ δρόμοι τῆς ζωῆς μᾶς φαίνονται φραγμένοι καὶ πάλι πρέπει νὰ προσμένωμε καὶ νὰ καρτεροῦμε καὶ πάλι πρέπει ν' ἀπαντέχωμε τὸ ἀνέλπιστο, τὸ ἀπροσδόκητο καὶ τὸ «ἀδύνατον», ὥσπου ν᾿ ἄρθῃ ὁ Δυνατὸς καὶ Παντοδύναμος Θεός.

26

— 83 —

+

“Όταν κάπου στη ζωή συναντούμε τὸν ἄνθρωπο:

«Ἀγαπήσας τὸν πλησίον σου...»

(Μάρκ. ΙΒ΄ 31)

+

Ἐνα ἀπὸ τὰ πλειὸ περίεργα καὶ ἀντιφατικὰ φαινόμενα τῆς ἐποχῆς μας εἶναι καὶ τοῦτο: Ἡ ἀπομόνωση, ἡ μοναξιά τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου. Τὸ ὀνομάζω περίεργο καὶ ἀντιφατικὸ φαινόμενο, γιατί ἐνῶ ζοῦμε σὲ μιὰ ἐποχή, πού τόσα μέσα συνδέουν καὶ πλησιάζουν τοὺς ἀνθρώπους, στὸ βάθος παραμένουμε ὅλοι μας ξαφνικὰ μοναχικοί. Τὰ μέσα συγκοινωνίας, τὸ βιβλίο, τὸ ράδιο, ἡ ἀνάπτυξη τῶν μεγάλων πόλεων, οἱ σύγχρονες κοινωνικοπολιτικὲς ἰδέες καὶ τόσα ἄλλα ὕλικά καὶ πνευματικὰ μέσα διευκολύνουν τὴν κοινὴ ζωὴ, τὴ συνάντηση, τὴ γνωριμία καὶ τὴν ἀμοιβαία κατανόηση τῶν ἀνθρώπων. Κι’ ὅμως ἀντίθετα στὴν ἐξωτερικὴ αὐτὴ συνάντηση καὶ κοινωνικότητα τοῦ σημερινοῦ κόσμου ὁ ἄνθρωπος ἐσωτερικὰ παραμένει μοναχικός, ἀπομονωμένος κι’ ἔχει τὸ πικρὸ παράπονο πὼς δὲν τὸν νοιώθει κανεὶς.

Στὶς μεγάλες πολιτεῖες οἱ ἄνθρωποι μυρμηγκιάζουν στοὺς δρόμους καὶ στὶς «πολυκατοικίες» κι’ ὅμως μεταξὺ τῶν εἶναι ἄγνωστοι καὶ ξένοι. Χίλιοι ἄνθρωποι περίπου, μοῦ ἔλεγε προχθὲς ἓνας γνωστός μου, ζοῦμε σ’ ἓνα σπίτι (πολυκατοικία) κι’ ὅμως εἴμαστε τόσο ἄγνωστοι πού οὔτε καλημέρα δὲν λέμε μεταξύ μας. Ἐξω στὰ χωριά μας ἡ τυπικὴ γνωριμία καὶ συνάντηση τῶν ἀνθρώπων εἶναι βέβαια ἀρκετὰ μεγάλη, μὰ καὶ ἐκεῖ ἡ ἐσωτερικὴ συνάντηση καὶ κατανόηση λείπει. Ὁ καθένας κλείνεται κι’ ἀπομονώνεται στὸ σπίτι του, στὴ δουλειά του, στὸ συμφέρο του, στὴ μοῖρα του.

Ἀλλὰ καὶ στὶς πιὸ στενὲς ἀκόμη μορφές πού ἐδημιούργησε ἡ κοινωνικότητα καὶ ὁ πολιτισμὸς τοῦ ἀνθρώπου, στὴν οἰκογένεια, δηλ. στὴ συγγένεια, στὴ φιλία, στὴ

Η. Χυβρίνης

συντεχνία, στην ἐκκλησία κ.λ.π. καὶ κεῖ ἀκόμη ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος νοιώθει ξένο κι' ἐρημικὸ τὸν ἑαυτό του. Πόσες φορές δὲν ἀκοῦμε τὸ πικρὸ παράπονο: Δὲν μὲ νοιώθει ὁ ἄνδρας μου, δὲν μὲ νοιώθει ἡ γυναῖκα μου, δὲν μὲ νοιώθει ἡ μάνα μου, δὲν μὲ νοιώθει τὸ παιδί μου, δὲν μὲ νοιώθει ὁ δάσκαλός μου, δὲν μὲ νοιώθει ὁ συνάδελφός μου, ὁ συνεργάτης μου, ὁ συνέταίρός μου, ὁ φίλος μου, ὁ πατριώτης μου κ.λ.π. Γιατὶ αὐτὸ τὸ ἀληθινὸ καὶ καθολικὸ παράπονο; Γιατὶ αὐτὸ τὸ ὀδυνηρὸ συναίσθημα τῆς μοναξιάς ποὺ σπάζει τὰ νεῦρα μας καὶ συντρίβει τὴ χαρὰ καὶ τὴν αἰσιοδοξία μας στὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς; Γιατὶ αὐτὸ τὸ νοσηρὸ κλείσιμο στὸν ἑαυτό μας, ποὺ αὐξάνει πλειότερα τὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὴ δυστυχία μας καὶ μᾶς γεμίζει προκαταλήψεις καὶ φόβους γιὰ τοὺς ἄλλους;

Πολλὲς ἀπαντήσεις μποροῦν νὰ δοθοῦν στὰ ἐρωτήματα αὐτά. Καὶ πρῶτα-πρῶτα μιὰ ἀπάντηση ἀπὸ τὴν ψυχολογία. Ὁ ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας —λένε οἱ σημερινοὶ καὶ μάλιστα οἱ νεώτεροι ψυχολόγοι— ζῇ μιὰ ιδιόρρυθμη «ψυχολογικὴ ἡλικία», ποὺ μοιάζει πολὺ τὴν ψυχολογία τοῦ ἐφήβου κι' ὅπως ἐκεῖνος ἔχει πάντα τὸ συναίσθημα πῶς δὲν τὸν νοιώθει κανεὶς καὶ κρύβει τὸ ἐγὼ του, ἔτσι καὶ μεῖς ὅλοι σήμερα εἴμαστε ψυχολογικὰ «ἐφηβοὶ» καὶ πάσχομε ἀπὸ τὸ ὀδυνηρὸ συναίσθημα τῆς μοναξιάς. Ζητοῦμε ὅλοι μας κατανόηση, στοργὴ καὶ χάδια.

Δὲν ἀρνοῦμαι πῶς μπορεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ στὴ γνώμη αὐτὴ μιὰ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἡ μεγάλη καὶ ὀδυνηρὴ πραγματικότητα τῆς μοναξιάς τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου ἔχει νομίζω κι' ἄλλες βαθύτερες αἰτίες. Κι' αὐτὲς οἱ αἰτίες πρέπει ν' ἀναζητηθοῦνε στὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἀνθρώπους καὶ στὶς σχέσεις μας μὲ τὸ Θεό.

Ὅταν εἴμαστε μικρὰ παιδιὰ δὲν νοιώθουμε σχεδὸν καθόλου μοναξιά καὶ ἐρημιά. Εἴτε ἔχομε γονιούς, εἴτε εἴμαστε ὀρφανοί, εἴτε ἔχομε ψωμί, ροῦχα κλπ. εἴτε δὲν ἔχομε τίποτα ἀπ' αὐτά, δὲν τὰ σκεπτόμαστε σχεδὸν καθόλου. Παίζουμε καὶ κοιμούμαστε σχεδὸν ἀμέριμνοι. Ὅταν ὁμως ἀρχίζουμε νὰ μεγαλώνουμε καὶ νὰ νοιώθουμε περισσότερο, ἀρχίζουμε βέβαια ν' ἀναζητοῦμε τοῦτο καὶ κείνο ποὺ μᾶς λείπει, μὰ ὥστόσο ἡ ἐλπίδα καὶ ἡ προσδοκία τῆς ζω

ἥς ἀναπληρώνει ἐκεῖνο πού μᾶς λείπει. **Ἐλπίζομε καὶ προσμένομε.** Ἐλπίζομε καὶ προσμένομε ἀπὸ τὸ γονιό μας, ἀπὸ τὸν ἀδελφὸ μας, ἀπὸ τὸ φίλο μας, ἀπὸ τὸ συνεργάτη μας, ἀπὸ τὸν ὁμόθρησκο καὶ τὸν πατριώτη μας, ἐλπίζομε καὶ προσμένομε ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο. Ἐκεῖ πού πηγαίνομε στὸ δρόμο τῆς ζωῆς μας ἄγνωστοι, ὀρφανοὶ κι' ἐρημικοὶ προσμένομε νὰ συναντήσωμε κάποιον ἄνθρωπον ἕναν, ἄνδρα μιὰ γυναῖκα, ἕνα παιδί, ἕνα δυνατό, ἕνα καλόγνωμο, ἕναν πού ξέρει, ἕναν πού μπορεῖ νὰ ἐκτιμήσῃ τὴν ἀξία μας ἢ νὰ σκύψῃ μὲ οἶκτο στὴν ἀναξιότητά μας, ἕναν πού μπορεῖ νὰ δώσῃ ἢ ἕναν πού μπορεῖ νὰ πάρῃ, ἕναν πού μπορεῖ νὰ μοιραστῇ μαζί μας τὴ δύναμη καὶ τὴ χαρὰ ἢ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴ θλίψιν μας, ἕναν πού νὰ μᾶς νοιώσῃ καὶ νὰ μᾶς ἀγαπήσῃ, δηλ. νὰ μᾶς πονέσῃ. Κι' ὅλες αὐτὲς οἱ ἐλπίδες καὶ οἱ προσδοκίαι μας δὲν εἶναι νοσηρὲς φαντασιοπληξίαι, ἀλλὰ εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἀλήθεια καὶ πραγματικότης, γιατί στηρίζονται σὲ μιὰ ἄλλη πραγματικότητα πού διδάσκεται ὅτι σχολεῖα καὶ στίς ἐκκλησίας μας πὼς ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος.

Ἔτσι λοιπὸν ἀρχίζομε τὴ ζωὴ μὲ ἐλπίδες καὶ προσδοκίαι. Μὰ ἡ διάψευσις, ἡ ἀπογοήτευσιν, ἡ ἀπαισιοδοξία καὶ ἡ μοναξιά δὲν ἀργοῦν δυστυχῶς νὰ ἔλθουν στὴ ζωὴ μας. Ἀφῆνω τίς περιπτώσεις ἐκεῖνες, πού ἀνεξήγητα καὶ καὶ μοιραῖα περιστατικὰ συντρίβουν τίς ἐλπίδες καὶ τίς προσδοκίαις μας καὶ περιορίζομαι στὴ συνάντησή μας μὲ τὸν ἄνθρωπο.

Κάποτε καὶ κάπου στὴ γῇ συναντώμαστε μὲ τὸν ἄνθρωπο! Μὲ τὸν ἄνδρα, μὲ τὴ γυναῖκα, μὲ τὸ φίλο, μὲ τὸ γονιό, μὲ τὸ παιδί, μὲ τὸ δάσκαλο, μὲ τὸν ἄρχοντα, μὲ τὸν ποιμένα, μὲ τὸν πλούσιον, μὲ τὸν πτωχόν, μὲ τὸν καλόν, μὲ τὸν κοκόν, τέλος πάντων μὲ τὸν ἄνθρωπον, τὸ συνάνθρωπό μας. Κι' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος δὲ μπορεῖ ἢ τὸ χειρότερον δὲ θέλει νὰ μᾶς νοιώσῃ. Κι' αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἀντὶ νὰ μᾶς ἐκτιμήσῃ μᾶς περιφρονεῖ, ἀντὶ νὰ μᾶς λυπηθῇ μᾶς περιγελά, ἀντὶ νὰ μᾶς τιμήσῃ μᾶς φθονεῖ καὶ μᾶς ἐχθρεύεται, ἀντὶ νὰ μᾶς δώσῃ μᾶς παίρνει κι' ἀντὶ νὰ σταθῇ μὲ οἶκτο στίς ἀδυναμίας καὶ στίς ἀνάγκαις μας μᾶς ἐκμεταλλεύεται καὶ μᾶς πληγώνει περισσότερο. Γιατί ὅταν θὰ συναντηθοῦμε

με τὸν ἄνθρωπο, ὁ ἄνθρωπός μας αὐτὸς δὲ μᾶς κυττάζει καὶ δὲ μᾶς μετρᾷ ἔτσι πού εἴμαστε, ἀλλὰ μᾶς κρίνει καὶ μᾶς μετρᾷ ἀνάλογα μετὰ τὴν στενή του ἀντίληψη ἢ ἀνάλογα μετὰ τὴν σκληρὴ καὶ ἀκάθαρτη καρδιά του, ἀνάλογα μετὰ τὸ συμφέρον του κι' ἀνάλογα μετὰ τὸν ἐγωϊσμό του, ἀνάλογα μετὰ κείνο πού τὸν ζημιώνει κι' ἀνάλογα μετὰ κείνο πού τὸν ὠφελεῖ. Δυστυχῶς ἔτσι περίπου συναντόμαστε μετὰ τὸ συνάνθρωπό μας, μετὰ τὸν «πλησίον» μας στὴ ζωὴ. Κι' ὕστερα ἀπὸ μιὰ τέτοια συνάντηση κι' ἀπὸ μιὰ τέτοια «πεῖρα» μετὰ τὸν ἄνθρωπο δὲ μπορούμε παρὰ νὰ γυρίσωμε καὶ νὰ κλειστούμε στὸ σπιτί μας καὶ στὸν ἑαυτό μας καὶ νὰ θρηνολογούμεσ' ὅλη μας τὴ ζωὴ τὸ θλιβερὸ σύνθημα τῆς ἐποχῆς μας: **Εἶμαι ἔρημος στὸν κόσμον. Δὲ με νοιώθει κανεὶς.** Νὰ περίπου πῶς δημιουργεῖται τὸ αἶσθημα τῆς μοναξιᾶς ἀπὸ τὸ ὁποῖον τόσο ὑποφέρει ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος. Καὶ τὸ αἶσθημα αὐτὸ τὸ συναντᾷ κανεὶς καὶ στὰ ἄτομα καὶ στὰ ἔθνη. Ἐμεῖς οἱ Ἕλληνες ἰδιαιτέρως πήραμε τόσα ὀδυνηρὰ μαθήματα στὸ σημεῖο αὐτὸ καὶ ἀπὸ τοὺς φίλους μας καὶ ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας στοὺς τελευταίους καιροὺς. Βέβαια τὸ πρόβλημα τῆς μοναξιᾶς καὶ τῆς ὀρφάνιας τοῦ ἀνθρώπου συνδέεται στενὰ καὶ μετὰ τὸ ζήτημα τῆς πίστεως καὶ τοῦ δεσμοῦ μας μετὰ τὸ Θεό, γιατί εἶναι γνωστὸ πῶς ὅταν ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ γεμίζει τὴν καρδιά καὶ τὴ ζωὴ μας νοιώθομε λιγώτερο ἢ δὲν δοκιμάζουμε καθόλου τὴ στέρηση τοῦ ἀνθρώπου. Μὰ γιὰ τὸ σημεῖο αὐτὸ δὲν ὀμιλῶ σήμερα. Ἐπιμένω ξεχωριστὰ στὴ σχέση μας καὶ στὴ συνάντησή μας μετὰ τὸν ἄνθρωπο. . . .

Τὶ μεγάλο πρᾶγμα ποῦναι ἀλήθεια ἢ συνάντησή μας μετὰ τὸν ἄνθρωπο! Τὶ ἄπειρες συνέπειες στὴ χαρὰ ἢ στὴν ταπείνωσή μας, στὴ σωτηρίᾳ ἢ στὴν καταστροφή μας μπορεῖ νάχη ἢ συνάντησή μας μετὰ τὸν ἄνθρωπο! Εἶναι μεγάλες καὶ ἱερές οἱ στιγμὲς τοῦ συναντόμεθα μετὰ τὸ Θεό, μὰ τὸ ἴδιο εἶναι μεγάλες κι' ἱερές καὶ οἱ στιγμὲς πού συναντόμεθα μετὰ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ πρέπει νὰ προσθέσω δῶ πῶς μόνο κείνος πού συναντήθηκε προτίτερα εἰλικρινὰ μετὰ τὸ Θεό μπορεῖ ὕστερα νὰ συναντιέται καὶ μετὰ τὸν ἄνθρωπο. Καὶ πόσο θᾶπρεπε νὰ προσέχωμε ὅλοι μας τὴ συνάντηση αὐτὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πόσο θᾶπρεπε νὰ προσέχωμε ὅλοι

μας τὸν ἄνθρωπο ποὺ συναντοῦμε στὸν δρόμο μας, στὸ γραφεῖο μας, στὸ σπίτι μας, στὸ κατάστημά μας, στὸ σχολειό μας, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ῥχεται νὰ μᾶς ζητήση ἢ νὰ μᾶς προσφέρῃ, τὸν ἄνθρωπο ποὺ κλαίει ἢ τὸν ἄνθρωπο ποὺ γελά, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ῥχει δόξα ἢ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ῥχει ταπείνωση, τὸν ἄνθρωπο ποὺ ῥχει φῶς ἢ τὸν ἄνθρωπο ποὺ ῥχει σκοτάδι. Πόσο θᾶπρεπε νὰ προσέξωμε τὸν ἄνθρωπο, ὅταν ἀπευθύνεται στὸν ἄνθρωπο! Καὶ γνωρίζω βέβαια πὼς τὰ λάθη καὶ τὰ σφάλματα εἶναι μοιραῖα στὶς ἀνθρώπινες σχέσεις. Πολλές φορές ἐκεῖ ποὺ πᾶμε νὰ σφίξωμε τὴν καρδιά τῶν ἄλλων τὴν πληγώνωμε περισσότερο. Μὰ ὑπάρχει πάντα ἓνας τρόπος νὰ σκύβῃ κανεῖς καὶ νὰ δένη μὲ τὰ ἴδια του τὰ χέρια τὶς πληγές ποῦκαμε στὸν ἄλλο. Ὑπάρχει ἓνας μεγάλος ἱπποτισμός στὸν τρόπο ποὺ μπορεῖ ν' ἀναγνωρίσῃ κανεῖς τὰ σφάλματά του καὶ πρέπει νὰ γίνεται δεκτὸς μὲ ἀνάλογη εὐγένεια ἀπὸ κείνον ποὺ πληγώθηκε. Ἡ μετάνοια εἶναι ἡρωϊκὴ ἀρετὴ καὶ συγκινητικὴ ὁμολογία τοῦ μεγαλείου καὶ τῆς ἀθλιότητος ποὺ ὑπάρχει στὸν ἄνθρωπο καὶ πρέπει νὰ γίνεται δεκτὴ μὲ σεβασμὸ καὶ ἀληθινὸ οἶκτο καὶ ὄχι μὲ καγχασμὸ νικητοῦ πρὸς νικημένο. Ὅποιος δὲ μπορεῖ νὰ συγχωρῇ δὲ μπορεῖ καὶ ν' ἀγαπᾷ κι' ὅποιος δὲ μπορεῖ ν' ἀγαπᾷ δὲ μπορεῖ καὶ νὰ νοιώθῃ καὶ νὰ προσέχῃ τοὺς ἄλλους.

Τόσοι ἄνθρωποι, τόσα χέρια, τόσες καρδιές, τόσα συμφέροντα, τόσες μικρότητες καὶ τόσα πάθη δουλέψανε χρόνια τώρα γιὰ νὰ πληγώσουν τὸν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας καὶ νὰ τὸν κάμουν νὰ κλεισθῇ μέσα στὸν ἑαυτό του κοὶ νὰ θρηνῇ τὴν ἐρημιὰ καὶ τὴν ὀρφάνια του. Νὰ φοβᾶται τοὺς ἄλλους καὶ νὰ φοβοῦνται αὐτὸν οἱ ἄλλοι. Ἄς ἔλθουν λοιπὸν τώρα ἄλλοι ἄνθρωποι, ἄλλα χέρια, ἄλλες καρδιές νὰ ἀγαπήσουν καὶ νὰ συντρέξουν τὸν ἐρημικὸ ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας. Ὅσοι ἔχουν τὶς καρδιές των γεμάτες ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἄς κινηθοῦν νὰ συναντήσουν τὸ μοναχικὸ ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας. Ὅσοι ἔχουν τὶς καρδιές γεμάτες ἀπὸ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ ἄς πλησιάσουν νὰ συντροφέψουν τὸν ἄνθρωπο τῆς ἐποχῆς μας. Ὅποιοι ξεκινᾷ μὲ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ γιὰ νὰ βρῇ τοὺς ἄλλους θὰ τοὺς συναντήσῃ ὅσο μακριὰ καὶ δύσκολη κι' ἂν εἶναι ἡ πορεία αὐτή. Ἡ Χριστιανικὴ ἀγάπη δὲν κουράζεται καὶ δὲν ἀστοχεῖ.

Στή χριστιανή γυναίκα τῆς ἐποχῆς μας:

«ἤραν τὸν Κύριόν μου καὶ
οὐκ οἶδ'α ποῦ ἔθηκαν αὐτόν».

(Ἰωάν. Κ' 13)

Τόσα ἔχουν εἰπωθῇ γιὰ τὰ δάκρυα τῆς γυναίκας: Πῶς εἶναι εὐκόλα. Πῶς εἶναι προσποιητά. Πῶς εἶναι ὑστερικά, πῶς εἶναι... Μὰ ὅ,τι καὶ νᾶναι ὑπάρχουν μερικὲς στιγμὲς στὴ ζωὴ τῆς κάθε γυναίκας καὶ χωριστὰ στὴ ζωὴ μερικῶν ὑπερόχων γυναικῶν τῆς ἱστορίας ποὺ διορθώνουνε καὶ ἐξαγνίζουνε ὅλα τὰ δάκρυα ποὺ κατηγοροῦμε στὴ γυναίκα. Κι' ἀνάμεσα στὰ τόσα ἄλλα ἱερὰ κι ἅγια δάκρυα ποὺ κύλησαν ποτὲ ἀπὸ τὰ μάτια τῆς γυναίκας ξεχωριστὴ τιμὴ ἀνήκει στὰ δάκρυα τῆς Μαρίας, ποὺ πῆγε νὰ κλάψῃ νύχτα ἄκόμη στὸ μνήμα τοῦ Σταυρωμένου Θεοῦ μας. Κι' ἂν σ' ὀλόκληρῃ τῇ σκληρῇ τραγωδίᾳ τοῦ Γολγοθᾶ ὑπάρχουν κάπου-κάπου καὶ σκηνὲς μὲ λίγο φῶς καὶ λίγη γλυκάδα, τίς σκηνὲς αὐτὲς τίς πλέκει καὶ τίς ἡμερώνει μόνο ἡ συμπαράσταση κι' ἡ παρουσία τῶν ἀφοσιωμένων γυναικῶν τῆς Γαλιλαίας. Μιὰ συμπαράσταση ποὺ μαζί μὲ τὴ συγγνώμη τοῦ Ἀθῶου Σταυρωμένουπρααίνει τὸ σκληρὸ τοῦτο δράμα καὶ τοῦ δίνει μιὰ σχεδὸν εἰδυλλιακὴ ὁμορφιά καὶ γοητεία.

Ξέρομε πολὺ καλὰ τὴ στάση καὶ τὴ συμπεριφορὰ ποὺ ἔδειξαν οἱ Μαθητὲς σὲ κείνη τὴν περίσταση. Οἱ πολλοὶ σκόρπισαν. Ὁ ἓνας ἐπρόδωσε, ὁ ἄλλος ἀρνήθηκε καὶ ὁ ἄλλος, ὁ πλεῖο ἀγαπημένος, ποὺ τόλμησε νὰ φτάσῃ ὡς τὸν Σταυρὸ δὲν εἶπε μιὰ λέξη, δὲν ἔκαμε μιὰ προσπάθεια γιὰ νὰ βοηθήσῃ τὸν Διδάσκαλό του. Μὰ οἱ γυναῖκες δὲν ἡσχάσαν. Ἡ Κλαυδία Πρόκουλα, ἡ γυναίκα τοῦ Πιλάτου, στέλνει ἄνθρωπο καὶ παραγγέλλει στὸν ἄνδρα της, νὰ προσέξῃ τὴν ἀθωότητα τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ μοναδικὴ ἀνθρώπινη ὑπεράσπιση, ποὺ προσεφέρθηκε στὸ Μεγάλο Ἀ-

θῶο καὶ μ' ὅλο πού δὲν στάθηκε ἱκανὴ νὰ Τὸν σώσῃ ἀπὸ τὴν παράνομη καταδίκη Του, τιμᾷ ὥς τόσο τὴ γυναῖκα καὶ ἐπικυρώνει τὸ προνόμιο καὶ τὴ δεξιοτεχνία της στὸν οἶκτο καὶ στὴν ὑπεράσπιση ὅλων τῶν κατατρεγμένων.

“Ὅταν ἀνέβαιναν ὕστερα στὸ Γολγοθᾶ ξοπίσω ἀπὸ τὸ Χριστὸ ἀκολουθοῦσαν πάλι οἱ γυναῖκες πού ἔμειναν ὥς τὸ τέλος κι' ἀποσύρθηκαν τελευταῖες ἀπὸ τὸ σταυρὸ καὶ τὸν ἐνταφιασμό Του, κρατώντας μέσα στὴν καρδιά των —ἄσβυστη κι' ἀθάνατη τὴν ἀγάπη Του καὶ τὴν ἀνάμνησή Του. Καὶ πάνω ἀπ' ὅλες περισσότερο ἢ Μαρία τῶν Μαγδάλων ἔχει τὴν ὁδύνη Του κι' ἔρχεται νὰ θρηνήσῃ ἀκόμη μιὰ φορὰ πάνω στὸν ἀνοιχτό Του τάφο. «Γύναι τί κλαίεις; τίνα ζητεῖς;» **«Ὅτι ἦραν τὸν Κύριόν μου καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν».**

Δὲν εἶναι μόνο ὁ δικός σου Κύριος, Μαρία. Εἶναι καὶ ὁ ἰδικός μας Κύριος. Εἶναι ὁ Κύριος ὅλων μας. Καὶ θὰ εἶναι Κύριος ὅλων ἐκείνων, πού ὕστερα ἀπὸ σένα κι' ἀπὸ μᾶς θὰ κλείσουνε στὴν καρδιά των μεγάλους πόθους κι' ὠραίες νοσταλγίες καὶ θὰ ζητήσουνε ἓνα Θεὸ νὰ τὶς ἱκανοποιήσῃ. Μὰ σοῦ ἀνήκει αὐτὸ τὸ προνόμιο νὰ Τὸν θεωρῇς μόνο δικό σου. Τ' ἁγιά σου αἰσθήματα καὶ ἡ θερμὴ σου ἀφοσίωση σ' ἓνα διωγμένο, σ' ἓνα συκοφαντημένο καὶ σταυρωμένο Θεὸ σοῦ δίνουν τὸ δικαίωμα καὶ τὸ προνόμιο αὐτό. Ἀνάμεσα στοὺς λιγοστοὺς ἐκείνους πού κράτησαν στὶς καρδιές των ἀκέραιη τὴν πεποίθησή των στὴν ἀθωότητα καὶ τὸ μεγαλεῖον Του καὶ σ' αὐτὲς ἀκόμη τὶς χειρότερες στιγμὲς τῶν παθῶν καὶ τῆς ταπείνωσής Του, ἐσύ, ὦ Μαρία, στάθηκες ἡ πλεὶς δυνατὴ κι' ἡ πλεὶς ἀφοσιωμένη γιὰ νὰ δείχνης μὲ τὸ παράδειγμά σου αὐτό, τὴν ὑπεράσπιση πού ἡ χριστιανικὴ γυναῖκα ὅλων τῶν αἰώνων θὰ προσφέρῃ στὴ θρησκεία Του. Ἐσύ πῆγες πρώτη στὸν τάφο Του, ἐσύ Τὸν εἶδες πρώτη καὶ τοῦ μίλησες μὲ τὴ γλυκεῖα συνηθισμένη προσφώνησή σου Ραββουνὶ (Διδάσκαλε) κι' ἐμεῖς κάθε χρόνο τὸ Πάσχα μέσα στὴ σιωπὴ καὶ τὴν κατάνυξη τοῦ γλυκοῦ ἑαρινοῦ ὄρθρου τῆς «μιᾶς τῶν Σαββάτων» περιμένομε ἀπὸ τὸ στόμα σου πρῶτα νὰ μάθωμε τὴν Ἀνάστασι τοῦ Θεοῦ μας.

Μὰ καὶ σήμερο βρισκόμαστε μπροστὰ σ' ἓνα ἀνοι-

κτὸ τάφο. Σ' ἓνα τάφο μπροστὰ στὸν ὁποῖον μιὰ σύγχρονη Μαρία θὰ μπορούσε νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ θρῆνο της καὶ τὸ παράπονό της «ἤραν τὸν Κύριόν μου καὶ οὐκ οἶδα ποῦ ἔθηκαν αὐτόν». Κι' ὁ τάφος αὐτὸς εἶναι ἡ καρδιά τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου, ποῦναι ἀδειανὴ ἀπὸ τὸ μυστήριον καὶ τὴ δύναμιν τῆς πίστεως. Λίγες ἐποχὲς στὴν ἱστορίαν θὰ μπορούσαν νὰ συγκριθοῦνε μὲ τὴ δική μας σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ τὸ κενό, τὴν κατὰπτωσιν καὶ τὴν ὁδύνῃ τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Οἱ περισσότεροι δὲν ἔχουν στὴ σκέψιν των καὶ στὴ ζωῇ των κανένα ἰδανικόν κι' οἱ λιγστοὶ ποῦ τὸ ζητοῦνε δὲν ἔχουνε τὴ δύναμιν νὰ τὸ ἀκολουθήσουνε, νὰ τὸ ποῦνε καὶ νὰ τὸ ὑπερασπίσουνε μέσα στὴ γενικὴ σύγχυσιν καὶ δειλίαν ποῦ χαρακτηρίζει τὴν ἐποχὴ μας. Λεῖπει ὁ δυνατὸς ἐκεῖνος παλμός, ποῦ γεμίζει τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου κι' ὁλόκληρην τὴ ζωὴν ἀπὸ πόθον καὶ νοσταλγίας, ἀπὸ ὄνειρα καὶ σκοποὺς καὶ τὴν κάνει δημιουργικὴ καὶ μεγάλη. Λεῖπει ὁ ἡρωϊσμός ἐκεῖνος ποῦ θάπαιρνε ἔστω κι' αὐτὰ τὰ μέτρια ὄνειρα τῆς ψυχῆς μας καὶ τὰ ὄνειρα ὅλης μαζὶ τῆς ἀνθρωπότητος γιὰ νὰ τὰ φέρῃ μὲ γενναιότητα στὴν πραγματοποίησίν των. Λεῖπει μιὰ φλόγα ποῦ θ' ἄναβε ὅλες τὶς σβυστὲς καρδιὰς τῶν καιρῶν μας. Λεῖπει ὁ Θεὸς Ἐκεῖνος, ποῦ τόσα χρόνια καὶ τόσα πράγματα καὶ τόσοι ἀνθρωποὶ δουλέψανε μὲ πείσμα νὰ Τὸν διώξουνε καὶ νὰ τὸν σκοτώσουνε στὴν καρδίαν τοῦ νεωτέρου ἀνθρώπου. Λεῖπει ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν καρδίαν τοῦ συγχρόνου ἀνθρώπου καὶ τόσα εἰδῶλα διεκδικοῦνε καὶ παίρνουνε τὴ θέσιν τοῦ μέσα σ' αὐτήν, κάνοντας ἔτσι τὴ ζωὴ στεῖρα, κακὴ καὶ θλιβερή. Καὶ κείνη ἡ λιγοστὴ πίστις ποῦμεινε ἀκόμη σὲ μερικὰ στήθη εἶναι μιὰ πίστις ξεθωριασμένη καὶ νεκρή, μιὰ πίστις ποῦ δὲ βογγᾷ, δὲ χτυπᾷ, δὲ ἀλλάζει τὴν θέσιν τῶν βουνῶν, δὲ κάνει θαύματα, δὲ σώζει καὶ δὲ ὁμορφαίνει τὴ ζωὴ. Κάθησε λοιπόν, ὦ Μαρία τῶν καιρῶν μας, μπροστὰ σ' αὐτὸ τὸν ἀνοιχτὸ τάφο τῆς ἀνθρώπινης καρδιᾶς καὶ μίλησέ μας γιὰ τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Θεοῦ ποῦ πέθανε μέσα μας.

Μαρία τῶν καιρῶν μας, χριστιανὴ γυναῖκα τῶν καιρῶν μας: Γυναῖκα τοῦ σπιτιοῦ καὶ τοῦ γραφείου, γυναῖκα τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς πόλεως, γυναῖκα τοῦ Μοναστηριοῦ καὶ

τοῦ ἐργοστασίου, γυναίκα τοῦ μόχθου καὶ τῆς ἄνεσης, ὡ χριστιανὴ γυναίκα τῶν καιρῶν μας, ὑπεράσπισε τὸ διωγμένο καὶ συκοφαντημένο Χριστὸ τῆς ἐποχῆς μας κι' ἀνάστησέ τον στὴν καρδιά τοῦ παιδιοῦ σου, τοῦ συζύγου σου, τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ τοῦ ἀγαπημένου σου. Ἐνα κομματί ἀπ' αὐτὴ τὴ μεγάλη δύναμη τῆς ἀγάπης καὶ τῆς ἀφοσίωσης, ποὺ Ἐκεῖνος ἔβαλε τόσο πλούσια στὴν καρδιά σου, γιὰ νὰ βρίσκης μέσα σ' αὐτὴν τὴν εὐτυχία σου καὶ τὸν προορισμό σου, πρόσφερε καὶ σὺ σ' Αὐτόν. Ἐνα κομματί ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀγάπη, ποὺ τόσο εὐκολὰ ἀλλὰ καὶ τόσο ἀνώφελα καὶ ἐπικίνδυνα σπαταλᾷς συχνὰ στὴ ζωὴ σου, φύλαξε καὶ γιὰ Κεῖνον. Γιὰ Κεῖνον ποὺ ἀποκάλυψε στὸν κόσμον τὴν Ἀγάπη, γιὰ Κεῖνον ποὺ ἐξάγνισε τὴν Ἀγάπη καὶ τὴν ὥρισε κυρίαρχο νόμον στὴν τελειότητα καὶ τὴ Βασιλεία του.

✕ — **«Ἡ μοῖρα τῶν γυναικῶν—λέει ὁ Μπερδιάγεφ—εἶναι νὰ φέρνουνε πάντα σὰν τίς Μυροφόρες τῶν Εὐαγγελίων τὰ ἀρώματα εἰς τὴν ζωὴν».** Φέρε καὶ σὺ χριστιανὴ γυναίκα τὸ ἄρωμα τῆς ὡραίας πίστεως τοῦ Χριστοῦ κι' ἀρωμάτισε τὴ λερωμένη κι' ἄσχημη ζωὴ τῶν καιρῶν μας. Ἀνάστησε τὴν πίστη αὐτὴ παντοῦ ὅπου φτάνει ἡ ἐπιρροή, ἡ δύναμη καὶ ἡ γοητεία σου. Ἀνάστησέ την μὲ τὰ λόγια σου καὶ μὲ τὰ ἔργα σου, μὲ τὸν οἶκτον σου, μὲ τὴ φιλάνθρωπία σου, μὲ τὴν ἀφοσίωση, τὴν ἐγκαρτέρηση καὶ τὴν ὑπομονή σου. Τὸ ἔργο αὐτὸ θὰ σταθῇ τὸ ὡραιότερο μέσα στὴ ζωὴ σου καὶ θ' ἀπλώσῃ τὴ δύναμη καὶ τὴν ὁμορφιά του σ' ὅλους τοὺς ἄλλους σκοποὺς τῆς μοίρας σου καὶ τῆς ἀποστολῆς σου.

Νὰ γεννηθοῦμε δυὸ φορές:

«Ἐν μήτις γεννηθῇ ἄνωθεν οὐ δύναται ἰδεῖν τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ».

(Ἰωάν. 1' 3)

Ἡ γέννηση τοῦ Θεανθρώπου δὲν εἶναι μόνο ἓνα Μυστήριον κι' ἓνα Θαῦμα. Εἶναι κι' ἓνα συμβολικὸ γεγονός ποὺ δείχνει στὸν ἄνθρωπο τὸν σκοπὸ καὶ τὸν προορισμὸ του. Γιατὶ ἡ ἑνανθρώπιση τοῦ Θεοῦ σημαίνει τὴν πνευματοποίηση τοῦ ἀνθρώπου. Ὅπως στὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ὁ Θεός, τὸ πνεῦμα, κατέβηκε καὶ ντύθηκε τὴν ἀνθρώπινη σάρκα, ἔτσι καὶ στὸν ἄνθρωπο χρειάζεται νὰ κάμωμε πάντα μιὰ «ἐνσάρκωση», νὰ βάζωμε τὸ πνεῦμα στὴ συνηθισμένη φυσικὴ μας ὑπαρξη καὶ νὰ τὴν πνευματοποιοῦμε.

Ἕνας ὄχι καὶ πολὺ παλαιὸς παιδαγωγός, ὁ Κομμένιος, ἔλεγε τοῦτα τὰ ὠραῖα λόγια: «Δυὸ φορές πρέπει νὰ γεννηθῇ ὁ ἄνθρωπος. Τὴ μιὰ ἀπὸ τὴν κοιλιά τῆς μάνας του καὶ τὴν ἄλλη ἀπὸ τὸ ἴδιο του τὸ πνεῦμα». Μιὰ δευτέρη γέννηση λοιπὸν χρειάζεται νὰ κάμωμε πάντα μέσα στὸν ἑαυτό μας, μιὰ γέννηση μέσα στὴν ὁποία τὸ φυσικὸ πρὸς πνεῦμα ποὺ παίρνομε ἀπὸ τὴ σωματικὴ μας γέννηση πρέπει νὰ ἀνασχηματισθῇ, νὰ κυοφορηθῇ μέσα στὸ πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ καλότερο καὶ εὐγενέστερο καὶ ἀγιώτερο. Ὅπως κόβομε καὶ μπολιάζομε τὰ ἄγρια δένδρα μὲ μπόλια ἐξευγενισμένων καρπῶν, τὸ ἴδιο ἔχομε καὶ δῶ νὰ μπολιάσωμε τὴν πρωτόγονη καὶ μισοβάρβαρη καρδιά μας μὲ τὸ ἐξευγενισμένο Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Πρέπει νὰ ἀντικαταστήσωμε τὸν «παλαιὸν ἄνθρωπο τῆς ἁμαρτίας» μὲ τὸν νέον ἄνθρωπο τῆς χάριτος», ὅπως λέγει ἡ Γραφή καὶ ἡ Θεολογία μας. Πρέπει νὰ πάρωμε τὰ αἰσθήματα, τὶς σκέψεις κι' ὁλόκληρο τὸν φυσικὸ μας χαρακτῆρα, νὰ τὸν ἀναβαπτίσωμε καὶ νὰ τὸν ἐξημερώσωμε στὴν ἀγιωσύνη καὶ στὴν τελειότητα. Πρέπει νὰ πάρωμε καὶ νὰ συντρί-

ψώμε οἱ ἴδιοι μὲ τὰ χέρια μας τὸν παλαιὸ ἑαυτὸ μας, τὸν κατώτερο καὶ κτηνώδη ἑαυτὸ μας, καὶ νὰ τὸν ξανακτίσωμε πάλι στὰ θεμέλια καὶ στὸ σχέδιο ποὺ μᾶς χαράζει ὁ Θεός.

Τώρα πῶς θὰ γίνη αὐτὸ τὸ ἔργο καὶ τὸ θαῦμα εἶναι κι' αὐτὸ μυστήριον καὶ μπαίνει μέσα στὰ μεγάλα σχέδια τοῦ Θεοῦ καὶ μέσα στὰ ἰδιαίτερα ἱερὰ κι' ὀδυνηρὰ πολλές φορὲς μυστικά, τῆς δικῆς μας τῆς ψυχῆς:

Γιατὶ μπορεῖ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ γονιμοποίηση καὶ ἀναγέννηση τοῦ ἑαυτοῦ μας νὰ γίνη ἀνώδυνα καὶ ποιητικά, ὅπως γίνεται στὰ λουλούδια ποὺ οἱ μέλισσες περνοῦνε μὲ τὸ τραγοῦδι των καὶ μεταφέρουνε τὴ γύρη ἀπὸ ἄνθος σὲ ἄνθος. Μπορεῖ νὰ γίνη ἀκόμη πλεὶς μυστηριακὰ μὲ τὸ πνεῦμα ποὺ «πνεῖ ὅπου θέλει» καὶ μεταμορφώνει μὲ τὴ χάρι του καὶ τὸν πλεὶς διεστραμμένο ἑαυτὸ μας. Μὰ τὸ ἴδιο ἡ ἀναγέννηση αὐτὴ μπορεῖ νὰ γίνη μ' ἓνα ὀδυνηρὸ τρόπο, σὰν τότε ποὺ κόβομε τίς κορφές καὶ τὰ κλαδιὰ τῶν μεγάλων δένδρων γιὰ νὰ περάσωμε στοὺς κλαδεμένους κορμούς των τὰ μικρὰ μπόλια τῶν ἐξευγενισμένων καρπῶν. Καὶ μπορεῖ ἀκόμη νὰ γίνη πλεὶς ὀδυνηρὴ μὲ τὸν ἴδιον τρόπο ποὺ ὁ σιδερεᾶς βάζει στὴ φωτιά τὰ σκουριάρικα καὶ τ' ἄχρηστα σίδερα γιὰ νὰ τὰ ξανακάνη καινούργια καὶ χρήσιμα.

Ἔτσι ἡ νοσταλγία καὶ ἡ προσπάθεια, ἡ δοκιμασία καὶ ὁ ἀγώνας, ὁ πύρινος πόνος καὶ ἡ βαθειὰ χαρά, μποροῦνε νὰ ἐτοιμάσουν καὶ νὰ βοηθήσουνε αὐτὴ τὴ δεύτερη γέννηση τοῦ ἑαυτοῦ μας, ποὺ κρίνει ἀποφασιστικὰ τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς μας, καὶ τὴν ἐπιτυχία τοῦ προορισμοῦ μας.

→ Κεῖνοι ποὺ δὲ θὰ νοιώσουν τὸν πόθο καὶ τὴν ἀνάγκη νὰ ἀναγεννήσουν καὶ νὰ ἐξευγενήσουν τὸ πνεῦμα των, κεῖνοι ποὺ δὲ θὰ μοχθήσουνε καὶ δὲ θὰ κουρασθοῦνε στὸ κτίσιμο τοῦ ἑαυτοῦ των, περνοῦνε μάταια τὴ ζωὴ των καὶ δὲ θὰ νοιώσουνε ποτὲ τὴ γοητεία τοῦ ἀληθινοῦ ἀνθρώπου, τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου γιὰ τὸν ὁποῖο ὁ ποιητὴς Μένανδρος ἔλεγε **«ὥς χαρίεν ἔσθ' ἄνθρωπος ὅταν ἄνθρωπος ᾖ.»** Πόσο ὠραῖο πρᾶγμα δηλ. εἶναι ὁ ἄνθρωπος ὅταν εἶναι ἄνθρωπος. | Κι' ἀκόμη κεῖνοι ποὺ πέρα ἀπὸ τὴν φυσική

↙

τών γέννηση, πέρα από τὴ γέννηση τῆς σάρκας δὲ θὰ ζητήσουνε νὰ ἐνσαρκωθῇ μέσα των «τὸ πνεῦμα», δὲ θὰ ζητήσουνε νὰ ρθῇ στὴν καρδιά των αὐτὴ ἡ Ἁγία φλόγα τῶν οὐρανῶν, κεῖνοι ποὺ δὲ θὰ γνωρίσουνε τὶς μεγάλες λαχτάρεις καὶ τὶς τυραννικὲς νοσταλγίες τῆς τελειότητος, κεῖνοι ποὺ δὲ θὰ αἰσθανθοῦνε τὶς ὠδίνες αὐτοῦ τοῦ μυστηριακοῦ τοκετοῦ, αὐτοὶ δὲν «θὰ εἰσέλθουν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ», δὲ θὰ χορτάσουνε οὔτε κεῖνο ποὺ μᾶς δίνει ἡ στιγμή, οὔτε ἐκεῖνο ποὺ μᾶς ὑπόσχεται ἡ αἰωνιότης.

Μὰ περισσότερο κεῖνοι ποὺ δὲ θὰ κάμουνε αὐτὴ τὴν «ἀναγέννηση», αὐτὴ τὴ δημιουργία τοῦ ἐσωτερικοῦ καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, δὲ θὰ μπορέσουνε ποτὲ νὰ «ἀνθρωποποιήσουνε» τοὺς ἄλλους. Δὲ θὰ μπορέσουνε ποτὲ νὰ δώσουνε καὶ νὰ δανείσουνε ἕνα «προζύμι» πνευματικό, ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτό των στοὺς ἄλλους γιὰ νὰ τοὺς ἀναθρέψουν καὶ νὰ τοὺς παιδαγωγήσουν. Γιατὶ μόνο ὁποῖος κλείνει μέσα του τὸν ἄνθρωπο περισσότερο καὶ εὐγενικὸ μπορεῖ νὰ τὸν μεταδίδῃ καὶ στοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς «ἀνθρωποποιῇ».

78

+

Κεῖνοι πού προσμένουνε στήν πόρτα τοῦ Θεοῦ:

«Ἀίτεῖτε καί δοθήσεται ὑμῖν».

(Ματθ. Ζ' 7)

Ἕνας ἄνθρωπος —ὁ φιλόσοφος καί ποιητής Γκαῖτε— πού εἶχε τόσα χαρίσματα στοῦ πνεῦμα του καί τόσα ἀγαθὰ στή ζωή του, καί θά μπορούσε νᾶναι ἀπόλυτα. εὐτυχισμένος, διατύπωσε μ' ὅλα ταῦτα αὐτό τὸ θλιβερό συμπέρασμα γιὰ τὴ ζωή: «Ζωὴ εἶναι νὰ στερεῖσαι, νὰ στερεῖσαι μονάχα». Κι' ἂν σ' ἔνα τέτοιο μεγάλο καί δυνατὸ πνεῦμα ἡ ζωὴ φάνηκε φτωχὴ καί στενόχωρη, σ' ὅλους ἐμᾶς τοὺς ἄλλους γίνεται ἀκόμη πλεὶς στενόχωρη καί καταθλιπτική. Γιατὶ πότε ἡ ζωὴ μας γίνεται τόσο μικρὴ καί περιορισμένη πού δὲ μπορεῖ νὰ χωρέσῃ οὔτε τὴν πλεὶς μικροκαμωμένη ψυχὴ μας καί πότε πάλι ἡ ψυχὴ μας βρίσκεται τόσο μεγάλη κι' ἀπέραντη, πού δὲν τὴν χωρεῖ καμμιά ζωὴ ὅσο πλατεῖα κι' ἂν εἶναι. Ὅταν τύχει μάλιστα αὐτὴ ἡ μεγάλη κι' ἀνήσυχη ψυχὴ μας νὰ κλεισθῇ σὲ μιὰ στενὴ κι' ἄθλια ζωὴ, τότε ἡ στέρηση γιὰ τὴν ὁποία μιλοῦμε γίνεται ἀκόμη πλεὶς τραγικὴ.

Μὰ ἕνας πού στερεῖται ζητᾷ ἐκεῖνο πού τοῦ λείπει. Ζητοῦμε ὅλοι μας ἐκεῖνο πού μᾶς λείπει, ἐκεῖνο πού χρειαζόμαστε, ἐκεῖνο πού θέλουμε νὰ ἔχουμε, ἐκεῖνο πού πρέπει νὰ ἔχουμε. Κι' εἶναι σωστὸ βέβαια νὰ ζητοῦμε «πρῶτον τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καί πάντα τὰ ἄλλα προστεθήσεται ὑμῖν», ὅπως μᾶς παράγγειλε ὁ Χριστός, ἀλλὰ μέσα στή ζωὴ τὰ ἐπίγεια καί τὰ οὐράνια, τὰ πνευματικὰ καί τὰ ὕλικά, συνδέονται καί συμπλέκονται καί ἀλληλοεξαρτῶνται τόσο πολὺ ἀνάμεσά των, πού ἡ στέρηση τῆς ὕλης νὰ βλάπτῃ τὸ πνεῦμα κι' ἀντίστροφα πάλι ὅταν λύπῃ τὸ πνεῦμα νὰ γίνεται ἄχρηστη κι' ἐπικίνδυνη κι' ἡ ὕλη. Χρειαζόμαστε στή ζωὴ μας καί τὴν ὕλη καί τὸ πνεῦμα καί ζητοῦμε πράγματα πού ἀνήκουν καί στὴν ὕλη καί στοῦ πνεῦμα. Ζητοῦμε

πράγματα που βρίσκονται στὰ χέρια τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ζητοῦμε πράγματα που βρίσκονται μόνο στὰ χέρια τοῦ Θεοῦ.

Ζητοῦμε πράγματα ποῦναι ἄφθονα στὴ ζωὴ καὶ μπροστὰ στὰ μάτια μας κι' ὅμως ἐμεῖς δὲ μπορούμε ἢ δὲν ξέρομε νὰ τὰ βροῦμε. Γιατὶ ὑπάρχει πολὺ ψωμί στὸν κόσμον μὰ ὅλοι δὲν ἔχουν ψωμί. Ὑπάρχουν πολλοὶ ἄνθρωποι στὸν κόσμον μὰ ὅλοι δὲν ἔχουν ἄνθρωπο. Ὑπάρχει πολλὴ χαρὰ στὴ ζωὴ μὰ ὅλοι δὲν εἶναι εὐτυχισμένοι. Ὑπάρχει πολλὴ ὑγεία μὰ ὅλοι δὲν εἶναι ὑγιεῖς. Ὑπάρχει πολλὴ γνώση μὰ ὅλοι δὲν εἶναι σοφοὶ κι' ὑπάρχει ἀκόμη πολλὴ ἀρετὴ μὰ ὅλοι δὲν εἶναι ἄγιοι. Ὁ ἓνας λείπεται ἓνα κομμάτι ψωμί, ἐκεῖνο ἴσως τὸ ἴδιο κομμάτι ποὺ ἄλλοι ρίχνουν στὰ σκουπίδια. Ὁ ἄλλος χρειάζεται ἓνα ρούχο, ἴσως ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποὺ οἱ ἄλλοι σπαταλοῦν στὴ μόδα καὶ στὴν ἐπίδειξίν των. Ὁ ἓνας κάθεται ἄρρωστος καὶ προσμένει ὑγεία καὶ δύναμη, ἐκεῖνα ἀκριβῶς ποὺ ἄλλοι σπαταλοῦν σὲ μιὰ παραστρατημένη ζωὴ κι' ἄλλος πάλι κάθεται σ' ἓνα κρεβάτι μὰ δὲν προσμένει τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὸ θάνατο. Ὁ ἓνας κρατεῖ καὶ περιφέρει μέσα στὸ χάος τῆς ζωῆς ἔρημη κι' ὀρφανὴ τὴν καρδιά του, ζητῶντας ἓνα ἄλλο στήθος νὰ τὴν ἀποθέσῃ κι' ἄλλος πάλι ποῦναι πληγωμένος ἀπὸ τοὺς δεσμοὺς καὶ τὶς φιλίες ζητᾷ τὴ μοναξιά καὶ τὴ γαλήνη του.

Μιὰ γυναῖκα μαραίνεται καὶ προσμένει τὸ στεφάνι τοῦ γάμου καὶ μιὰ ἄλλη ποὺ τὸ φορεῖ στενάζει μέσα στὴν κόλαση ἐνὸς ἀταίριαστου δεσμοῦ.

Μιὰ μάννα στεῖρα περιμένει τ' ἀγέννητο παιδί της, μιὰ ἄλλη τῷχει στὴν ξενητεία, μιὰ ἄλλη ζητᾷ τὸ γυρισμό του ἀπὸνα χαμένο δρόμο κι' ἀκόμη μιὰ ἄλλη τ' ἀπαντέχει νὰ γυρίσῃ κι' ἀπ' αὐτὸ τὸ ταξίδι τοῦ θανάτου.

Μὰ ἔστω. Αὐτοὶ π' ἀρνηθῆκανε αὐτὰ τὰ μικρὰ ἅγια πράγματα, μέσα στὰ ὁποῖα πλέκεται ἡ ζωὴ μας μὲ τὴν ἀθλιότητα, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ μεγαλεῖον της, τί ἔχουν αὐτοὶ νὰ ζητήσουν; Αὐτοὶ ποὺ βάλανε σκοπὸ των νὰ σκεπᾶσουν μέσα των κι' ὁλόγυρά των κάθε γήϊνη φωνὴ γιὰ ν' ἀκούσουν τάχα ξεκάθαρη τὴν πρόσκληση καὶ τὴν ἁρμονία τῶν οὐρανῶν τί θέλουν ἀκόμη νὰ ζητήσουν; Ὅμως κι αὐτοὶ

ζητοῦν: Κι' ἴσως ἡ δική των ζήτησις νᾶναι ἡ πλειὸ ὀδυνηρὴ κι' ἡ πλειὸ κουραστικὴ. Γιατὶ ὅποιος πέτυχε τὸ μικρὸ τοῦ μένει νὰ ζητήσῃ τὸ μεγάλο κι' ὅποιος φτάνει στὸ μεγάλο τοῦ μένει νὰ ζητήσῃ τὸ ἀπόλυτο. Ὅποιος ξεπέρασε τὸ σκοτάδι τοῦ μένει νὰ κατακτήσῃ τὸ φῶς, κι' ὅποιος ἀρνήθηκε τὸ ψέμμα τοῦ μένει νὰ μάθῃ τὴν ἀλήθεια. Ὅποιος νίκησε τὸ κτῆνος τοῦ μένει νὰ προχωρήσῃ στὸν ἄνθρωπο κι' ὅποιος ἔφτασε στὸν ἄνθρωπο τοῦ μένει νὰ προχωρήσῃ στὸν ὑπεράνθρωπο καὶ στὸ Θεὸ ἀκόμη. Πέρα ἀπὸ τὸ μικρὸ καὶ τὸ ἀκάθαρτο καὶ τὸ χυδαῖο ὑπάρχει τὸ καθαρό, τὸ ἄσπιλο, τὸ ἄχραντο καὶ τὸ ἀμόλυντο μ' ὅλες τὶς τραγικὰς μεταπτώσεις κι' ἐναλλαγὰς τῆς ψυχῆς μας ἀπὸ τὸ ἓνα στὸ ἄλλο. Κι' αὐτὸς ἀκριβῶς ὁ μέγας καὶ ἀσίγαστος πόθος ποὺ σέρνει τὴν ψυχὴ μας στὸ μεγάλο καὶ τὸ τέλειο κι' ὅταν ἀκόμη ἀποτυγχάνομε καὶ συντριβόμαστε στὶς πτώσεις καὶ στὰ τραύματά μας, αὐτὸς εἶναι ποὺ μεταγλῶνι τὴ στέρησίν μας καὶ μᾶς κάνει ἀδιάκοπα νὰ ζητοῦμε.

Κύριε, εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ στέκονται στὴν πόρτα Σου καὶ περιμένουν. Εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ σοῦ ζητοῦνε. Αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε τὰ μικρά κι' αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε τὰ μεγάλα. Αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε τὰ ἐφήμερα κι' αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε τὰ αἰώνια. Αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε μὲ γογγυσμοὺς καὶ μὲ βλαστήμιες κι' αὐτοὶ ποὺ ζητοῦνε μόνο μὲ τὴ σιωπὴ των, μόνο μὲ τὸ παραπονεμένο βλέμμα των. Αὐτοὶ ποὺ σοῦ φέρνουνε κερὶ καὶ πρόσφορο γιὰ νὰ σοῦ ζητήσουνε ἓνα χατήρι κι' ἓνα «ῥουσφέτι» κι' αὐτοὶ ποὺ σοῦ φέρνουνε τὰ δάκρυα, τὴν καρδιά καὶ τὴν ζωὴ των ὁλόκληρη. Κύριε, εἶναι πολλοὶ αὐτοὶ ποὺ στέκονται στὴν πόρτα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς γενναιοδωρίας Σου, στὴν πόρτα τῶν ἐπαγγελιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων Σου, στὴν πόρτα τῆς Εὐσπλαχνίας καὶ τῶν Οἰκτιρμῶν Σου.

Μὰ τί θὰ ποῦμε, Κύριε, σ' αὐτοὺς ποὺ Σε περιμένουνε ν' ἀνοίξης καὶ νὰ φανῆς; Τί θὰ ποῦμε σ' ὅλους αὐτοὺς ποὺ στέλνομε καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι νὰ σταθοῦνε καὶ νὰ περιμένουνε στὴν πόρτα τῆς πίστεως καὶ τῆς χάριτος Σου; Σ' αὐτοὺς ποὺ καρτεροῦνε μὰ κουράζονται καὶ στοὺς ἄλλους ποὺ κουράστηκαν κιόλας κι' ἀρχίζουνε νὰ φεύγουνε;

«Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν...» Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀπάντηση ποὺ δίνεις, Κύριε, σ' αὐτοὺς ποῦρχονται νὰ χτυπήσουν τὴν πόρτα Σου, μιὰ ἀπάντηση σὲ ὅλους τοὺς αἰῶνες καὶ γιὰ ὅλες τὶς ψυχές. Νὰ ζητήσουνε πολλές φορές, νὰ ζητοῦνε συχνά, νὰ ζητοῦνε πάντα. Ὅποιος πατήση δυὸ φορές πάνω στ' ἀγκάθια θὰ χαράξη δρόμο νὰ διαβῇ κι' ὁ ἴδιος καὶ νὰ διαβοῦνε κι' ἄλλοι. Ὅποιος μιλήση δυὸ φορές μιὰ λέξη θὰ κάμῃ μιὰ γλῶσσα κι' ὅποιος σημαδέψῃ πολλές φορές τὸν ἴδιο στόχο θὰ τὸν χτυπήσῃ στὸ τέλος. Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου αὐτοῦ κι' ὁ νόμος ποὺ βγάζει νικητρία τὴ θέλησή μας. Ὁ νόμος ποὺ κάνει δυνατό τὸν ἄνθρωπο καὶ βάζει στὰ χέρια του τὴ μοῖρα τῆς δικῆς του τῆς ζωῆς κι' ἴσως καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων. Μὰ ὁ ἴδιος νόμος ὀρίζει καὶ τὴν ἀπαντοχὴ ὅλων τῶν πραγμάτων ποὺ καρτεροῦμε ἀπὸ τοὺς Οὐρανοῦς. Ὁ νόμος τῆς θέλησης, ὁ νόμος τῆς ὑπομονῆς, ὁ νόμος τῆς ἐλπίδας. Ἀλλὰ πρέπει νὰ ξέρῃ κανεὶς γιὰ ποιοῦ πράγμα πρέπει νὰ προσμένῃ. Γιατὶ ὁ Θεὸς κινεῖται μέσα στὴν αἰωνιότητά Του, κρίνει καὶ ζυγίζει ἐκεῖνο ποὺ τοῦ ζητοῦμε πάλι ἀνάλογα μὲ τὴν αἰωνιότητα ποὺ ὑπάρχει στὸ σκοπὸ καὶ στὸν προορισμὸ μας κι' αὐτὸ εἶναι κάτι ποὺ κουράζει τὴ βιασύνη καὶ τὴν νευρικότητα, μέσα στὴν ὁποία κινεῖται ἡ δική μας ὑπαρξη.

Ὅποιος χτυπήσῃ πολλές φορές μὲ πίστη τὴν πόρτα τοῦ Θεοῦ θὰ τοῦ ἀνοίξῃ. Ἡ ἱστορία καὶ ἡ καθημερινὴ ζωὴ, ἡ ζωὴ ὅλων μας καὶ τοῦ καθενὸς μας χωριστά, εἶναι γεμάτη ἀπὸ μεγάλα καὶ δύσκολα ἔργα, εἶναι γεμάτη ἀπὸ θαύματα, μὲ τὰ ὁποῖα δόθηκε καὶ δίνεται ἡ ἀπάντηση τοῦ Θεοῦ σ' αὐτοὺς ποὺ τοῦ ζητοῦν. Ἐδῶ ἕνας χτυπᾷ τοὺς βράχους κι' ἀνοίγει πηγὲς στὴν ἔρημο κι' ἄλλος ξηραίνει τὰ ποτάμια καὶ στεγνώνει τὰ σύννεφα. Πολλοὶ σηκώνονται ἀναπάντεχα καὶ μυστηριακὰ ἀπὸ τὸ κρεββάτι μιᾶς φοβερῆς ἀρρώστειας κι' ἄλλοι ἀνασταίνονται ἀκόμῃ πλεὶς ἀνεξήγητα ἀπὸνα κατρακύλισμα κι' ἀπὸ μιὰ θλιβερὴ ἀπόγνωση. Φραγμένοι δρόμοι στὴ ζωὴ ξεφράζουν καὶ μέσα στὴν καρδιά ἀπὸ βαθειὰ μεσάνυχτα χαράζουν ξεκάθαρες αὐγές. Τὸ θαῦμα εἶναι κάθε στιγμή μπροστὰ σὲ κεῖνο ποὺ κυττάζει τὴ ζωὴ μὲ τὰ μάτια τῆς πίστεως.

Μὰ συχνὰ δὲ μᾶς ἀνοίγουνε οἱ πόρτες τῶν Οὐρανῶν καὶ ὁ Θεὸς σωπαίνει. Ἄλλὰ καὶ μὲ τὴ σιωπὴ τοῦ αὐτῆ πολλὰς φορές μᾶς δίνει ἕνα δῶρο πλεῖο μεγάλο ἀπὸ κεῖνο ποὺ ἐμεῖς πᾶμε νὰ τοῦ ζητήσωμε. Γιατὶ ἐκεῖ ποὺ στέκομε καὶ προσμένουμε καὶ τοῦ ζητοῦμε καὶ κεῖ ποὺ Ἐκεῖνος δὲ μᾶς ἀπαντᾷ, γίνονται συχνὰ οἱ βαθύτερες κι' ὠραιότερες ἀποκαλύψεις στὴ ζωὴ μας. Πόσες φορές κεῖνοι ποὺ πῆγανε νὰ τοῦ ζητήσουν τὸ ἐλάχιστο δὲ βρήκανε ἀκριβῶς σ' αὐτὴ τὴν προσμονὴ καὶ τὴν ἐλπίδα Του τὸ μέγιστο; Πόσες φορές κεῖνοι ποὺ πῆγαν νὰ Τοῦ κλάψουνε γιὰ μιὰ γωνιά πάνω στὴ γῆ δὲν ἀνακαλύψανε ὁλόκληρο τὸν Οὐρανό; Πόσοι καὶ πόσοι πιγαίνοντας νὰ Τοῦ ζητήσουν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο τὸ ἐφήμερο πρᾶγμα δὲν εἶδαν νὰ τοὺς δοθῇ τίποτε, μὰ σιγὰ-σιγὰ κατάλαβαν πὼς τοὺς δόθηκε ἡ ὑπομονή, αὐτὸ τὸ ὑπέροχο δῶρο, ποὺ ἀποτελεῖ τὸν ἀσφαλέστερο δρόμο πρὸς τὴν αἰωνιότητα.

→ Σκέπτομαι πολλὰς φορές, Θεέ μου, αὐτὰ τ' ἅγια «θύματα» τῆς σιωπῆς Σου. Σκέπτομαι ὅλους ἐκείνους ποὺ πειθαρχημένοι στὶς ἐντολὲς καὶ στὰ προστάγματά Σου κάθονται καὶ περιμένουν μόνο ἀπὸ Σένα: Τὸ ψωμί, τὴν ὑγεία, τὴν ἀλήθεια, τὴ δικαιοσύνη, τὴ χαρὰ καὶ τὴ σωτηρία των. Σκέπτομαι ὅλους ἐκείνους ποὺ βρέχουνε καθημερινὰ τὰ σκαλοπάτια Σου μὲ τὰ θερμὰ των δάκρυα. Ὅλους ἐκείνους ποὺ ματώνουν τὰ χέρια των καὶ τὴν καρδιά των χτυπώντας τὴν πόρτα Σου, ὅλους ἐκείνους ποὺ κουράζονται ἀπὸ τὴ σιωπὴ Σου, μὰ καὶ δὲ θέλουν ἢ δὲν ἔχουν νὰ χτυπήσουν ἄλλες πόρτες. Στὰ μάτια τοῦ κόσμου μπορεῖ νὰ φαίνωνται μωροὶ καὶ ζημιωμένοι, μὰ μέσα στὴν ἀλήθεια τῆς ζωῆς καὶ στὴν αἰωνιότητα τῆς μοίρας μας καὶ τῆς ψυχῆς μας εἶναι οἱ πλεῖο τυχεροὶ κι' οἱ πλεῖο κερδισμένοι. Γιατὶ ὅσοι προσμένουνε στὴν πόρτα Σου καὶ Σοῦ ζητοῦνε μπορεῖ νὰ χάσουνε τὰ πλούτη, τίς τιμές, τὴν εὐτυχία καὶ τὴν ἴδια τὴ ζωὴ των. Εἶναι σίγουροι ὅμως πὼς δὲ χάνουνε ποτὲ τὴν ψυχὴ των.

—101—

Ἦρδες καὶ πάλιν νὰ γεννηθῇς Χριστέ μου;

«Λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες
οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας.»

(Ματθ. ΚΑ' 42)

Καὶ πάλιν ἡ Ἁγία Νύχτα. Τὸ φωτεινὸ ἀστέρι καὶ ὁ ὕμνος τῶν Ἀγγέλων, οἱ ποιμένες μετ' ὡραίᾳ κι' ἡ φάτιν μετὰ τὰ βώδια. Κι' ὕστερα ἡ μάνα μετὰ τὸ Παιδί. Τὸ Μεγάλο Θεῖο Παιδί, ποὺ γεννήθηκε στ' ἄχαρα καὶ στίς κοπριές, γιὰ νὰ καθαρίζῃ σ' ὅλους τοὺς αἰῶνες τὴ κοπριὰ τῆς ζωῆς τῶν ἀνθρώπων. ὦ, ἔλα ξανά πίσω, παιδική μου ψυχὴ. Ἐλᾶτε πίσω ὡραῖοι ἐνθουσιασμοὶ κι' ἅγιες νοσταλγίες τῶν παιδικῶν μου χρόνων, τῶν χρόνων ἐκείνων ποὺ ἀπὸ τὰ μικρὰ καὶ τὰ ταπεινὰ πράγματα μπορούμε νὰ ἀντλοῦμε μεγάλες κι' ὡραίες χαρές. Τῶν χρόνων ἐκείνων ποὺ ἡ καρδιά μας τρέφεται μ' ὅλα τὰ ἀερινὰ πράγματα κι' ἄρκει ἓνα ἀναμμένο κερί κι' ὁ ἦχος μιᾶς καμπάνας γιὰ νὰ μᾶς ἀνοιχτοῦν οἱ πόρτες τῶν οὐρανῶν καὶ νὰ βλέπουμε παντοῦ στὴ ζωὴ τὸ θαῦμα, τὸ μυστήριον, τὸ ἄχραντον καὶ τὸ ὑπέροχον. ὦ, ἔλα ξανά παιδική μου ψυχὴ, γιὰ νὰ πᾶμε μαζί στὴ γιορτὴ τοῦ Παιδιοῦ, (μετὰ τὰ παιδιὰ πρέπει νὰ γίνεται κανεὶς παιδί ὅπως λέμε) στὴ γιορτὴ τῆς Ταπεινώσεως καὶ τῆς Σωτηρίας. Γιατὶ δὲν ὑπάρχει φαίνεται σωτηρία χωρὶς ταπείνωση καὶ ταπείνωση χωρὶς σωτηρία.

Θεέ μου! Ὅλα Σου τὰ λόγια κι' ὅλα Σου τὰ ἔργα εἶναι θαυμαστά καὶ ἐξάίσια. Μὰ κι' αὕτῃ ἡ ταπείνωσή Σου στὴ Βηθλεὲμ πόσο στέκει μεγάλος παρηγορητὴς στὴ ζωὴ μας, πόσο ἐλέγχει τὴ ματαιότητα καὶ τὴν ἀλαζονεία μας καὶ πόσο μᾶς ξαναθυμίζει τὴν ἁγία ἀπλότητα, αὐτὸν τὸν μοναδικὸ ὁρὸ τῆς εὐτυχίας καὶ τῆς τελειότητάς μας: Αὐτὰ τὰ κοπρισμένα ἄχαρα τῆς Βηθλεὲμ ποὺ δέχτηκαν τὴν Ἀχραντὴ Σάρκα Σου, Χριστέ μου, πόσο ντροπιάζουν τίς πορφύρες καὶ τοὺς ἐγωϊσμοὺς τῶν ἐπιδείξεών μας καὶ πόσο

πάλι αγιάζουν και παρηγοροῦν τὴν ταπείνωση καὶ τὰ κουρέλια τῶν στερήσεών μας. Ὡς ταπείνωση, ταπείνωση, ἅγιε μεγάλε νόμε τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς. Ψηλὰ πάνω ἀπὸ τοὺς οὐρανούς τ' ἀστέρια ρίχνουν ταπεινὲς ματιές στὴ γῆ καὶ μᾶς χαρίζουν τὸ ὕψιστο δῶρο, τὸ φῶς. Κάτω πάλι χαμηλὰ στὴ γῆ τὰ πανύψηλα δέντρα λυγίζουν τὰ κλωνάρια των τὰ φορτωμένα καὶ τὰ πανέμορφα λουλουῖδια στὶς πλαγιὲς γέρνουν κι' αὐτὰ κρατῶντας ταπεινὰ τῆς ὁμορφιάς τὸ μεγαλεῖον. Καὶ μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο, ποὺ τὸν κυβερνοῦνε ἀθόρυβα καὶ σιωπηλὰ γιγάντιες δυνάμεις, ταπεινὴ καὶ σιωπηλὴ διαβαίνει κι' ἡ ζωὴ τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῶν ἁγίων ψυχῶν, ἡ ζωὴ ὅλων ἐκείνων ποὺ δημιουργοῦνε καὶ λυτρῶνουνε. Ἄγρια κρυμμένη ἡ ζωὴ ποὺ περνᾷ στὴν ἀφάνεια καὶ τὴν ἀσημότητα! Ζωὴ ποὺ εἶσαι κάπου σκεπασμένη μὲ τὸ μυστηριακὸ πέπλο τῆς θυσίας σὲ μιὰ σιωπηλὴ καὶ μυστικὴ ἴσως ἀφωσίωση, ζωὴ ποὺ εἶσαι κάπου σαβανωμένη στὸ μνήμα μιᾶς μαρτυρικῆς μοίρας. Ἄγρια κρυμμένη καὶ ταπεινὴ ζωὴ, ποὺ μετριάξεις κάπως καὶ δὲν ἀφήνεις τὸ μίσμα τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ ἐγωῖσμοῦ νὰ μεταβάλλῃ τὸν κόσμο καὶ τὴ ζωὴ σ' ἓνα ἀπέραντο ἄσυλο παραφροσύνης, σήκωσε τὸ κεφάλι σου σήμερο νὰ χαρῆς καὶ σὺ στὴ μεγάλη γιορτὴ τῆς ταπείνωσης. Σήκωσε τὸ κεφάλι σου νὰ γιορτάσης, νὰ παρηγορηθῇς καὶ νὰ δυναμώσης.

Μὰ πάλι ἦρθες νὰ γεννηθῇς, Χριστέ μου, κι' αὐτὸ τὸ χρόνο; Δὲν κουράστηκες νᾶρχεσαι καὶ νὰ γεννιέσαι τόσα χρόνια τώρα σ' αὐτὴ τὴ σπηλιὰ τοῦ κόσμου, ποὺ τὴ γεμίζουν τόσοι ληστὲς καὶ προδότες τῶν ἰδανικῶν Σου; Δὲν ἀποθαρρύνθηκες νὰ σκάβης τώρα τόσα χρόνια πάνω στὴ σκληρὴ πέτρα τῆς καρδιάς μας καὶ πάνω στὴ σκληρὴ γῆ τῆς ἱστορίας, ζητῶντας λίγο χῶμα γιὰ νὰ φυτέψης τὸ δέντρο τῆς Βασιλείας Σου; Ὅμως, Ἐσὺ, ποὺ ἤξερες νὰ προσμένῃς καὶ νὰ καρτερῇς καὶ πρὶν τόσα χρόνια γιὰ νᾶρθῇ «τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου» καὶ νὰ γεννηθῇς, ξέρεις καὶ τώρα νὰ προσμένῃς, ὥσπου νᾶρθῇ τὸ «πλήρωμα» τῆς κάθε καρδιάς χωριστὰ κι' ὅλων μαζί τῶν καρδιῶν τῆς ἀνθρωπότητος. Γιατὶ πάντα φαίνεται πὼς χρειάζεται γιὰ τὴν κάθε καρδιά ἓνα «πλήρωμα χρόνου» ὥσπου νὰ Σὲ γνώρῃ καὶ νὰ Σοῦ δοθῇ: Χρειάζεται μιὰ ὀριμότητα, μιὰ ἐτοι-

μασία και μία οδυνηρή νοσταλγία για Σένα. Χρειάζεται μια πάλη κι' ένας πόνος, χρειάζεται ένα δυνατό τράνταγμα που να γκρεμίση όλα τὰ εἰδωλα τῆς καρδιάς μας κι' ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς μας, γιὰ νάρθη ὕστερα ἢ σειρὰ τῆς λατρείας Σου, ὦ Μοναδικέ κι' Ἀληθινέ Θεέ μας. Χρειάζεται κείνο τὸ μυστηριακὸ κάλεσμά Σου, γιὰ νάρθωμε νὰ Σὲ βροῦμε ἢ γιὰ νάρθης νὰ μᾶς βρῆς Ἐσὺ ἐκεῖ πού κλαῖμε, ἐκεῖ πού Σοῦ φωνάζομε, ἐκεῖ πού Σὲ βλαστημοῦμε, ἐκεῖ πού γκρεμιζόμαστε καὶ φεύγομε ἀπὸ Σένα.

Μὰ ἂν γιὰ τὸν καθένα μας χρειάζεται ἓνα «πλήρωμα χρόνου» γιὰ νὰ Σὲ μάθωμε καὶ νὰ Σὲ ἀγαπήσωμε, Χριστέ μου, χρειάζεται καὶ γιὰ ὅλη μαζί τὴν ἀνθρωπότητα τὸ ἴδιο! πρᾶγμα, χρειάζεται νὰ Σὲ ζητήσουν πολλοί, χρειάζεται νὰ Σὲ ζητήσουν ὅλοι. Χρειάζεται νὰ τὸ μάθουν ὅλοι πὼς ἦλθες στὸν κόσμο, γιὰτὶ ὑπάρχουν Ἑθνη ὁλόκληρα καὶ ψυχές γιὰ τὶς ὁποῖες δὲν γεννήθηκες ἀκόμη. Τώρα καὶ δύο χιλιάδες χρόνια εἰπώθηκε πὼς ἡ γέννησή Σου θὰ φέρῃ «Εἰρήνη στὴ γῆ καὶ δόξα στὸ Θεό». Κι' ὅμως δὲν ἔγινε ἀκόμη οὔτε τὸ ἓνα οὔτε τὸ ἄλλο. Ἐνὰ μεγάλο μέρος τῆς ἀνθρωπότητος ὑπογράφεται μὲ τὸ ὄνομά Σου, Σὲ πιστεύει στὰ λόγια μὰ Σὲ ἀρνεῖται στὰ ἔργα. Κι' οἱ ἄλλοι πού Σὲ ἀγνοοῦνε καὶ Σὲ μισοῦνε εἶναι πολλοί. Μὰ τὸ δρᾶμα Σου αὐτὸ μέσα στὴν ἀνθρώπινη Ἱστορία θὰ τελειώσῃ κάποια ὥρα, ὅπως τελειώνει καὶ μέσα στὴ συνείδηση τοῦ καθενός μας κι' ὁ κόσμος ὁλόκληρος θὰ ἐπαναλάβῃ τὴ συνηθισμένη ὁμολογία ὅλων τῶν ἀρνητῶν Σου: **«Νενίκηκός με Ναζωραΐε».**

Ὑπάρχει ἓνας μυστηριώδης νόμος μέσα στὴ ζωὴ τῆς ἐκκλησίας Σου πού δείχνει πὼς κείνοι πού στάθηκαν μ' ἓνα ὁποιοδήποτε τρόπο ἐχθροὶ καὶ ἀρνητὲς Σου, ἔγιναν ὕστερα οἱ μεγαλύτεροι φίλοι Σου. Ὁ Πέτρος Σὲ ἀρνήθηκε τρεῖς φορές μέσα σὲ μιὰ νύχτα μόνο, μὰ γιὰ νὰ Σ' ἀγαπήσῃ ὕστερα πλεῖο πολὺ καὶ νὰ σταυρωθῇ γιὰ Σένα. Ὁ Σαοὺλ Σὲ καταδίωξε στὸ δρόμο τῆς Δαμασκοῦ γιὰ νὰ γίνῃ ὕστερα ὁ μεγαλύτερος Ἀπόστολός Σου. Ὁ Αὐγουστῖνος κράτησε πολλὰ χρόνια τὴν καρδιά του μακριὰ ἀπὸ Σένα, μὰ γιὰ νὰ Σοῦ τὴν προσφέρῃ ὕστερα μὲ περισσότε-

ρο πάθος. Κι' αὐτοὶ οἱ Πέτροι καὶ οἱ Παῦλοι καὶ οἱ Ἀγ-
γουςτῖνοι τῆς Θρησκείας καὶ τῆς Ἐκκλησίας Σου δὲ λεί-
πουνε ἀπὸ καμμιά ἐποχή κι' ἴσως κι' ἀπὸ καμμιά καρδιά.
Ἐπάρχει αὐτὸς ὁ μυστηριώδης νόμος ποὺ μεταβάλλει
σιγὰ σιγὰ ὅλη τὴν ἄρνηση καὶ τὴν ἀποδοκιμασία τοῦ Χρι-
στοῦ σὲ νίκη καὶ ἐπικράτησή Του καὶ κάνει ἀληθινὰ τοῦ-
τα τὰ ἀθάνατα λόγια Του. **«Λίθον ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ
οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγεννήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας».**

Οἱ μαστόροι ποὺ κτίζουνε ἕνα σπίτι παίρνουνε πρῶ-
τα τὶς καλὲς καὶ «προσωπᾶτες» πέτρες καὶ προχωροῦνε
τὸ κτίριό. Μὰ ξαφνικὰ ἕνα μεγάλο κοτρώνι πρέπει κι' αὐ-
τὸ νὰ κτισθῇ. Τὸ δοκιμάζουν ἀπὸ δῶ, τὸ γυρίζουν ἀπ'
ἐκεῖ καὶ στὸ τέλος γιατί δὲ μποροῦνε νὰ τὸ κτίσουνε πάνω
στὸ κτίριο τὸ βάζουν θεμέλιο καὶ στήριγμα στὶς βάσεις
του. Μὰ ἔτσι κάνομε καὶ μεῖς μὲ Σένα, Χριστέ μου, μέσα
στὴ ζωὴ καὶ στὴν ἱστορία μας. Σὲ ἀρνούμαστε τὴ μιὰ ἐπο-
χή, Σὲ ἀποκρούομε τὴν ἄλλη, Σὲ παραπετοῦμε καὶ Σὲ ἀ-
ποδοκιμάζομε, ὥσπου νὰ ἐξαντλήσωμε ὅλη μας τὴ μωρία
καὶ κουρασμένοι ἀπὸ τὰ σφάλματά μας ν᾿ρθῶμε νὰ σὲ
ζητήσωμε γιὰ νὰ κτίσωμε πάνω Σου, ὅχι μόνο τὴν αἰωνιό-
τητα καὶ τὴ σωτηρία μας, ἀλλὰ κι' αὐτὴ τὴν ἐπίγεια στιγ-
μὴ καὶ χαρὰ μας. Δὲν ξέρομε καλὰ πότε θ᾿ ῥθῃ τούτῃ ἡ
μεγάλῃ ὥρα καὶ δὲν ξέρομε ἀκόμη πόσες καρδιὲς θὰ προ-
σευχηθοῦνε καὶ θὰ σταυρωθοῦνε γιὰ τὸν ἐρχομό της. Ξέ-
ρομε μόνο πὼς θ᾿ ῥθῃ τούτῃ ἡ μεγάλη Νίκη Σου.

→ Κι' ὥστόσο μιὰ κι' εἶναι σήμερο ἡ σειρά ἡ δική
μας νὰ φωνάζωμε καὶ νὰ ξυπνοῦμε τὴν προσμονὴ καὶ τὴν
ἐλπίδα τοῦ κόσμου στὴ νίκη Σου αὐτῇ, Σοῦ δίνομε, Χρι-
στέ μου, τὸν ὄρκο μας καὶ τὴν ὑπόσχεσή μας, πὼς δὲ θὰ
πάψωμε ποτὲ καὶ δὲ θὰ κουραστοῦμε, ὅσο καὶ νὰ στοιχί-
ζῃ στὴν καρδιά καὶ στὴ ζωὴ μας αὐτὴ ἡ ὑπόσχεση. Μὴν
ξεχνᾷς μόνο νὰ μᾶς στέλνης καὶ Σὺ τὴ χαρὰ καὶ τὴ Δύ-
ναμή Σου.

Πειρασμοὶ καὶ ἀγῶνες:

«Ὁ Ἰησοῦς ἀνήχθη εἰς τὴν ἔρημον
πειρασθῆναι ὑπὸ τοῦ Διαβόλου»

(Ματθ. Δ' 1)

Εἶναι ἀλήθεια λοιπόν, Χριστέ μου, πὼς πείραξε καὶ Σένα ὁ Διάβολος πέρα στὴν ἔρημο τῆς Ἰουδαίας. Κι' αὐτὸ μᾶς φαίνεται τρομερὸ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ἀνεξήγητο ἀπὸ τὸ ἄλλο. Γιατὶ σὲ μᾶς τοὺς ἀνθρώπους τὸ κακὸ μπορεῖ νὰ βρίσκη ἀφορμὲς καὶ αἰτίες νὰ μᾶς κάνη τὶς ἐπιθέσεις καὶ τοὺς πειρασμούς του. Μὰ σὲ Σένα τὸν Πάναγνο καὶ Τὸν Πανάγιο τί βρῆκε γιὰ νὰ σὲ πειράξη; Καὶ πὼς τοῦ δόθηκε αὐτὴ ἡ παραχώρηση; Δὲν βρίσκω ἄλλη ἐξήγηση στὸ ἀνεξήγητο αὐτὸ μυστήριον παρὰ πὼς θέλησες καὶ δῶ, Χριστέ, νὰ μᾶς ἀφήσης τοῦ Πειρασμοῦ Σου τὸ παράδειγμα, παρηγοριὰ καὶ θάρρος σ' ὅλους ἐκείνους ποὺ ὕστερα ἀπὸ Σένα θὰ γνωρίσουνε τὶς ὀδυνηρὲς στιγμὲς τῶν πειρασμῶν των.

Γιατὶ ἀληθινὰ ὁ Σατανᾶς δὲν ἔχει ἄλλο λόγο παρὰ νὰ πειράζῃ καὶ νὰ λερώνη τοὺς ἀνθρώπους. Ἐκείνη ἡ πρώτη νίκη του μέσα στὸν Παράδεισο καὶ ἡ πληγὴ π' ἄνοιξε στὸ πρῶτο ἀνθρώπινο ζευγάρι εἶναι χαραγμένη στὴ σάρκα καὶ βαθύτερα μέσα στὸ πνεῦμα ὅλων μας καὶ ἀνοίγει εὐκόλα ὅταν δίνεται ἡ ἀφορμή. Τὸ ξέρω πὼς τόσοι ἄνθρωποι καὶ στὴν ἐποχὴ μας ἀρνοῦνται καὶ τὴν ὑπαρξὴ καὶ τὸ ἔργο τοῦ Σατανᾶ. Εἶναι κείνοι ποὺ πιστεύουνε μόνο στὸν ἑαυτὸ των, κείνοι ποὺ ἀρκοῦνται μόνο στὸν ἄνθρωπο καὶ δὲ ζητοῦν ἐκεῖνο ποῦναι πάλι μέσα στὸν ἴδιον τὸν ἄνθρωπο ὑπεράνθρωπο καὶ θεῖο. Εἶναι κείνοι ποὺ θεοποιοῦνε τὸν «ἐαυτοῦλη» των καὶ τοῦ δικαιολογοῦνε καὶ τὶς μεγαλύτερες ἀδυναμίες μὲ χίλια τόσα προσχήματα. Εἶναι κείνοι ποὺ γνωρίζουνε μόνο τὴ μικρότητα, τὴ μετριότητα καὶ τὴ λάσπη τῆς ζωῆς καὶ δὲ νοσταλγοῦνε καὶ δὲν

ἀγωνίζονται ποτέ ἢ σπάνια μόνο γιὰ τὸ τέλειο, γιὰ τὸ ὑπέροχο, γιὰ τὸ ἰδανικό, γιὰ τὸ ἄχραντο. Γιατὶ εἶναι ἀλήθεια φανερὴ κι' ἀναντίρρητη, πὼς κεῖνοι ποὺ θὰ ζητήσουνε νὰ σιμώσουνε πλειότερα στὸ Θεό, θὰ συναντήσουνε στὸ δρόμο των τὸ διάβολο καὶ κεῖνοι πάλι ποὺ θὰ ζητήσουνε νὰ φύγουνε ἀπὸ τὸ κράτος τοῦ Σατανᾶ θὰ χρειαστοῦνε καὶ θὰ γνωρίσουνε τὸ Θεό. «Ὁ Σατανᾶς—λέγει ὁ μέγας βιογράφος τοῦ Χριστοῦ Παπίνι—πειράζει πάντα τοὺς καθαρούς. Οἱ ἄλλοι, οἱ ἀκάθαρτοι, εἶναι δικοὶ του καὶ δὲ χρειάζεται νὰ τοὺς ἐνοχλήσῃ». Κι' εἶναι ἀλήθεια αὐτό. Κεῖνος ποὺ θὰ ζητήσῃ νὰ φυτέψῃ μέσα στὴν καρδιά του τὴ «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» καὶ κεῖνος ποὺ θ' ἀγωνιστῇ νὰ τὴν ἀπλώσῃ καὶ σ' ἄλλες καρδιές, σ' ὁλόκληρο τὸν κόσμον, θὰ ἀντιμετωπίσῃ χίλιες φορὲς τὰ σχέδια καὶ τὰ ἐμπόδιά του, τὶς ἐπιθέσεις καὶ τὴ λύσσα του. Ἀντίθετα πάλι κεῖνοι ποὺ σ' ὅλη των τὴ ζωὴ τοῦ μένουνε πιστοὶ καὶ δουλεύουνε στοὺς ὁρισμούς του δὲ θὰ τὸν συναντήσουνε ἴσως ποτέ, παρὰ μόνο μιὰ φορά, τὴν τελευταία, τότε ποὺ θὰ μάθουν τελικὰ πὼς τοῦ ἀνήκουνε γιὰ ὅλη τὴν αἰωνιότητα. Ἀλλωστε τὸ πρῶτο μεγάλο ψέμμα ποὺ ὁ Σατανᾶς σφυρίζει στ' αὐτιά τῶν ἀνθρώπων εἶναι νὰ τοὺς πῇ πὼς δὲν ὑπάρχει, γιὰ νᾶναι ξεγνοιαστοὶ καὶ νὰ τοὺς πιάνῃ ὅταν θέλῃ. «Δὲν ὑπάρχει» μποροῦνε νὰ λένε οἱ φίλοι καὶ οἱ σκλάβοι του, μὰ οἱ ἄλλοι, οἱ καθαροὶ καὶ ἅγιοι, ἔχουνε τόσους λόγους νὰ βλέπουνε τὰ ἔργα του καὶ νὰ μαντεύουνε τὴν ὑπαρξὴ του.

Ὁ Σατανᾶς πειράζει καὶ λερώνει: Πειράζει τὸ Θεό μὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἄνθρωπον μὲ τὸ Θεό. Λερώνει τὸ πνεῦμα μὲ τὴ σάρκα καὶ τὴ σάρκα μὲ τὸ πνεῦμα. Λερώνει τὴν καρδιά, τὴ σκέψη καὶ τὴ ζωὴ. Λερώνει τὴν ἀλήθεια, τὴν ἀρετὴ καὶ τὴν ἀγιότητα, λερώνει τὴν πίστη, τὴν ἐλπίδα κι' αὐτὴ ἀκόμη τὴν ΑΓΑΠΗ. Οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ξεχωρίζουν πὲς χοντρά-χοντρά τὸ πνεῦμα ἀπὸ τὴν ὕλη καὶ μποροῦνε νὰ βλέπουνε μόνο κεῖνο ποὺ κάνει ἢ σάρκα, μὰ κείνες τὶς τρομερὲς διαστροφὲς ποὺ κάνει τὸ πνεῦμα, οἱ πλειότεροι ὅχι μόνο δὲν τὶς βλέπουνε, ἀλλὰ καὶ τὶς νομίζουνε πὼς εἶναι ἀρετὲς καὶ χαρίσματα. Καὶ ξέρει τόσο πιτήδεια ὁ μέγας Κακὸς νὰ κἀνῃ τὶς δουλειές του. Τρομάζω ὅταν σκέπτομαι πὼς κεῖνα τὰ πρῶτα καὶ παρθέ-

να παιδιά τοῦ Θεοῦ πέσανε μέσα στὸν πάνταγνο Παράδεισο μετὰ τὴν πρώτη παγίδα του. Οἱ ἅγιοι καὶ οἱ ἐκλεκτοὶ ὅλων τῶν αἰώνων διηγούνται μετὰ πολλὴ ὁδύνη τὰ καταχθόνια σχέδιά του. Προχθὲς ἀκόμη διάβασα τὴ θλιβερὴ ὁμολογία ἐνὸς ἁγίου ἱερωμένου. «Ἦρθε ἓνας νέος νὰ τὸν ἐξομολογήσω. Ἀφοῦ εἶπε τὰ λάθη του καὶ τοῦπα πὼς ἔπρεπε νὰ σκεφθῇ πάνω σ' αὐτὰ καὶ νὰ ζητήσῃ τὴ συγγνώμην τοῦ Θεοῦ, τὴν ἄλλην μέρα ὁ νέος αὐτὸς αὐτοκτόνησε. Ἐγὼ δὲν τὸν εἶχα ἀπελπίσει στὴν ἐξομολόγησή του, μὰ δὲν ἐξηγεῖται ἄλλοιῶς παρὰ πὼς ὁ Σατανᾶς ἠθέλησε νὰ γκρεμίσῃ τὸ ἔργο μου καὶ τὴ χαρὰ μου στὴ σωτηρία μιᾶς ψυχῆς».

Κι' ἔτσι κάνει πάντα ὁ μέγας ἀντίπαλος τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἐκεῖ ποῦ πᾶμε μεῖς ν' ἀνάψωμε φῶς, ἐκεῖνος ἔρχεται ν' ἀπλώσῃ τὸ σκοτάδι. Ἐκεῖ ποῦ πᾶμε νὰ στήσωμε μιὰ σκάλα γιὰ ν' ἀνεβούμε, ἐκεῖνος ἀνοίγει μιὰ ἄβυσσος γιὰ νὰ πέσωμε. Δὲν ἀπορῶ καθόλου πὼς ἐργάζεται ἔτσι, γιατί αὐτὸ εἶναι πάντα τὸ ἔργο του. Μὰ γιατί τοῦ δόθηκε αὐτὴ ἡ ἐξουσία; Νὰ τὸ πρόβλημα καὶ τὸ μυστήριον. Τοῦ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ μᾶς πειράξῃ γιὰ νὰ μᾶς ξυπνήσῃ στὸν ἀγῶνα τῆς ἀρετῆς καὶ νὰ μὴ σταματοῦμε στὸ τέλος τοῦ Φαρισαϊσμοῦ;

Τοῦ ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ μᾶς παίρνῃ ἔστω καὶ γιὰ λίγο στὸ σκοτάδι του, γιὰ νὰ βλέπωμε ὕστερα πόσο μᾶς κοστίζει ἡ ἀπομάκρυνση ἀπὸ τὸ φῶς Του; Ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς τὶς πληγὰς τῶν πειρασμῶν τοῦ Σατανᾶ γιὰ νὰ νοιώθωμε ὕστερα τὴν εὐσπλαγχνίαν καὶ τὴν τρυφερὴ δική Του ἀγάπην; Ἐπιτρέπει ὁ Θεὸς νὰ δοκιμάζωμε τὴν ὁδύνη ποῦχει τὸ δρᾶμα τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ ἴσχυροῦμε ὕστερα νὰ ἐμβαθύνωμε περισσότερο στὸ μυστήριον τῆς σωτηρίας;

Ἴσως ὅλα αὐτὰ νᾶναι πιθανὰ καὶ ἀληθινὰ καὶ νὰ δίνουνε μιὰ ἀπάντησιν στὸ πρόβλημα ποῦ θέσαμε παραπάνω. Γιατὶ ἂν ὁ Σατανᾶς εἶναι φοβερός καὶ πανοῦργος στὸ νὰ γκρεμίσῃ τὸ ἔργο τοῦ Θεοῦ, πάνω στὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, ὁ Θεὸς εἶναι χίλιες φορές σφοδρότερος γιὰ νὰ βρίσκῃ τὰ μέσα ποῦ σώζουν καὶ ὑψώνουν τὸν καθένα μας. Κι' εἶναι ἓνα μεγάλο μυστικὸ μέσα στὰ ἐξαισία ἔργα τοῦ Θεοῦ, πὼς κι' αὐτὴ ἡ ἁμαρτία γίνεται πολλὰς φορές τὸ μεγαλύτερον κίνητρο γιὰ νὰ ξυπνήσωμε ἀπὸ τὴν πνευματικὴν

μας ἄθλιότητα καὶ νάρκη καὶ νὰ βαδίσωμε μὲ μεγάλα βήματα πρὸς Ἑκείνον.

Μὰ αὐτὸ ποὺ θέλω νὰ πῶ ξεχωριστὰ σ' αὐτὸ τὸ γραπτὸ μου εἶναι κεῖνο ποῦχομε νὰ κάνωμε στοὺς πειρασμούς μας: **Νὰ πολεμοῦμε καὶ νὰ δένωμε τίς πληγές μας:** Νὰ πολεμοῦμε μὲ τὰ ὅπλα τὰ δικά μας, μὲ τὴν θέληση καὶ τὴν ἐπιμονή μας, μὲ τὴν ἄρνηση καὶ τὸ πείσμα μας σὲ ὅ,τι ἐκεῖνος προστάζει. Καὶ νὰ πολεμοῦμε ἀκόμη μὲ τὰ ὅπλα τοῦ Θεοῦ, μὲ τὴν προσευχή καὶ τὴν ἀφοσίωσή μας σὲ Κεῖνον. Κι' ὅπως σὲ κάθε ἀληθινὴ μάχη ἡ νίκη κερδίζεται πλειότερα ἀπὸ τοὺς νεκροὺς καὶ τοὺς τραυματίες παρὰ ἀπὸ κείνους ποὺ μπορεῖ νᾶναι «τυχεροὶ» μὰ δὲ θᾶναι σίγουρα κι' οἱ πλειὸ γενναῖοι, τὸ ἴδιο καὶ στὴ μεγάλη μάχη ποῦχομε νὰ κάμωμε ὅλοι μας γιὰ νὰ διώξωμε ἀπὸ τὴ ζωὴ μας κι' ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων τὴν ἐξουσία τοῦ Σατανᾶ, δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ πληγωθοῦμε. Θὰ χτυπηθοῦμε ἴσως πολλὰς φορές ἀπὸ τὰ «πεπυρωμένα βέλη του». Ἐνα πράγμα ὅμως μπορεῖ νὰ μᾶς σώζῃ ἀπ' αὐτά: Ἡ ἀκατάβλητη ἐπιμονὴ νὰ τοῦ παίρνωμε πίσω ὅ,τι κείνος μᾶς κλέβει, ἡ ἀκατάβλητη θέληση νὰ ξανακτίζωμε ὅ,τι ἐκεῖνος μᾶς γκρεμίζει κι' ἡ ἀκατάβλητη προσπάθεια νὰ καθαρίζωμε ὅ,τι ἐκεῖνος μᾶς λερώνει. Τὸ ξέρω βέβαια πὼς κάθε σφάλμα καὶ κάθε πτώση μας εἶναι μιὰ βαθεῖα πληγὴ (καὶ πλειότερα στὶς καθαρὲς καὶ τίς ἰδανικὲς ψυχές), μιὰ πληγὴ ποὺ μπορεῖ νὰ μᾶς φέρνῃ ὡς τὸ θάνατο, μὰ στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ κι' αὐτὸς ὁ θάνατος εἶναι ἡμερος καὶ γόνιμος, γιὰτὶ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσῃ σὲ μιὰ Ἀνάσταση.

Πολλὰ μεγάλα ψυχικὰ ξυπνήματα καὶ πολλὲς μεγάλες ψυχικὲς ἀναγεννήσεις ἔγιναν καὶ γίνονται πάντα ὕστερα ἀπὸ κάτι τέτοιες θανατικὲς πληγές. Γιατὶ καμμιά φορὰ τὰ πλειὸ βαθεῖα σκοτάδια φωτίζονται μὲ τρομερὲς καὶ ἐξαισίεις ἀστραπές. Νικημένος δὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ πέφτει, ἀλλὰ κείνος ποὺ δὲν θέλει νὰ σηκωθῇ κι' ἅγιος δὲν εἶναι κείνος ποὺ δὲν πειράχτηκε καθόλου, ἀλλὰ κείνος ποὺ δοκιμάστηκε κι' ἐξαγνίστηκε. Μόνο ἡ ἀπελπισία, σ' ὅποιαδὴποτε περίπτωσι καὶ σ' ὅποιοδὴποτε πειρασμό, κάνει τὴ νίκη τοῦ Σατανᾶ. Μὰ ὅταν ἡ καρδιά μας παρ' ὅλες

τις πληγές τῶν «πειρασμῶν» δὲν παύει νὰ ζητᾷ τὸ Θεό, θάρρη σιγὰ σιγὰ ἢ χάρη Του νὰ κλείσῃ τις πληγές αὐτές.

Τὸ κακὸ καὶ τὸ χειρότερο εἶναι νὰ ἀπελπίζεται κανεὶς καὶ νὰ νομίζῃ πὼς ὕστερα ἀπὸ τοὺς «πειρασμούς» του δὲν ἔχει τὴ δύναμιν καὶ τὸ δικαίωμα νὰ ὑψώσῃ ξανά τὴ ματιὰ του καὶ τὴν καρδιά του ψηλὰ καὶ ν' ἀντικρύσῃ τὸ φῶς τὴν ἀρετὴ, τὴ ζωὴ καὶ τὸ Θεό. Καὶ μπορεῖ ἡμεῖς οἱ ἴδιοι νὰ βλέπουμε ἔτσι τὸν ἑαυτὸ μας ἀνάξιο, ἀνίκανο καὶ ἀξιοκατάκριτο. Ὅμως μὴ λησμονοῦμε ὅτι πλεὶς πάνω κι' ἀπὸ τὴ γνώμη τῶν ἀνθρώπων, πλεὶς πάνω κι' ἀπὸ τὴν ἴδια τὴ συνείδησή μας ὑπάρχει ἡ πλατειὰ κι' ἀπέραντη συγγνώμη τοῦ Σταυροῦ, ἡ πλατειὰ κι' ἀπέραντη εὐσπλαγχνία τοῦ Θεοῦ ποὺ κατανοεῖ, ποὺ συγχωρεῖ καὶ γαληνεύει.

→ ὦ Κύριε! Μόνο Ἐσὺ ἔμεινες καθαρὸς κι' ἄγγιχτος στοὺς πειρασμούς Σου. Τὰ δάκρυα ὅμως τῆς συντριβῆς καὶ τῆς μετάνοιας ὅλων ἐκείνων ποὺ ὕστερα ἀπὸ Σένα θ' ἀγωνιστοῦνε γιὰ τὴν ἀπόλυτη καθαριότητα κάνουνε ἕνα ποτάμι. Ἐνα ποτάμι ποῦρχεται πάλιν νὰ χυθῇ σὲ Σένα τὸν ἀπέραντο Ὁκεανὸ τῶν οἰκτιρμῶν καὶ τῆς συγγνώμης.

112

“Ένα προσκεφαλάδι για τὴ σκέψη μας καὶ τὴν καρδιά μας:

«Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ
τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀν-
θρώπου οὐκ ἔχει πού τὴν κεφαλὴν κλίνῃ.»

(Ματθ. Η' 20)

Ἡ μοῖρα ὄλων τῶν Μεγάλων ἔχει ἀνάμεσα στὶς ἄλ-
λες τραγικότητες πού τὴν περιβάλλουν καὶ τοῦτο: Τὴν
κολακεία καὶ τὴν προδοσία. Κοντὰ στὸν «Μεγάλο» μαζεύ-
εται πάντα ἓνα πλῆθος ἀπὸ «φίλους» καὶ «θαυμαστές»,
ἓνα πλῆθος ἀνθρώπων πού τὸν τριγυρνοῦν καὶ τοῦ προσ-
φέρονται τάχα γιὰ νὰ θαυμάσουν καὶ νὰ ὑπηρετήσουν τὸ
«Μεγαλεῖο» του. Εἶναι κεῖνοι πού θαρροῦνε πὼς ὑψώνουν
τὴ μικρότητα καὶ τὴν ἀσημότητά των πηγαίνοντας κοντὰ
στὸν Μεγάλο. Εἶναι ὅλοι κεῖνοι πού θὰ παينέσουν καὶ θὰ
λιβανίσουν καὶ θὰ ὑψώσουν ὡς τοὺς οὐρανοὺς ἓναν ἄνθρω-
πο, ὅταν ἱκανοποιεῖ τὰ συμφέροντα καὶ τὰ καπρίτσια των,
μὰ γιὰ νὰ τὸν ρίψουν ἀμέσως στὴ θάλασσα, ὅταν ἐκεῖνος
δὲ χορταίνει τὶς ἀπαιτήσεις καὶ τὶς μικρές των σκέψεις.
Εἶναι ὅλοι ἐκεῖνοι πού μπορεῖ σὲ μιὰ θεία στιγμή, ὅταν ἡ
καρδιά των βρεθῇ στὴν ἔξαρση καὶ στὴ συγκίνηση τῶν με-
γάλων καὶ τῶν ἁγίων πραγμάτων, νὰ νοιώσουνε κι' αὐτοὶ
μιὰ ἀχτίδα ἀπὸ τὸ φῶς πού λάμπει στὸν Μεγάλο, μὰ καὶ
πού κινδυνεύει ὕστερα ὅλο τὸ φῶς αὐτὸ νὰ φανῇ στὰ μά-
τια των σκοτάδι, ὅταν ἡ καρδιά των θὰ χάσῃ τὴν ποίηση
καὶ τὴ συγκίνησή της. Ἔτσι ἐξηγεῖται γιὰτὶ κεῖνοι πού μᾶς
θεωροῦν μεγάλους καὶ μᾶς θαυμάζουν καὶ μᾶς ἀφωσιώ-
νονται τὴ μιὰ μέρα, ξαφνικὰ μᾶς βρίσκουν μικροὺς καὶ μᾶς
προδίδουν τὴν ἄλλη.

Μὰ κείνος ποῦχει ἀπάνω του τὴ σφραγίδα τοῦ Με-
γάλου θὰ μείνῃ πάντα μέγας καὶ στὸ ἀνέβασμα καὶ
στὴν ταπεινώσή του καὶ στὴν εὐτυχία καὶ στὴ δυστυχία

του καὶ πέρα ἀπὸ τὶς κολακεῖες καὶ τὶς προδοσίαις τῶν ἀνθρώπων θὰ περιμένη μόνο τὸ μέτρο τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ μετρήσῃ τὸ ἔργο του καὶ τὴ ζωὴ του. Ἔτσι εἶναι πάντα τὰ ἀνθρώπινα κι' ὁ Χριστὸς ποὺ καταδέχτηκε νὰ ντύσῃ, στὴν ἐπίγεια ζωὴ Του, τὴ θεότητά Του μὲ τὴν ἀνθρώπινη σάρκα, φορτώθηκε σὲ πολλὰ πράγματα τὴν ἀνθρώπινη μοῖρα κι' εἶδε νὰ Τὸν τριγυρνοῦν πλάϊ στοὺς ἀληθινούς, ἀφωσιωμένους Του καὶ τόσοι ἄλλοι ψευτοθαυμαστές καὶ προδότες. Καὶ δὲν εἶναι μόνο ἡ ἐπίγεια ζωὴ τοῦ Χριστοῦ ποὺ μπαίνει στὴν κολακεία καὶ στὴν προδοσία τῶν ἀνθρώπων, γιατί ὁλόκληρη ἡ Ἐκκλησίᾳ Του, ὁλόκληρο ἐκεῖνο τὸ μεγάλο Του σχέδιο ποὺ στὴ γλῶσσα τῆς θείας Γραφῆς ὀνομάζεται «Βασιλεία τοῦ Θεοῦ» θάχῃ σὲ κάθε τόπο καὶ σὲ κάθε ἐποχὴ τοὺς θαυμαστές καὶ τοὺς προδότες του.

Τὰ παραπάνω λόγια τοῦ Ἀγίου Ματθαίου ποὺ κάνουνε καὶ τὸ θέμα τοῦ γραπτοῦ αὐτοῦ, εἰπώθηκαν ἀκριβῶς σὲ μιὰ στιγμή ποὺ ὁ Χριστὸς ἔδωσε μιὰ ἀπάντησιν σ' ἓνα ψευτοθαυμαστή Του Γραμματικὸ τοῦ Νόμου, ποὺ τοῦ ὑποσχέθηκε νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. Ὁ Γραμματικὸς αὐτός, συνεπαρμένος φαίνεται γιὰ μιὰ στιγμή ἀπὸ τὸ ὠραῖο κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ, ὑπόσχεται: **«Διδάσκαλε, ἀκολουθήσω σοι σοὶ ὅπου ἂν ἀπέρχῃ»**. Δὲν ξέρομε ποιὸς ἦταν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος κι' οὔτε μαθαίνομε ἀπὸ πουθενὰ ἂν πραγματικὰ ἀκολούθησε τὸ Χριστό. Μὰ κι' ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἀπάντησιν τοῦ Χριστοῦ φαίνεται πῶς ἡ ὑπόσχεσις ἐκείνη ἦταν ψεύτικη, γιατί μέσα στὴν ἀπάντησιν αὐτῇ ὑπάρχει μιὰ λεπτὴ εἰρωνεία τοῦ Θεοῦ, γιὰ κείνο ποὺ τοῦ ὑπόσχεται ἓνας ἄνθρωπος, ὅπως καὶ μιὰ αἰώνια καὶ θλιβερὴ ἀλήθεια γιὰ τοὺς ἀνθρώπους ποὺ θέλουνε νὰ μποῦνε στὴ μοῖρα τῶν πραγμάτων τοῦ Θεοῦ. **«Αἱ ἀλώπεκες φωλεοὺς ἔχουσι καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκηνώσεις, ὁ δὲ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἔχει ποῦ τὴν κεφαλὴν κλίνει»**. Οἱ ἀλεπούδες —λέγει ὁ Χριστὸς— ἔχουν φωλῆς καὶ τὰ πουλιὰ ἔχουν κοιτάγματα μὰ ὁ «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» δὲν ἔχει τόπο νὰ γείρῃ τὸ κεφάλι Του.

Οἱ ἀλεπούδες καὶ τὰ πουλιὰ, τὰ πλειὸ πονηρὰ καὶ τὰ πλειὸ ἀμέριμνα πλάσματα στὸν κόσμον αὐτό, μποροῦνε νὰ χροῦνε τὶς φωλιές των καὶ νὰ ἡσυχάζουν κάπου. Οἱ ἀλε-

ποῦδες καὶ τὰ πουλιά μποροῦνε ν' ἄχουνε στὸν κόσμον αὐτὸ τὶς φωλιές των, μὰ κεῖνοι ποὺ θάρθουνε σημαδεμένοι μὲ τὸ σημάδι τοῦ «υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» δὲ θάχουνε ἓνα τόπο νὰ γέρνουν τὸ κεφάλι των. Κεῖνοι ποὺ μοιάζουν μὲ τὶς ἄλεποῦδες, κεῖνοι ποῦχουν τὸ μυαλό, τὰ νύχια καὶ τὴν ἀποστολὴ τῶν ἄλεπούδων, κεῖνοι ποὺ ξέρουνε νὰ σκάβουνε δῶ, νὰ κλέβουνε ἐκεῖ καὶ νὰ ρημάζουνε παραπέρα, αὐτοὶ μποροῦνε νὰ κτίζουνε τὸ σπίτι, τὸ παλάτι καὶ τὸ κάστρο των, μποροῦνε νάχουνε τὸ χωριὸ καὶ τὴν πολιτείαν των, νὰ δένωνται μὲ φιλίες καὶ δεσμούς, νὰ συνάζονται σὲ φατρίες καὶ κόμματα καὶ νάχουνε τέλος πάντων ἓνα τόπο ποὺ νὰ ξεκουράζονται τὴ σάρκα καὶ τὸ πνεῦμα των. Καὶ κεῖνοι πάλι ποὺ μοιάζουν μὲ τὰ πουλιά, οἱ ἀμερικανοὶ, οἱ ἀργόσχολοι, οἱ ἀδιάφοροι καὶ οἱ σεῖριτζήδες, κεῖνοι ποὺ διαβαίνουν τὴ ζωὴ των χωρὶς νὰ κάνουν ἓνα μεγάλο καὶ δύσκολο ἔργο, μποροῦνε νάχουνε κι' αὐτοὶ τὶς φωλιές των, νὰ βραδυάζονται ὅπου φτάσουνε, νὰ ξημερώνονται ὅπου βρεθοῦνε, νὰ πλαγιάζουν τὸ κορμὶ των σ' ὅποιο στρώμα βροῦνε καὶ νὰ μὴ χαλοῦνε ποτὲ τὴ «ζαχαρένια» των. Μὰ ὁ «υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου» καὶ κεῖνοι ποὺ θάρθουνε σι' ὄνομά του, στὸ ἔργο του καὶ στὴν ἀποστολὴ του καὶ πλείοτε κεῖνοι ποὺ θάρθουνε μὲ τὴν ἴδια τὴ σφραγίδα του μέσα στὴν καρδιά των, δὲ θάχουνε ποτὲ ἓνα τόπο νὰ γέρνουν τὸ κορμὶ καὶ τὴν καρδιά των. Γιατὶ κι' ὅταν δὲν τοὺς διώχνει ὁ κόσμος τοὺς κυνηγᾷ ὁ ἑαυτός των κι' ἂν δὲν τοὺς κυνηγᾷ ὁ ἑαυτός των τοὺς ταραίζει ὁ Σατανᾶς κι' ὅταν τοὺς ἀφήνει ὁ Σατανᾶς τοὺς ξεσηκώνει ὁ ἴδιος ὁ Θεός. Γιὰ νὰ μὴν κάθονται πουθενά, γιὰ νὰ μὴν ἡσυχάζουν πουθενά, γιὰ νὰ μὴν κολλοῦνε πουθενά, παρὰ ὅλο νὰ τρέχουνε καὶ νὰ διαβαίνουν φέρνοντας τὸ μήνυμα τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ κάλεσμα τοῦ Ἰδανικοῦ. Μοῖρα τραγικὴ καὶ ζωὴ τρικυμισμένη καὶ σκληρὴ ποὺ θάπρεπε νὰ τὴν καταριέται καὶ νὰ τὴν ἀφανίζει κανεὶς μὲ τὴν κρεμάλα τοῦ Ἰουδα, ἂν ἔλλειπε κείνη ἡ ἐπίσημη εἰδοποίηση πὼς εἴμαστε σταλμένοι, ἡ εἰδοποίηση ἐκείνη ποὺ κρατεῖ καὶ στηρίζει τὴν καρδιά μας σ' ὅλες τὶς θλίψεις της καὶ μεταβάλλει τοὺς ἀγῶνες μας σ' ἓνα ὁμορφο μαρτύριο, ποὺ ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ ἡρωϊσμὸ καὶ μιὰ δική του εὐτυχία.

268 Ὑστερα εἶναι εὐκόλο ἴσως νὰ ξεκουράζῃ κανεὶς κά-
που τὸ κορμί του, μὰ τὸ κεφάλι του ποῦ νὰ τὸ γείρῃ; Τὸ
κορμί μας μποροῦμε νὰ τὸ γείρωμε πάνω σὲ μιὰ πέτρα,
σ' ἓνα ξύλο καὶ σ' ἓνα σίδερο ἀκόμη, μὰ τὴν καρδιά μας
ποῦ νὰ τὴν ἀποθέσωμε; Ἡ ὕλη μπορεῖ ν' ἀναπαυθῇ πάνω
στὴν ὕλη, μὰ τὸ ἴδιο καὶ κεῖνο ποῦ ὀνομάζομε μέσα μας
πνεῦμα ζητᾷ ν' ἀναπαυθῇ πάλι μόνο στὸ πνεῦμα. Ἡ σκέψη
ζητᾷ τὴ σκέψη, ἡ καρδιά ζητᾷ τὴν καρδιά, ὁ πόνος ζητᾷ
τὸν πόνο, ἡ χαρὰ ζητᾷ τὴ χαρὰ, ἡ ἀφοσίωση ζητᾷ τὴν
ἀφοσίωση κι' ἡ πίστη τὸ ἴδιο χρειάζεται πάλι τὴν πίστη.
Κι' ὅλα αὐτὰ ποῦ θὰ βρεθοῦνε ἂν δὲν τὰ δώσει ὁ ἄνθρω-
πος στὸν ἄνθρωπο; Θὰ μοῦ πῆτε ὁ Θεός. Βέβαια ὁ Θεός
εἶναι ἡ Πηγὴ καὶ ἡ Αἰτία ὅλων τῶν ἀγαθῶν μας, μὰ εἶναι
ὕστερα ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὰ χέρια τοῦ ἀνθρώ-
που ποῦ σκορποῦνε τ' ἀγαθὰ τοῦ Θεοῦ στὸν κόσμον. Ὅ,τι
μεγάλο καὶ ὕψηλὸ καὶ χαρούμενο καὶ ἐλπιδοφόρο ὑπάρ-
χει στὴν ἀνθρωπότητα, δόθηκε πάντα ἀπὸ τὸ Θεό, μὲ τὰ
χέρια καὶ τὴν καρδιά τῶν ἐκλεκτῶν καὶ τῶν ἁγίων, μὲ τὰ
χέρια καὶ τὴς καρδιᾶς ἐκείνων ποῦχαν τὸ θάρρος καὶ τὴν
καθαρότητα νὰ χτυπήσουν τὴς πύλες τῶν Οὐρανῶν κι' εἶ-
ναι τσιγκουνιὰ καὶ δειλία τὸ νὰ κλείνῃ κανεὶς τὰ χέρια
του καὶ τὴν καρδιά του σὲ κείνους ποῦ τὰ χρειάζονται.

Ὡ πόσο ἡ εὐτυχία τοῦ κάθε ἀνθρώπου χωριστὰ καὶ
ὅλων τῶν ἀνθρώπων μαζὶ θὰ ἦταν ἀληθινὰ μεγάλη, ἂν εἴ-
χαμε ὅλοι μας τὴ γενναιότητα νὰ κατανοοῦμε, νὰ συγχω-
ροῦμε καὶ νὰ ἀγαποῦμε τοὺς ἄλλους. Μὰ τώρα κεῖ ποῦ
πᾶμε νὰ γείρωμε τὸ κεφάλι μας καὶ ν' ἀποθέσωμε τὴν καρ-
διά μας, πόσες φορές κάτω ἀπὸ τὰ μαλακὰ προσκέφαλα
ποῦ μᾶς ὑπὸσχονται οἱ δεσμοὶ τῶν ἀνθρώπων συναντοῦμε
μόνο τ' ἀγκάθια. Πόσες φορές ἐκεῖνοι, στοὺς ὁποίους δεί-
ξαμε μ' ἐπιστοσύνη καὶ σπαραγμὸ τὴς πληγῆς μας γιὰ νὰ
τὴς πονέσουν, τὴς ἔκαμαν ἀκόμη πιὸ μεγάλες. Πόσες φορές
ἐκεῖνοι στοὺς ὁποίους μιλήσαμε γιὰ τὰ ἱερώτερα πράγματα
τῆς καρδιᾶς μας ἢ καὶ γι' αὐτὲς τὴς ἴδιες τὴς ἀδυναμίες
μας, δὲ μᾶς προδῶσανε; Γιατὶ οἱ ἄλλοι δὲν μποροῦνε
πάντα νὰ μᾶς νοιώθουν ἢ τὸ χειρότερο, δὲ θέλουν νὰ μᾶς
νοιώθουν. Γιατὶ τὸ στενὸ μυαλὸ καὶ ἡ στενὴ καρδιά τῶν
ἄλλων, ἡ «μικροψυχία» των δηλαδή, δὲν ἀφήνει τὴ συνεί-

δησὴ των νὰ φτάσῃ ὡς τὶς κορυφές ποὺ ἐμεῖς πετοῦμε ἢ ὡς τοὺς γκρεμνοὺς ποὺ κινδυνεύουμε. Γιατὶ ὁ ἐγωϊσμός καὶ τὸ συμφέρο κλείνουνε τὰ μάτια μας καὶ δὲν ἀφήνουνε νὰ δοῦμε τὰ φτερά ἢ τὶς πληγές τοῦ συνανθρώπου μας. Γιατὶ πρέπει νάχωμε γνωρίσει καὶ μεῖς τὰ ὕψη γιὰ νὰ νοιώθωμε κείνους ποὺ πετοῦν καὶ πρέπει νάχωμε καὶ μεῖς πονέσει γιὰ νὰ νοιώθωμε κείνους ποὺ πονοῦν.

➔ Κύριε, μίλησε στοὺς ἀνθρώπους νὰ μὴν εἶναι κακοί, ἄσπλαχνοι καὶ δειλοί. Κι' ὡστόσο ἔλα Σὺ, ἔλα Σὺ Πονετική, Μακρόθυμε καὶ Γενναῖε, Σὺ ποὺ εἶχες τὴ δύναμη νὰ μᾶς ἀγαπήσῃς καὶ νὰ πεθάνῃς γιὰ μᾶς, ὦ ἔλα ξανά καὶ μὲ τὰ ἀόρατα δάκτυλά Σου νὰ χαϊδέψῃς τὶς πληγές μας καὶ νὰ μᾶς στρώσῃς κείνο τὸ μυστηριακὸ προσκεφαλᾶδι ποὺ ζητᾷ ἡ σκέψῃ μας καὶ ἡ καρδιά μας γιὰ νὰ γεῖρῃ καὶ ν' ἀναπαυτῇ.

Οἱ ἀδῶοι ποῦ δὲν ἀπολογοῦνται:

«Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσιώπα.»

(Ματθ. ΚΣΤ' 62)

Καὶ πάλι τὸ δράμα τοῦ Γολγοθᾶ. Τὸ δράμα τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὸ δράμα τοῦ Θεοῦ. Τὸ δράμα στὸ ὁποῖον παίχτηκε ὄχι ἡ περαστικὴ καὶ συμπτωματορικὴ τύχη μας, ἀλλὰ ἡ μοῖρα καὶ τὸ πεπρωμένο τοῦ αἰώνιου προορισμοῦ μας. Πρωταγωνιστὴς τοῦ ἔργου εἶναι ὁ Χριστὸς ποῦ προσφέρεται γιὰ τὴν παγκόσμια σωτηρία. Οἱ σκηνές, μεγαλειώδεις καὶ τραγικές, εἶναι γεμάτες ἀπὸ πρόσωπα καὶ περιστατικὰ ποῦ παρασταίνουν τὸ φῶς καὶ τὸ σκοτάδι καὶ κρατοῦνε συχνὰ ἀμφίβολη τὴ νίκη ἀνάμεσα στὸ μῖσος καὶ τὴν ἀγάπη.

Διαλέγω μιὰ ἀπὸ τὶς ἀμίμητες αὐτὲς σκηνές: Ὁ Χριστὸς στέκεται δεμένος μπροστὰ στὸ μεγάλο ἀρχιερέα τῶν Ἑβραίων ποῦ κάθεται ψηλὰ σ' ἓνα βῆμα κι' ἀρχίζει τὴν ἀνάκρισή του. Ὁ λόγουρα παραστέκει τὸ παράνομο ἀσκέρι: Ἐκεῖνοι ποῦ θὰ τὸν κατηγορήσουν, ἐκεῖνοι ποῦ θὰ τὸν φτύσουν καὶ θὰ τὸν χτυπήσουν, ἐκεῖνοι ποῦ θὰ τὸν σταυρώσουν. Δυὸ τρεῖς ἄνθρωποι μὲ ταπεινὰ καὶ πανοῦργα χαρακτηριστικὰ ξεκόβουν ἀπὸ τὸ μανιασμένο αὐτὸ πλήθος καὶ σιμώνουν στὸ θρόνο τοῦ Ἀρχιερέα. Εἶναι οἱ ψευδομάρτυρες ποῦ θὰ καταθέσουν τὴν ἐπίσημη κατηγορία γιὰ τὸ Χριστό: Τὸν ἀκούσαμε νὰ λέη πὼς θὰ γκρεμίση τὸ Ναὸ τοῦ Θεοῦ καὶ σὲ τρεῖς μέρες θὰ τὸν ξανακτίση: Δὲ μποροῦσε νὰ εἰπωθῇ καὶ γιὰ κείνη τὴ στιγμή καὶ γιὰ τὴν αἰωνιότητα ὁλόκληρη μεγαλύτερη ψευτιά. Ὁ Χριστὸς δὲν ἤλθε νὰ γκρεμίση τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ. Ἀντίθετα, μὲ τὰ λόγια του καὶ τὸ παράδειγμά του, θὰ κάμῃ ἁγίους καὶ θὰ γεμίση μὲ ἐκκλησίες, τὰ βουνὰ καὶ τοὺς κάμπους, τὰ χωριά καὶ τὶς πολιτείες. Ὑπάρχει μιὰ θλιβερὴ διαπίστωση στὴν ἱστορία ὅλων τῶν θρησκευτικῶν ἀρχηγῶν τοῦ κό-

σου, πού δείχνει πῶς ἐκεῖνοι ἀκριβῶς πού κτίσανε καὶ ἰδρύσανε μιὰ Θρησκεία κατηγορηθήκανε σὰν ἐχθροὶ καὶ γκρεμιστὲς τῆς θρησκείας. Κι' ὁ Χριστὸς ὅπως κράτησε καὶ σὲ τόσα ἄλλα σημεῖα τὴν κακὴ μοῖρα τοῦ ἀνθρώπου, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν ἁμαρτία βέβαια, μπῆκε καὶ δῶ μὲ τὴ σειρὰ του στὸν κατάλογο τῶν μεγάλων «ἀντιτροπέων». Οἱ ψευδομάρτυρες λοιπόν, μὲ ὅλη τὴν ἱερὴ ἀγανάκτηση πού ξέρουν μόνο οἱ μικρόψυχοι καὶ οἱ συκοφάντες νὰ περιβάλλουν τὰ σκηνοθετημένα ψέμματά των, λένε καὶ ξαναλένε μπροστὰ στὸν μεγάλο ἀρχιερέα καὶ στὸ μανιασμένο πλήθος τὴν κατηγορία των. Καὶ σὰν τέλειωσαν τοὺς ἀφροὺς καὶ τὴ λύσσα των, ἔγινε μιὰ παράξενη σιωπὴ σ' αὐτὸ τὸ παράνομο δικαστήριό πού δίκαιζε τὸ Θεό.

“Οἱ πρόσμεναν ν' ἀκούσουν τὴν «ἀπολογία» τοῦ Χριστοῦ. “Οἱ πρόσμεναν νὰ ἀκούσουν αὐτὸν τὸν «πλᾶνον», πού μὲ τὰ λόγια του καὶ τὰ θαύματά του παράσερνε τὸ λαὸ καὶ γκρέμιζε τὸ ναὸ τοῦ Θεοῦ. “Οἱ πρόσμεναν. Κρατοῦσαν τὴν ἀναπνοή των καὶ πρόσμεναν μὲ γουρλωμένα μάτια καὶ μὲ σφιγμένες τὶς γροθιὲς γιὰ ν' ἀκούσουν καὶ ν' ἀπαντήσουν ὕστερα μὲ κεῖνο τὸ «ἄρον, ἄρον σταύρωσον αὐτόν», ποῦχαν βάλει προκαταβολικὰ στὴ σκέψη καὶ στὴ γλῶσσα των. Κι' ὅμως περίεργο πρᾶγμα. Ὁ Χριστὸς δὲν ὁμιλεῖ. Δὲν ἀπολογεῖται. Ἀκούει τὴ μεγαλύτερη συκοφαντία πού πλέκεται πάνω ἀκριβῶς σ' αὐτὸ πού θὰ ἀποτελέσει τὸ κεντρικώτερο σημεῖο τῆς διδασκαλίας του (τὴ λατρεία τοῦ Θεοῦ) κι' ὅμως δὲν τολμᾷ νὰ τὴν ἀντικρούση. **Ὁ ἀδῶς σωπαίνει. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐσώπα».**

Καὶ τί νὰ πῆς Θεέ μου; Τί νὰ ἀπαντήσης Κύριέ μου; Τί νὰ ἀπολογηθῆς φτωχέ μου Ναζωραῖε; Οἱ ἐχθροὶ σου ἔχουν παρμένη κιόλας τὴν ἀπόφασή των καὶ Σὺ τὴ διαβάξεις σιὰ μάτια καὶ στὶς καρδιές των. Ὅποιαδήποτε ἀπολογία Σου δὲ θὰ συγκινήσει αὐτὸ τὸ μανιασμένο πλήθος πού στέκει ὀλόγυρά Σου. Οὔτε τοὺς συκοφάντες Σου, οὔτε τὸ μεγάλο ἀρχιερέα πού ξέρει πῶς Εἶσαι ἀθῶος μὰ ἔχει τὴν ἐξουσία καὶ τὴν πόρωση μαζί καὶ θέλει νὰ Σὲ δικάσει. Τί νὰ ἀπαντήσης, ἀγαπημένε μου Διδάσκαλε, σ' αὐτοὺς πού σὲ κρίνουν τὴ στιγμή αὐτὴ καὶ σ' ὅλους ἐκείνους πού θάρρουν νὰ σὲ κρίνουν ὕστερα σὲ κάθε ἐποχὴ; Τὴν ἀπάντησή Σου θὰ τὴ δώσουν οἱ αἰῶνες. Τὴν ἀπολογία Σου πῶς

δὲν Εἶσαι γκρεμιστὴς τοῦ Ναοῦ, θὰ τὴν δώσουν τὰ ἑκατομμύρια τῶν ναῶν, ποὺ θὰ κτισθοῦν στὸ ὄνομά Σου καὶ στὸ ὄνομα ἐκείνων ποὺ θὰ σὲ ἀκολουθήσουνε σ' ὁλόκληρη τὴ γῆ, πάνω στὴ γῆ καὶ κάτω ἀπὸ τὴ γῆ. Κάνεις καλύτερα ἔτσι ποὺ σωπαίνεις, γιὰ νὰ γίνης καὶ μὲ τὴ σιωπὴ Σου αὐτὴ, ὅπως ἔγινες καὶ μὲ τὸ λόγο Σου, ὁ μεγάλος παρηγορητὴς ὅλων ἐκείνων, ποὺ κάπου στὴ ζωὴ των θὰ κριθοῦν, θὰ συκοφαντηθοῦν, θὰ κατηγορηθοῦν καὶ ἡ μόνη των ἀπολογία θᾶναι ἡ σιωπὴ.

Καὶ προτιμῶ νὰ βάλω στὴν πρώτη γραμμὴ τῆς μεγάλης σειρᾶς τῶν σιωπηλῶν ἀθῶων τοῦ κόσμου καὶ τῆς ζωῆς τοὺς ἐφήβους, τοὺς νέους. Στὴ νεότητά ὑπάρχει πάντα ἓνα μυστήριό κι' ἓνα θαῦμα. "Ὅσο μεγάλη κι' ἂν εἶναι ἡ παρακμὴ κι' ἡ ἐξαχρείωση μιᾶς ἐποχῆς, οἱ νέοι φέρνουν πάντα μαζί των τὸ νέο, τὸ καλύτερο, τὸ ἀγνώτερο. Εἶναι ἡ νέα γενεὰ ποῦρχεται ἀπὸ τὴν παρθένα πηγὴ τῆς ζωῆς, ἀπὸ τὴν ἴδια τὴν ἐστία τοῦ ἰδανικοῦ, ἡ γενεὰ ποὺ δὲν ἔχει μολυνθῇ ἀκόμη ἀπὸ τὴν λερωμένη πείρα μας καὶ εἶναι ἀθῶα. Μὰ γι' αὐτὸ καὶ σωπαίνει. Οἱ νέοι σωπαίνουν. Οἱ μεγάλοι, οἱ καθαροὶ ἔφηβοι εἶναι σιωπηλοί. Ὑποφέρουν μὰ δὲν ὁμιλοῦν ποτὲ ἢ σπάνια γιὰ κείνο ποῦχουν στὴ καρδιά των, γιὰτὶ φοβοῦνται τὴ καταδίκη των ἀπὸ ἐκείνους ποῦχουν κάμει κιόλας τὴ ζωὴ των πεζότητα, ἐνοχῇ καὶ κρῖμα.

"Ὑστερα ἔρχεται ἡ μακρὰ σειρὰ τῶν λογῆς-λογῆς ἀθῶων ποὺ κρίνονται καὶ κατακρίνονται μέσα στὴν κοινὴ καθημερινὴ ζωὴ, χωρὶς νὰμποροῦν νὰ μιλήσουν γιὰ τὴν ἀθωότητά των. Εἶναι οἱ μικροί, οἱ ἀφανεῖς, οἱ ἀνώνυμοι, κείνοι ποὺ δὲν ἔχουν χρήματα καὶ μέσα καὶ δὲν ἔχουν ἀκόμα πανουργία καὶ θρασύτητα γιὰ νὰ δείξουνε τὴν ἀθωότητά των. Κείνοι ποὺ δικάζονται στὸ δικαστήριο τῆς πολιτείας καὶ κείνοι ποὺ δικάζονται στὸ δικαστήριο τῆς γειτονιάς καὶ τῆς πλατείας, στὸ δικαστήριο τοῦ δρόμου καὶ τοῦ σαλονιοῦ, στὸ περίφημο αὐτὸ δικαστήριο τῆς «κοινῆς γνώμης», ποὺ τόσο εὐκόλως περνοῦν τὰ ψέμματα καὶ τόσο πρόχειρα βγαίνουν οἱ καταδικαστικὲς ἀποφάσεις. Εἶναι οἱ ἀθῶοι ποὺ δὲν ἔκαμαν τίποτε ἢ ἔστω ἔκαμαν ἓνα μικρὸ καὶ ἀσήμαντο σφᾶλμα καὶ ἔρχονται ὕστερα ὅλοι οἱ

Φαρισαῖοι τῆς ζωῆς νὰ τοὺς συκοφαντήσουνε, νὰ τοὺς χλευάσουνε καὶ νὰ τοὺς κρίνουνε.

Ἀλλὰ θέλω νὰ μιλήσω ἀκόμα καὶ γιὰ ἄλλους ἁθώ-
ους. Γιὰ τοὺς ἁθώους τῶν μεγάλων σκέψεων καὶ τῶν ὡ-
ραίων ἔργων. Γιὰ τοὺς ἁθώους τῶν μεγάλων καρδιῶν καὶ
τῶν ὡραίων ἐνθουσιασμῶν. Γιὰ κείνους τοὺς ἀληθινὰ με-
γάλους πούρχονται νὰ κριθοῦν ἀπὸ τοὺς μικροὺς καὶ τοὺς
τιποτένιους: Κάπου-κάπου ὁ Θεὸς κάνει ἕνα θαῦμα καὶ
μᾶς στέλνει ἕναν ἐκλεκτό. Μπορεῖ νᾶναι βασιλεὺς σ' ἕνα
παλάτι, μπορεῖ νᾶναι δάσκαλος σ' ἕνα σχολεῖο, στρατιώ-
της σ' ἕνα στρατῶνα ἢ παπᾶς σ' ἕνα Μοναστήρι. Καὶ μπο-
ρεῖ νᾶναι ἀκόμη μιὰ γυναίκα σ' ἕνα σπίτι ἢ ἕνας βοσκὸς
σὲ μιὰ στάνη. Ὁ τόπος δὲ μεγαλώνει τὸν ἄνθρωπο, εἶναι ὁ
ἄνθρωπος ποὺ τιμᾷ τὸν τόπο. Τὸ ὑπέροχο καὶ τὸ ὡραῖο
ὑπάρχει στὴν καρδιά τοῦ ἐκλεκτοῦ καὶ ἀκτινοβολεῖ ὅπου
κι' ἂν βρίσκεται. Μὰ κάθε φορὰ ποὺ ἕνας ἐκλεκτὸς ἀνα-
φαίνεται στὴ ζωῇ, οἱ μικροὶ καὶ οἱ τιποτένιοι, οἱ ἡλίθιοι καὶ
οἱ χυδαῖοι θᾶρθουν νὰ τὸν δικάσουν. Θὰ τὸν μετρήσουν μὲ
τὸ δικό των μέτρο καὶ θὰ τὸν βροῦν ὑπερβολικὸ καὶ ἐπι-
κίνδυνο. Γιατὶ αὐτοὶ δὲν ἔχουνε καρδιά θὰ ποῦνε καὶ σὲ
κεῖνον νὰ μὴν ἔχη ὄνειρα καὶ νοσταλγίες. Γιατὶ αὐτοὶ δὲ
βλέπουνε, θὰ ποῦνε καὶ σὲ κείνο νὰ μὴν κυττάζῃ μακριὰ
καὶ βαθεῖα στὴ ζωῇ. Τὸ πρῶτο χαρακτηριστικὸ τοῦ μεγά-
λου εἶναι νὰ συγχωρῇ καὶ νὰ δημιουργῇ καὶ τὸ πρῶτο χα-
ρακτηριστικὸ τοῦ μικροῦ εἶναι νὰ κρίνῃ καὶ νὰ ἐμποδίσῃ ἢ
νὰ καταστρέφῃ.

Κι' ὅταν, Θεέ μου, θὰ βρεθοῦμε σὲ μιὰ τέτοια δίκη
ποὺ ὁλόγουρά μας ὅλοι οἱ μικροὶ κι' ὅλοι οἱ τιποτένιοι,
ὅλοι οἱ πανοῦργοι κι' ὅλοι οἱ Φαρισαῖοι θὰ κρίνουν τὴν
καρδιά μας καὶ τὸ ἔργο μας, τί ὠφελεῖ νὰ μιλήσωμε καὶ
νὰ ἀπολογηθοῦμε; Σὲ ποιὸν θὰ ἀποδείξωμε τὴν ἀθωότητα
καὶ τὸ μεγαλεῖο μας; Ἀλλὰ καὶ σὲ ποιὸν νὰ στρέψωμε
τὴν ἐκδίκηση καὶ τὰ παράπονά μας; Γιατὶ ἂν πρέπει νὰ
παραπονεθοῦμε τότε θὰ πρέπει νὰ τὸ ποῦμε σὲ Σένα, ποὺ
μᾶς ἔκαμες ἔτσι.

Δὲ μᾶς μένει λοιπὸν παρὰ νὰ ἀκολουθήσωμε καὶ
δῶ τὴ μοῖρα Σου καὶ τὸ παράδειγμά Σου. Νὰ σταθοῦμε
καὶ μεῖς σιωπηλοὶ στὴν ἀδική κρίση τῶν ἄλλων καὶ νὰ πε-
ριμένωμε ἀπὸ τὸ αὖριον, νὰ περιμένωμε ἀπὸ τὴν αἰωνιότη-
τα καὶ τὴ δικαιοσύνη Σου, τὴν ἀναγνώριση τῆς ἀθωώ-
τητός μας.

Ὁ ζυγὸς ποὺ δὲν κουράζει :

«Ὁ γὰρ ζυγὸς μου χρηστὸς
καὶ τὸ φορτίον μου ἑλαφρόν ἐστί.»

(Ματθ. ΙΑ΄ 30)

Ὁ ζυγὸς εἶναι ἓνα ἐργαλεῖο τῆς ἀγροτικῆς δουλειᾶς. Ἐκεῖ ποὺ τὰ σιδεράροτρα καὶ τὰ τρακτέρ δὲ φτάσανε γιὰ νὰ ξετοπίσουνε τὸ πανάρχαιο ἀλέτρι τοῦ Ἡσιόδου, ὁ ζυγὸς ἀποτελεῖ ἀκόμη ἓνα ἀπαραίτητο σύνεργο γιὰ τὸ ὄργωμα τῆς γῆς. Εἶναι ἓνα ἀπλὸ πελεκημένο ξύλο ἀπὸ πλάτανο ἢ κυπαρίσι γιὰ νὰ μὴ βαραίνει πολὺ, ποὺ ὁ ζευγᾶς τὸ βάζει πάνω στοὺς σβέρκους τῶν βωδιῶν καὶ τὸ στερεώνει μὲ ἄλλα τέσσαρα μικρότερα ξύλα, τὰ ζευγλιά, ποὺ κατεβαίνουν χαμηλὰ πρὸς τὰ πλάγια τοῦ λαιμοῦ των καὶ δένονται κι' αὐτὰ μὲ ἓνα λουρί ἢ μὲ ἓνα στερεὸ σπάγγο. Στὴ μέση τοῦ ξύλου αὐτοῦ ὁ ζευγᾶς περνᾷ δυὸ σιδερένια λουριά καὶ σ' αὐτὰ ὕστερα γαντζώνει ἓνα ἄλλο μακρὸ ξύλο ποὺ σέρνει ἀνάμεσα στὰ βώδια τὸ γυνὶ κι' ἀνοίγει τίς αὐλακὲς στὸ χῶμα. Ἔτσι ὅλο τὸ βάρος τῆς δουλειᾶς πέφτει στὸ ζυγὸ ποὺ κάθετα βαρὺς πάνω στὸ σβέρκο τῶν βωδιῶν καὶ συχνὰ τὰ πληγώνει καὶ τὰ ματώνει. Μὰ χωρὶς τὸ ξύλο αὐτὸ κι' ἀκόμη χωρὶς τὸ μόχθο αὐτὸ ὁ ζευγᾶς δὲ μπορεῖ νὰ ὀργώσῃ τὸ χωράφι καὶ νὰ μᾶς δώσῃ τὸ σιτάρι ποὺ θὰ θρέψῃ τὴν πείνα τῶν ζητιάνων καὶ τῶν Βασιληάδων καὶ θὰ γίνῃ σῶμα τοῦ Χριστοῦ πάνω στὸ Ἀρτοφόριο τῆς ἐκκλησίας. Κι' ἴσως γιὰ ὅλα αὐτὰ ὁ ζυγὸς αὐτὸς τῶν ζευγάδων ἔχει ἓνα ξεχωριστὸ σεβασμὸ καὶ μιὰ ἱερότητα στὴ συνείδηση τῶν χωρικῶν μας, γιατί ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα ξύλινα ἐργαλεῖα τῆς ἀγροτικῆς δουλειᾶς τὰ καΐνε σὰν παληώσουν, τὸ ζυγὸ τὸν φυλάουε ὅσο παλῆος κι' ἂν εἶναι καὶ δὲν τὸν βάζουν ποτὲ στὴ φωτιά. Κι' ὁ Χριστὸς ποὺ ἐζήσῃ καὶ δίδασκε ἀνάμεσα στοὺς χωρικοὺς καὶ στοὺς ψαράδες καὶ πῆρε τίς εἰκόνες του καὶ

τις παραβολές του ἀπ' αὐτὴ τὴν ἁγία καὶ τὴν ἀπλὴ ζωὴ τῶν ἀγρῶν, πῆρε καὶ τὸ ζυγὸ τῶν ζευγάδων, τὸ ζυγὸ ποῦ ἴσως τόσες φορές εἶδε ὁ Ἰδιος μὲ τ' ἁγία Του τὰ μάτια νὰ βαραίνει καὶ νὰ πληγώνει τοὺς ὤμους τῶν βωδιῶν στὰ χωριά τῆς Γαλιλαίας καὶ τὸν μετᾴφερε στὴν ἠθικὴ σφοῖρα τῆς ζωῆς, ἐκεῖ ποῦ ἡ χάρη καὶ τὸ φῶς Του ἀγωνίζονται νὰ κρατήσουνε τὸν ἄνθρωπο ἐλεύθερο ἀπὸ ἓνα ἄλλο βορὺ κι' ὀδυνηρὸ ζυγόν, τὸ ζυγὸ τῆς ἁμαρτίας.

Γιατὶ πάντα στὴ ζωὴ ὁ καθένας κάπου θᾶναι σκυμμένος κάτω ἀπὸ ἓνα ζυγόν. Παιδιὰ ἀκόμη στὸ γονικὸ μας σπίτι ἔχομε τὸ ζυγὸ τῆς πατρικῆς κηδεμονίας, ποῦ μᾶς κρατεῖ στὸ δρόμο τοῦ καλοῦ σὲ μιὰ ἡλικία ποῦ ἐμεῖς μόνοι μας δὲ μπορούμε ἀκόμη νὰ ξέρωμε τί θὰ πῇ καλόν. Ζυγὸς ἅγιος καὶ σωτήριος ποῦ βάζει σιγὰ-σιγὰ τὴν παιδικότητά μας καὶ τὴν ἐφηβικὴ μας ἡλικία ὕστερα στοὺς αἰώνιους δρόμους τῆς ζωῆς, μὰ ποῦ μπορεῖ ἐπίσης νὰ γίνῃ στὰ χέρια κακῶν κι' ἀδέξιων γονιῶν ἢ χειρότερα ἀκόμη στὰ χέρια τοῦ πατριοῦ καὶ τῆς μητρὸς βαρὺς κι' ἀπάνθρωπος, γιὰ νὰ πληγώσῃ πολλὰς φορές ἀγιάτρευτα τὴν παιδικὴ μας εὐτυχία καὶ νὰ δηλητηριάσῃ ὁλόκληρὴ τὴ ζωὴ μας. Ὁ δεσμὸς τοῦ γάμου ἔπειτα καμωμένος ἐπίτηδες γιὰ νὰ ἐτοιμάζῃ καὶ νὰ αὐξάνῃ τὴ χαρὰ δύο ἀνθρώπων, γίνεται συχνά τὸ δόκανο ποῦ πιάνεται καὶ συντρίβεται ὄχι μόνο ἡ λιγοστὴ εὐτυχία τῆς ζωῆς αὐτῆς, ἀλλὰ κι' ἡ ἴδια ἡ σωτηρία καὶ ἡ αἰωνιότητα ἐκείνων ποῦ σκύβουν κάτω ἀπὸ τὸ δεσμὸ αὐτό. Γιατὶ πόσες φορές ἐκεῖνο τὸ λεπτὸ καὶ λευκὸ μεταξωτὸ κορδόνι ποῦ συνδέει τὰ στεφάνια καὶ τὰ κεφάλια δύο ἀνθρώπων στὴν ὥρα τοῦ γάμου δὲ γίνεται σκληρὸς καὶ ἀποτρόπαιος ζυγός, ποῦ βαραίνει καὶ πληγώνει τὸν ἓνα ἢ τὸν ἄλλο ἢ καὶ τοὺς δύο μαζύ, ὅταν δὲν ὑπάρχει ὁ ἐσωτερικὸς ψυχικὸς δεσμὸς κι' ὁ χριστιανικὸς σεβασμὸς τῆς ἀξίας ἢ τῶν ἀδυναμιῶν τοῦ ἄλλου ἀνάμεσα στὸ ἀνδρόγυνον. Ἡ ζωὴ μας ὕστερα μέσα σ' ἓνα λαὸ καὶ σὲ μιὰ κοινωνία καὶ κάτω ἀπὸ μιὰ πολιτικὴ ἢ ὁποιαδήποτε ἄλλη ἐξουσία μπορεῖ νὰ γίνῃ ἓνας βαρὺς ζυγὸς ὅταν αὐτοὶ ποῦ κυβερνοῦνε τὴ μοῖρα καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων γίνονται τύραννοι καὶ στραγγαλίζουνε τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν ἀνθρωπισμὸ μας. Γιατὶ ἐρευνῶντας κανεῖς

τὴν παγκόσμια ἱστορία διαπιστώνει μὲ πολὺ φρίκη πὼς ἓνα μεγάλο μέρος ἀπὸ τὴ δυστυχία καὶ τὴν ἀθλιότητα ποὺ δοκιμάζουν συχνὰ ὁλόκληροι λαοὶ ὀφείλεται στὸ ζυγὸ ποὺ ἡ ἀπληστία, τὸ συμφέρο καὶ ὁ ἐγωϊσμός ἀτόμων ἢ λαῶν ἐπιβάλλουν στοὺς ἄλλους.

Ἄλλὰ χωρὶς καμμιά ἀντίρρηση ὁ βαρύτερος ἀπ' ὅλους τοὺς ζυγοὺς ποὺ πληγώνουνε συχνὰ τὴ ζωὴ καὶ τὴν ψυχὴ μας εἶναι ὁ ζυγὸς ἐκεῖνος, ποὺ μᾶς ἔρχεται σχεδὸν πάντα μὲ τὸ πρόσχημα τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀνεξαρτησίας, γιὰ νὰ γίνῃ σιγά-σιγά ὁ μεγαλύτερος τύραννος καὶ ἐξουσιαστής μας. Ὑπάρχει μέσα στὴ Γραφὴ μιὰ παληά, μιὰ παμπάλαιη ἱστορία, ἐκείνη τῶν πρωτοπλάστων, ποὺ ἐπαναλαμβάνεται σ' ὅλους μας ὅταν ἡ ἁμαρτία ἔρχεται νὰ πολιορκήσῃ τὴν ψυχὴ μας. Οἱ πρωτόπλαστοι ἄκουσαν πὼς τότε ποὺ θὰ ἔτρωγαν τὸν «ἀπηγορευμένον καρπὸν» θὰ γινόταν ἀμέσως ἐλεύθεροι καὶ ἴσοι μὲ τὸ Θεό. Κι' ὅμως ἡ ἐπαναστατικὴ αὐτὴ πρόκληση στὸ ὄνομα τῆς ἐλευθερίας των, ὠδήγησε καὶ κείνους κι' ὅλο τὸ ἀνθρώπινο γένος στὴ βαρύτερη καὶ θλιβερώτερη ὑποδούλωση. Κι' ἔτσι ἀρχίζει πάντα στὸν καθένα μας ἡ σκλαβιὰ καὶ ἡ τυραννία τοῦ κακοῦ. Κάθε φορὰ ποὺ γκρεμιζόμαστε σ' ἓνα παράπτωμα καὶ φτάνομε στὴν ἡθικὴ ἀθλιότητα, ἀρχίζομε πάντα στὸ ὄνομα μιᾶς ἐλευθερίας. Τοῦτο λέμε εἶναι δικαιολογημένο ἔνστικτο, τὸ ἄλλο εἶναι ἀνάγκη, τὸ ἄλλο εἶναι συμφέρο καὶ τὸ ἄλλο εἶναι γοῦστο καὶ κατόρθωμα. Ἔτσι σπάζομε μιὰ-μιὰ τὶς λεπτές ἐκεῖνες κλωστὲς μὲ τὶς ὁποῖες ἡ ἀρετὴ μᾶς κρατεῖ στὴν καθαρότητα καὶ τὸ μεγαλεῖο της καὶ βάζομε μόνοι μας τὰ χέρια μας καὶ τὴν καρδιά μας στὶς χονδρὲς ἀλυσσίδες τοῦ κακοῦ. Στὶς ἀλυσσίδες ἑνὸς ζυγοῦ ποὺ βάζει τὰ ἀκάθαρτα καὶ τυραννικὰ δεσμά του ἐκεῖ ποὺ εἴμαστε πλειὸ εὐαίσθητοι, ἐκεῖ ποὺ πονοῦμε πλειὸ πολὺ, ἐκεῖ ποὺ μᾶς πνίγει πλειὸ πολὺ, μέσα βαθειὰ στὴ ψυχὴ μας.

Ὁ ἄνθρωπος, εἶναι ἀλήθεια πὼς κάπου θέλει νὰ δοθῇ, κάπου θέλει νὰ ἀνήκῃ, κάπου θέλει νὰ σπαταλήσῃ τὸν ἑαυτό του καὶ νὰ τὸν σκλαβώσῃ. Δὲ γεννιόμαστε γιὰ νὰ περάσωμε τὴ ζωὴ μας κλεισμένη στὸ κουτὶ τοῦ «μὴ μοῦ ἄπτου», στὴν ἀδράνεια καὶ τὴν ἀναισθησία. Θὰ ποθήσωμε, θὰ νοσταλγήσωμε, θὰ ὀνειρευτοῦμε καὶ θὰ πράξωμε. Μὰ

υπάρχουνε τόσα ἅγια καὶ ὑπέροχα πράγματα μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμον ποὺ μποροῦμε νὰ τὰ κάμωμε «ζυγὸ» μας. Κι' ἀνάμεσα στοὺς τόσους ἄλλους ζυγοὺς ποὺ οἱ ἄνθρωποι διαλέγουν γιὰ νὰ κλείσουν τὴ ζωὴ καὶ τὴν καρδιά των, ὁ πλειὸ ἀνάλαφρος κι' ὁ πλειὸ «χρηστὸς» (χρήσιμος) εἶναι ὁ δικός Σου «ζυγὸς» Κύριε. Ὁ «ζυγὸς» τῶν νόμων καὶ τῶν ἐντολῶν Σου, ὁ «ζυγὸς» τῶν μεγάλων ἔργων καὶ τῶν ὑψηλῶν σκοπῶν Σου. Ὁ «ζυγὸς» ποὺ ὅποιος χτυπᾷ γιὰ νὰ τὸν σπάσῃ, σπάζει τὴν ἴδια τὴν καρδιά του, τὴν ἐλπίδα καὶ τὸ μεγαλεῖο του, τὴ ζωὴ καὶ τὴν αἰωνιότητά του.

Ἀλήθεια εἶναι ἀνάλαφρος ὁ «ζυγὸς» Κύριε. Γιατὶ τοὺς ἄλλους «ζυγοὺς» μπορεῖ νὰ τοὺς ἀρχίζωμε μὲ χαρὰ καὶ αἰσιοδοξία μὰ τοὺς τελειώνωμε ἢ μᾶς τελειώνουν αὐτοὶ συχνὰ μὲ θλίψη. Στὸ δικό Σου ὅμως «ζυγὸ» μπορεῖ ν' ἀρχίζωμε μὲ κλάματα μὰ τελειώνωμε πάντα μὲ ἀγαλλίαση. Στοὺς ἄλλους ζυγοὺς ἀρχίζωμε μὲ δύναμη γιὰ νὰ φτάσωμε στὴν ἀδυναμία καὶ τὴ συντριβή, μὰ στὸ δικό Σου ἀρχίζωμε ἀπὸ τὴν ἀσθένεια καὶ φτάνωμε στὴ δύναμη. Στοὺς ἄλλους «ζυγοὺς» ἀρχίζωμε μὲ φιγούρα καὶ μεγαλεῖο γιὰ νὰ φτάσωμε στὴ ντροπὴ καὶ στὴν αἰσχύνῃ, μὰ στὸ δικό Σου ἀρχίζωμε ἀπὸ τὸν ὀνειδισμό καὶ τὴν ταπείνωση καὶ φτάνωμε στὴ δόξα καὶ στὸ θρίαμβο. Καὶ γιατί αὕτῃ ἡ ἀντίθεση Κύριε; Γιατὶ αὕτῃ ἡ διαφορὰ; Γιατὶ αὕτῃ ἡ ἀλλαγὴ; Γιατὶ τὴ στιγμὴ ποὺ ἀποφασίζωμε νὰ κρατήσωμε τὸ «ζυγὸ» Σου ἔρχονται κεῖνες οἱ μυστηριώδεις δυνάμεις τῆς χάρις Σου κι' ἀνασηκώνουνε τὸ βάρος του κι' ἔτσι ὀληθινὰ ὁ ζυγὸς Σου εἶναι χρηστὸς καὶ τὸ φορτίο Σου ἐλαφρόν.

Νὰ μὴν κατακρίνωμε:

«Μὴ κρίνεις ἵνα μὴ κριθῇς»

(Ματθ. Ζ' 1)

Στὸν ἄνθρωπο ὑπάρχει μιὰ ἔμφυτη τάση νὰ παρατηρῇ, νὰ ἐλέγχει καὶ νὰ διορθῶνῃ. Κι' εἶναι αὐτὸ μιὰ σωστὴ καὶ γόνιμη ιδιότητά μας, γιατί μ' αὐτὴ μπορούμε νὰ ξεχωρίζουμε τὸ καλὸ ἀπὸ τὸ κακὸ καὶ τὸ ἄριστο ἀπὸ τὸ λιγώτερο καλὸ σὲ πρόσωπα καὶ πράγματα καὶ νὰ προχωροῦμε ἔτσι στὴν πρόοδο καὶ τὴν τελειοποίησιν τῶν ἔργων μας καὶ τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ μας. Μὰ ὅπως ὅλα τὰ πράγματα στὸν ἄνθρωπο εἶναι σχετικὰ καὶ ἄστατα κι' ὅλα μπορούνε νὰ λοξοδρομήσουνε καὶ νὰ διαστραφοῦνε ἀπὸ τὸ καλὸ στοὺς κακὸ κι' ἀπὸ τὸ κακὸ στοὺς χειρότερο, τὸ ἴδιο κι' αὐτὴ ἡ νόμιμη καὶ λογικὴ μας «κρίσις» γιὰ πρόσωπα καὶ πράγματα μπορεῖ νὰ ξεφύγῃ ἀπὸ τὰ πλαίσια καὶ νὰ γίνῃ «κατάκρισις», συκοφαντία, ἔχθρα καὶ ἔγκλημα. Γιατί κι' ὁ σοφώτερος ἄνθρωπος μπορεῖ νὰ κάμῃ σφάλματα στὴν κρίση του. Ὅποτε ὅταν ἡ σκέψις καὶ ἡ λογικὴ μας ἐπηρεάζεται ἀπὸ συμφέροντα καὶ πάθη, τότε ἡ «κρίσις» μας θολώνεται περισσότερο κι' ἡ κριτικὴ μας γιὰ τοὺς ἄλλους δὲν εἶναι ποτὲ ἀληθινὴ καὶ δίκαιη. Δυὸ παιδιὰ παίζουν σὲ μιὰ αὐλὴ κάποιου σπιτιοῦ καὶ ξαφνικὰ παρεξηγοῦνται καὶ χτυπιοῦνται. Οἱ μητέρες των τρέχουν νὰ τὰ χωρίσουν καὶ νὰ δικάσουν τὸ μάλωμά των, μὰ ἡ κάθε μιὰ ἀπ' αὐτὲς ρίχνει τὴν ἐνοχὴ στοὺς ἄλλοι παιδιὰ γιατί χωρὶς νὰ θέλῃ τὸ ἄδικο, σὰν μητέρα βλέπει τὸ δικό της παιδί ἄθωο καὶ τὸ ἄλλο ἐνοχο. Μιὰ θύελλα ῥημάζει καὶ ξεριζώνει τὰ δέντρα στοὺς χωριὸ καὶ κανεὶς δὲ λέει τίποτα· μὰ ἂν ἡ γίδα ἢ τὸ πρόβατο τοῦ γειτόνου τσιμπήσουν ἕνα βλαστάρη, τότε βλέπομε μεγάλη κι' ἀνυπολόγιστη τὴ ζημιὰ καὶ τρέχουμε νὰ τὴν καταγγείλωμε καὶ νὰ τὴν ἐκδικηθοῦμε. Γιατί; Γιατί μ' αὐτὸν ποῦχει τὴ γίδα ἔχομε ἴσως προσωπικὰ καὶ οἰκο-

γενεϊακᾶ, τὸν βλέπομε σὰν ἀντίπαλο καὶ ἐχθρὸ καὶ δὲ μποροῦμε νὰ κρίνωμε λογικᾶ καὶ δίκαια τὴν ἀσήμεντη ζημιὰ του.

Καὶ ἔτσι γενικᾶ κρίνομε στὴ ζωὴ καὶ στὶς σχέσεις μας μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους: Κάποιος ἄνθρωπος στὸ στενώτερο ἢ στὸ εὐρύτερο περιβάλλον μας, κάποιος ἄνθρωπος ἀπὸ τὸ γραφεῖο μας, ἀπὸ τὸ σπίτι μας, ἀπὸ τὸ κατ᾽-στημά μας, ἀπὸ τὸ χωριὸ ἢ τὴν πόλη μας κάνει ἓνα λάθος, μιὰ «γκάφα» ἢ ἐπιτέλους ἓνα κακὸ καὶ μεῖς τρέχομε ἀμέσως νὰ τὸν «κρίνωμε» καὶ νὰ βγάλωμε γι' αὐτὸν μιὰ κρίση ποὺ θὰ τὴν κρεμάσωμε ὕστερα σὰν πινακίδα θανάτου στὸ μέτωπο καὶ στὴ συνείδησή του γιὰ ὅλη του τὴ ζωὴ. Ὁ ἓνας εἶναι τεμπέλης γιατί μιὰ φορὰ ποὺ ἦταν ἄκεφος ἢ ἄρρωστος δὲν ἔκαμε μιὰ δουλειὰ κι' ὁ ἄλλος εἶναι τσιγκούνης γιατί κάπου δὲν ἄνοιξε τὸ σακοῦλι του νὰ σκορπίσῃ ποιὸς ξέρεῖ σὲ ποιο καπρίτσιο μας, τὸ μόχθο του. Ὁ ἓνας εἶναι ἀνήθικος καὶ ἄσωτος γιατί μιὰ φορὰ τὸν ποράσκει τὸ πάθος καὶ τὸ ἐνστικτο κι' ὁ ἄλλος εἶναι κλέπτης καὶ φονιάς γιατί μιὰ στιγμή πάνω στὴ σύγχυση καὶ τὴ μανία του ἔκλεψε καὶ σκότωσε. Κι' εἶναι βέβαια μεγάλα λάθη κι' ἀξιοκατάκριτα ὅλα αὐτά, μὰ εἶναι σωστὸ νὰ «κρίνωμε» καὶ νὰ χαρακτηρίζωμε ἓνα ἄνθρωπο ἔτσι ὀριστικᾶ καὶ τελεσίδικα μόνο ἀπὸ μιὰ στιγμή κι' ἀπὸ ἓνα μόνο περιστατικὸ τῆς ζωῆς του; Εἶναι σωστὸ νὰ κρίνωμε τὴν ἀξία καὶ τὴν ἀρετὴ ἑνὸς ἀνθρώπου μόνο ἀπὸ μιὰ πράξη τῆς ζωῆς του καλὴ ἢ κακὴ καὶ νὰ μὴν προσέχωμε βαθύτερα τὴ μονιμώτερη διάθεση τῆς ψυχῆς του; Καὶ ξέρομε μεῖς σὲ ποιά «ψυχολογικὴ στιγμή», ὅπως λέμε, βρέθηκε ὁ ἄνθρωπος τότε ποῦκανε τὸ λάθος του καὶ τὸ σφάλμα του; Καὶ ξέρομε ἀκόμη μὲ πόσα μυστικὰ δάκρυα συντριβῆς καὶ μετάνοιας διώρθωσε τὸ λάθος του κι' ἀνασύνταξε τὴν ψυχὴν του. Ὑστερα ποιὸς εἶσαι σὺ ποὺ κρίνεις; Εἶσαι ἀλάθης, εἶσαι ἀθῶς, εἶσαι ἅγιος καὶ ἀναμάρτητος; Ἐνας μόνο εἶναι ὁ Ἀθῶς καὶ ὁ Ἀναμάρτητος, ὁ Θεός. Ἐμεῖς οἱ ἄνθρωποι ἔχομε ὅλοι περίπου τὴν ἴδια μοῖρα κι' ὅλοι κάνομε λάθη. Ὁ ἓνας σφάλλει μὲ τὴ σάρκα του κι' ὁ ἄλλος μὲ τὸ πνεῦμα του. Ὁ ἓνας σφάλλει μὲ τὴ δύνομη κι' ὁ ἄλλος μὲ τὴν ἀδυναμία του. Ὁ ἓνας σφάλλει

στά γεράματα κι' ὁ ἄλλος στά παιδικά του χρόνια. Ποιὸς μπορεῖ νὰ καυχηθῇ πὼς εἶναι τέλειος καὶ μπορεῖ νὰ κρίνῃ καὶ νὰ δικάζῃ τοὺς ἄλλους; Μόνο οἱ ἄθωοι θὰ μπορούσαν νὰ δικάζουν καὶ νὰ κρίνουν, μὰ στὴ γῇ δὲν ὑπάρχουν ἄθωοι παρὰ μόνο ἴσως ξεγελασμένοι Φαρισαῖοι.

“Ὡστε μὴν κρίνωμε; Νὰ μὴν ἐλέγχωμε καὶ νὰ μὴ διορθώνωμε τοὺς ἄλλους ποὺ κάνουν λάθη; Ν' ἀφήνωμε τοὺς συνανθρώπους μας στὴν ἄγνοια, στὴν πλάνη καὶ στὴν καταστροφή; Δὲν εἶναι αὐτὸ ποὺ θέλουμε νὰ ποῦνε τὰ παρὰπάνω Ἀθάνατα λόγια τοῦ Εὐαγγελίου. Ἔχομε πολλοὺς λόγους νὰ προσέχωμε τὴ ζωὴ τῶν συνανθρώπων μας καὶ νὰ τὴ βοηθοῦμε. Μποροῦμε λοιπὸν καὶ νὰ τοὺς ἐλέγχωμε καὶ νὰ τοὺς κρίνωμε. Μὰ ἐδῶ ἀκριβῶς εἶναι τὸ πρόβλημα καὶ τὸ λεπτὸ σημεῖο: Θὰ τοὺς κρίνωμε ἀπὸ ἀγάπη ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε ἀπὸ μῖσος; Θὰ τοὺς κρίνωμε ἀπὸ στοργὴ ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε ἀπὸ περιφρόνηση; Θὰ τοὺς κρίνωμε μὲ κατανόηση καὶ συμπόνια ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε μὲ χάχανα; Θὰ τοὺς κρίνωμε στὴ μοναξιά τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς ψυχῆς των ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε στὴν ἀγορὰ καὶ στὴν πλατεία; Θὰ τοὺς κρίνωμε γιὰ νὰ τοὺς διορθώνωμε ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε γιὰ νὰ τοὺς ἀγριεύωμε; Θὰ τοὺς κρίνωμε μὲ τέτοιο τρόπο ὥστε νὰ κλείνωμε τίς πληγές των ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε ἔτσι ποὺ νὰ τίς ἀνοίγωμε μεγαλύτερες; Θὰ τοὺς κρίνωμε μὲ τὴ δική μας στενόψυχη λογικὴ καὶ δικαιοσύνη ἢ θὰ τοὺς κρίνωμε μὲ τὴν ἀπέραντη λογικὴ τοῦ Θεοῦ; Νὰ τὰ ἐρωτήματα ποὺ ἔχομε νὰ θέτουμε στὴ συνείδησή μας ὅταν θέλωμε νὰ κρίνωμε τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους καὶ νὰ μὴν ἐπιχειροῦμε τόσο ἄστοχα τὸ δύσκολο καὶ ἐπικίνδυνο αὐτὸ ἔργο.

«Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε». Ὁ Θεὸς δὲν εἶναι ποτὲ ἐκδικητικὸς, μὰ ἡ ζωὴ μᾶς δείχνει ὀλοφάνερα πὼς στ' ἀλήθεια κείνος ποὺ κρίνει θὰ κριθῇ ὄχι μόνο στὴν αἰωνιότητα, ἀλλὰ καὶ σ' αὐτὴ τὴ ζωὴ. Ὑπάρχει ἓνας μυστηριώδης καὶ ἀδυσώπητος νόμος στὴ ζωὴ ποὺ παρουσιάζει τὸ σημερινὸ κριτὴ σὲ αὐριανὸ κατηγορούμενο. Γιατὶ συχνὰ κείνο ποὺ γελοῦμε καὶ κατακρίνομε στὴν ὑπαρξὴ καὶ στὴ ζωὴ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων, ξαφνικὰ τὸ βλέπομε καὶ στὴ δική μας ζωὴ, στοὺς δικούς μας ἀνθρώπους. Πόσες φορὲς γελάσαμε καὶ κατακρίναμε τὸ σφάλμα κάποιου ἀνθρώ-
·

που κι' ὕστερα τὸ κάμαμε καὶ μεῖς οἱ ἴδιοι ἢ τῶδαμε στὸ παιδί καὶ στὸ ἐγγόνι μας. Πόσες φορές γελάσαμε καὶ κατακρίναμε τὴν ἀσχήμια καὶ τὴ δυστυχία κάποιου ἀνθρώπου κι' ὕστερα τὴν εἶδαμε καὶ μεῖς σὲ μᾶς τοὺς ἴδιους ἢ στοὺς ἄλλους τοὺς δικούς μας. Πόσες φορές γελάσαμε καὶ κατακρίναμε τὸ λάθος καὶ τὸ παραστράτημα κάποιου ἄλλου κι' ὕστερα τὸ κάμαμε μεῖς χειρότερο καὶ μεγαλύτερο καὶ φορτωθήκαμε ντροπὴ καὶ περιφρόνηση ἀνάλογη καὶ πλειότερη ἀπὸ κείνη πού μεῖς γελάσαμε στοὺς ἄλλους.

Ἄς μὴ κρίνωμε λοιπὸν γιὰ νὰ μὴ κριθοῦμε. Κι' ὅσες φορές ἡ ζωὴ ἀπλώνει τὰ σφάλματα, τὰ λάθη καὶ τὰ δυστυχήματα τῶν ἄλλων μπροστὰ στὰ μάτια μας, ἄς τὰ κρατοῦμε κλειστὰ κι' ἄς δένωμε τὴ γλῶσσα μας. Ἐκτὸς ἂν ἔχομε τὴ δύναμη ν' ἀνοίγωμε καὶ τὴν ψυχὴ μας καὶ τὰ μάτια μας πλατειᾶ καὶ δακρυσμένα στίς πληγὲς πού ὁ κοινὸς ἐχθρὸς μας, ἡ ἁμαρτία, ἀνοίγει καθημερινὰ στὰ κορμιά καὶ στίς ψυχὰς τῶν ἀδελφῶν μας.

Ζωὴ δὲ πῇ νὰ ξέρης νὰ ἐκλέγης:

«Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἐξελέξατο»

(Λουκᾶ 10, 42)

Ἡ Μαρία «ἐξελέξατο» τὴν ἀγαθὴν μερίδα. Ἡ Μεγάλῃ Μαρία, ἡ Ἐκλεκτὴ Μαρία, ἡ Μαρία τῶν θαυμάτων καὶ τῶν μωστηρίων, κάνει τὴν ἐκλογὴν στὴ μοῖρα καὶ στὸ πεπρωμένο της. Γίνεται «δούλη Κυρίου» καὶ ὑπηρετεῖ τὰ σχέδια καὶ τὶς βουλὲς τοῦ Θεοῦ στὴ λύτρωση καὶ τὴν ἀγάπη τοῦ κόσμου. Ἀφήνει τὴν ἡσυχὴ καὶ εἰδυλλιακὴ ζωὴ στὴ Ναζαρέτ καὶ πορεύεται στὸ στοῦλο τῆς Βηθλεέμ, στὴν ἐξορία τῆς Αἰγύπτου καὶ στὸ μαρτύριο τοῦ Γολγοθᾶ. Διαλέγει ἀνάμεσα σ' ἓνα «κοινὸ γάμο» κι' ἀνάμεσα στὴ Νύμφη τῶν Οὐρανῶν. Διαλέγει ἀνάμεσα στὰ δικά της ἀνθρώπινα παιδιὰ κι' ἀνάμεσα στὸ Μεγάλον Παιδί πού θὰ τῆς δώσῃ ὁ Θεός. Διαλέγει ἀνάμεσα στὴ δική της εὐτυχία κι' ἀνάμεσα στὴν εὐτυχία τῶν ἄλλων. Καὶ μπορεῖ στὴν ἐκλογὴ τῆς μοῖρας της αὐτῆς νὰ μὴν εἶχε ἡ ἴδια τὴν πρωτοβουλία, ἀφοῦ πρῶτος ὁ Θεὸς τὴ διάλεξε ἀνάμεσα ἀπὸ τόσες γυναῖκες, μὰ τὴ μοῖρα αὐτὴ τὴν ἀποδέχεται ἡ Μαρία μὲ τέτοιο ὑπέροχο τρόπο, ποῦναι σὰν νὰ ξεχωρίζῃ μοναχὴ της αὐτὸ τὸ μεγάλο καὶ παράξενο πεπρωμένο της. Ἡ Μαρία ἔκαμε τὴν ἐκλογὴν της: Μπῆκε στὰ μεγάλα, στὰ ἐπικίνδυνα, στὰ θαυμαστὰ πράγματα. Ἐδοκιμάστηκε, ἐπόνεσε, ἀλλὰ καὶ ἐνίκησε καὶ ἐθριάμβευσε. Ἐδιάλεξε ἀνάμεσα στὸ μικρὸ καὶ στὸ μεγάλο, ἀνάμεσα στὸν ἐγωϊσμὸ καὶ τὴν αὐτοθυσίαν, ἀνάμεσα στὴ ζωὴ καὶ τὸ θάνατο.

Ἀλήθεια. Τὶ μεγάλο πρᾶγμα ποῦναι ἡ «ἐκλογὴ» γιὰ τὸν καθένα μας καὶ πόσο τὸ μεγαλεῖο καὶ ἡ εὐτυχία ἢ ἡ δυστυχία τῆς ζωῆς μας ἐξαρτᾶται ἀπὸ κεῖνο πού «ἐκλέγομεν», ἀπὸ κεῖνο πού προτιμοῦμε ἢ ἀπὸ κεῖνο πού περιφρονοῦμε. Ὁλόκληρὴ ἡ ζωὴ μας δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο παρὰ μιὰ ἀδιάκοπη ἐκλογὴ. Μικρὰ παιδιὰ ἔχομε νὰ δια-

λέξωμε τὸ χρῶμα ποῦ θᾶχουν τὰ ροῦχα, τὰ παπούτσια, τὰ παιγνίδια καὶ τὰ βιβλία μας, κι' ὕστερα πλειὸ μεγάλοι ἔχομε νὰ βροῦμε τοὺς συνεργάτας μας, τοὺς κυβερνήτες καὶ τοὺς ὁδηγούς μας κι' ἀκόμη πλειότερα ἔχομε νὰ διαλέξωμε τὸ «σύντροφον» τῆς ζωῆς μας, πράγματα ποῦχουν ἀνυπολόγιστη σημασία γιὰ τὴν εὐτυχία ἢ τὴ δυστυχία μας. +
 Ἔπειτα ἔχομε νὰ διαλέξωμε πράγματα ποῦναι πρόχειρα κι' ὀλοφάνερα στὴ ζωὴ καὶ μπορεῖ κανεὶς εὐκόλῃ νὰ τὰ σημαδέψῃ καὶ νὰ τὰ πετύχῃ, κι' ἀντίθετα ἔχομε νὰ βροῦμε πράγματα ποῦναι λιγοστά καὶ κρυμμένα μέσα βαθειὰ στὴ ζωὴ καὶ χρειάζεται πολλὴ προσπάθεια νὰ τὰ βρῇ κανεὶς καὶ νὰ τὰ κατακτήσῃ. Ἔχομε νὰ διαλέξωμε πράγματα ποῦ γυαλίζουν καὶ φιγουράρουν στὴν ἐπιφάνεια τῆς ζωῆς κι' ὑμνοῦνται ἀπὸ τὴ ματαιοδοξία καὶ τὴν ἀλαζονεία τῶν ἀνθρώπων, ἀλλὰ ποῦ δὲν ἀξίζουν τίποτα μπροστὰ στὴν οὐσίαν τῆς ζωῆς μας, μπροστὰ στὴν ἀξία τῆς ψυχῆς μας καὶ μπροστὰ στὴν αἰωνιότητά μας. Κι' ἀντίθετα πάλι ἔχομε νὰ διαλέξωμε πράγματα ποῦ ὁ κόσμος ὀλόκληρος τὰ περιφρονεῖ τὰ γελά καὶ τὰ χλευάζει καὶ μένει μόνον ὁ Θεὸς ὁ Ἀόρατος, ὁ Ἀπόκοσμος καὶ «Παρεξηγημένος» Θεός, γιὰ νὰ τὰ δικαιολογήσῃ στὴν ψυχὴ μας, στοὺς φόβους μας καὶ στὴ δειλία μας. Ὑστερα ἔχομε ἀκόμη νὰ διαλέξωμε πράγματα ποῦ μποροῦνε νὰ ἱκανοποιήσουν στενὰ καὶ ἐγωϊστικὰ μόνον τὸν ἑαυτὸν μας καὶ πράγματα ποῦ κάνουν τὴ μοῖρα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ὑπηρετοῦνε γενικὰ τὴν ἀνθρωπότητα καὶ τὰ μεγάλα σχέδια τοῦ Θεοῦ.

Ἔτσι μὲ τὴ διάκριση καὶ τὴν προτίμησίν μας στὰ πράγματα αὐτὰ τὰ μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα, τὰ φθαρτὰ καὶ τὰ αἰώνια, ἢ «ἐκλογή» μας παίρνει διάφορο περιεχόμενο καὶ ἔχει δύο στάδια: Στὸ πρῶτον στάδιον ἔχομε νὰ κάνωμε μιὰ στοιχειώδη ἐκλογή ἀνάμεσα στὸ κακὸ καὶ στὸ καλόν, νὰ παραιτηθοῦμε δηλ. ἀπλῶς ἀπὸ τὸ κακόν καὶ νὰ προτιμήσωμε τὸ καλόν. Μιὰ τέτοια ἐκλογή εἶναι ὁ ἠθικὸς νόμος τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ποῦ ὁ Θεὸς μὲ κεῖνες τὶς ἀπαγορεύσεις καὶ τὶς ἐντολὰς τοῦ «οὐ φονεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ μοιχεύσεις κ.λ.π.» ἔβαζε κάποιον φραγμὸν στὰ πρωτόγονα καὶ βάρβαρα ἔνστικτα τοῦ ἀνθρώπου. Ἀλλὰ ὁ ἀληθινὸς ἀνθρώπος δὲ χορταίνει καὶ δὲ μπορεῖ νὰ ντλήσῃ τὸ πνευματικόν

του μεγαλείου μόνο στην άπλη ἄρνηση τοῦ κακοῦ. Θέλει νά προχωρήσει καὶ πέρα ἀπὸ τὴν ἄρνηση αὐτὴ στὴ θετικὴ πράξη καὶ ἀφοσίωση τοῦ καλοῦ, τοῦ ὑψηλοῦ καὶ τοῦ ἰδανικοῦ καὶ ἔτσι τὸ δεύτερο **στάδιο τῆς ἐκλογῆς μας δὲν εἶναι ἀπλῶς ἐκλογή ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ κακὸ ἀλλὰ ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ ἄριστο.**

Μέσα στὸν ὑλικὸ κόσμον ποὺ ζοῦμε ὑπάρχουν βάθη, ἀλλὰ ὑπάρχουν καὶ ὕψη. Μέσα στὸν κόσμον ὑπάρχουν κάτω χαμηλὰ οἱ κάμποι, πλεὶς πάνω ἀπὸ τοὺς κάμπους ὑπάρχουν οἱ λόφοι πλεὶς πάνω ἀπὸ τοὺς λόφους ὑπάρχουν οἱ ρίζες τῶν βουνῶν, πλεὶς πάνω ἀπ' τὴς ρίζες ὑπάρχουν οἱ ψηλότερες κορφές ποὺ κρύβονται στὰ σύννεφα καὶ δέχονται πρῶτες τὸ φῶς τοῦ ἡλίου. Καὶ ξέρομε πόσο μερικοὶ ἄνθρωποι ἐπιθυμοῦνε ν' ἀνεβαίνουν καὶ νὰ κατακτοῦν τὰ βουνήσια αὐτὰ ὕψη. Μὰ τὸ ἴδιο καὶ μέσα στὸν ἠθικὸν κόσμον ὑπάρχουν βάθη καὶ ὕψη «καὶ ὁ ἄνθρωπος ἔτσι εἶναι γεννημένος νὰ χυμᾷ ἀπὸ λόφο σὲ λόφον καὶ ἀπὸ κορυφὴ σὲ κορυφὴ καὶ ν' ἀνεβαίνει στὸ Ἰδανικὸ καὶ στὸ Ἀπόλυτον». Εἶναι καλὸ πρᾶγμα νὰ μὴν κλέβῃ κανεὶς τοὺς ἄλλους, εἶναι ὅμως καλύτερο ὅχι μόνο νὰ μὴν τοὺς κλέβῃ ἀλλὰ καὶ νὰ τοὺς δίδῃ καὶ εἶναι ἀκόμη κάλλιστον νὰ τοὺς εὐεργετῇ καὶ ἀπὸ πάνω. Εἶναι καλὸ πρᾶγμα νὰ μὴν ἐχθρεύεται κανεὶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ εἶναι καλύτερον νὰ τοὺς ἀγαπᾷ, ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη καλύτερον καὶ νὰ θυσιάσῃ γι' αὐτούς. Εἶναι καλὸ πρᾶγμα νὰ κάμωμε μιὰ ὁποιαδήποτε οἰκογένεια, εἶναι καλύτερον νὰ κάμωμε μιὰ καλὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ εἶναι ἀκόμη κάλλιστον καὶ ἄριστον νὰ κάμωμε μιὰ ἰδεώδη οἰκογένεια. Ὑπάρχουν περιπτώσεις καὶ στιγμές στὴ ζωὴ μας, ποὺ μὲ τὸ νὰ πράξωμε τὸ καλὸ καὶ τὸ καλύτερον δὲν κάνομε τίποτα ἂν δὲν πράξωμε τὸ ἄριστον. Ὑπάρχουν στιγμές καὶ περιπτώσεις στὴ ζωὴ μας ποὺ μὲ τὸ νὰ δώσωμε τὸ ὀλίγον καὶ τὸ περισσότερον δὲν εἶναι τίποτα ἂν δὲν τὰ δώσωμε ὅλα. Ἕνας ἄρρωστος π.χ. χρειάζεται μετάγγισιν ἀπὸ αἷμα γιὰ νὰ σωθῇ. Ἐμεῖς τοῦ δίνομε ροῦχα, ἕνας ἄλλος τοῦ προσφέρει φάρμακα, μὰ μόνο κείνος ποὺ θὰ προσφέρῃ τὸ αἷμα του μπορεῖ νὰ κάμῃ τὴν ἀληθινὴ ἐλεημοσύνη στὴν περίπτωση αὐτή!

«Μαρία δὲ τὴν ἀγαθὴν μερίδα ἀξελέξατο». Ἡ Μαρία δὲν ἐδιάλεξε ἀπλῶς ἀνάμεσα στὸ κακὸ καὶ τὸ καλὸ,

ὅπως κάνουν ὅλοι οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ ἐδιάλεξε ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ κάλλιστο, ἀνάμεσα στὸ καλὸ καὶ στὸ ἄριστο. Κι' ἂν μὲ τὸ μέτρο αὐτὸ θέλομε καὶ μεῖς νὰ μετρήσωμε τὴ ζωὴ μας δηλ. τὴν εὐγένειά μας, τὴ δικαιοσύνη μας, τὸν ἀνθρωπισμὸ μας, τὴν ἀγάπην μας στὸν ἄνθρωπο καὶ τὴν ἀγάπην μας στὸ Θεό, τότε θὰ νοιώσωμε τίς μικροαρετοῦλες μας καὶ τὰ ψίχουλα τῆς ἀγάπης καὶ τῆς καλωσύνης μας, γιὰ τὰ ὁποῖα συχνὰ κάνομε τόσο θόρυβο καὶ αἰσθανόμαστε τόση ἱκανοποίηση.

Κι' ὅμως ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἐκλογή, μιὰ ἀδιάκοπη ἐκλογή πού περνοῦμε ἀπὸ τὸ καλὸ στὸ καλύτερο καὶ ἀπὸ τὸ καλλίτερο στὸ κάλλιστο. Ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἐκλογή π' ἀφήνομε τὸ μικρὸ καὶ πᾶμε στὸ μεγάλο, μιὰ ἐκλογή πού ἀφήνομε τὸ παλὴ καὶ πᾶμε στὸ καινούργιο. Ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἐκλογή πού σπάζομε τὰ ἐμπόδια καὶ πηδοῦμε τοὺς φράχτες, τὰ ἐμπόδια καὶ τοὺς φράχτες πού στήνουν ὀλόγυρά μας τὰ πάθη μας, οἱ ἀνάγκες μας, οἱ κακίες καὶ οἱ ῥουτίνες τῶν ἄλλων καὶ πηδοῦμε ἐλεύθεροι στὴ μεγάλη καὶ δημιουργικὴ ζωὴ. Ἡ ζωὴ εἶναι μιὰ ἐκλογή, ἓνα ἀδιάκοπο **«ἀπαρνησάσθω»**, ὅπως τὸ κήρυξε ὁ Χριστός, μὲ τὸ ὁποῖο περνοῦμε ἀπὸ τὴν ἁμαρτία στὴν ἀγιότητα καὶ ἀπὸ τὸν θάνατο στὴ ζωὴ. Ἐνα ἀδιάκοπο **«ἀπαρνησάσθω»**, πού διώχνει τὴ στασιμότητα, πού ξανανοιώνει τὴ θέληση καὶ τὴν καρδιά μας καὶ ἀναβλύζει πάλι τὴ ζωὴ ἀπ' τίς κρυστάλλινες καὶ αἰώνιες πηγές της.

Δυστυχισμένοι κεῖνοι πού δὲ θέλουνε ἢ πού δέν ξέρουνε νὰ κάνουνε στὴ ζωὴ των αὐτὸ τὸ μεγάλο θαῦμα, τὴν ἐκλογή, κεῖνοι πού κάθονται καὶ κλαῖνε ἀπαρηγόρητοι στὴ μάνδρα κάποιας «μοίρας» κι' ἀκόμη πλειὸ δυστυχισμένοι κεῖνοι πού θὰ διαλέξουν στὴ ζωὴ των μόνο μικρὰ κι' ἀσήμαντα πράγματα. Κι' ὅμως τὸ Μεγάλον Παιδί πού γέννησε ἡ Μαρία μπορεῖ νὰ μόθη σ' ὅλους μας πὼς νὰ ζοῦμε δηλ. πὼς νὰ ἐκλέγωμε. Γιατὶ μόνο ἡ σκέψη τοῦ Χριστοῦ δίνει στὸν καθένα μας τὸ μέτρο τῆς ἐκλογῆς, τὸ μέτρο πού μετρᾷ καὶ ξεχωρίζει τὴν ἀλήθεια ἀπὸ τὸ ψέμμα, τὸ φῶς ἀπὸ τὸ σκοτάδι, τὴ στιγμή ἀπὸ τὴν αἰωνιότητα.

Σάν πρόβατα μέσα στους λύκους:

«Ἴδού ἀποστέλλω Ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων»

(Ματθ. Ι' 16)

Τὸ πρόβατο εἶναι ἓνα ἡμερο ζῶο, τὸ ἡμερώτερο ἴσως πλάσμα πού ὑπάρχει στὸν κόσμο. Τρώγει τὰ ἄγρια χόρτα πάνω στοὺς ἀγρούς, σπάνια βλάπτει τὰ ἡμερα δέντρα πού συναντᾷ στὴ βοσκή του καὶ ὅπωςδήποτε ποτέ του δὲν κάνει ἐπίθεση στ' ἄλλα ζῶα. Δίνει πλούσια τὸ μαλλί, τὸ γάλα καὶ τὸ κρέας του καὶ ποτέ δὲν ἀγριεύει, οὔτε φωνάζει στὴν κακὴ μεταχείριση πού τοῦ κάνουν τὰ ἄλλα ζῶα καὶ μάλιστα ὁ..... ἄνθρωπος. Ξεχωριστὰ αὐτὴ ἡ ἡμερὴ καὶ ἄφωνα προσφορά του στὸ ἄρμεγμα, στὸ κούρεμα καὶ στὴ σφαγὴ του εἶναι συγκινητικὴ καὶ μεγαλειώδης κι' ἔχει γίνῃ τύπος καὶ εἰκόνα πολλῶν μεγάλων στοχασμῶν στὴν ποίηση καὶ τὴ θρησκεία. Στὸν Χριστιανισμό τοῦλάχιστο, ἀπὸ τὴν Παλαιὰ Διαθήκη καὶ τὰ Εὐαγγέλια ὡς τὴν εἰκονογραφία τῆς Ἐκκλησίας, ἔγινε ὡραῖο σύμβολο καὶ παράστησε σὲ ἄπειρες περιπτώσεις τὸ Μεγάλον Ἀμνὸ καὶ Ποιμένα τὸ Χριστό, πού «αἴρει» τὴν ἁμαρτία τοῦ κόσμου.

Αὐτὸ εἶναι τὸ πρόβατο, μὰ ὁ λύκος ἀντίθετα εἶναι ἄγριο καὶ φοβερὸ ζῶο. Ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τὰ δάση, πού ἔχει τὴ φωλιά του, κατεβαίνει κάτω στοὺς κάμπους καὶ στὰ χωριά καὶ ρίχνεται στὰ ἡμερα ζῶα καὶ τὰ κατασπαράζει. Πολλὲς φορές κάνει ἐπιθέσεις καὶ στὸν ἴδιον τὸν ἄνθρωπο. Ἀλλὰ ἡ ξεχωριστὴ προτίμηση τοῦ λύκου εἶναι τὰ πρόβατα κι' ὅταν πέφτει στὴν ἀφύλακτη στάνη τὴν ἀφανίζει καὶ τὴν καταστρέφει. Γιατὶ τὸ ἄγριο καὶ αἰμοβόρο αὐτὸ ζῶο δὲν ἀρκεῖται μόνο στὸ πρόβατο πού θὰ χρειασθῇ ἐπιτέλους γιὰ τὴν πείνα καὶ τὴν τροφὴ του, ἀλλὰ καὶ χορτάτο ἀκόμη ἐξακολουθεῖ νὰ πνίγη καὶ νὰ κατασπαράξῃ τὰ ἡμερα, τὰ ἄφωνα καὶ ἄκακα πρόβατα. Τὸ περίεργο δὲ εἶναι πὼς ὅπως γιὰ τὸ πρόβατο γίνεται συχνὰ λόγος στὴν Ἀγία

Γραφή, τὸ ἴδιο συχνὰ ἀναφέρεται καὶ ὁ λύκος ἀκριβῶς γιὰ νὰ παρασταθῇ ἡ σκληρότητα τῶν κακῶν κι' ἡ προσποιητὴ καλωσύνη τῶν μοχθηρῶν καὶ τῶν φαρισαίων. Καὶ ὁ Χριστὸς ποὺ ἀγαποῦσε πάντα νὰ ἐκφράζη μὲ παραδείγματα καὶ παραστατικές εἰκόνες τὸ μεγάλο βάθος τῶν λόγων καὶ τῶν ἰδεῶν του, παίρνει καὶ στὰ παρχαπάνω τρομακτικὰ λόγια Του τὴν εἰκόνα τοῦ λύκου καὶ τοῦ προβάτου καὶ φανερώνει μ' αὐτὴ τὴ μοῖρα τῶν ἐκλεκτῶν του στὸν κόσμον αὐτό. **«Ἰδοὺ ἀποστέλλω Ὑμᾶς ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων.**

Σὰν πρόβατα μέσα στοὺς λύκους. Ἔτσι καθορίζει καὶ προφητεύει ὁ Χριστὸς τὴ μοῖρα καὶ τὴ θέση τῶν πιστῶν καὶ τῶν ἀφοσιωμένων του στὸν κόσμον αὐτό κι' ὅπως καὶ σὲ τόσες ἄλλες περιπτώσεις τὰ λόγια του μένουν αἰώνια κι' ἀκατάλυτα στὴ ροὴ καὶ τὴν ἐξέλιξη τῶν χρόνων καὶ τῶν γεγονότων ἔτσι κι' αὐτὴ ἡ τρομακτικὴ προφητεία του φαίνεται ὡς τὰ σήμερα ἀληθινὴ καὶ ρίχνει μιὰ σκιά στὴν ἐλπίδα καὶ τὴν αἰσιοδοξία ποὺ ὑπόσχεται τὸ κήρυγμά του.

Σὰν πρόβατα ἀνάμεσα στοὺς λύκους. Παντοῦ στὸν κόσμον, ἔξω στὶς ἀγριάδες καὶ στὰ βουνά, ὑπάρχουν τὰ φοβερὰ ἐκεῖνα ζῶα ποὺ λέγονται λύκοι. Μὰ τὸ ἴδιο καὶ μέσα στὸν ἀνθρώπινο κόσμον ὑπάρχουν δυστυχῶς, οἱ λυκάνθρωποι, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ποὺ παραμονεύουν πότε κρυφὰ καὶ πότε φανερά νὰ φᾶνε καὶ νὰ κατασπαράξουνε τὸ συνάνθρωπό των. Γιατὶ στὴν «κοινωνία» ὑπάρχει ὁ ληστής, ὁ δολοφόνος, ὁ μανιακός, ὁ ἄδικος, ὁ ὕπουλος, ὁ στενόμυαλος, ὁ στενόκαρδος, ὁ διπρόσωπος, ὁ συμφεροντολόγος κι' ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ἄρρωστοι καὶ παθολογικοὶ τύποι, ποὺ κρύβονται συχνὰ πίσω ἀπὸ προφάσεις, πίσω ἀπὸ ὀνόματα καὶ τίτλους καὶ τρῶνε τὸ συνάνθρωπό των. Μιλοῦμε συχνὰ γιὰ τὶς φυλὲς τῶν ἀνθρωποφάγων ποὺ ζοῦνε στὰ ἄγρια δάση τῆς γῆς καὶ λησμονοῦμε τὴν ἀνθρωποφαγία ποὺ ὑπάρχει στὶς «πολιτισμένες;» κοινωνίες μας. Γιατὶ στὴν ἀνθρωποφαγία αὐτὴ τῶν πολιτισμένων τάχα λαῶν ὁ ἕνας ἄνθρωπος δὲν τρώγει ἴσως ἔτσι ἄμεσα τὶς σάρκες τοῦ συνανθρώπου του, τρώγει ὅμως προκλητικώτατα καὶ σκληρότητα τὴν ψυχὴ καὶ τὴ ζωὴ του. Γιατὶ ὅταν παίρνομε ἀπὸ ἕνα ἄνθρωπο κι' ἀπὸ ἕνα λαὸ τὴν ἐλευθερία του,

τὸ δίκιο του, τὴν ἀξιοπρέπεια, τὴ χαρὰ καὶ τὴ γαλήνη του, τότε δὲν τὸν σκοτώνομε καὶ δὲν τὸν τρώμε σάν λύκοι; Ὅταν ἀδικοῦμε, ὅταν συκοφαντοῦμε, ὅταν παραμερίζομε καὶ μ' ἓνα ὁποιοδήποτε τρόπο συντρίβομε τὸ συνάνθρωπό μας δὲν εἶναι αὐτὸ ἀνθρωποφαγία;

Σ' αὐτὴ λοιπὸν τὴν κοινωνία τῶν πολιτισμένων ἀνθρωποφάγων καλεῖται συχνὰ νὰ ζήσει ὁ Χριστιανός, ὁ ἄνθρωπος ποὺ θέλει νὰ ἀκολουθήσῃ στὴ ζωὴ του τὶς ἀρχές καὶ τὶς σκέψεις τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὴ ἦταν ἡ πραγματικότητα γιὰ τὸν Ἀπόστολο καὶ τὸ Μαθητὴ τοῦ Χριστοῦ παληὰ τότε ποὺ ἔπρεπε νὰ ζήσει στὴν κοινωνία τῶν Ἰουδαίων καὶ τῶν εἰδωλολατρῶν κι' αὐτὴ εἶναι περίπου καὶ σήμερο ποὺ ὁ Χριστιανός καλεῖται νὰ ζήσει ἀνάμεσα σὲ ἀδελφούς του Χριστιανούς!!! Κι' αὐτὴ τὴν τρομερὴ ἀλήθεια ὀφείλομε νὰ τὴν παραδεχθοῦμε.

Τὶ θὰ κάμῃ ὅμως καὶ τὶ θὰ πράξῃ ὁ Χριστιανός ὅταν βρεθῇ ἀνάμεσα στοὺς λυκανθρώπους ποὺ ἀναφέραμε πλεὶς πάνω; Δυὸ πράγματα μπορεῖ νὰ συμβοῦνε: **Πρῶτον, νὰ γίνῃ τὸ πρόβατο λύκος**, νὰ δειλιάσῃ δηλαδή ὁ Χριστιανός καὶ νὰ φοβηθῇ ἀπὸ τὶς ἀπειλές καὶ τὶς διαθέσεις ποὺ θὰ τοῦ δείξῃ τὸ περιβάλλον του καὶ νὰ συνθηκολογήσῃ μαζί του. Νὰ συνηθίσῃ κι' αὐτὸς στὴ μετριότητα, στὴν πεζότητα, στὴν ψευτιά καὶ στὴν ἀπάτη, νὰ βλέπῃ ἀδιαμαρτύρητα τὴ σκληρότητα τῶν ἄλλων καὶ νὰ τοὺς ἀκολουθήσῃ σ' ὅλη τὴ δισστροφὴ των. Κι' αὐτὸ συχνὰ μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ μὴν εἰπωθῇ ὀπισθοδρομικός, γιὰ νὰ μὴν ξεφύγῃ ἀπὸ τὴν περίφημη «κοινὴ γνώμη», τὸ φόβητρο αὐτὸ καὶ τὸ σκιάχτρο ὅλων τῶν ἀδειανῶν καὶ τῶν δειλῶν, γιὰ νὰ μὴ χαλάσῃ τὸ χατῆρι τῶν φίλων του ἢ γιὰ νὰ πετύχῃ χρήματα, θέσεις, τιμές, γιὰ νὰ πάρῃ τέλος πάντων κι' αὐτὸς μερίδιο στὴ δόξα καὶ στὸ θρίαμβο τοῦ Σατανᾶ. Κι' ἔτσι οἱ «λύκοι» θὰ πληθύνουν ἀσφαλῶς μέσα στὴν κοινωνία.

Μπορεῖ ὅμως νὰ γίνῃ καὶ τὸ ἄλλο: Νὰ μείνῃ τὸ πρόβατο, πρόβατο καὶ νὰ ζήσει ἀνάμεσα στοὺς λύκους. Νὰ μείνῃ δηλ. ὁ Χριστιανός ἀληθινός ἄνθρωπος τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ ζήσει ἀνάμεσα στοὺς κακοὺς καὶ στοὺς μοχθηροὺς. Καὶ τότε ἡ μοῖρα του δὲν θὰναι βέβαια ῥύδινη. Οἱ παρεξηγήσεις, ἡ περιφρόνησις, οἱ διωγμοὶ καὶ οἱ σταυρωμοὶ θὰ

γεμίζουν τη ζωή του, μὰ ἡ καρτερία, ἡ ὑπομονή, ἡ εὐγένεια καὶ ὁ ἡρωϊσμός τῆς πίστεως του δὲν θὰ τὸν ἀφήσουν νὰ ὑποκύψῃ. Θὰ ὑπερασπίσῃ ἔτσι τὴν ἀξιοπρέπεια τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ἰδανικῶν του, θὰ ἀφοπλίσῃ σὲ πολλές περιπτώσεις τοὺς δημίους καὶ τοὺς σταυρωτάς του, καὶ νικῶντας ὁ ἴδιος θὰ δώσῃ τὴ νίκη καὶ στὸν πολιτισμὸ Ἐκείνου ποῦδωσε σ' ὅλους τοὺς τίμιους ἀγωνιστὲς τῆς ζωῆς τούτῃ τὴν παρήγορη ὑπόσχεση: «Θαρσεῖτε ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα». Γιατὶ ἡ ἀληθινὴ Χριστιανικὴ νίκη ἔτσι συντελεῖται πάντα: μὲ τὴν ἡμερότητα, μὲ τὴν ἀνεξικακία, μὲ τὴν ὑπομονὴ καὶ τὴν ἡρωϊκὴ προσήλωσή μας στὴν ἀρετὴ, στὸ ἀγαθὸ καὶ στὸ ἰδανικὸ ποὺ ἔχομε νὰ ὑποστηρίξωμε καὶ νὰ ὑπερασπίσωμε. Ὁ Χριστιανὸς δὲ μπορεῖ νὰ μεταβάλλεται σὲ «λυκάνθρωπο» γιὰ νὰ ἀντιμετωπίσῃ τάχα καὶ νὰ παλαίψῃ τοὺς ἄλλους «λύκους», γιατί αὐτὸ ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος εἶναι προδοσία τῶν ἰδανικῶν του κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο δὲ λιγοστεύει καθόλου τὸ κακὸ καὶ τὴν ἀγριότητα ποὺ βασιλεύουνε στὸν κόσμον. Ὁ Χριστιανὸς ἔχει νὰ παλαίψῃ αὐτὴ τὴν ἀγριότητα μὲ τὰ δικά του ὅπλα, μὲ τὰ ὅπλα ποὺ ἀργοῦν κάποτε μὰ στὸ τέλος δίνουν τὴν ὀριστικὴ νίκη.

Σὰν πρόβωτα ἀνάμεσα στοὺς λύκους: Ναί Κύριε.

Οἱ ἐκλεκτοὶ καὶ οἱ ἅγιοι Σου στὸν κόσμον αὐτὸ ἔτσι ζοῦνε συχνά. Ὁ κόσμος τοὺς μισεῖ καὶ τοὺς κυνηγᾷ ὅπως τὰ σκυλιὰ γαυγίζουν τοὺς ξένους κι' ἀγνωστους διαβάτες ποὺ περνοῦνε ἀπὸ τὰ χωριά. Κι' αὐτοὶ στὸ διωγμὸ καὶ στὴν παραζάλη των τρέχουν ἄλλοι νὰ σωθοῦνε στὶς σπηλιές καὶ στὶς κορυφές τῶν ὀνείρων καὶ τῶν ἀποκόσμων ἰδεῶν καὶ ἄλλοι γυρίζουνε πίσω καὶ πασχίζουν νὰ ἡσυχάσουν καὶ νὰ ἡμερώσουν τοῦτα τ' ἄγρια σκυλιὰ, αὐτοὺς τοὺς «λύκους» τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας γιὰ νὰ μὴ δαγκάσουν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφούς των, τοὺς ἄλλους ποὺ ζοῦνε σήμερον καὶ τοὺς ἄλλους ποὺ θάρθουν αὔριο.

Καὶ μεῖς, Χριστέ μου, αὐτὴ τὴ μοῖρα ἔχομε. Εὐλόγησέ την, Κύριε. Δὲν σοῦ ζητοῦμε νὰ τὴν ἀλλάξῃς. Σοῦ ζητοῦμε μόνο νὰ μᾶς δώσῃς τὴ δύναμη γιὰ νὰ σηκώνωμε τὸ βάρος τῆς καὶ νᾶναι ἡ θυσία μας ἄσπιλη καὶ γόνιμη ὡς τὸ τέλος. Καὶ μὴ ξεχνᾷς, Χριστέ μου, ὅλους ἐκείνους ποὺ κάπου στὸν κόσμον αὐτό, σ' ἓνα σπίτι, σ' ἓνα χωριό, σ' ἓνα παλάτι, σ' ἓνα στρατόπεδο καὶ σ' ἓνα Μοναστήρι ἀκόμη προτιμοῦνε νὰ μείνουν «πρόβωτα» κι' ἀγωνίζονται νὰ μετατρέψουνε τὴν ἀγέλη τῶν «λύκων» σὲ Ποίμνη δική Σου.

Προσεχτικοὶ μὰ καὶ γενναῖοι :

«Γίνεσθε οὖν φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις
καὶ ἰκέραιοι ὡς αἱ περιστέραί...»

(Ματθ. Ι' 16)

Σὰν τὰ φεῖδια καὶ σὰν τὰ περιστέρια. Ἐξυπνοὶ σὰν τὰ φεῖδια καὶ ἄγνοὶ σὰν τὰ περιστέρια, ἔτσι πρέπει νὰ ναι τὰ παιδιὰ τῆς Βασιλείας τοῦ Θεοῦ. Νὰ μιὰ ἀντιφατικὴ καὶ φαινομενικὰ τοῦλάχιστον δύσκολη κι' ἀνεφάρμοστη ἐντολὴ ποὺ δίδει ὁ Χριστὸς στοὺς ἀποστόλους καὶ στοὺς μαθητὰς τῶν ἰδεῶν του. Γιατὶ ἀσφαλῶς δὲν εἶναι καὶ τόσο εὐκόλο πρᾶγμα νὰ ναι κανεῖς καὶ στὴ ζωὴ καὶ στὴ συνείδησή του φεῖδι καὶ περιστέρι μαζί. Μὰ εἶναι ὥστόσο ἡ ἐντολὴ αὐτὴ καὶ μιὰ πολύτιμη συμβουλὴ γιὰ τὴ ζωὴ ὄλων ἐκείνων ποὺ ζοῦνε «ὡς πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων» καὶ νομίζω πὼς ὅλοι οἱ χριστιανοὶ καὶ οἱ πιστοὶ καὶ οἱ ἀδιάφοροι καὶ οἱ φλογεροὶ καὶ οἱ παγωμένοι θάπρεπε νὰ προσέξωμε καλύτερα αὐτὸ τὸ μοναδικὸ καὶ σχεδὸν ἄγνωστο παράγγελμα τῆς Καινῆς Διαθήκης. Τολμῶ νὰ ἰσχυρισθῶ ὅτι στὰ ἰδιαίτερα καὶ Ἀθάνατα αὐτὰ Λόγια τοῦ Εὐαγγελίου εἶναι κρυμμένο ὅλο τὸ μυστικὸ τῆς δειλίας καὶ τῆς προδοσίας μας ἢ τοῦ ἡρωϊσμοῦ καὶ τῆς θυσίας μας πάνω στὴ σκέψη τοῦ Χριστοῦ καὶ πάνω στὴν ἐπιτυχία μας σ' ὅλες τὶς προσπάθειες τῆς ζωῆς μας.

«Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις»: Περίεργο πρᾶγμα. Τὸ φεῖδι γενικὰ στὴν Ἀγ. Γραφὴ ἔχει μιὰ πολὺ κακὴ φήμη, ἀφοῦ μὲ τὴ μορφὴ του παρουσιάστηκε ὁ Σατανᾶς καὶ ξεγέλασε τοὺς ἁθῶους πρωτοπλάστους, κι' ὅμως ὁ Χριστὸς μᾶς τὸ δείχνει σὰν παράδειγμα καὶ μᾶς συνιστᾷ νάχωμε τὴ φρονιμάδα καὶ τὴ σύνεσή του. Τὸ φεῖδι θεωρήθηκε ἀπὸ παλὴὰ ἐξυπνο καὶ συνετὸ ζῶο, γιατί ὅταν κανεῖς τὸ κυνηγᾷ ἐκεῖνο τρέχει βέβαια νὰ ξεφύγῃ καὶ προσέχει πάντα νὰ κρύβῃ καὶ νὰ προφυλάσῃ τὸ κεφάλι του, ποῦναι τὸ ση-

μαντικώτερο καὶ πλεῖο ἐπικίνδυνον σημεῖον στὸ σῶμα ὅλων τῶν ζώων καὶ τῶν ἀνθρώπων ἀκόμη. Τὸ φεῖδι μπορεῖ νὰ κτυπηθῇ στὴν οὐρὰ ἢ σ' ἄλλο μέρος καὶ νὰ μὴν πάθῃ τίποτα καὶ μόνο στὸ κεφάλι μπορεῖ κανεὶς νὰ τὸ κτυπήσῃ ἀποτελεσματικά. Μὰ καὶ κεῖνο τὸ καταλαβαίνει φαίνεται αὐτὸ κι' ὅταν τὸ κυνηγοῦμε τὸ κεφάλι τοῦ ζητᾷ πρῶτα νὰ τρυπώσῃ καὶ νὰ κρύψῃ κάπου κι' εἶναι ζήτημα ἂν ἄλλα ζῶα στὸν κόσμον σὲ ὥρα κινδύνου προσέχουνε αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ὅσο τὰ φεΐδια.

Κι' αὐτὴ τὴ σύνεση καὶ τὴν προσεκτικότητα τῶν φειδιῶν συνιστᾷ καὶ ὁ Χριστὸς στοὺς Ἀποστόλους καὶ στοὺς πιστοὺς τοῦ Εὐαγγελίου Του, ὅταν τοὺς στέλνει νὰ κηρύξουνε καὶ νὰ ζήσουνε τὸ ἰδανικόν Του μέσα σ' ἓνα κόσμον ποὺ εἶναι γεμᾶτος ἀπειλὲς καὶ κινδύνους.

Ὁ Χριστιανὸς πρέπει νὰ εἶναι ἔξυπνος καὶ προσεχτικὸς ἄνθρωπος. Σφάλλουν οἱ ἐχθροὶ καὶ οἱ κατήγοροι τῆς χριστιανικῆς ζωῆς ὅταν νομίζουν πῶς ἡ σκέψη τοῦ Χριστοῦ ἀποβλακώνει καὶ μωραίνει τὸν ἄνθρωπον καὶ σφάλλουν ἐπίσης οἱ πιστοὶ καὶ οἱ ζηλωτὲς τοῦ Εὐαγγελίου ὅταν νομίζουν πῶς μὲ τυφλοὺς ἐνθουσιασμοὺς καὶ μὲ βάρβαρα πείσματα μποροῦμε νὰ ζήσωμε καὶ νὰ μεταδώσωμε τὸ λογικόν, τὸ εἰρηνικόν καὶ εὐκόλον σὲ παρεξηγήσεις κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστιανὸς ἔχει πολλοὺς λόγους νὰ εἶναι ἔξυπνος καὶ προσεχτικὸς ἄνθρωπος, γιατί ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἔχει νὰ ζήσῃ μὲ τὸν ὠραιότερον καὶ γονιμότερον τρόπο τὴν ἴδια τὴ ζωὴν του κι' ἀπὸ τὸ ἄλλο ἔχει νὰ προσέξῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὴ ζωὴν τοῦ συνανθρώπου του. Ὁ Χριστιανὸς δὲν ἔχει κανένα ἰδιαίτερον προνόμιον στὸν κόσμον αὐτὸ (πέρα ἀπὸ τὴ χάριν καὶ τὴν προστασίαν τοῦ Θεοῦ), ἔχει νὰ παλαίψῃ μὲ ὅλες τὰς δυσκολίας ποὺ παλεύουν καὶ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι καὶ παραπάνω ἀκόμη ἔχει νὰ παλαίψῃ μὲ ὅλους τοὺς πειρασμοὺς, μὲ ὅλες τὰς δοκιμασίας ποὺ θὰ τοῦ κάμουν οἱ ἄνθρωποι, ὁ διάβολος κι' ὁ ἴδιος ὁ Θεὸς ἀκόμη. Ὁ Χριστιανὸς ἔχει νὰ φροντίσῃ τὴν υἰεῖάν του, τὴ μόρφωσίν του, τὸ ἐπάγγελμά του, τὴ συντήρησίν του, γενικὰ τὴ ζωὴν του καὶ μαζί μ' αὐτὰ καὶ μέσα σ' αὐτὰ καὶ συχνὰ πλεῖον πάνω κι' ἄπ' αὐτὰ ἔχει νὰ φροντίσῃ τὴ μοῖραν τῆς ψυχῆς του. Κι' ἂν γιὰ τοὺς ἄλλους ποὺ ζοῦνε χά-

μηλά κι' ὅπου βρεθοῦνε, ἡ ζωὴ ἔχει δυσκολίες καὶ χρειάζεται σύνεση καὶ προσεκτικότητα, πόσο περισσότερο φρόνιμος καὶ προσεκτικὸς πρέπει νὰ εἶναι ὁ Χριστιανός, ποὺ ἔχει νὰ ἀνεβάσῃ καὶ τὴ ζωὴ του καὶ τὴ ζωὴ ὅλου τοῦ κόσμου σ' ἓνα ψηλότερο ἐπίπεδο καὶ νὰ τὴν κἀνῃ πρότυπο καὶ ἰδανικόν, ἀνάλογα μὲ τὸ μεγαλεῖο τῶν ἀρχῶν ποὺ πιστεύει καὶ κηρύσσει; Ὑπάρχει μιὰ φτηνὴ φιλοσοφία καὶ μιὰ στενὴ ἀντίληψη πὼς τάχα ὁ Χριστιανὸς δὲν πρέπει νὰ προσέχῃ καὶ πολὺ τὴ ζωὴ αὐτῇ, δὲν πρέπει νὰ γνολιάζεται γιὰ τὴν ὁποιαδήποτε κακομοιριά ποὺ δέρνει τὴ ζωὴ του καὶ τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων, ἀφοῦ ὁ κόσμος αὐτὸς εἶναι «μάταιος», ὅπως λέμε καὶ ζοῦμε προσωρινὰ μόνο σ' αὐτόν.

Τέτοιες σκέψεις ὅμως μόνο παρανόηση καὶ διαστροφή τῆς ἀλήθειας μποροῦνε νὰ θεωρηθοῦνε, ἀφοῦ τὸ βασικώτερο καὶ τὸ οὐσιαστικώτερο μέσα στὴ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ εἶναι ἡ «μετάνοια», ἡ «ἀναγέννηση» καὶ ἡ «Ἀνάστασις» δηλ. ἡ ἀλλαγὴ, ἡ μεταβολή, ἡ καλλιτέρευσις, ἡ πρόοδος καὶ ἡ ἄνοδος. Ὁ Χριστιανὸς στὸν κόσμο αὐτὸ ἔχει νὰ φροντίσῃ γιὰ τὸν ἑαυτό του, γιὰ τὸν «πλησίον» του καὶ γιὰ τὸ Θεό του κι' ὅλα αὐτὰ θέλουν ἀνοιχτὰ μάτια, γρήγορη σκέψις κι' ἀποφασιστικὴ θέλησις. Ὅλα αὐτὰ θέλουνε φρονιμάδα καὶ προσεκτικότητα γιὰ νὰ μὴν περνοῦμε ἄσκοπα τὸν καιρό μας, γιὰ νὰ μὴν ἀστοχοῦμε στὶς ἐνέργειές μας, γιὰ νὰ μὴν πέφτουμε στὶς παγίδες τοῦ κακοῦ καὶ νὰ μὴ χάνουμε τὸ θάρρος μας στοὺς ἀγῶνες καὶ στὶς προσπάθειές μας.

Ξεχωριστὰ θέλω νὰ μιλήσω γιὰ τὴ φρονιμάδα καὶ τὴ σύνεση ὅλων ἐκείνων ποὺ μὲ μιὰ ἰδιαίτερη ἀποστολὴ καλοῦνται νὰ ἐργασθοῦνε στὸ κήρυγμα καὶ στὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἰδεῶν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ ἀλήθεια τοῦ Θεοῦ δὲν ἀρᾷ καὶ δὲ συμφέρει πάντα στὴ χαμηλὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὸ κήρυγμα τῆς δὲν εἶναι πάντα εὐκόλο καὶ ἀνώδυνο. Καὶ δὲν χρειάζεται νὰ ἔχῃ κανεὶς γιὰ τὸ κήρυγμα αὐτὸ μόνο ἐνθουσιασμό καὶ πίστιν. Χρειάζεται νὰ ἔχωμε καὶ σύνεση γιὰ νὰ μὴν τὸ διαστρέφωμε, νὰ μὴν τὸ προσφέρωμε ἀδέξια κι' ἀκόμη νὰ μὴν τὸ ζημιώνωμε μὲ δικά μας συμφέροντα καὶ πάθη. Χρειάζεται νὰ ξέρωμε

πότε θὰ μιλοῦμε γιὰ τὸ Χριστὸ καὶ πὼς θὰ μιλοῦμε. Χρειάζεται τὰ γνωρίζουμε πὼς νὰ ἀρχίζουμε τὸν ἀγῶνά μας γι' Αὐτὸν καὶ πότε νὰ δίδουμε τὴν τελευταία μας μάχη καὶ χρειάζεται ἀκόμη νὰ ἐπιβάλλουμε σιγὴ στὸ στόμα μᾶς καὶ στὴν ἴδια τὴν καρδιά μας κάπου-κάπου ἢ ἀντίθετα χρειάζεται νὰ μιλήσουμε θαρραλέα καὶ νὰ φάσωμε ὡς τὴν ὁμολογία καὶ τὸ μαρτύριο γι' αὐτὸ ποὺ διδάσκομε καὶ ὑπερασπίζουμε. Ὅπωςδήποτε χρειάζεται προσοχή καὶ φρονιμάδα σ' αὐτὸ τὸ ἔργο γιατί συχνὰ τὸ ζημιώνουμε κι' ἀνεπανόρθωτα τὸ καταστρέφουμε ὅχι γιατί μᾶς λείπει ἡ πίστη καὶ ὁ ἐνθουσιασμός, ἀλλὰ γιατί μᾶς λείπει ἡ φρόνηση, ἡ μέθοδος καὶ ἡ καλὴ τακτική.

«Φρόνιμοι ὡς οἱ ὄφεις ἀκέραιοι ὡς αἱ περισσότεραι»:

Ἄν ἔλλειπαν αὐτὲς οἱ τελευταῖες λέξεις ἀπὸ τῆς φράσης αὐτῆς, τὸ παράγγελμα τοῦ Εὐαγγελίου θὰ ἦταν παράλογο καὶ ἐπικίνδυνο. Γιατὶ ἀφοῦ πρέπει νὰ κρύβη κανεὶς τὸ κεφάλι του σὰν τὰ φεῖδια, ἀφοῦ πρέπει νὰ δένη τὴν καρδιά του καὶ τὴ γλῶσσα του σ' ἓνα ἔργο ποὺ θέλει ἀντίθετα νὰ φανερώνη καὶ νὰ ὑψώνη κανεὶς τὸ κεφάλι του καὶ τὸ «ἀνάστημά του» καὶ ν' ἀφήνῃ τὴ γλῶσσα τους κι' ὁλόκληρο τὸ κορμί του νὰ μιλή καὶ νὰ λαλή ἀπὸ τὸ περίσσευμα καὶ τὸ ξεχείλισμα τῆς καρδιᾶς του, τότε ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ φτάσωμε στὴν ἀδράνεια καὶ τὴν προδοσίαν. Γιατὶ αὐτὴ ἡ πολλὴ φροντίδα νὰ προφυλάξωμε καὶ νὰ μὴν ἐκθέσωμε τὸν ἑαυτό μας, αὐτὴ ἡ πολλὴ μέριμνα νὰ ζυγίζωμε, ὅπως λέμε, τίς περιστάσεις καὶ νὰ διαλέγωμε τὰ πρόσωπα καὶ κεῖνος ὁ φόβος μας νὰ μὴν προσκρούσωμε στὰ «καθιερωμένα καὶ στὴν περίφημη «κοινὴ γνώμη», μποροῦνε σιγὰ—σιγὰ νὰ μᾶς κάμουνε δειλοὺς, νὰ ὀδηγήσουνε σὲ τόσες ἀβερεῖες τῇ συνείδησὶ μας καὶ νὰ φτάσωμε στὴν προδοσίαν τῶν ἰδανικῶν καὶ τῶν σκοπῶν μας. Νὰ γιατί ὁ Χριστὸς συμπληρώνει τὴ σύστασίν του, νὰ εἴμαστε προσεκτικοὶ καὶ συνετοί, μὲ τὸ παράδειγμα τῶν περιστεριῶν. Νάμαστε προσεκτικοὶ σὰν τὰ φεῖδια μὰ καὶ «ἀκέραιοι» δηλ. καθαροὶ καὶ ἀνόθευτοί σὰν τὰ περιστέρια».

Τὰ περιστέρια θεωροῦνται ἀπὸ τὰ πλεῖο παλῆα χρόνια πὼς εἶναι τὰ καθαρώτερα καὶ τὰ ἀθωώτερα ζῶα. Τὰ πτερὰ των εἶναι ὁλοκάθαρα (συχνὰ κάτασπρα) δὲν τρῶνε

σκουλήκια καὶ βρωμιές, δὲν ἔχουν νύχια ν' ἄρπάζουν καὶ νὰ ξεσχίζουν τ' ἄλλα πτηνὰ καὶ γενικὰ παρουσιάζονται ἀγνὰ καὶ ἀθῶα πλάσματα Ἐτσι λοιπὸν—σὰν τὰ περιστέρια—τρέπει νὰ εἶναι οἱ ἄνθρωποι τοῦ Χριστοῦ, «ἀκέραιοι» δηλ. καθαροὶ καὶ ἀνόθευτοι, εἰλικρινεῖς καὶ ὁλοκληρωμένοι. Νὰ προσέχουν μὰ καὶ νὰ μὴ δειλιοῦν, νὰ φυλάγονται μὰ καὶ νὰ μὴ κρύβωνται, νὰ λογαριάζουν τὸν κόσμον μὲ τὶς γνώμες καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ μὰ καὶ νὰ μὴ φοβοῦνται τὴ δύναμή του. Νὰ διαλέγουν τὴν ὥρὰ ποὺ θὰ δίνουν τὴ μάχη των, μὰ καὶ νὰ μὴ γίνωνται ἀναποφάσιστοι, νὰ εἶναι εὐγενεῖς, μὰ νὰ μὴ καταντοῦν μαλθακοὶ καὶ ἀνανδροὶ, νὰ ἔχουν φίλεις καὶ σχέσεις μὲ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους μὰ καὶ νὰ μὴν ἄρνοῦνται γιὰ τὶς σχέσεις καὶ τοὺς δεσμοὺς αὐτοὺς τὶς ἀρχὰς καὶ τὶς πεποιθήσεις των. Νὰ μὴ γίνωνται προκλητικοὶ μὲ τὴν πίστη καὶ τὸν ἐνθουσιασμό των μὰ καὶ πάλι νὰ μὴ σβύνουνε τὴ φλόγα των, νὰ μὴ ἐλέγχουνε τὴ ζωὴ τῶν ἄλλων μὰ καὶ νὰ μὴν πνίγουνε τὴ συνείδησή των μπροστὰ στὴν ψευτιά καὶ τὴν ἀπάτη, νὰ πονοῦνε καὶ νὰ μὴν ἀπελπίζωνται, ν' ἀγαποῦνε τὴ ζωὴ των μὰ νὰ μὴ φοβοῦνται καὶ τὸ θάνατον.

Φρόνιμοι σὰν τὰ φεῖδια μὰ καὶ καθαροὶ καὶ ἀδῶοι σὰν τὰ περιστέρια. Ἐτσι θέλεις, Χριστέ μου, νὰ εἶναι οἱ πιστοὶ καὶ οἱ ὁπαδοί σου καὶ πλείοτερα ἔτσι θέλεις νὰ εἶναι οἱ στρατιῶτες καὶ οἱ μαχητὲς τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἔργων Σου. Συνετοὶ μὰ καὶ δυνατοί, εὐγενεῖς μὰ καὶ γενναῖοι, καλοὶ μὰ καὶ ἥρωες. Κι' ὅπως καὶ σὲ τόσες ἄλλες περιπτώσεις τῶν ἐντολῶν καὶ τῶν παραγγελμάτων Σου ἐμεῖς οἱ κοινοὶ ἄνθρωποι βλέπομε δυσκολίες καὶ δὲ μποροῦμε καὶ τόσο εὐκόλα νὰ φτάνωμε στὸ μέτρο, στὴν ἁρμονία καὶ τὴν ἰσορροπία των, ἔτσι καὶ δὴ ὑπάρχουνε πολλοὶ κίνδυνοι νὰ εἴμαστε μόνο φεῖδια ἢ μόνο περιστέρια, νὰ προσέχωμε τόσο πολὺ ποὺ νὰ μὴν κάμωμε στὴ ζωὴ μας τίποτα, ἢ νὰ ἀμελήσωμε τόσο πολὺ ποὺ μ' ὅλη τὴ δράση μας νὰ μὴν κάμωμε πάλι τίποτα.

Γιατὶ Ἐσὺ λείεις νὰ πιάσωμε τὸ φῶς καὶ νὰ μὴν καοῦμε. Νὰ περάσωμε ἀπὸ τὸν κόσμον μὰ καὶ νὰ μὴν κολλήσωμε στὸν κόσμον. Νὰ παλαίψωμε μὲ τοὺς κακοὺς μὰ καὶ νὰ μὴ γίνωμε μεῖς χειρότεροι. Νὰ πᾶμε στὴν καλωσύνη μὰ

ὄχι καὶ στὴ βλακεία, νὰ γίνωμε ἥρωες μὰ ὄχι καὶ κακοῦργοι, νὰ θυσιαστοῦμε μὰ ὄχι καὶ ν' αὐτοκτονήσωμε. Ὅμως οἱ ὑπερβολές εἶναι σχεδὸν μοιραῖες στὴ σχετικότητα καὶ τὴν ἀδυναμία τοῦ ἀνθρώπου. Ἄλλοι θὰ φροντίσουν νὰ γίνουνε πάρα πολὺ φεΐδια κι' ἄλλοι θὰ φροντίσουν νὰ γίνουνε πάρα πολὺ περιστέρια. Ἄλλοι θὰ κρύβουνε καὶ τὸ κεφάλι των καὶ τὴν καρδιά των σὲ κάποια τρύπα τῆς ζωῆς, νὰ γίνουν ἀλεποῦδες καὶ τυφλοποντικοί, νὰ εὐτυχίσουνε καὶ νὰ πολυχρονίσουνε κι' ἄλλοι θὰ πετάξουνε τόσο ψηλὰ πού θὰ βρεθοῦνε στὴν ἄβυσσο καὶ θὰ καθοῦνε σάν τὸν μυθικὸ Φαέθωνα κοντὰ στὶς φλόγες κάποιου ἡλίου, μέσα στὴ φλόγα καὶ τοὺς ἐνθουσιασμοὺς κάποιου μεγάλου ἰδανικοῦ, κάποιου ωραίου ἔργου.

→ Καὶ Σὺ, Χριστέ μου, πού Εἶσαι Μακρόθυμος καὶ Πολυέλεος κι' ἀγαπᾷς καὶ τὰ φεΐδια καὶ τὰ περιστέρια, μπορεῖς νὰ ξέρης ποιὸς ἔχει πλειότερο δίκην καὶ ποῖα «ὑπερβολή» εἶναι ἡ καλύτερη. Μὰ ὥστόσο κι' ἓνα μικρὸ παιδί νὰ βάλῃς νὰ διαλέξῃ, θὰ δῇς πῶς θὰ συχαθῇ τὸ φεῖδι καὶ θ' ἀγκαλιάσῃ τὸ περιστέρι. Γιατὶ τὸ περιστέρι πετᾷ ἐνῶ τὸ φεῖδι σέρνεται καὶ τρυπώνει. Γιατὶ ἡ σύνεση διορθώνει μὰ ὁ ἐνθουσιασμὸς δημιουργεῖ, γιατί ἡ «λογικὴ» εἶναι ψυχραίμη μὰ ἡ καρδιά ἀνάβει, γιατί ἡ ζωὴ γιὰ νὰ κερδίσῃ μιὰ στιγμή μπορεῖ νὰ προδώσῃ καὶ νὰ χάσῃ ὅλη τῆς τὴν αἰωνιότητα.

Κι' ὅμως ὁποῖος θέλει νὰ κερδίσῃ τὴν αἰωνιότητα πρέπει νὰ εἶναι ἕτοιμος νὰ θυσιάζῃ τὴ στιγμή.

Τὸ μήνυμα τῆς Μεγάλης Νίκης:

«Θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον...»

(Ἰωάν. ΙΣΤ' 33)

Ὁ «κόσμος» εἶναι ἐχθρὸς τοῦ ἀνθρώπου κι' ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἐχθρὸς τοῦ «κόσμου». Βγῆκαν καὶ τὰ δυὸ αὐτὰ δημιουργήματα ἀπὸ τὸν ἴδιο Πλάστη, μὰ ἡ Ἄμαρτία χάλασε τὶς νόμιμες σχέσεις καὶ τὴν ἁρμονία των κι' ὅπως ὁ Κἀὶν ἐμίσησε τὸν ἀδελφὸ του ἔτσι κι' ὁ «κόσμος» στέκεται ἀδιάκοπα ἐχθρὸς στὸν ἄνθρωπο. Ὁ «κόσμος» σὰν Φύση, Κοινωνία καὶ Ἐαυτὸς μας ἀπειλεῖ ἀδιάκοπα τὴν ὑπαρξή μας.

Ἡ φύση μαστιγώνει τὸν ἄνθρωπο καὶ μὲ τοὺς νόμους τῆς καὶ μὲ τὶς παρανομίες τῆς. Μᾶς πιάνει ἀπὸ κεῖνο τὸ ὕλικό κομμάτι ποὺ κάνει ὁρατὴ τὴν ὑπαρξή μας καὶ μᾶς χτυπᾷ. Μᾶς χτυπᾷ μὲ τὸ κρῦο, μὲ τὴ ζέστη, μὲ τὴν ἄρρωσטיα, μὲ τὴν πείνα κι' ὅταν μπορούμε νὰ γλυτώσωμε καὶ νὰ ξεφύγωμε ἀπ' ὅλα αὐτὰ μᾶς δίνει τὸ τελευταῖο καὶ τὸ πλεῖο ὀδυνηρὸ χτύπημα, τὸ θάνατο. Ἡ «φύσις στενάζει καὶ συνωδίνει» κι' αὐτὴ κάτω ἀπὸ τὸ βάρος τῆς πρώτης τῆς ἁμαρτίας κι' ὁ ἄνθρωπος ποὺ βρίσκεται στοὺς κόλπους τῆς δὲ μπορεῖ παρὰ νὰ δέχεται τὶς συνέπειες τῶν πόνων τῆς.

Μὰ ὁ ἄνθρωπος συναντᾷ ἀκόμη τὸν «κόσμο» σὰν ἐχθρὸ καὶ ἀντίπαλό του μέσα σ' αὐτὸ ποὺ λέγεται κοινωνία. Ὁ ἄνθρωπος κάνει νόμους καὶ ἔθιμα κι' ὕστερα μένει συχνὰ ὁ ἴδιος φτωχὸς κι' ἀνυπεράσπιστος μπροστὰ στὴν τιτανικὴ δύναμη ποὺ μπορεῖ νὰ προέλθῃ ἀπὸ τὴν παρακμὴ καὶ τὴ διαστροφή τῶν πραγμάτων αὐτῶν. Δὲν εἶναι ἀνάγκη νᾶναι κανεὶς ἀπαισιόδοξος καὶ «ἀναρχικὸς» γιὰ νὰ βρῇ τὶς ἀτέλειες ποὺ ὑπάρχουν στὴν ἀνθρώπινη κοινωνία καὶ νὰ διαπιστώσῃ τοὺς κινδύνους καὶ τὶς ζημιές τῆς. Γιατὶ μέσα στὸν «κόσμο» ὑπάρχει ὁ ψεύστης, ὁ κλέπτης,

ὁ μοιχός, ὁ δολοφόνος καὶ ὁ κακοῦρχος κι' ἀκόμη ὁ συκοφάντης, ὁ φθονερός, ὁ χυδαῖος, ὁ μοχθηρός κι' ὁ ἡλίθιος. Ἐκεῖνοι ποὺ πληγώνουν τὴν ψυχὴ τῶν ἄλλων, ἐκεῖνοι ποὺ ἀρπάζουν τὸ ψωμί, τὸ ῥοῦχο, τὸ σπίτι καὶ τὸ χωράφι τῶν ἄλλων κι' ἐκεῖνοι ποὺ κλέβουν τὴν τιμὴ, τὴ χαρὰ καὶ τὴ γαλήνη τῶν ἄλλων. Γιατὶ ἐπιτέλους μ' ὅλη τὴ φτώχεια καὶ τὴν ἀναξιότητά μας, θὰ μπορούσαμε ὅλοι πάνω κάτω νὰ κάνουμε μιὰ χαρούμενη ζωὴ, μιὰ ζωὴ, ποὺ κι' ἂν μᾶς ἔλλειπε τὸ ψωμί καὶ τὸ μεγάλο γλέντι, θᾶχαμε νὰ περάσουμε γλυκεῖες καὶ εἰρηνικὲς στιγμὲς μέσα στὴν ὁμορφιά τῆς ἴδιας τῆς ψυχῆς μας. Θᾶχαμε τὴ χαρὰ τῶν λουλουδιῶν καὶ τῶν ὠραίων ἤχων, θᾶχαμε τὴ γλυκάδα καὶ τὴ νίκη τοῦ ἀγίου μόχθου μας καὶ θᾶχαμε ἀκόμη τὴν εὐτυχία τῆς Ἀγάπης. Μὰ τώρα ὅλα αὐτὰ τὰ μεγάλα καὶ νόμιμα ἀγαθὰ μας, τὰ συντρίβει καὶ τὰ λερώνει «ὁ κόσμος». Οἱ κακοί, κείνοι ποὺ ζηλεύουν, κείνοι ποὺ μισοῦν, κείνοι ποὺ ἐκδικοῦνται, κείνοι ποὺ δὲν καταλαβαίνουν, κείνοι ποὺ παρεξηγοῦν, κείνοι ποῦναι ἄρρωστοι καὶ χαλασμένοι καὶ κολάζουν «κάπου» στὴ ζωὴ καὶ τοὺς ἄλλους. Κάπου στὴ ζωὴ: Σ' ἓνα σπίτι, σ' ἓνα χωριό, σ' ἓνα παλάτι, σὲ μιὰ καλύβη, σ' ἓνα στρατόνα, σ' ἓνα σχολεῖο καὶ σ' ἓνα Μομαστήρι ἀκόμη. Κάπου στὴ ζωὴ: Σ' ἓνα ἔργο, σ' ἓνα καθῆκον, σ' ἓνα δεσμὸ καὶ σ' ἓνα σταυρὸ ἀκόμη, παντοῦ ὅπου ὁ ἄνθρωπος συναντᾷ τὸ συνάνθρωπό του, μπορούμε νὰ βροῦμε αὐτὸ τὸ σιωπηρὸ ἔγκλημα, ποὺ ὁ ἓνας σκοτώνει τὴ χαρὰ τοῦ ἄλλου ὄχι ἀπὸ συμφέρο, ἀλλὰ πολ-
λὲς φορὲς μόνο καὶ μόνο ἀπὸ κακία.

Αὐτὸς εἶναι ὁ «κόσμος», ὁ μεγάλος «κόσμος», ποὺ μὲ τὴ φυγοῦρα καὶ τὸν ὄγκο του φράζει τοὺς ὠραίους δρόμους τῆς ζωῆς πάνω στὴ γῆ καὶ κλείνει τὰ ψηλὰ παράθυρα π' ἀνοίγονται στοὺς οὐρανοὺς. Αὐτὸς εἶναι ὁ «κόσμος», ποὺ μὲ τὴ γνώμη καὶ τὴ βοή του πνίγει τὰ ὠραιότερα αἰσθήματα στὴν καρδιὰ τοῦ ἀνθρώπου καὶ καταδικάζει στὴν ἀποστροφή ὅλους ἐκείνους ποὺ δὲν ἀκολουθοῦνε πιστὰ καὶ δουρικὰ τὰ λερωμένα βήματά του. Αὐτὸς εἶναι «ὁ κόσμος» ποὺ φαρμάκεψε τοὺς σοφοὺς του, ποὺ ἔκαψε τοὺς ἁγίους του καὶ σταύρωσε τὸν ἴδιο τὸν Θεό του. Χρειάζεται τάχα ἄλλο πιστοποιητικὸ γιὰ τὴν ἄγρια δύναμη καὶ

τὴν ἀτέλειά του;

Μὰ γιὰ νὰ ὁλοκληρώσωμε τὴν εἰκόνα τοῦ ἐχθροῦ— «κόσμου» πρέπει νὰ προσθέσωμε σ' αὐτὸν καὶ τὸν ἴδιο τὸν ἑαυτὸ μας. Ὁ ἑαυτός μας εἶναι κι' αὐτὸς μέσα στὸν «κόσμο» κι' ἀθροίζεται στὸ καλὸ καὶ στὸ κακὸ του. Ὁ ἑαυτός μας, ποῦ κι' ἄν'δὲν εἶναι μοχθηρὸς καὶ κακός, θᾶναι σίγουρα ἄβουλος, ἀναποφάσιτος, δειλὸς καὶ φοβισμένος. Ὁ ἑαυτός μας ποῦ παρασύρεται, ποῦ κλονίζεται, ποῦ ἀσταθεῖ καὶ μεταβάλλεται, ὁ ἑαυτός μας ποῦ τρομάζει, ποῦ ὑποχωρεῖ καὶ προδίνεται. Ὁ ἑαυτός μας ποῦ φοβᾶται τὰ σκυλιά καὶ τὰ φαντάσματα τῆς νύχτας, ὁ ἑαυτός μας ποῦ τρομάζει τὴ γνώμη τοῦ «κόσμου» καὶ δὲν τολμᾷ νὰ σταθῇ ὀρθίος ὅταν οἱ ἄλλοι γονατίζουν στὰ εἰδωλα.

Αὐτὸς μὲ λίγες μεγάλες γραμμὲς εἶναι ὁ «κόσμος», αὐτὸς ὁ τρομερὸς Γολιάθ, ποῦ πρέπει νὰ τὸν παλαίψη καὶ νὰ τὸν «νικήσῃ» ὁ καθένας μας. Ὁ Χριστιανὸς δὲ μπορεῖ νὰ ἀφήσῃ τὸν «κόσμο» καὶ δὲ μπορεῖ νὰ γίνῃ λιποτάκτης, ἀρνητὴς καὶ προδότης του. Πολλοὶ ἀπὸ κείνους ποῦ κύτταξαν τὸν «κόσμο» ἔξω ἀπὸ τὸν Χριστιανισμό κι' εἶδαν ἐν τῇ ἀσχήμῃ καὶ τῇ ἀθλιότητά του, μᾶς δίνουνε συχνὰ τέτοιες περίεργες συνταγές: Ὁ κόσμος εἶναι ἀπάτη, ὁ κόσμος εἶναι πόνος, ὁ κόσμος εἶναι βρωμιὰ, φτῦσε τὸν καὶ φύγε. Ὁ κόσμος εἶναι ἓνα ρεῦμα ποῦ πρέπει νὰ τὸ ἀκολουθῇς γιατί ἂν τοῦ ἀντισταθῇς θὰ σὲ παρασύρῃ καὶ θὰ σὲ συντρίψῃ. Ἔτσι λένε ὅλοι αὐτοί. Ὅμως ἓνας κόσμος ποῦ ξαγοράστηκε μὲ τὸ αἷμα τοῦ Θεοῦ του, δὲ μπορεῖ νὰ νῆναι ψεύτικος καὶ συχαμένος καὶ τὸ καθήκον ὅλων ἐκείνων ποῦ πιστεύουνε στὸ Θεὸ αὐτὸ εἶναι, νὰ ἀντιμετωπίσουν ἐν τῷ «ρεῦμα» του. Ὅποιος ἀκολουθεῖ τὰ «ρεύματα» ἀργὰ ἢ γρήγορα θὰ γκρεμιστῇ στὴ θάλασσα, μὰ ὅποιος τοῦ ἀντισταθῇ κι' ἂν ἀκόμη πνιγῇ ὁ ἴδιος θὰ σώσῃ κάποιον ἄλλον κι' ὅταν πολλοὶ μαζὶ ἀντισταθοῦν ζωντανοὶ ἢ πνιγμένοι θ' ἀλλάξουνε τὸ θολὸ ποτάμι καὶ θὰ τὸ κυλήσουν ὅπου ἐκεῖνοι θέλουνε. Ἔτσι ἔγινε πάντα στὴν πορεία καὶ στὴν πρόοδο τῆς ἀνθρωπότητος κι' ἔτσι πρόκειται νὰ γίνεταί καὶ στὸ μέλλον ὁ δρόμος μας πρὸς τὸ καλὸ καὶ τὸ χρήσιμο, πρὸς τὴ «βασίλειά τοῦ Θεοῦ». Μὲ τὴν ἀντίστασιν, μὲ τὸν ἀγῶνα, μὲ τὴ μάχην, μὲ τὴ νίκη, μὲ τὸ μαρτύριο. Κι'

αὐτὸ θὰ πῇ νίκη καὶ κατάκτηση τοῦ «κόσμου»: Νὰ περάσης ἀπὸ τὴν ἀσχήμια τοῦ «κόσμου» καὶ νὰ μὴ λερωθῇς, μ' ἀντίστροφα ν' ἀπλώσης ἐσὺ τὴν ὁμορφιά καὶ τὸ μεγαλεῖο σου σὲ κάθε τι ποὺ λερώνει. Νὰ λογαριάσης τὴ γνώμη τοῦ «κόσμου» μὰ νὰ μὴ σκλαβωθῇς σ' αὐτὴν κι' ἂν μπορεῖς μὲ τὴν δύναμη σου ν' ἀνεβάσης τὴ μετριότητά της. Νὰ ξεκόβης καὶ νὰ χωρίζης ἀπὸ τὸν «κόσμο» μὰ πάλι νὰ γυρίζης καὶ νὰ τὸν ἀγκαλιάζης μὲ τὴν ἀγάπη σου. Νὰ φυτρώνης μέσα στὸν «κόσμο», μὰ καὶ ν' ἀνεβαίνης ψηλότερα ἀπὸ τὸν «κόσμο». Νὰ κάνης φιλίες, δεσμούς καὶ παζάρια μέσα στὸν «κόσμο», μὰ νὰ μὴν τοῦ πουλήσης ποτὲ τὴν ψυχὴ σου. Νὰ δουλέψης καὶ νὰ παλαίψης μέσα στὸν κόσμο. Νὰ παλαίψης μὲ ὅλα: Μὲ τὴ στέρηση καὶ τὴ θλίψη, μὲ τὴν ἀπόγνωση καὶ τὴν ἀρρώστια καὶ μὲ τὸν θάνατον ἀκόμη. Νὰ παλαίψης μὲ τὸν κακὸ καὶ τὸ μοχθηρὸ καὶ μὲ τὸ διάβολο ἀκόμη. Κάμε τὸ σπίτι σου, τὸ γραφεῖο σου, τὸ ἐργαστήριό σου, τὴν πένα σου καὶ τὸ ὅποιοδῆποτε ἐργαλεῖο τῆς δουλειᾶς σου, κάμε το ὄπλο τοῦ καλοῦ, σπαθὶ καὶ προμαχῶνα τοῦ Θεοῦ. Καὶ νὰ παλαίψης σὲ ὅλα αὐτά, ὅταν πλειά δὲν σοῦ μένει τίποτε ἄλλο. Νὰ παλαίψης μόνο μὲ τὸ μυαλό σου, μόνο μὲ τὴν καρδιά σου, μόνο μὲ τὸ πνεῦμα σου, μόνο μὲ τὴν πίστη σου, μόνο μ' αὐτὴ τὴν ἀκαταγώνιστη δύναμη ποὺ δίνει Ὁ ἐκεῖνος ποῦ πε ταῦτα τὰ ἀθάνατα λόγια: **«Θαρσεῖτε: Ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον».**

† — Κύριε εἶναι πολλοὶ κεῖνοι ποὺ ζητοῦνε νὰ νικήσουνε τὸν «κόσμο». Εἶναι ἀπέραντο στράτευμα κεῖνοι ποὺ μάχονται γιὰ τὸ καλὸ καὶ γιὰ Σένα, κεῖνοι ποὺ δουλεύουν, κεῖνοι ποὺ νοσταλγοῦνε. Εἶναι πολλοὶ μὰ δὲ θὰ τοὺς δῇς στὶς πλατεῖες καὶ στὶς ροῦγες. Καὶ τ' ἄρματα τῶν δὲν εἶναι ἀπ' ἀτσάλι γιὰ ν' ἀστράφτουνε στὸν ἥλιο καὶ νὰ γεμίζουνε τὴ γῆ μὲ βάρβαρους ἤχους. Κρατοῦνε μόνο τὸ σπαθὶ τῆς Ἀγάπης, τῆς Ἐλπίδας καὶ τῆς Πίστης, μόνο τὸ σπαθὶ τοῦ Σταυροῦ Σου. Ἕνα σπαθὶ ποὺ τὸ χλευάζει ἡ βάρβαρη δύναμη τοῦ «κόσμου», μὰ ποὺ κρατήθηκε ἀπὸ τὸ δικό Σου χέρι κι' ἔχει ἀπάνω του τὴ μυστηριακὴ δύναμη τῆς δικῆς Σου Νίκης. Τῆς Νίκης Σου στὴ μάχη τοῦ πειρασμοῦ, στὴ μάχη τοῦ Σταυροῦ καὶ στὴ μάχη τοῦ Τάφου.

Εἶναι τὸ ἴδιο σπαθί πού κράτησαν οἱ Ἀπόστολοι, οἱ Μάρτυρες καὶ οἱ Ἅγιοί Σου, πού στάθηκαν ἀντιμέτωποι στὶς Αὐτοκρατορίες καὶ στὶς βαρβαρότητες τοῦ ἀρχαίου «κόσμου». Εἶναι ἓνα σπαθί πού συχνά, δὲ φαίνεται στὴν πρώτη μάχη, κερδίζει ὅμως πάντα τὴν τελευταία.

Κύριε βοήθησε αὐτοὺς πού πολεμοῦνε νὰ «νικήσουν τὸν κόσμον». Κεῖνους πού ἀρχίζουν τὸν ἀγῶνα των, κείνους πού ἐτοιμάζονται ν' ἀφήσουν τὴ λάσπη των καὶ κείνους πού ζητοῦνε νὰ πετάξουν. Βοήθησε αὐτοὺς π' ἀγωνίζονται νὰ νικήσουν τὴ φτώχεια, τὴν τρέλλα καὶ τὴν ντροπὴ των. Βοήθησε αὐτοὺς πού ζητοῦνε νὰ βροῦνε τὸ φῶς καὶ κείνους πού τὸ βρήκανε καὶ θέλουνε νὰ τὸ κρατήσουνε ψηλά. Βοήθησέ τους ὅλους γιὰ νὰ γίνῃ ἀπ' ὅλες τοῦτες τίς μικρὲς νίκες ἡ δική Σου Μεγάλῃ Νίκη, ὁ Θρίαμβος κι' ἡ Δόξα Σου.

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ

Σελὶς	6	σειρὰ	8	ὕψωνεται	ἀντὶ	ὕψωνε-
»	10	»		κοπιῶντες	»	κοπιῶτες
»	16	»	26	σκορπῶντας	»	σκορπώντας
»	16	»	38	Ὅς	»	ὥς
»	18	»		ἑβδομηκοντάκις	»	ἑβδομηκοντάκις
»	30	»	10	θλιμμένους	»	θλιμένους
»	35	»	22	ἀφωσίωση	»	ἀφωσίωση
»	50	»	10	ἀφωσιώνωμε	»	ἀφωσιώνωμε
»	59	»	3	πρωτότερα	»	πρωτήτερα
»	63	»	12	τύραννοι	»	τύρρανοι
»	71	»	9	Ποιὰ	»	Πιά
»	86	»		ἀγαπήσεις	»	ἀγαπήσαι
»	103	»		λίθον	»	λίθος

ΠΙΝΑΞ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἡ Ἑλπίδα τῶν Ἑλπίδων	Σελίς	6
Κουρασμένοι εἶστε		10
Τὸ μεγάλο μυστήριον τῆς ζωῆς	»	14
Ἡ συγγνώμη καὶ τὸ ἐλεῖν καὶ τὸ ἐλεῖσθαι	»	18
Προσκλητήριο τῆς ἀγάπης	»	21
Κεῖνοι ποὺ κερδίζουν τὸν κόσμον	»	26
Ὅταν ὁ Θεὸς σῶπῃται	»	30
Ξαναγύρισμα στὴν ἀγάπην	»	34
Τὸ μεγάλο στοίχημα	»	38
Γιατρὸς γιὰ τίς σπασμένες καρδιές	»	42
Μεῖνε μαζί μας Κύριε	»	45
Οἱ θυσιασμένοι	»	50
Κύριε εἰσαι Ἀγάπην καὶ ὅταν χτυπᾷς καὶ ὅταν χαϊδεύεις	»	54
Ἡ Μεγάλη Προδοκία	»	58
Μιά λόγα ποὺ καίει τίς ὥραϊες ψυχὰς	»	62
Ὁ Θεὸς φανερώνει τὴ σοφία τοῦ στα Νήπια	»	67
Ἄς ρίχνουμε ποδιτοῖς ἐμεῖς τὴ γέφυρα τῆς ἀγάπης	»	71
Τι εἶναι ἡ πνευματικὴ ζωὴ	»	74
Ἡ γλῶσσα ποὺ προδίδει τὴν καρδιά	»	78
Ἀόρατοι δρόμοι στὴ ζωὴ	»	82
Ὅταν κάπου στὴ ζωὴ συναντοῦμε τὸν ἄνθρωπον	»	86
Στὴ Χριστιανὴ γυναῖκα τῆς ἐποχῆς μας	»	91
Νὰ γεννηθούμε δυὸ φορές	»	95
Κεῖνοι ποὺ προσμένουνε στὴν πόρτα τοῦ Θεοῦ	»	98
Ἡρθες καὶ πάλιν νὰ γεννηθῇ Χριστέ μου	»	103
Πειρασμοὶ καὶ ἀγῶνες	»	107
Ἐνα προσκεφαλᾶδι		
γιὰ τὴ σκέψη μας καὶ τὴν καρδιά μας	»	112
Οἱ ἄθωοι ποὺ δὲν ἀπολογοῦνται	»	117
Ὁ ζυγὸς ποὺ δὲν κουράζει	»	121
Νὰ μὴν κατακρίνωμε	»	125
Ζωὴ θὰ πῇ νὰ ξέρης νὰ ἐκλέγης	»	129
Σὰν πρόβατα μέσα στοὺς λύκους	»	133
Προσεχτικοὶ μὰ καὶ γενναῖοι	»	137
Τὸ μήνυμα τῆς Μεγάλης Νίκης	»	143